

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ :
กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์ ภาควิชาเคหการ
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNITY POTENTIAL FOR COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING
RATTANAKOSIN CONSERVATION AND DEVELOPMENT MASTER PLAN : A CASE STUDY
THATIAN COMMUNITY BANGKOK METROPOLITAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing and Real Estate
Development

Department of Housing
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

Academic Year 2021

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท การอนุรักษ์และพัฒนากรังรัตนโกสินทร์ : กรณีศึกษา ชุมชน ท่าเตียน กรุงเทพมหานคร
โดย	นายเชตนคร อภิเดชไพศาล
สาขาวิชา	การพัฒนาที่อยู่อาศัยและอสังหาริมทรัพย์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเอกพัฒนศาสตร์มหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ฉวีวรรณ เต๋นไพบูลย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภาคี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พัศพันธ์ ชาญวสุนันท์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ)

เขตนคร อภิเดชไพศาล : ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ : กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร. (COMMUNITY POTENTIAL FOR COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING RATTANAKOSIN CONSERVATION AND DEVELOPMENT MASTER PLAN : A CASE STUDY THATIAN COMMUNITY BANGKOK METROPOLITAN) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ มีเป้าหมายส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน โดยชุมชนท่าเตียนเป็นหนึ่งในพื้นที่ชุมชนเป้าหมายและจัดทำแนวทางการฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ในขอบเขตพื้นที่ดำเนินการบริเวณพระบรมมหาราชวัง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องตามแผนผังแม่บทฯ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน โดยทำการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์และจัดการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชาวชุมชน

ผลจากการศึกษาแผนผังแม่บทฯ พบว่า ได้กำหนดท่าเตียนให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิมและฟื้นฟูการทำยาแผนโบราณ โดยจัดทำโครงการพื้นที่ย่านท่าเตียนมีทั้งสิ้น 6 โครงการ ส่วนผลจากการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดปัจจุบันพบว่า ชุมชนท่าเตียนมีศักยภาพด้านกายภาพเป็นชุมชนในพื้นที่หัวเขื่อนกรุงรัตนโกสินทร์ และมีข้อจำกัดด้านกายภาพของโรงตลาดภายในชุมชนที่ทรุดโทรมกลายเป็นพื้นที่เก็บของ บดบังทัศนียภาพของกลุ่มอาคารภายในชุมชน ชุมชนมีจุดเด่นด้านศักยภาพด้านเศรษฐกิจเป็นชุมชนการค้าย่านการค้าริมแม่น้ำเจ้าพระยา และศักยภาพด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์การค้าลักษณะเป็นเครือญาติ ผลจากการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชน พบว่า สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน 7 ประเด็น ภายใน 6 บริเวณชุมชน ได้แก่ การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืนบริเวณโรงตลาดภายในชุมชน-การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนและการฟื้นฟูเอกลักษณ์บริเวณกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา-การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชนบริเวณถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน-การพัฒนาการเข้าถึงชุมชนและการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนบริเวณทางเดินภายในชุมชน และการพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้าบริเวณกลุ่มอาคารริมถนนมหาราช ผลจากการศึกษาศักยภาพกับแนวทางการพัฒนาชุมชน พบว่า ชุมชนมีศักยภาพการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน แต่มีข้อจำกัดของพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน ที่จะส่งเสริมด้านเศรษฐกิจจากการขับเคลื่อนด้านกายภาพของโครงการตามแผนผังแม่บทฯ ในพื้นที่ย่านท่าเตียน

ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ชุมชนนำพื้นที่อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาและโรงตลาดมาพัฒนาเป็นพื้นที่ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกันของชุมชน โดยขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก ในการดำเนินงานพัฒนาด้านกายภาพที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ เพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ชุมชนตามศักยภาพของชุมชน

สาขาวิชา การพัฒนาที่อยู่อาศัยและ

ลายมือชื่อนิติ

อสังหาริมทรัพย์

ปีการศึกษา 2564

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6372002725 : MAJOR HOUSING AND REAL ESTATE DEVELOPMENT

KEYWORD: The Community's Potential, Community Development, Conservation and Development Master Plan of Rattanakosin City, Community, Tha Tian

Katenakorn Apidejpisarn : COMMUNITY POTENTIAL FOR COMMUNITY DEVELOPMENT ACCORDING RATTANAKOSIN CONSERVATION AND DEVELOPMENT MASTER PLAN : A CASE STUDY THATIAN COMMUNITY BANGKOK METROPOLITAN.

Advisor: Assoc. Prof. Dr. KUNDOLDIBYA PANITCHPAKDI

The Rattanakosin conservation and development master plan aims to promote the coexistence of cultural heritage sites and communities. The Thatian community is one of the target community areas and provides a community rehabilitation approach that is consistent with conservation in the area of operation around the Grand Palace. The purpose of this study was to assess the potential and limitations of communities to be used to develop supportive communities in accordance with the master map. To lead to the formulation of community development guidelines and operational guidelines in accordance with the potential and limitations of the community data from were collected from surveys, observations, interviews, and workshops with the community.

The results of the study of the master plan revealed that the Thatian community was designated as an area of a former trading community and for restored traditional medicine making. There was a total of six projects in the Thatian community. In regard to the community's current potential and limitations, it was found that Thatian community had physical potential as a community in the Hua Waen area of Rattanakosin. but the physical limitations were the market stalls within the dilapidated community that had turned into storage spaces obscuring the scenery of the buildings within the community. The community is characterized by economic potential as a commercial community in a commercial area along the Chao Phraya River and social potential with a relationship of trade as a family. As a result of workshops with the community, it was found that 7 issues for community development guidelines can be formulated within 6 community areas, namely the development of a community night market around the market in the community, the development of household economies, the revitalization of the identity of the Chao Phraya Riverfront Building Group, the conservation and continuation of community cultural heritage sites around Tai Wang Road and Soi Thatian, the development of community access and improvement of community lifestyle tourism routes in community corridors and the development of a way of life in the commercial community around the Maharaj Road building group. The results of the study on the potential and community development guidelines revealed that communities have the potential to integrate commercial activity or interdependence. This encourages the influence of thoughts or actions in the same direction. However, there is a limitation of the area for joint activities within the community. To promote the economy the emphasis should be on the physical aspects of the project, according to the master plan in the area of Thatian.

Therefore, it is recommended that the community develop the building area along the Chao Phraya River and the market hall as an area for joint economic activities between the community and relevant external agencies that can carry out the physical development work the community cannot perform by itself. This will help support the development of community areas to meet the potential of the community.

Field of Study: Housing and Real Estate Development Student's Signature

Academic Year: 2021 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย ความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณทิพย์ พานิชภัคดี ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำความคิดเห็น ใส่ใจดูแล ให้กำลังใจ ติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์แก่การดำเนินการศึกษา และคณาจารย์ในภาคเคหการทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านวิชาการและประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมากมายตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาอยู่ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในภาคทฤษฎี ซึ่งผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรสวรรค์ วิเชียรประดิษฐ์ ที่ให้ความกรุณาสละเวลาอันมีค่าในการช่วยให้คำปรึกษาความคิดเห็นตลอดจน แนะนำความคิดต่าง ๆ ให้เป็นแนวทางในการทำการศึกษาวิจัยด้วยความเมตตา ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินการวิจัย

สุดท้ายขอกราบขอบคุณครอบครัวของผู้ดำเนินการวิจัยที่คอยสนับสนุน ห่วงใยและเป็น กำลังใจสำคัญในการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ

หากมีข้อผิดพลาดประการใดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เขตนคร อภิเดชไพศาล

สารบัญ

	หน้า
.....ค	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....ค	ค
.....ง	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง	ง
กิตติกรรมประกาศ.....จ	จ
สารบัญ.....ฉ	ฉ
สารบัญตาราง.....ฉ	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....ช	ช
บทที่ 1 บทนำ.....16	16
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....16	16
1.1.1. แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.....17	17
1.1.2. ชุมชนท่าเตียน.....18	18
1.1.4. ความสำคัญของปัญหา.....22	22
1.1.5. ช่องว่างในการวิจัย.....23	23
1.2 คำถามในการวิจัย.....23	23
1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย.....24	24
1.4 ขอบเขตงานวิจัย.....24	24
1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่.....24	24
1.4.2 ขอบเขตด้านเวลา.....25	25
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....25	25
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....26	26

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หรือสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.1 แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543).....	28
2.2 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563).....	32
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน	43
2.3.1 แนวคิดชุมชน	43
2.3.2 แนวคิดศักยภาพชุมชน.....	46
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน	47
2.4.1 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง.....	47
2.4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน.....	49
2.4.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	50
2.4.4 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม	52
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน.....	55
2.5.1 แนวคิดการฟื้นฟูเมือง.....	55
2.5.2 แนวคิดการฟื้นฟูชุมชน.....	56
2.6 แนวคิดการกำหนดนโยบายแบบบนลงล่างและแบบล่างขึ้นบน (Top-Down Policy และ Bottom-Up Policy)	57
2.7 แนวคิดการปรับเปลี่ยนการใช้อาคาร (Buildings adaptive reuse).....	58
2.8 แนวคิด Urbanism.....	59
2.9 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	66
3.2 วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพ.....	67
3.3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	69
3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	76

3.5	ข้อจำกัดในการวิจัย.....	76
บทที่ 4	สภาพปัจจุบันของชุมชนท่าเตียน.....	77
4.1	สภาพทางกายภาพ.....	77
4.1.1	ระดับครัวเรือน.....	77
4.1.2	ระดับชุมชน.....	79
4.2	สภาพทางสังคม.....	80
4.2.1	ระดับครัวเรือน.....	80
4.2.2	ระดับชุมชน.....	82
4.2.3	ระดับผู้นำชุมชน.....	83
4.3	สภาพทางเศรษฐกิจ.....	84
4.3.1	ระดับครัวเรือน.....	84
4.3.2	ระดับชุมชน.....	87
4.4	ความต้องการของชุมชน.....	88
4.5	สรุปสภาพปัจจุบันของชุมชนท่าเตียน.....	88
บทที่ 5	ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน.....	89
5.1	โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ที่ถูกระบุไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน.....	89
5.1.1	ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนจากการทบทวนวรรณกรรม.....	90
5.1.2	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน.....	92
5.2	ศักยภาพที่มีอยู่เดิมด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท่าเตียน.....	92
5.2.1	ด้านกายภาพ.....	92
5.2.2	ด้านเศรษฐกิจ.....	95
5.2.3	ด้านสังคม.....	97
5.3	ศักยภาพชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน.....	99

5.3.1	ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1)	99
5.3.2	ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2)	101
5.3.3	การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 2)	103
5.4	ศักยภาพชุมชนในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน	105
5.4.1	แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 2)	105
5.4.2	ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3)	109
5.4.3	แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากผังและแผน (ร่างที่ 3)	112
5.4.4	การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 3)	115
5.5	การวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนท่าเตียน	117
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	120
6.1	บทสรุป	120
6.2	อภิปรายผล	124
6.3	ข้อเสนอแนะ	125
6.3.1	ข้อเสนอแนะต่อชุมชนท่าเตียน	125
6.3.2	ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	126
6.3.3	ข้อเสนอแนะต่อแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	126
6.3.4	ข้อเสนอแนะต่อทางวิชาการ	127
บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	129
ภาคผนวก ก.	บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร 81 คูหา	130
ภาคผนวก ข.	บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา	134
ภาคผนวก ค.	บันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	167
ภาคผนวก ง.	บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย 15 คน	174
ภาคผนวก จ.	บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้แทนชุมชนจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1-2	177

ภาคผนวก ฉ. แผนผังแม่บทฯ ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง...	185
ภาคผนวก ช. เอกสารการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ-การประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 และ 2.....	190
ภาคผนวก ซ. บันทึกการกระจายของข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1-2.....	216
ภาคผนวก ฅ. ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร (พื้นที่กิจกรรมการค้า).....	242
ประวัติผู้เขียน	244

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2-1 โครงการ 1.1.3 บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	37
ตารางที่ 2-2 โครงการ 1.2.2 พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์.....	37
ตารางที่ 2-3 โครงการ 4.1.2 ทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร	38
ตารางที่ 2-4 โครงการ 4.2.2 ส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้นยานพาหนะส่วนบุคคล.....	40
ตารางที่ 2-5 โครงการ 4.3.2 พัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	41
ตารางที่ 2-6 โครงการ 8.2.1 ปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางทางท่องเที่ยว	42
ตารางที่ 2-7 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาย่านท่าเตียน.....	43
ตารางที่ 2-8 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 1	59
ตารางที่ 2-9 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 2	63
ตารางที่ 2-10 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 3.....	64
ตารางที่ 3-1 แสดงตัวแปรศักราบ	67
ตารางที่ 3-2 แสดงวิธีการวัดศักราบ.....	68
ตารางที่ 3-3 วิธีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง	70
ตารางที่ 3-4 แสดงสรุปการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา	73
ตารางที่ 3-5 แสดงระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา.....	76
ตารางที่ 4-1 ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร.....	77
ตารางที่ 4-2 ลักษณะการใช้นยานพาหนะ	78
ตารางที่ 4-3 สถานที่จอดยานพาหนะ	78
ตารางที่ 4-4 ที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียน	79
ตารางที่ 4-5 อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน	79
ตารางที่ 4-6 การปรับปรุงสภาพกายภาพของชุมชนท่าเตียน.....	80

ตารางที่ 4-7 สถานะสิทธิการเช่าอาคาร	81
ตารางที่ 4-8 ช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง	81
ตารางที่ 4-9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	82
ตารางที่ 4-10 เครือญาติภายในชุมชน.....	82
ตารางที่ 4-11 กิจกรรมร่วมกันของชุมชน.....	83
ตารางที่ 4-12 ทักษะคิดต่อคณะกรรมการชุมชน.....	83
ตารางที่ 4-13 ลักษณะการค้าของชุมชน	84
ตารางที่ 4-14 แหล่งรายได้จากการค้าของชุมชน.....	84
ตารางที่ 4-15 ระดับรายได้ของครัวเรือน	85
ตารางที่ 4-16 แหล่งที่มาของต้นทุนการค้า	86
ตารางที่ 4-17 แหล่งที่มาแรงงานของการค้า.....	86
ตารางที่ 4-18 ค่าใช้จ่ายของต้นทุนการค้า.....	87
ตารางที่ 5-1 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ที่ถูกระบุ ไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน	90
ตารางที่ 5-2 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม).....	91
ตารางที่ 5-3 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารชุมชนท่าเตียน.....	95
ตารางที่ 5-4 ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร (พื้นที่กิจกรรมการค้า).....	96
ตารางที่ 5-5 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ชุมชนท่าเตียน	98
ตารางที่ 5-6 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1).....	100
ตารางที่ 5-7 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2).....	102
ตารางที่ 5-8 ความพร้อมมีส่วนร่วมตามผังและแผนร่างที่ 2	103
ตารางที่ 5-9 ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชนตามผังและแผนร่างที่ 2	105
ตารางที่ 5-10 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 1ค	106

ตารางที่ 5-11 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 2.1ค, 2.2ค	106
ตารางที่ 5-12 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 3ค	107
ตารางที่ 5-13 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 4ค	108
ตารางที่ 5-14 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 5ค	108
ตารางที่ 5-15 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 6ค	109
ตารางที่ 5-16 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3).....	111
ตารางที่ 5-17 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 1	112
ตารางที่ 5-18 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 2	113
ตารางที่ 5-19 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 3	114
ตารางที่ 5-20 ความพร้อมมีส่วนร่วมตามผังและแผนร่างที่ 3	115
ตารางที่ 5-21 ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชนตามผังและแผนร่างที่ 3	117
ตารางที่ 5-22 ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน	118
ตารางที่ 6-1 ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ.....	123

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1-1 พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.....	18
ภาพที่ 1-2 ผังลำดับการใช้งานพื้นที่ท่าเตียน รัชกาลที่ 1-4	19
ภาพที่ 1-3 ผังลำดับการใช้งานพื้นที่ท่าเตียน รัชกาลที่ 4-6	20
ภาพที่ 1-4 ผังลำดับการใช้งานพื้นที่ท่าเตียน รัชกาลที่ 6-ปัจจุบัน	21
ภาพที่ 1-5 ที่ตั้งชุมชนท่าเตียน	24
ภาพที่ 2-1 โครงการปรับปรุงบริเวณท่าเตียน.....	31
ภาพที่ 2-2 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ราชพื้นที่.....	35
ภาพที่ 2-3 แผนงานและโครงการบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน).....	36
ภาพที่ 2-4 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ราชสาขา.....	36
ภาพที่ 2-5 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับคนนอก.....	51
ภาพที่ 2-6 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ	53
ภาพที่ 2-7 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการชุมชนท่าเตียน	54
ภาพที่ 2-8 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 1 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี.....	60
ภาพที่ 2-9 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 2 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี.....	61
ภาพที่ 2-10 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 3 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี	62
ภาพที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	66
ภาพที่ 3-2 สรุptionขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา	75
ภาพที่ 5-1 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ราชสาขา.....	89
ภาพที่ 5-2 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม).....	91
ภาพที่ 5-3 สถานภาพปัจจุบันทางกายภาพของชุมชนท่าเตียน.....	93
ภาพที่ 5-4 ที่ตั้งลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารชุมชนท่าเตียน.....	94

ภาพที่ 5-5 ที่ตั้งลักษณะความสัมพันธ์กลุ่มเครือข่ายชุมชนท่าเตียน.....	97
ภาพที่ 5-6 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1).....	99
ภาพที่ 5-7 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2).....	102
ภาพที่ 5-8 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3).....	111
ภาพที่ 5-9 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 1	112
ภาพที่ 5-10 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 2	113
ภาพที่ 5-11 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 3	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรุงรัตนโกสินทร์มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานเป็นศูนย์กลางวิถีวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ มีแหล่งมรดกที่มีคุณค่าและเป็นหลักฐานแสดงพัฒนาการของพื้นที่อยู่เป็นจำนวนมาก มีชุมชนและย่านที่สะท้อนถึงความรุ่งเรืองของวิถีวัฒนธรรมในอดีตอยู่หลากหลาย จำเป็นต้องมีการพัฒนาเชิงอนุรักษ์เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมสืบไป ดังนั้นภาครัฐจึงมีการดำเนินงานจัดทำอนุรักษ์กรุงรัตนโกสินทร์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2563 เป็นแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)¹ กล่าวว่า แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) มีเป้าหมายส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนเป้าหมายและจัดทำแนวทางการฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งชุมชนท่าเตียนเป็นพื้นที่เป้าหมายภายในขอบเขตพื้นที่ดำเนินการบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)

ชุมชนท่าเตียนเป็นย่านในพื้นที่หัวเขื่อนกรุงรัตนโกสินทร์แห่งเดียว ที่มีทัศนียภาพพระปรางค์วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหารอยู่ฝั่งริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นฉากหลังชุมชนและพระบรมมหาราชวังเป็นฉากหน้าชุมชน อีกทั้งยังเป็นย่านพาณิชย์กรรมริมแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นแหล่งกระจายสินค้าผ่านการค้าส่งของตระกูลเครือญาติภายในชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในด้วยการขนส่งท่าเรือท่าเตียนและสถานีรถไฟฟ้ามหานคร โดยแผนผังแม่บทฯ มีการดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา บริเวณท่าเตียนเป็นพื้นที่ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวและดูแลพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม

จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีการศึกษาปรับปรุงบริเวณท่าเตียนตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) ที่มุ่งเน้นด้านกายภาพเป็นสำคัญและไม่ได้ให้ความสำคัญ

¹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหทัยบล็อกและการพิมพ์, 2560.

ทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน ในขณะที่ชุมชนหรือผู้อยู่อาศัยมีความสำคัญอย่างมากต่อการอนุรักษ์และพัฒนา เพื่อให้สามารถส่งต่อสิ่งที่มีค่ายิ่งในพื้นที่แก่คนรุ่นต่อไปในอนาคต

1.1.1. แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563)

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)² กล่าวว่าเนื่องจากบริบทแวดล้อมและแนวคิดในการอนุรักษ์มีการเปลี่ยนแปลงไป แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จึงได้จัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) โดยดำเนินการทบทวนนโยบายและแผนแม่บทฯ ที่มีอยู่เดิม บูรณาการแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดทำแผนผังแม่บทฯ ที่ครอบคลุมบริบทด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยึดถือเป็นกรอบในการดำเนินงานต่อไป

โดยพื้นที่ศึกษาในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) ประกอบด้วยพื้นที่ 5 บริเวณ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

- บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน (บริเวณที่ 1) ในท้องที่แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตนคร
- บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก (บริเวณที่ 2) ในท้องที่แขวงชนะสงครามแขวงตลาดยอด แขวงศาลเจ้าพ่อเสือ แขวงบวรนิเวศ แขวงเสาชิงช้า แขวงราชบพิธ แขวงสำราญราษฎร์ แขวงวังบูรพาภิรมย์ เขตพระนคร
- บริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ (บริเวณที่ 3) ท้องที่แขวงบางยี่ขัน เขตบางพลัด และแขวงอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย และแขวงวัดอรุณ เขตบางกอกใหญ่ และแขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี และแขวงสมเด็จพระยา เขตคลองสาน
- บริเวณพื้นที่ต่อเนื่องกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก (บริเวณที่ 4) ถัดจากบริเวณที่ 2 ไปทางทิศตะวันออก ตั้งแต่แนวกึ่งกลางคลองบางลำพูและคลองโองอ่าง และแนวกึ่งกลางแม่น้ำเจ้าพระยาด้านทิศเหนือและทิศใต้ และแนวคลองผดุงกรุงเกษมฝั่งตะวันออก
- พื้นที่ที่เป็นฉากหลังของบริเวณฝั่งธนบุรีตรงข้ามกรุงรัตนโกสินทร์ (บริเวณที่ 5)

² เรื่องเดียวกัน.

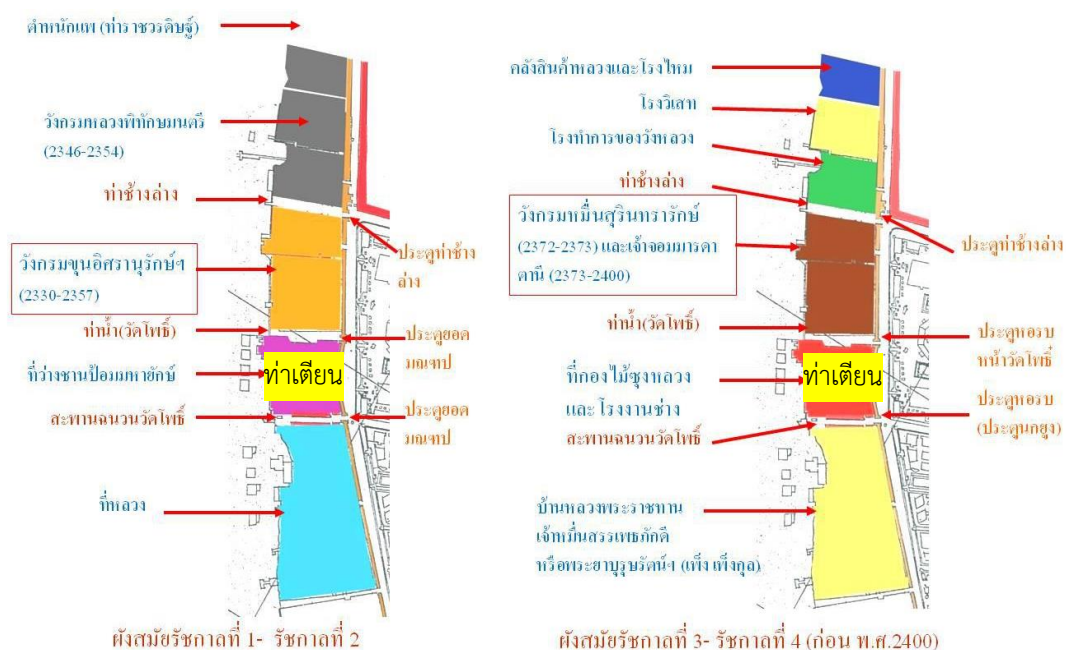
ภาพที่ 1-1 พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2560

1.1.2. ชุมชนท่าเตียน

สรุปประวัติของท่าเตียนโดยสังเขปว่า³ ย่านท่าเตียนเริ่มแรกถือกำเนิดในสมัยกรุงธนบุรี จากชาวเวียดนามและชาวจีนได้อพยพเข้ามาตั้งฐานพำนักในประเทศไทยโดยล่องเรือเข้ามาจากแม่น้ำเจ้าพระยากระจายอยู่ทั่วไปทั้งในพระนครและธนบุรี ซึ่งในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินโปรดให้ตั้งถิ่นฐานและทำการค้าอยู่นอกกำแพงเมืองพระนครฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาตั้งแต่บริเวณท่าเตียนจนถึงพารุัด ในสมัยรัชกาลที่ 1 มีพระราชประสงค์ให้บริเวณนี้ไม่ใช่สถานที่การค้า จึงโปรดให้ย้ายชาวเวียดนามไปอยู่บริเวณที่เรียกว่า บ้านญวนสามเสน และย้ายชาวจีนไปอยู่บริเวณที่เรียกว่า สำเพ็ง ทำให้ท่าเตียนจึงเป็นแหล่งโกดังสินค้าจากต่างประเทศที่ล่องเรือมาถึงแม่น้ำเจ้าพระยามาขึ้นขนถ่ายสินค้าลักษณะคล้ายท่าเรือคลองเตย ในสมัยรัชกาลที่ 2 ชาวท่าเตียนที่อยู่อาศัยมีส่วนในการก่อสร้างบ้านเมืองเป็นทั้งที่

³ มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้. THA TIAN : Where Bangkok City Was Born, กรุงเทพฯ: สถาบันพิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้แห่งชาติ, 2557.

พักของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งเจ้าพระยาพระคลัง (หน) มีส่วนในการก่อตั้งชุมชนแห่งนี้อย่างเป็นทางการ ในสมัยรัชกาลที่ 3 ทรงให้เปลี่ยนย่านท่าเตียนเป็นที่พักอาศัยของพระบรมวงศานุวงศ์ พระเจ้าลูกเธอ พระเจ้าหลานเธอ ทั้งหลาย อาทิเช่น วังจักรพงษ์ หรือ วังท่าเตียน เป็นต้น และตัดถนนทำวังขึ้นเพื่อใช้เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างพระราชวังหลวงกับกิจกรรมอื่น ในสมัยรัชกาลที่ 4 เกิดเหตุเพลิงไหม้ครั้งใหญ่บริเวณท่าราชวรดิษฐ์ลามจนถึงประตูนกยูง ทรงให้ย้ายวังออกไปและเปลี่ยนบริเวณนี้เป็นสถานที่ราชการเป็นกระทรวงการต่างประเทศ กงสุลต่างประเทศ ตึกหลวงรับราชทูตและศาลต่างประเทศ

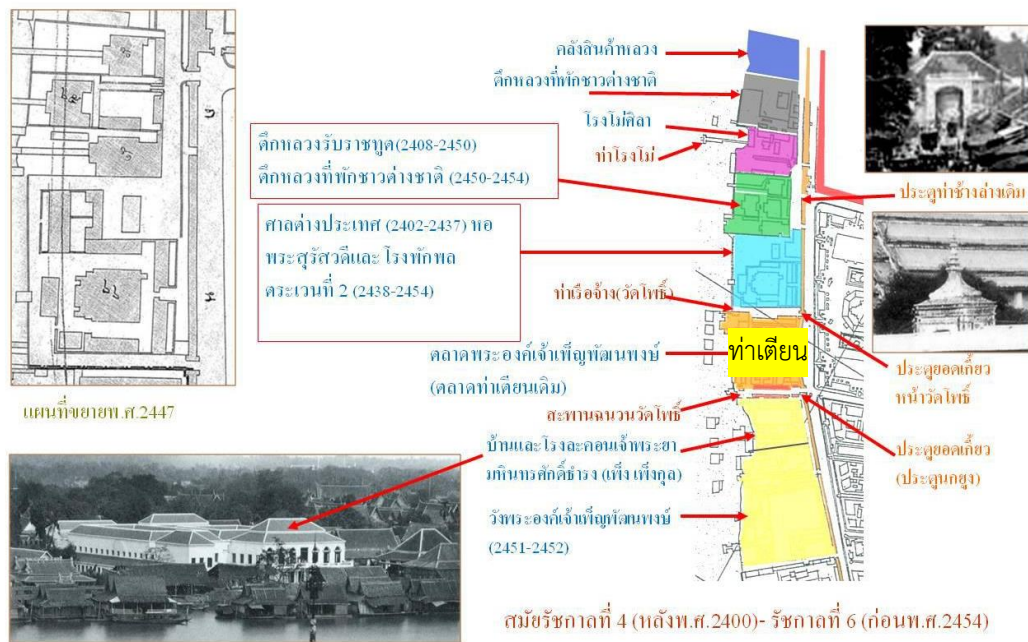

ภาพที่ 1-2 ผังลำดับการใช้พื้นที่ท่าเตียน รัชกาลที่ 1-4

ที่มา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงให้สร้างอาคารแถวขึ้นมาอย่างเป็นรูปร่างโดยวางแผนเป็นรูปตัวยู ด้วยสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิกมีรูปแบบการก่อสร้างอาคารแถวริมถนนจำนวนทั้งสิ้น 55 คูหา แต่ละคูหากว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร และตัดถนนขึ้นหลายสายในตัวพระนครรวมถึงสร้างสะพานข้ามคลอง ทำให้เกิดเป็นย่านการค้าที่นางสนมจากพระบรมมหาราชวังมาจับจ่ายซื้อสิ่งของซึ่งเรียกบริเวณนี้ว่า ตลาดท้ายสนม หรือ ตลาดท้ายวัง ภายหลังถูกรวมเข้าด้วยกันกับตลาดท่าเตียน ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงซื้อที่ดินบริเวณท่าเตียนจากเจ้าของเดิมเป็นกรรมสิทธิ์ส่วนพระองค์ และให้ท่าเตียนมีสถานะเป็นตำบลชื่อตำบลท่าเตียน ขึ้นอยู่กับอำเภอพระราชวัง หรือเขตพระนครในปัจจุบัน ในสมัยรัชกาลที่ 7

ทรงให้สร้างอาคารแถวขนานกับแม่น้ำเจ้าพระยาด้วยสถาปัตยกรรมลักษณะคล้ายอาคารเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี จำนวนทั้งสิ้น 26 คูหา แต่ละคูหากว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร และสร้างโรงตลาดท่าเตียนซึ่งเป็นตลาดแห่งแรกในกรุงเทพมหานคร

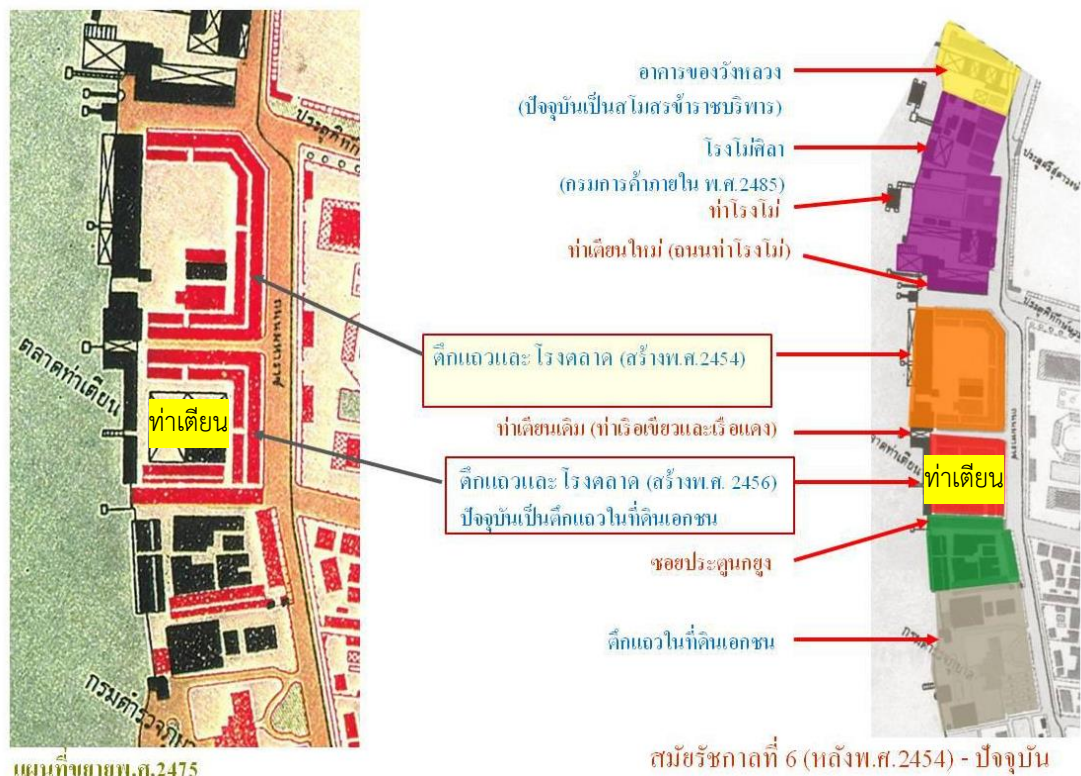

ภาพที่ 1-3 ผังลำดับการใช้งานพื้นที่ท่าเตียน รัชกาลที่ 4-6

ที่มา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551

ในสมัยรัชกาลที่ 8 สร้างห้องแถวด้านที่ติดกับซอยท่าโรงโม หรือ ถนนท้ายวัง จำนวนทั้งสิ้น 10 คูหา บริเวณหน้ากรมการค้าภายใน และในสมัยรัชกาลที่ 9 พื้นที่บริเวณห้องแถวและกรมการค้าภายใน ซึ่งเคยเป็นสถานที่พักอาศัยของที่ปรึกษาชาวเยอรมันของรัชกาลที่ 5 ได้พัฒนาโดยสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์จัดสรรพื้นที่ร่วมกับกรมธนารักษ์และสำนักงานกรุงเทพมหานครเป็นสวนสาธารณะเพื่อเปิดทัศนียภาพกรุงรัตนโกสินทร์ โดยได้รับพระราชทานนามว่า สวนนาคกราริมย์ ความหมายถึง สวนเป็นที่น่ารื่นรมย์ยิ่งของชาวพระนคร

จนกระทั่งในปัจจุบันพื้นที่ท่าเตียนเป็นส่วนหนึ่งของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ตั้งแต่ฉบับพ.ศ. 2540 และ 2543 จนถึงฉบับพ.ศ. 2563 มีการเปลี่ยนแนวคิดให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันบูรณาการแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถส่งต่อมรดกวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่งในพื้นที่แก่คนรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคต

ภาพที่ 1-4 ผังลำดับการใช้งานพื้นที่ท่าเดียน รัชกาลที่ 6-ปัจจุบัน

ที่มา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2551

1.1.3. การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ภมรรัตน์ สุธรรม⁴ กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนมีแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาชุมชนจากทุนชุมชนและบุคคล เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีความรู้และสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จขึ้นอยู่กับการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ-ทักษะ-ความรู้และความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ แต่หากเป็นการพัฒนาที่ไร้ทิศทางจะส่งผลทำให้ลดทอนประสิทธิภาพและประสิทธิผลความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน ทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่จนสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน

⁴ ภมรรัตน์ สุธรรม. (2559). การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาวยัดตำบลเสวียดอำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 3(2), 196-197.

ซึ่งชุมชนท่าเตียนถือเป็นพื้นที่ย่านที่สำคัญของศูนย์กลางประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่ก่อเกิดเป็นชุมชนบางกอก เป็นย่านพาณิชย์กรรม สัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่วิถีชุมชนกับการค้าของไทย ที่สัมพันธ์กับพัฒนาการเส้นทางการคมนาคมทางน้ำในอดีตกระทั่งทางบกในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งของระบบการสัญจรทางน้ำของกรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่การค้าและการบริการรองรับผู้ใช้บริการจากสถานที่ราชการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่กระจายตัวอยู่ในพื้นที่และมีศักยภาพในการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในด้วยการขนส่งสถานีรถไฟฟ้าสนามไชยและท่าเรือท่าเตียน ทำให้พื้นที่ชุมชนเดิมมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงพร้อมกับปริมาณผู้มาเยือนที่จะเพิ่มสูงขึ้น เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจชุมชนตามมา ซึ่งผู้คนในชุมชนท่าเตียนส่วนใหญ่เป็นเชื้อสายจีนแต่จิว แต่ละปีนอกจากประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติในระดับครัวเรือนหรือสายตระกูล อาทิ ประเพณีตรุษจีน สารทจีน ไหว้พระจันทร์ ยังมีส่วนของประเพณีพิธีกรรมที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมโดยสื่อถึงความเป็นชุมชนชาวจีน คืองานไหว้เจ้าประจำปี โดยผู้นำชุมชนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขออนุญาตการจัดงานและประสัมพันธ์ ส่วนสมาชิกชุมชนจะแบ่งหน้าที่ช่วยกันจัดสถานที่ ตั้งเวที จัดเก้าอี้และเตรียมอาหาร เป็นงานเพื่อระดมทุนแก่ชุมชนโดยประมวลเครื่องเช่นไหว้และโคมบูชาเทพเจ้าฟ้าดินหรือโคมไม้ไผ่ ทิ้งเต็ง ซึ่งบ่งบอกความสามัคคีและความเข้มแข็งในการจัดกิจกรรมร่วมกันของชุมชน

1.1.4. ความสำคัญของปัญหา

แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้จัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ประกอบด้วยกลยุทธ์ แผนงานและโครงการ เพื่อขบเน้นศักยภาพของพื้นที่บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ครอบคลุมบริบทด้านต่าง ๆ โดยกำหนดบทบาทในการท่องเที่ยวและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อสามารถนำไปสู่เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญเพื่อให้ทราบถึงองค์ความรู้ ความชำนาญในด้านต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้ตรงกับความต้องการของเศรษฐกิจชุมชน โดยเน้นแนวทางในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพอาศัยความรู้และการพัฒนาทุนของชุมชนที่เหมาะสม ให้นำไปสู่แนวทางในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

1.1.5. ช่องว่างในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ามีการศึกษาศักยภาพชุมชนในการพัฒนาชุมชนอยู่ เช่น ศักยภาพในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของผู้อยู่อาศัยย่านเมืองเก่า: กรณีศึกษาชุมชนนางเลิ้ง กรุงเทพมหานคร (สมชาย เกตุรัตน์มาลี, 2552) เป็นต้น แต่ยังไม่พบการศึกษาศักยภาพของชุมชนท่าเตียน

นอกจากนั้นยังพบการศึกษาวិทยานิพนธ์ของเมธี เลิศปรีชาภักดี จัดทำในปี พ.ศ. 2555 มีวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์เพื่อศึกษาการพัฒนาพื้นที่บริเวณท่าเตียนแต่เป็นการศึกษาจากทัศนของนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ได้ทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งผ่านมา 9 ปีแล้ว ไม่ได้มีการศึกษาศักยภาพชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ดังนั้นการศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาศักยภาพชุมชนท่าเตียน เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

1.2 คำถามในการวิจัย

1. ชุมชนท่าเตียนปัจจุบันมีศักยภาพและข้อจำกัดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์อย่างไรบ้าง
2. ศักยภาพชุมชนท่าเตียนที่มีอยู่เพียงพอที่จะสามารถพัฒนาชุมชนที่สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้หรือไม่
3. แนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท่าเตียนเพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนที่สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างไร

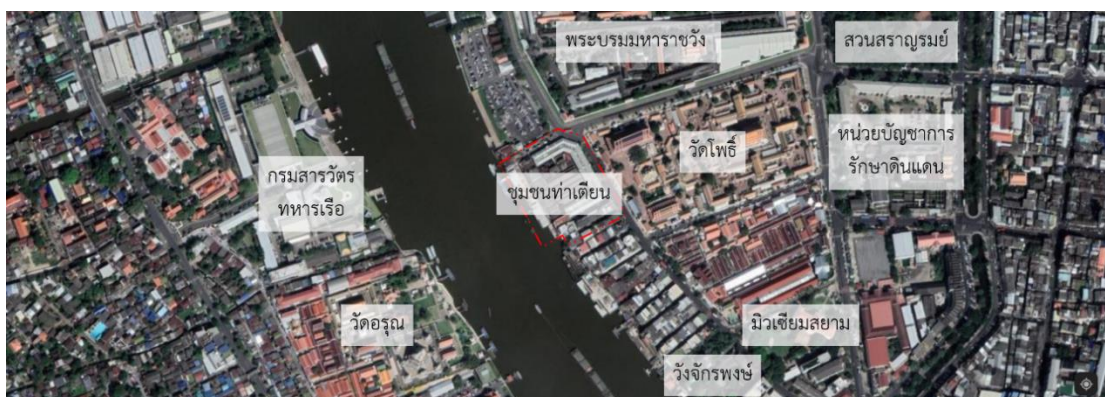
1.3 วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. ศึกษาแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และแนวทางที่กำหนดการพัฒนาชุมชนท่าเตียน
2. ศึกษาศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
3. วิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชาวชุมชนท่าเตียนในการดำเนินการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
4. เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชนทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

1.4 ขอบเขตงานวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ชุมชนท่าเตียนในงานวิจัยนี้ หมายถึง พื้นที่ซึ่งเป็นส่วนที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ และได้รับการจัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน พ.ศ. 2534 ในแขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บนถนนมหาธาตุ ขนาบด้วยถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน ด้านตะวันตกติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา ตามภาพที่ 1-5

ภาพที่ 1-5 ที่ตั้งชุมชนท่าเตียน

ที่มา : Google maps, <https://maps.google.co.th> (พิกัดค้นหา 13.746045.100.490824)

1.4.2 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการทั้งหมด 9 เดือน ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2564 – พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบ่งเป็น

- การศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ในระยะเวลา 1 เดือน
- เก็บข้อมูลภาคสนาม ในระยะเวลา 5 เดือน
- การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล ในระยะเวลา 3 เดือน

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร คาดหวังเป็นแนวทางการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับชุมชนและสร้างความเข้าใจองค์ความรู้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อชุมชนท่าเตียน

- เกิดความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชน
- สร้างองค์ความรู้นำไปสู่การประยุกต์ยอดต่อการปรับปรุงและพัฒนา ศักยภาพชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร
- สร้างโอกาสและเตรียมความพร้อมปรับเปลี่ยนรูปแบบการอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร

2. งานที่เกี่ยวข้อง

- สร้างองค์ความรู้นำไปสู่การส่งเสริมศักยภาพชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร
- เป็นแนวทางปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผนพัฒนา ศักยภาพชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่เป้าหมายตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนา กรุงเทพมหานคร

3. วิชาการ

- สร้างองค์ความรู้การพัฒนาพื้นที่โดยให้ความสำคัญกับสังคม ชุมชน และบทบาทของวัฒนธรรมชุมชนซึ่งยังรักษาวิถีชีวิตของชุมชนเดิมนอกจากการพัฒนาด้านกายภาพ
- สร้างองค์ความรู้กับผู้ที่เกี่ยวข้องศึกษากระบวนการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การศึกษารั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน จึงขอให้นิยามของคำศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้

1. ศักยภาพชุมชน

หมายถึง การศึกษาศักยภาพ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับครัวเรือน ระดับชุมชนและระดับผู้นำชุมชน ซึ่งได้ประกอบด้วยศักยภาพ 3 ด้าน คือ กายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยด้านกายภาพเป็นการศึกษาลักษณะของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อปรับเปลี่ยนคุณค่าเป็นทุนทรัพยากรทางกายภาพของชุมชน และสามารถชี้วัดความเพียงพอโดยพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ชาวชุมชนสามารถใช้ศักยภาพมาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมชุมชน ด้านเศรษฐกิจเป็นการศึกษาลักษณะกิจกรรมการค้าในชุมชน เพื่อเชื่อมโยงทุนเฉพาะบุคคลกับทุนภูมิปัญญาและสามารถชี้วัดความเพียงพอโดยพิจารณาถึงการไม่พึ่งพาทายนอกมากเกินไป มีการเจริญเติบโตไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่และต้องมีการกระจายรายได้อย่างเสมอภาค และด้านสังคมเป็นการศึกษาลักษณะโครงสร้าง สถาบัน เครือข่ายและความสัมพันธ์ซึ่งปัจเจกบุคคลสามารถใช้ในการดำรงรักษาและพัฒนาตนเอง เพื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสังคมตามที่ตนเองต้องการและสามารถชี้วัดความเพียงพอโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่ดีของครอบครัว เครือญาติกับผู้อื่นในชุมชน การรวมกลุ่มในชุมชนและระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. ความต้องการของชุมชน

หมายถึง การปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ กายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยด้านกายภาพเป็นการฟื้นฟูบูรณอาคารและปรับปรุงสภาพแวดล้อมกายภาพชุมชน ด้านเศรษฐกิจเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจและผู้ประกอบการภายในชุมชน และด้านสังคมเป็นการฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและส่งเสริมองค์กรชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย หรือสมมติฐานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน โดยไม่ทำให้ชุมชนต้องลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองเพื่อรักษาคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม ในเบื้องต้นของเนื้อหาการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบไปด้วยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543)

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกรุงรัตนโกสินทร์ซึ่งเป็นบริเวณแรกของกรุงเทพมหานครเมื่อแรกตั้งราชธานี ตั้งแต่ พ.ศ. 2578 ได้ริเริ่มการอนุรักษ์โบราณสถานต่าง ๆ เช่น พระบรมมหาราชวัง-วัดพระศรีรัตนศาสดาราม-วัดพระเชตุพน-พระราชาธิวาสวรสถานมณฑล-การขึ้นทะเบียนคลองคูเมืองเดิมตลอดแนวเป็นระยะทาง 2 กิโลเมตร

ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้มีการบรรจุโครงการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ไว้ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการรับไปดำเนินการโดยจัดตั้ง คณะกรรมการอนุรักษ์ปรับปรุงและบูรณะโบราณสถานบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์มีหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบายและแนวทางในการอนุรักษ์เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งในเวลาต่อมากรุงเทพมหานครก็ได้ให้ความสำคัญต่อการบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จึงได้แต่งตั้ง คณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์-โบราณคดี-ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมภายในกรุงเทพมหานคร โดยมีหน้าที่อนุรักษ์สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าเช่นเดียวกับคณะกรรมการชุดแรก แต่มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั้งกรุงเทพมหานคร

ต่อมาคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดยข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้พิจารณาเห็นว่าอันสงและหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง 2 ชุดซ้ำซ้อนและมุ่งประเด็นการอนุรักษ์ ยังขาดความสำคัญด้านการควบคุมสิ่งแวดล้อมจึงได้เสนอโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ต่อคณะรัฐมนตรี โดยมีวัตถุประสงค์ทั้งด้านอนุรักษ์และพัฒนา คณะรัฐมนตรีพิจารณา

แล้ว มีมติแต่งตั้ง คณะกรรมการโครงการรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นการรวมคณะกรรมการเดิม 2 คณะเข้าด้วยกัน

ในวโรกาสสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปีใน พ.ศ. 2525 สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้จัดโครงการประกวดงานออกแบบและวางผังเมืองกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นที่มาสำคัญของโครงการรัตนโกสินทร์ และอยู่ในความควบคุมดูแลของคณะกรรมการโครงการกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน

โครงการกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ดำเนินการพัฒนาตามขั้นตอนตลอดระยะเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมาทั้งด้านมาตรการและโครงการ โดยในส่วนของมาตรการ ได้แก่ การกำหนดนโยบายการใช้ที่ดิน-การควบคุมอาคารและสิ่งก่อสร้าง-การวางแนวทางการอนุรักษ์ สำหรับการพัฒนาในรูปของโครงการปรากฏว่าได้ดำเนินการแล้วกว่า 15 โครงการ

การศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) จำเป็นต้องทบทวนแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) ซึ่งเป็นฉบับเดิมก่อนปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) เพื่อสร้างความเข้าใจการอนุรักษ์ย่านท่าเตียนที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)⁵ กล่าวว่า แนวทางการอนุรักษ์ของแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) เน้นการศึกษาเกี่ยวกับการทบทวนสถานภาพปัจจุบันด้านสังคมเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว กายภาพ ตลอดจนการเสนอรูปแบบโครงการและแนวทางการบริหารโครงการ ซึ่งย่านท่าเตียนมีแนวทางการอนุรักษ์สำหรับการพัฒนาในรูปของโครงการปรับปรุงบริเวณท่าเตียน โดยมีสภาพภาพและแนวคิดโครงการดังนี้

1. ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์

พื้นที่บริเวณท่าเตียนเดิมในสมัยรัชกาลที่ 1 เป็นที่ตั้งวังท่าเตียนและบ้านพักข้าราชการชั้นผู้ใหญ่รวมทั้งบ้านเรือนราษฎรจำนวนมาก นับเป็นแหล่งชุมชนใหญ่ชุมชนหนึ่ง ซึ่งมาต่อในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการสร้างตึกแถวสองชั้น ประดับตกแต่งอาคารตามแบบอิทธิพลศิลปะ

⁵ แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์. (2537). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์พรรณการพิมพ์.

ยุโรปสมัยเรอเนสซองส์ชั้นในบริเวณนี้ โดยคงเป็นตึกแถวที่เจ้านายสมัยก่อนนิยมสร้างขึ้นเพื่อเก็บผลประโยชน์ในพื้นที่ใกล้เคียงกับวังของจน ปัจจุบันเอกชนใช้เช่าอยู่และทำการค้า

2. สภาพทางกายภาพ

2.1. ด้านการใช้ที่ดิน

เป็นแหล่งพาณิชย์กรรมและพักอาศัยซึ่งในรายละเอียดแล้วจะเป็นโกสินเก็บสินค้าเป็นส่วนใหญ่

2.2. ด้านสภาพอาคาร

โดยทั่วไปจะเป็นตึกแถวสูงสองถึงสามชั้น มีรูปแบบหลากหลายสภาพค่อนข้างเก่า และบางส่วนปลูกสร้างขึ้นใหม่ จัดว่ามีความหนาแน่นค่อนข้างสูงบริเวณหนึ่งของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน

2.3. ด้านการสัญจร

ถนนสายหลักคือถนนมหาธาตุตลอดแนวของท่าเตียน และมีจุดแยกจากถนนท้ายวังมายังท่าเตียน ซึ่งมีกิจกรรมขนถ่ายสินค้าที่พลุกพล่านมากประกอบกับการสัญจรทางน้ำยังมีจุดท่าข้ามเรือและท่าเรือประจำทางกระจายอยู่ทั่วบริเวณ

3. สถานภาพด้านสังคม-เศรษฐกิจ

ท่าเตียนเป็นบริเวณที่มีอาคารพาณิชย์ค่อนข้างหนาแน่น มีทั้งกิจกรรมขายส่งขายปลีกและขนส่งสินค้า ปัจจุบันท่าเตียนลดความสำคัญลงอย่างมาก เนื่องจากเดินท่าเตียนเป็นศูนย์กลางขนส่งสินค้าทางนี้ที่สำคัญมากซึ่งนำผลผลิตผลการเกษตรจากต่างจังหวัดโดยเฉพาะจากจังหวัดอยุธยา-ราชบุรี-อ่างทองเข้ามาในกรุงเทพและเป็นแหล่งที่ขายส่งสินค้าบริโภคจากกรุงเทพออกสู่ต่างจังหวัด แต่เนื่องจากการเดินทางโดยถนนมีความสะดวกสบายกว่ามาก ทำให้กิจการเดินเรือโดยสารระหว่างจังหวัดและเรือสินค้าลดน้อยลงจนเกือบหมดไป รวมทั้งประชาชนที่อาศัยการเดินทางเหล่านี้เข้า-ออกกรุงเทพก็เกือบหมดไปด้วยและตลาดที่ไม่ค่อยมีกิจกรรมค้าขายแต่ใช้เป็นที่เก็บสินค้าแทน

4. สถานภาพด้านการท่องเที่ยว

เป็นย่านที่ไม่มีสถานะเป็นแหล่งท่องเที่ยว

5. สถานภาพด้านการบริหาร

ยังไม่มีความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการ

6. แนวคิดเดิมในการกำหนดโครงการ

6.1. ย้ายกิจการขายส่งจากท่าเตียนออกไปตั้งในบริเวณที่เหมาะสมในแผนระยะยาวและควรมีการวางข้อกำหนดในการใช้ที่ดินในบริเวณนี้

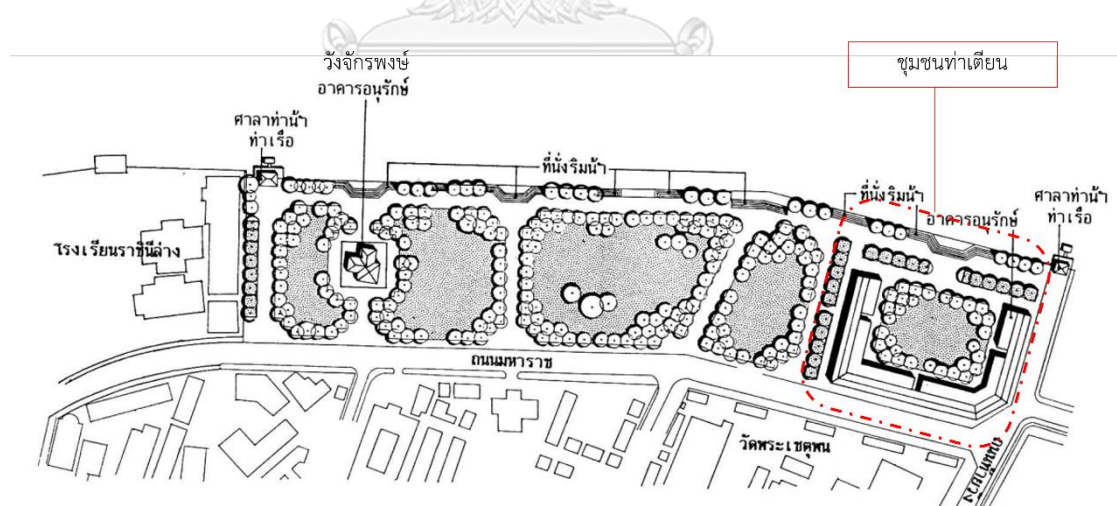
6.2. ปรับปรุงบริเวณนี้ให้เป็นบริเวณที่พักอาศัยกับพาณิชย์กรรม โดยให้มีที่ว่างเปิดโล่งเพื่อส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

7. แนวคิดโครงการ

7.1. อนุรักษ์อาคารเก่าในบริเวณวังจักรพงษ์เพื่อให้เป็นอนุสรณ์สำหรับย่านนี้

7.2. จัดทำที่เปิดโล่งเพื่อเน้นความสำคัญของวัดเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์)

สรุปได้ว่าแนวทางการอนุรักษ์ของโครงการปรับปรุงบริเวณท่าเตียนตามแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) มีเป้าหมายหรือถอนอาคารเก่าคงเหลือไว้แต่อาคารอนุรักษ์ที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 และเปิดพื้นที่โล่งเพื่อเน้นมุมมองวัดเชตุพนวิมลมังคลาราม (วัดโพธิ์) รวมถึงเปิดพื้นที่ริมแม่น้ำเป็นทางสัญจรเชื่อมระหว่างท่าเตียนถึงโรงเรียนราชินี ตามภาพที่ 2-1

ภาพที่ 2-1 โครงการปรับปรุงบริเวณท่าเตียน

ที่มา : แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2543

จากภาพที่ 2-1 แสดงให้เห็นถึงแนวทางการอนุรักษ์ของโครงการปรับปรุงบริเวณท่าเตียน ที่มุ่งเน้นด้านกายภาพเป็นสำคัญและไม่ได้ให้ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน

2.2 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563)

เนื่องจากในปัจจุบันพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีโครงการพัฒนา โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีม่วง-โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายสีส้ม-โครงการรถไฟฟ้าใต้ดินสายน้ำเงิน ผ่านเข้ามาในเขตกรุงรัตนโกสินทร์ รวมทั้งการท่องเที่ยวในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน-การจราจร-วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นเหตุให้แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) อาจไม่สอดคล้องกับสถานการณ์และแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) จึงได้มีการปรับปรุงแนวทางและรายละเอียดการดำเนินการให้เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อให้สามารถส่งต่อมรดกวัฒนธรรมที่มีค่ายิ่งในพื้นที่แก่คนรุ่นต่อไปในอนาคต

นอกจากนี้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเห็นว่าแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2543) ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีปัญหาในการยอมรับของประชาชน เกิดความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานปฏิบัติกับภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องและชุมชน⁶ จึงจำเป็นต้องมีการทบทวนจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563) ที่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการยอมรับโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ที่ครอบคลุมบริบทด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม-ด้านภูมิทัศน์-ด้านการจราจร-ด้านการใช้ที่ดิน-ด้านสาธารณสุข-ด้านสาธารณูปการ-ด้านการท่องเที่ยว-ด้านกายภาพและวิถีชุมชน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ-ภาคเอกชน-ชุมชนในพื้นที่ มีความตระหนักรู้-ความเข้าใจ เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

วิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์มีเป้าหมายของการดำเนินการจนถึง พ.ศ. 2575 ซึ่งเป็นปีที่กรุงรัตนโกสินทร์มีอายุครบ 250 ปี หรือมีช่วงเวลาของแผนผังแม่บทฯ 15 ปี โดยกำหนดให้มีการทบทวนเนื้อหาทุกช่วงเวลา 5 ปี

⁶ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560). แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์.

เพื่อให้สามารถปรับปรุงแนวทางและรายละเอียดการดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ยังคงรักษาหลักการ แนวคิด และภาพรวมการอนุรักษ์และพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนผังแม่บทฯ ให้คงอยู่ต่อไป โดยมีเป้าหมายหลักของการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ทั้งสิ้น 8 ประการ

1. อนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในพื้นที่ โดยเน้นการเล่าเรื่องราวของพัฒนาการเชิงพื้นที่ของกรุงรัตนโกสินทร์ และกำหนดแนวทางการจัดการแหล่งมรดกอย่างเป็นระบบในระยะยาว
2. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการควบคุมอาคารให้เหมาะสมกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
3. จัดระเบียบการจราจรในพื้นที่ โดยใช้ประโยชน์และให้ความสำคัญกับการสัญจรทุกประเภท จัดระเบียบและเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจร เน้นการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ผสานกับการเดินเท้า รวมถึงการออกแบบจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรให้มีความสะดวกสบายต่อผู้ใช้งาน
4. ขับเน้นโครงสร้างและแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยการอนุรักษ์ภูมิทัศน์โดยรอบแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญและมุมมอง การออกแบบภูมิทัศน์เมืองเพื่อการสื่อความหมายและสร้างความต่อเนื่องเชิงพื้นที่ กำหนดกรอบการออกแบบเมืองและการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่ที่มีการใช้งานเข้มข้นและพื้นที่สาธารณะ
5. ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ชุมชนเป้าหมาย และจัดทำแนวทางการฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม
6. ส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชน โดยเน้นธุรกิจขนาดเล็กที่ดำเนินการโดยคนในพื้นที่
7. จัดระเบียบการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว และจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ
8. ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้เพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการในอนาคต

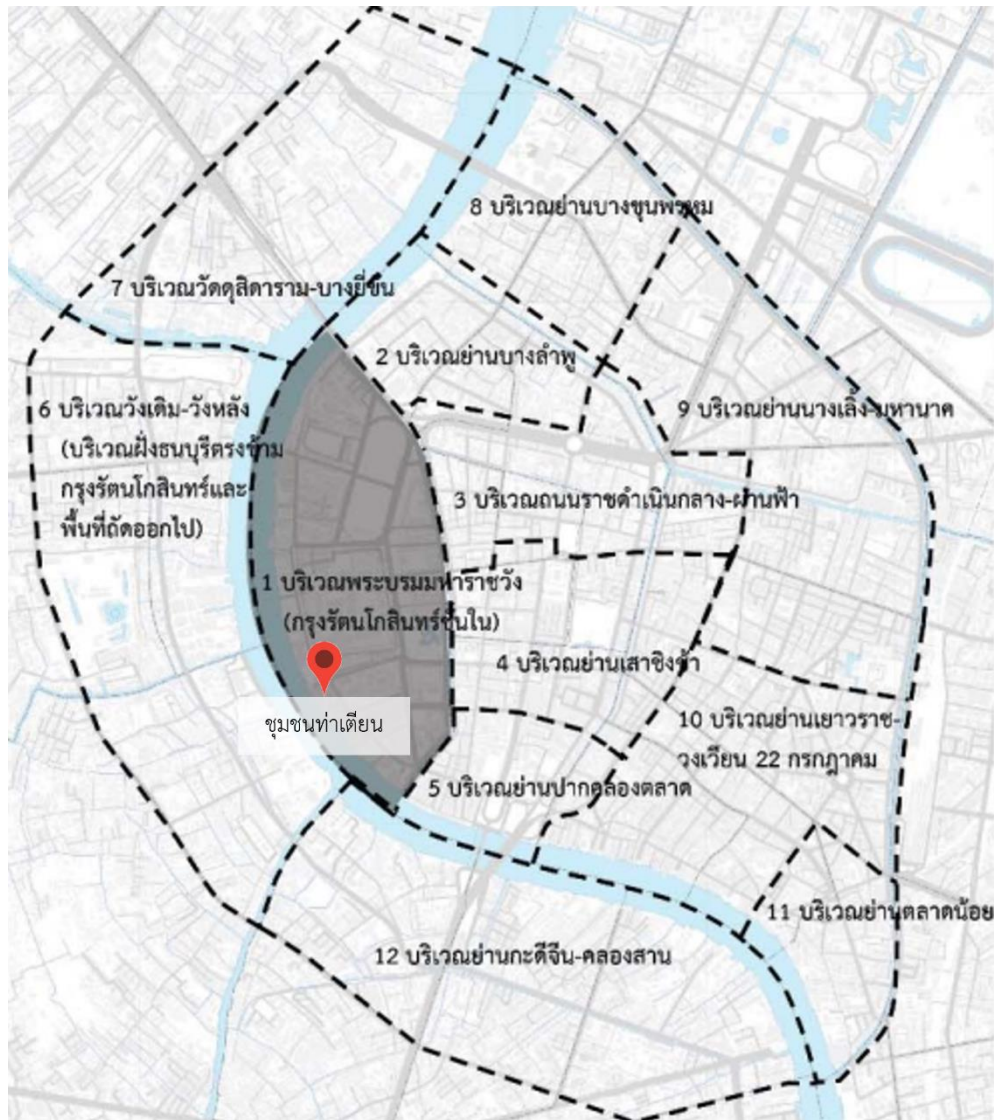
การดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือขององค์กรทั้งภาครัฐ-ภาคการศึกษา-ภาคเอกชน-ภาคประชาสังคม ในการขับเคลื่อนให้เกิดผลไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และ

พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยแผนผังแม่บทฯ จะเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจระหว่างภาคีในภาพรวมของการอนุรักษ์และพัฒนาในอนาคต-การประสานการดำเนินงานของภาครัฐให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและการสื่อสารกับภาคเอกชน-ภาคการศึกษา-ภาคประชาสังคม ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความร่วมมือระหว่างองค์กร-การสร้างเสริมความตระหนักรู้ในสังคม รวมถึงการพัฒนาทางท่องเที่ยว สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังเห็นว่า⁷ นอกจากการใช้ที่ดินของภาครัฐยังเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทฯ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ราชพัสดุ ได้แก่ กรมธนารักษ์ จึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ รวมถึงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินหลายแห่งในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ก็มีบทบาทสำคัญเช่นเดียวกัน

ภาคประชาสังคมหรือชุมชนในพื้นที่ มีส่วนความสำคัญอย่างยิ่งการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม โดยเฉพาะการส่งเสริมวิถีวัฒนธรรมจำเป็นต้องสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากผู้ที่ทำหน้าที่สืบสวดวิถีวัฒนธรรมนั้น ๆ ต้องเป็นสมาชิกของชุมชน ดังนั้น การใช้กลไกในเชิงองค์กรที่มีอยู่ของชุมชนมาเป็นจุดต่อเชื่อมกับภาครัฐ ในการขอขบประมาณการสนับสนุนกิจกรรมสืบสานฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและเทศกาลท้องถิ่น-กิจกรรมฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

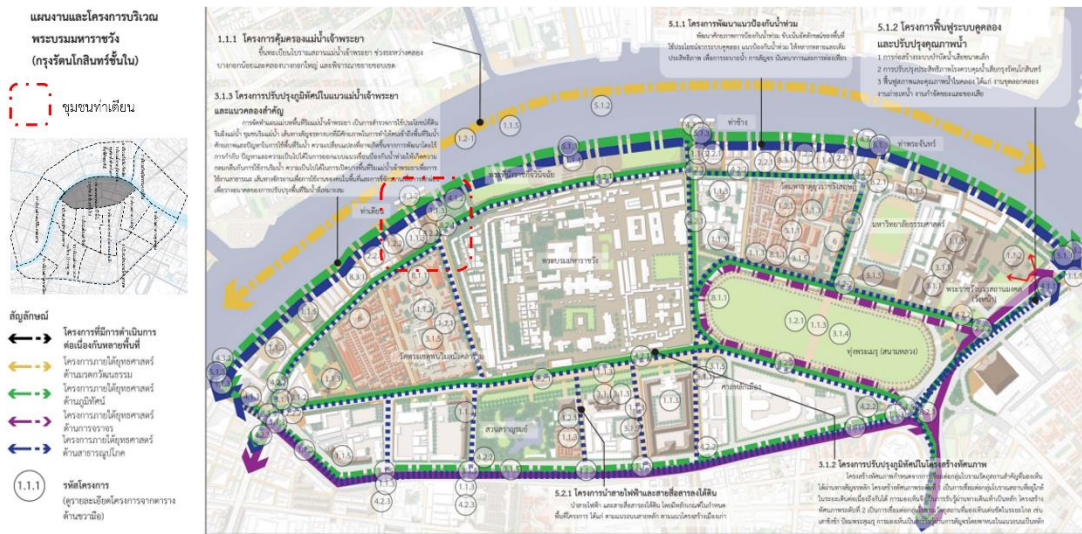
สรุปได้ว่าจากวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ นำมาสู่การจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์-รายสาขา โดยยุทธศาสตร์แบ่งได้เป็นสองส่วน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมประกอบด้วยยุทธศาสตร์ด้านมรดกวัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองอีก 7 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการใช้ที่ดิน ด้านภูมิทัศน์ ด้านจราจร ด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณูปการ ด้านกายภาพและวิถีชุมชนและด้านการท่องเที่ยว ในแต่ละยุทธศาสตร์จะประกอบด้วยกลยุทธ์และแผนงานที่สอดคล้องกัน โดยในแต่ละแผนงานมีการแจกแจงเป็นโครงการต่าง ๆ ซึ่งระบุพื้นที่ดำเนินการและหน่วยงานที่รับผิดชอบ และการจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ เป็นการดำเนินการต่อเนื่องจากการจัดทำยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนา รายสาขา เพื่อดำเนินการในพื้นที่เป้าหมายทั้ง 12 พื้นที่ นำไปสู่การจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่ เพื่อให้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา มีการดำเนินการเป็นรูปธรรมในเชิงพื้นที่ 12 พื้นที่เป้าหมาย ตามภาพที่ 2-2

⁷ เรื่องเดียวกัน.

ภาพที่ 2-2 แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายพื้นที่
ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

จากภาพที่ 2-2 ชุมชนท่าเตียน ตั้งอยู่ภายในขอบเขตพื้นที่เป้าหมายบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน) โดยบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน) มีแผนงานและโครงการต่าง ๆ ตามภาพที่ 2-3

ภาพที่ 2-3 แผนงานและโครงการบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)
 ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

จากภาพที่ 2-3 บริเวณชุมชนท่าเตียนมีโครงการทั้งสิ้น 6 โครงการ ตามภาพที่ 2-4 และตารางที่ 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5 และ 2-6

ภาพที่ 2-4 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา
 ที่ถูกระบุไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-1 โครงการ 1.1.3 บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

1. โครงการ 1.1.3	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ ยุทธศาสตร์ 1 ด้านมรดกวัฒนธรรม / แผนงาน 1.1 การคุ้มครองและบูรณาปฏิสังขรณ์ แหล่งมรดก	
รายละเอียด โครงการ	บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานที่ทรุดโทรมตามกาลเวลา หรือมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ จะต้องรีบเร่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	
กิจกรรมที่สำคัญของ โครงการ	1. สำรวจและกำหนดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของโบราณสถานที่ควรได้รับการบูรณา ปฏิสังขรณ์ของโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียนในปัจจุบันและอาจมีการขึ้นทะเบียนในอนาคต 2. จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานรายปี 3. ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานอย่างต่อเนื่อง	
ระยะเวลาและ สถานที่ดำเนินงาน	ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 1-15	พื้นที่ / สถานที่ : โบราณสถานในบริเวณพื้นที่กรุง รัตนโกสินทร์
แหล่งที่มาของ งบประมาณ	กรมศิลปากร	
หน่วยงานที่ รับผิดชอบ	กรมศิลปากร	
หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	1. กรุงเทพมหานคร (สำนักผังเมือง) 2. ผู้ทรงสิทธิในโบราณสถาน 3. ผู้ใช้ประโยชน์โบราณสถาน	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	โบราณสถานในบริเวณพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ ดูแลรักษาให้อยู่ ในสภาพที่สมบูรณ์	
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำเป็นต้องดำเนินการ	
ลักษณะการ ดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงกายภาพเป็นหลัก	

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-2 โครงการ 1.2.2 พื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์

2. โครงการ 1.2.2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์ ยุทธศาสตร์ 1 ด้านมรดกวัฒนธรรม / แผนงาน 1.2 การส่งเสริมฟื้นฟูวิถีวัฒนธรรม	
รายละเอียด โครงการ	กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณากิจกรรมและจัดตั้งกรรมการพิจารณาสนับสนุน งบประมาณในการฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์ ของชุมชนและย่าน โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมที่ได้รับการ	

	ประเมินคุณค่า แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาการอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ และตรวจสอบผลการดำเนินการ	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำเกณฑ์การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมเพื่อฟื้นฟู หรือส่งเสริมการศึกษาและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์ ของชุมชนและย่าน ที่มุ่งเน้นไปที่การดำเนินการเองของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม 2. แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาข้อเสนอการดำเนินการ และอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ 3. ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินการ 	
ระยะเวลา และสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 1-15	พื้นที่ / สถานที่ : แหล่งวิถีวัฒนธรรมในบริเวณพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 2. กรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา / สำนักงานเขต) 3. สถานศึกษา 4. ชุมชน / ย่าน 5. ภาคเอกชน 	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กระตุ้นให้มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์	
ประเภทโครงการ	การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่น ๆ	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำเป็นต้องดำเนินการ	
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินกิจกรรม มาตรการทางเศรษฐกิจ-สังคม และการจัดการความรู้ความเข้าใจ	

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-3 โครงการ 4.1.2 ทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร

3. โครงการ 4.1.2	โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร ยุทธศาสตร์ 4 ด้านการจราจร / แผนงาน 4.1 การเชื่อมโยงโครงข่ายการสัญจร
รายละเอียดโครงการ	ศึกษาและตรวจสอบพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านการจอดรถบนพื้นผิวจราจร จัดหาพื้นที่สำหรับจอดรถรวมทั้งในพื้นที่ของรัฐและเอกชน ซึ่งตำแหน่งของพื้นที่จอดรถรวมจะต้องสามารถเชื่อมไปภายนอกพื้นที่เป้าหมายและกระจายอยู่ภายในพื้นที่เป้าหมายอย่างทั่วถึง กำหนดมาตรการที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่เจ้าของพื้นที่ดำเนินการจัดพื้นที่สำหรับจัดเป็นที่

	<p>จัดสรรรวม และมาตรการด้านราคาและอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่จะจัดรถเข้ามาให้บริการในพื้นที่หรืออาคารจอดรถรวม</p>	
<p>กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ</p>	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นที่จอดรถยนต์ ได้แก่ ที่จอดรถปัจจุบันของราชวิทยาลัยสมาคมแห่งประเทศไทย โรงภาพยนตร์เอ็มบาสดอร์และโรงภาพยนตร์ปารีส สถานีรถไฟหัวลำโพงใต้สะพานพระพุทธยอดฟ้า ห้างสรรพสินค้าแก้วฟ้าพลาซ่า การประปาแมนศรี พื้นที่อาคารจอดรถรวม เชื่อมต่อเข้าสู่ระบบขนส่งมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งผู้จัดทำพื้นที่อาคารจอดรถรวมควรเป็นเจ้าของที่ดิน โดยได้รับการสนับสนุนด้านภาษีจากรัฐ หรือดำเนินการเป็นที่ดินของรัฐแล้วให้ออกชนเข้ามาให้บริการโดยมีกรมธนารักษ์เป็นผู้ดำเนินการ พื้นที่ข้างโรงพยาบาลศิริราช รวมทั้งหมดแล้วจะสามารถรองรับยานพาหนะได้ไม่น้อยกว่า 6,000 คัน (ถาคิดอัตราหมุนเวียน 3 คันต่อวัน จะจอดรถได้ไม่น้อยกว่า 18,000 คันต่อวัน) โดยโรงพยาบาลศิริราชจะดำเนินงานด้วยงบประมาณของตนเอง ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เป้าหมายให้สามารถเป็นที่จอดรถได้อย่างมีประสิทธิภาพ 	
<p>ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน</p>	<p>ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 1-10</p>	<p>พื้นที่ / สถานที่ : พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นจุดจอดรถรวมในและโดยรอบกรุงรัตนโกสินทร์</p>
<p>แหล่งที่มาของงบประมาณ</p>	<ol style="list-style-type: none"> กรุงเทพมหานครและผู้ทรงสิทธิในพื้นที่ (เจ้าของพื้นที่แต่ละแห่งร่วมลงทุน จัดจุดจอดรถรวม สนับสนุนให้เจ้าของพื้นที่จัดพื้นที่จอดรถรวม และเก็บค่าที่จอดรถในกรณีที่น่ารถยนต์ส่วนบุคคลเขามาจอด) เอกชนจัดหาพื้นที่และดำเนินการ ภาครัฐให้การสนับสนุนด้านภาษี รัฐจัดหาพื้นที่ ให้สัมปทานแก่เอกชนเขามาดำเนินการ 	
<p>หน่วยงานที่รับผิดชอบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง) ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่ 	
<p>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์/กรมธนารักษ์/การรถไฟแห่งประเทศไทย/ภาคเอกชน)</p>	
<p>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</p>	<p>มีพื้นที่จอดรถยนต์และรถบริการนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการเชื่อมต่อการสัญจรสาธารณะต่าง ๆ</p>	
<p>ประเภทโครงการ</p>	<p>การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่น ๆ</p>	
<p>ความสำคัญ</p>	<p>ความสำคัญลำดับที่ 1 จำเป็นต้องดำเนินการอย่างยิ่ง</p>	
<p>ลักษณะการดำเนินการ</p>	<p>มีการดำเนินการปรับปรุงกายภาพเป็นหลัก</p>	

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-4 โครงการ 4.2.2 ส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล

4. โครงการ 4.2.2	โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล ยุทธศาสตร์ 4 ด้านการจราจร / แผนงาน 4.2 การสนับสนุนการเดินทางและการใช้จักรยาน	
รายละเอียดโครงการ	จัดหาระบบขนส่งเฉพาะประเภทล้อภายในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน เพื่อรองรับการเข้าถึงของประชาชนและนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางภายในพื้นที่ โดยให้มีจุดจอดบริเวณจุดตัดกับบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก สถานีขนส่งมวลชน และอาคารจอดรถรวมออกแบบเส้นทางที่สามารถเชื่อมเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญได้อย่างสะดวก	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดแนวสายทางและจุดจอดให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ 2. คาดการณ์พฤติกรรมและปริมาณผู้โดยสารเพื่อกำหนดอุปสงค์ในการเดินทางด้วยยานพาหนะทดแทน 3. คัดเลือกรูปแบบระบบขนส่งและยานพาหนะที่เหมาะสมกับปริมาณผู้โดยสารและบรรยากาศของพื้นที่เป้าหมายและจัดให้มีการดำเนินการ 	
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 6-10	พื้นที่ / สถานที่ : บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง)	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร 2. การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย 3. บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) 4. องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ 5. ผู้ประกอบการขนส่งเอกชน 	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว มีความสะดวกในการสัญจรเชื่อมต่อทั้งภายในและภายนอกพื้นที่โครงการทั้งทางบกและทางน้ำ และเป็นพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพในการเชื่อมโยงการสัญจรที่หลากหลาย	
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำเป็นต้องดำเนินการ	
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินกิจกรรม มาตรการทางเศรษฐกิจ-สังคม และการจัดการความรู้ความเข้าใจ	

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-5 โครงการ 4.3.2 พัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ

5. โครงการ 4.3.2	โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ ยุทธศาสตร์ 4 ด้านการจราจร / แผนงาน 4.3 พัฒนาและปรับปรุงจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร	
รายละเอียดโครงการ	การขนส่งทางน้ำเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่มีความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากมีทางวิ่งเฉพาะไม่ปะปนกับระบบการขนส่งประเภทอื่น ๆ ซึ่งจะต้องคำนึงถึงระดับของน้ำและการไหลของแม่น้ำเจ้าพระยา ท่าเรือจะต้องมีความยืดหยุ่น มีความแข็งแรงมั่นคง เขาออกได้สะดวกรวดเร็วและปรับปรุงพื้นที่ด้านหน้าให้เข้าออกและพื้นที่สำหรับพักคอย อีกทั้งเพิ่มพื้นที่เชื่อมโยงเข้ากับระบบการขนส่งประเภทอื่น ๆ และที่จอดรถสาธารณะ	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดเส้นทางการเชื่อมต่อให้เชื่อมโยงทั้งเส้นทางเรือด่วนเจ้าพระยาและเรือโดยสารข้ามฟากแม่น้ำเจ้าพระยา จัดการสัญจรทางน้ำให้มีประสิทธิภาพ เพียงพอต่อปริมาณความต้องการที่สูงขึ้น เพิ่มมาตรการด้านความปลอดภัยให้สูงขึ้น ปรับปรุงท่าเรือให้เหมาะสมต่อการใช้งานและอัตลักษณ์ของพื้นที่ จัดการจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรบนพื้นที่ที่เชื่อมต่อระบบคลอง ระบบถนน และระบบราง 	
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 1-10	พื้นที่ / สถานที่ : บริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรมเจ้าท่า	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรมเจ้าท่า	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	<ol style="list-style-type: none"> สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง) 	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ความสะดวกสบายและความปลอดภัยต่อการเดินทางของประชาชนภายในและภายนอกพื้นที่ที่มากขึ้นสามารถเชื่อมต่อการสัญจรทางระบบน้ำ ระบบถนน และระบบรางได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประชาชนมีทางเลือกในการคมนาคมที่หลากหลาย สามารถพึ่งพิงระบบขนส่งมวลชนและลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลได้มากยิ่งขึ้น	
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำเป็นต้องดำเนินการ	
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงกายภาพเป็นหลัก	

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ตารางที่ 2-6 โครงการ 8.2.1 ปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว

6. โครงการ 8.2.1	โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์ 8 ด้านการท่องเที่ยว / แผนงาน 8.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว	
รายละเอียดโครงการ	ดำเนินการติดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวที่ระบุถึงตำแหน่งปัจจุบัน เส้นทางและทิศทางการเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง โดยจุดติดตั้งเป็นจุดที่สำคัญบนเส้นทางท่องเที่ยวทั้ง 7 เส้นทาง เช่น บริเวณจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจร บริเวณทางแยก บริเวณใกล้สถานที่ท่องเที่ยว เป็นต้น	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ติดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร 2. ดูแลรักษาสภาพจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวให้มีคุณภาพดี 	
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงระยะเวลา : ปีที่ 1-10	พื้นที่ / สถานที่ : <ol style="list-style-type: none"> 1. เส้นทางท่องเที่ยวหลัก 2. เส้นทางท่องเที่ยวยานางเลิ้ง หลานหลวง 3. เส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนกะตี่จิ้น 4. เส้นทางท่องเที่ยววิถีชีวิตย่านบางลำพู ข้าวสาร 5. เส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนแพงภูธร 6. เส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวจิ้น 7. พื้นที่จุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรสถานีศิริราช 8. พื้นที่จุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรยานบางขุนพรหม
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	<p>นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เกิดการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง</p> <p>เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในพื้นที่ และระยะเวลาพำนักรวมถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มสูงขึ้น นักท่องเที่ยวในพื้นที่ใช้การเดินทาง และระบบขนส่งมวลชนเป็นวิธีการหลักในการเดินทาง</p>	
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	

ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 3 สมควรดำเนินการ
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการด้านการบูรณะปรับปรุงหรือพัฒนากายภาพเป็นหลัก

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

จากตารางที่ 2-1, 2-2, 2-3, 2-4, 2-5 และ 2-6 พบว่า แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ มีแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาย่านท่าเตียน ตามตารางที่ 2-7

ตารางที่ 2-7 แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาย่านท่าเตียน

โครงการในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนา
1.1.3 บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	ตึกแถวริมถนนมหาสาร
1.2.2 พื้นที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	การทำยาแผนโบราณ ชุมชนท่าเตียน
4.1.2 ทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร	พื้นที่สวนบริเวณชุมชน
4.2.2 ส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	จุดจอดรถหน้าถนนท้ายวัง
4.3.2 พัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	พื้นที่ท่าเรือท่าเตียน
8.2.1 ปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว	เส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวจีน

ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ในการศึกษาครั้งนี้นำไปใช้ในเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชนทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพชุมชน

2.3.1 แนวคิดชุมชน

วัชรินทร์ จงกลสถิต⁸ กล่าวว่า ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะมีการพิจารณา 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านสังคมศาสตร์ ความเป็นชุมชนในด้านสัมพันธ์ของคนที่มีบางสิ่งร่วมกัน

⁸ วัชรินทร์ จงกลสถิตย์. (2012). แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน. สืบค้น 05 กรกฎาคม 2564, จาก <https://www.slideshare.net/Watcharrin/2-14977822>

โดยส่วนใหญ่แล้วคือผลประโยชน์ร่วมกัน ตระกูล เครือญาติ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ร่วมกัน, มิติด้านภูมิศาสตร์ ความเป็นชุมชนในด้านกายภาพที่เราเห็นด้วยตา ประกอบด้วยพื้นที่ หรือบริเวณที่คนอยู่รวมกันในขอบเขตที่ชัดเจน โดยรวมไปถึงสถานที่อยู่ในบริเวณนั้น เช่น ถนน แม่น้ำ ลำคลอง วัด โรงเรียน สถานือนามัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ มิติด้านจิตวิทยา ความเป็นชุมชนในด้านความรู้สึกของคนที่มีต่อกัน เช่น ความเอื้ออาทร ความรัก ความผูกพัน ความซื่อสัตย์ และความจงรักภักดี

รวมถึงลักษณะของชุมชนสามารถแบ่งตามกิจกรรมหลักเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ชุมชนการค้า เป็นชุมชนที่เป็นศูนย์ของการค้า มีลักษณะอยู่ทั่วตามเขตเมืองต่าง ๆ และเขตที่มีประชากรหนาแน่น-ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง เป็นชุมชนที่เกิดตามเส้นทางการคมนาคม หรือเส้นทางขนส่งทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ และชุมชนศูนย์กลางของการบริการ เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นเนื่องจากการรวมตัวของบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือบริการที่เกี่ยวข้องกัน หรือแบ่งตามลักษณะทางนิเวศวิทยาเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ชุมชนบริการขั้นต้น เป็นชุมชนขนาดเล็กที่เป็นแหล่งของสินค้าประเภทวัตถุดิบ-ชุมชนจำหน่ายหรือชุมชนการค้า เป็นชุมชนที่เป็นศูนย์กลางการค้าหรือจำหน่ายวัตถุดิบที่ได้รับจากชุมชนขั้นต้น และชุมชนอุตสาหกรรม เป็นชุมชนที่ทำหน้าที่ให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดต่าง ๆ

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา⁹ กล่าวว่า ความเป็นชุมชนหรือความเป็นหมู่คณะมีการเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ความเป็นชุมชนนั้นเน้นเรื่องของความสัมพันธ์และการเกาะเกี่ยวกันของเพื่อนมนุษย์ในระดับต่าง ๆ โดยแนวคิด “ชุมชน” สามารถจะจัดกลุ่มตามนัยหรือความหมายที่ใกล้เคียงกันได้ 4 แนวคิด

- แนวคิดทางสังคมวิทยา

ชุมชนมีฐานะเป็นหน่วยทางสังคมและกายภาพ เป็นระบบย่อยอันแรกที่มีศักยภาพในการจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนทั้งกายภาพ จิตใจ และสังคม ประกอบไปด้วย กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันในพื้นที่หรือบริเวณหนึ่ง-สมาชิกมีการติดต่อระหว่างกันทางสังคม-สมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกันทางสังคม-มีความผูกพันทางด้านจิตใจต่อระบบนิเวศ และมีกิจกรรมส่วนร่วม เพื่อใช้ประโยชน์

⁹ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครราชสีมา. (2554). บทที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน. สืบค้น 05 กรกฎาคม 2564, จาก <http://www.3.cdd.go.th>

- แนวคิดทางมนุษยนิยม

ชุมชนต้องก่อมิตรภาพ ความเอื้ออาทร ความมั่นคง และความผูกพันระหว่างคนในชุมชน การสร้างชุมชนเป็นการแสดงออกถึงอำนาจและเป็นวาทกรรมของคนกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชนภายใต้เงื่อนไขทางสังคมและประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น เน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนมนุษย์ ลักษณะความรู้สึกเชิงอัตวิสัยของความเป็นชุมชนหรือแบบแผนในอุดมคติ

- แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนประชาคม

การรวมตัวพบปะของคนหลากหลายซึ่งไม่ใช่เฉพาะคนที่รู้จักคุ้นเคยเพียงกลุ่มเดียว แต่รวมถึงคนแปลกหน้าที่สนใจในประเด็นส่วนรวมประเด็นใดประเด็นหนึ่งร่วมกันเพื่อดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย นำไปสู่สำนึกการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนที่พึ่งตนเองและเมื่อเข้มแข็งจะเริ่มพัฒนาไปสู่การมีจิตสำนึกสาธารณะ

- แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนในรูปแบบใหม่เกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาเทคโนโลยีและปัญหาของสังคมสมัยใหม่ที่ทวีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น การพิจารณาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามิอาจจำกัดอยู่ในปริมณฑลของชุมชนที่มีอาณาเขตภูมิศาสตร์เล็ก ๆ ได้เพียงลำพัง เพราะบางปัญหาเกิดจากอิทธิพลภายนอก ซึ่งบางครั้งการแก้ไขต้องการการรวมกำลังความร่วมมือและทรัพยากรจากภายนอกชุมชน

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ความเป็นชุมชนในด้านสังคม ความสัมพันธ์และความรู้สึกร่วมต่อชุมชนตนเอง นำไปใช้เป็นตัวแปรการวัดศักยภาพด้านสังคม เช่น ครอบครัวยุติ-ความเป็นเจ้าของชุมชน และกิจกรรมร่วมกันของชุมชน

2.3.2 แนวคิดศักยภาพชุมชน

ศักยภาพชุมชนมาจากทุนชุมชนและบุคคล เพื่อพัฒนาความรู้ความคิดให้มีศักยภาพ และสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจะสำเร็จขึ้นอยู่กับ การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติ ทักษะ ความรู้และความสามารถของบุคคล

ลักขมี พุ่งหว่า¹⁰ กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างมีกระบวนการมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาอำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในกลุ่มคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคม โดยการเริ่มและเน้นที่ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ (คนสัมพันธ์กับความรู้) กระบวนการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความรู้ (คนสัมพันธ์กับทรัพยากร) และกระบวนการพัฒนาทุนของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมที่องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจกรรมและ/หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมดโดยมีการเพิ่มขีดความสามารถหรือ ความพร้อมที่จะกระทำให้เป็นผลสำเร็จของชุมชนโดยมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้ สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน

รวมถึงบูรณาการด้านความรู้ที่หลากหลายจากการสั่งสมประสบการณ์ของแต่ละคน ในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติร่วมกันและนำผลที่ได้มาเป็นบทเรียนและองค์ความรู้ของคนในชุมชนใช้แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน, ด้านภูมิปัญญาจากการรวมกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เกิดภูมิปัญญาของคนในชุมชนเพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน รวมถึงการบริหารจัดการกลุ่มโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมโปร่งใสตรวจสอบได้ ช่วยเหลือเกื้อกูล เอื้ออาทร แบ่งปันซึ่งกันและกัน, ด้านความสามัคคีซึ่งมีวัฒนธรรมและประเพณีที่หล่อหลอมคนในชุมชนให้มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ร่วมมือ ร่วมใจ ไว้วางใจกันในการทำกิจกรรมและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ภายในชุมชน และด้านทรัพยากรที่ชุมชนได้ใช้ทรัพยากรที่มีภายในชุมชนเป็นหลักในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อการประเมินศักยภาพของชุมชน นำไปใช้เป็นเกณฑ์การวัดศักยภาพ เช่น ด้านความรู้เฉพาะบุคคล

¹⁰ ลักขมี พุ่งหว่า. (2561). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการทีมงาน: กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านชุมชนเปรมฤทัย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. วารสารเกษมบัณฑิต, 19(1), 65

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน

2.4.1 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

อนุชา ม่วงใหญ่¹¹ กล่าวว่า ชุมชนต้องมีกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้นำชุมชน และสมาชิกที่เป็นแกนนำของชุมชนต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เป็นชุมชนที่มีผู้นำความคิดเป็นแบบอย่างของการเสียสละ ขยันหมั่นเพียร อดทนมีวินัยในตนเองสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ต้องเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การแสวงหาการเรียนรู้กระทำได้หลายวิธี เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เป็นกลุ่ม เรียนรู้ข่าวสารในด้านต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่เป็นผลมาจากการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน ซึ่งจะทำให้มีความรู้ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้น การที่ชุมชนเป็นชุมชนเรียนรู้ทำให้สมาชิกมีการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานพัฒนาชุมชนร่วมกันเพราะผลจากการเรียนรู้จะนำไปสู่การคิดวิธีการที่จะร่วมกันพัฒนาชุมชนของตน โดยสามารถสรุปลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งดังนี้

- ชุมชนต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำชุมชน ซึ่งผู้ที่มีภาวะผู้นำต้องเป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิก ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นไม่ผูกขาดความคิด หรือเป็นเจ้าของชุมชนเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น ผนึกตัวเองเข้ากับชุมชนได้อย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน โดยสรุปผู้นำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง คือ ผู้ที่เชื่อมประสานแนวความคิดต่าง ๆ ของสมาชิกและองค์กรชุมชน เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม
- คนในชุมชนต้องมีจิตสำนึกชุมชน คือ สมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชนมีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่นอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นมิตรภาพยอมรับในศักยภาพของกันและกัน และยอมรับรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน

¹¹ อนุชา ม่วงใหญ่. (2559). แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่น “ในศตวรรษที่ 21”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 6 (3), 16-17.

- ชุมชนต้องมีสมาชิกที่มีความจงรักภักดีต่อชุมชน โดยมีสมาชิกชุมชนที่เสียสละทำงานเพื่อชุมชนวางแผนชุมชนมีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครื่องญาติ หรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่งและมีจิตวิญญาณให้เกิดความสุขอย่างล้นเหลือ และเกิดพลังอย่างมหาศาล ซึ่งเป็นพลังเยียวยาที่ทำให้คนและชุมชนมีความสุข ดังนั้นจิตวิญญาณชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการมีจิตสำนึกชุมชน ซึ่งนอกจากจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งโดยตรงแล้ว ยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชนในด้านอื่น เพราะเป็นเสมือนการทำให้สมาชิกในชุมชนมีจิตใจแข็งแกร่ง มีความพร้อมที่จะร่วมพลังกันเพื่อพัฒนาชุมชนของตน
- ชุมชนที่มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง คือ ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชนและจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกัน เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาชุมชนซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ
- ชุมชนที่มีการจัดการชุมชนที่ดี คือ สมาชิกของชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้โดยเฉพาะการวางแผนแม่บทชุมชน โดยจัดกระบวนการชุมชนที่มีลักษณะเป็นเวทีประชาคม มีการดำเนินงานที่เชื่อมประสานกับองค์กรท้องถิ่นและมีการประเมินผลการพัฒนาชุมชน
- ชุมชนที่มีเครือข่ายชุมชน โดยมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและองค์กรชุมชนต่าง ๆ เข้าด้วยกันด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและวิญญาณของสมาชิกและองค์กรชุมชนต่าง ๆ ให้มีพลังเข้มแข็ง
- ชุมชนพึ่งตนเองได้ โดยสมาชิกและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือหรือพึ่งตนเองได้ ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคมและวัฒนธรรมทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

- ชุมชนที่มีความสงบสุขหรือมีความเป็นปึกแผ่น โดยชุมชนเข้มแข็งนั้นต้องมีการพัฒนาให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะการทำให้ชุมชนมีพลังควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมและมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นชุมชนและสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ ก็ทำให้คนและชุมชนมีความสุข

ในการศึกษาคั้งนี้เพื่อหาปัจจัยและลักษณะการจะเกิดความเข้มแข็งของชุมชนนำไปใช้เป็นประเมินศักยภาพระดับครัวเรือน-ชุมชนและผู้นำชุมชน เช่น การรวมกลุ่ม-เศรษฐกิจชุมชนและทักษะของความเป็นผู้นำ

2.4.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำชุมชน

เอมอร์ แสนฎา¹² กล่าวว่า การจัดทำและขับเคลื่อนแผนพัฒนาชุมชน สิ่งสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน คือ ผู้นำชุมชน เพราะมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องวางแผน สั่งการ ดูแลและควบคุมให้การทำงานใด ๆ สำเร็จ ซึ่งในการปฏิบัติงานต่าง ๆ จะมีการแบ่งบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นมีปัญหาอุปสรรคน้อยและงานสำเร็จ ดังนั้นต้องเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการชักจูงให้คนอื่นทำงานในส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ซึ่งบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนนั้น ต้องเป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกของชุมชนอยู่ร่วมกัน อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน อีกทั้งต้องเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจของชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์รับผิดชอบในกระบวนการ วิธีการทำงานด้วยความมั่นคงและเข้าใจ นอกจากนั้นต้องมีบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่ม ต้องปฏิบัติงานในลักษณะอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในชุมชนเกิดการติดต่อสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันด้วยดี การติดต่อสื่อสารที่ดีเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้หน้าที่ผู้นำชุมชนบรรลุเป้าหมาย

¹² เอมอร์ แสนฎา. (2559). บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ(รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อหาปัจจัยและลักษณะการส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชนนำไปใช้เป็นประเมินศักยภาพพระดัตผู้นำชุมชน เช่น ความสามัคคีในชุมชน-ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน และสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน

2.4.3 แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ การที่ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเดิม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับความต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

มนสิชา ศรีบุญเพ็ง¹³ กล่าวว่า การเข้ามามีมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาโดยทั่วไปนั้นประชาชนอาจเข้าร่วมในขั้นตอนกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมกันปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงิน หรือรวมมือในองค์กร หรือกิจกรรมเฉพาะด้านเข้าร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดจากการพัฒนาและเข้าร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ, การดำเนินการ, ผลประโยชน์และการประเมินผล ซึ่งสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 5 ระดับ ตามภาพที่ 2-5

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹³ มนสิชา ศรีบุญเพ็ง, “กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาความต้องการของผู้อยู่อาศัยในการปรับปรุงพื้นที่อยู่อาศัยและชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในย่านเมืองเก่ากรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนบริเวณสี่แยกแมนส์รี เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย,” (ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), หน้า 12-13

	LEVELS of PARTICIPATION	COMMUNITY ROLES	OUTSIDER ROLES
1	NONE		 SURROGATE
2	INDIRECT		 SURROGATE
3	CONSULTATIVE	INTEREST GROUP 	 ADVOCATE
4	SHARED CONTROL	STAKEHOLDER 	 STAKEHOLDER
5	FULL CONTROL	PRINCIPLE 	 RESOURCE

ภาพที่ 2-5 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับคนนอก
ที่มา : Nabeel Hamdi and Reinhard Goethert, 1997

- ระดับที่ 1 ไม่มีส่วนร่วม คือ ชาวชุมชนไม่มีการรับรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยการดำเนินงานหลักเป็นของหน่วยงานภายนอกที่เป็นผู้ตัดสินใจและเป็นตัวแทนชุมชน
- ระดับที่ 2 มีส่วนร่วมทางอ้อม คือ ชาวชุมชนเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาท เช่น การให้สัมภาษณ์ การให้ข้อมูลสอบถาม หน่วยงานภายนอกรับฟังความคิดเห็นแต่ยังเป็นผู้ดำเนินการและตัดสินใจ
- ระดับที่ 3 ร่วมปรึกษาหารือ คือ หน่วยงานภายนอกลดบทบาทหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยชาวชุมชนให้บรรลุผล อีกทั้งชาวชุมชนเริ่มมีความสนใจและรับรู้ว่าเป็นกลุ่มผู้มีส่วนในผลประโยชน์
- ระดับที่ 4 ควบคุมร่วมกัน คือ หน่วยงานภายนอกนั้นลดบทบาทของตนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชน และชาวชุมชนเข้ามามีบทบาทในการควบคุมสถานการณ์ในชุมชนมากขึ้น

- ระดับที่ 5 ควบคุมอย่างเต็มที่ คือ เป็นการดำเนินงานโดยชาวชุมชนมีบทบาทเป็นผู้วางหลักการในการควบคุมวางแผนและหน่วยงานภายนอกเป็นเพียงทรัพยากรของการดำเนินงานที่คอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

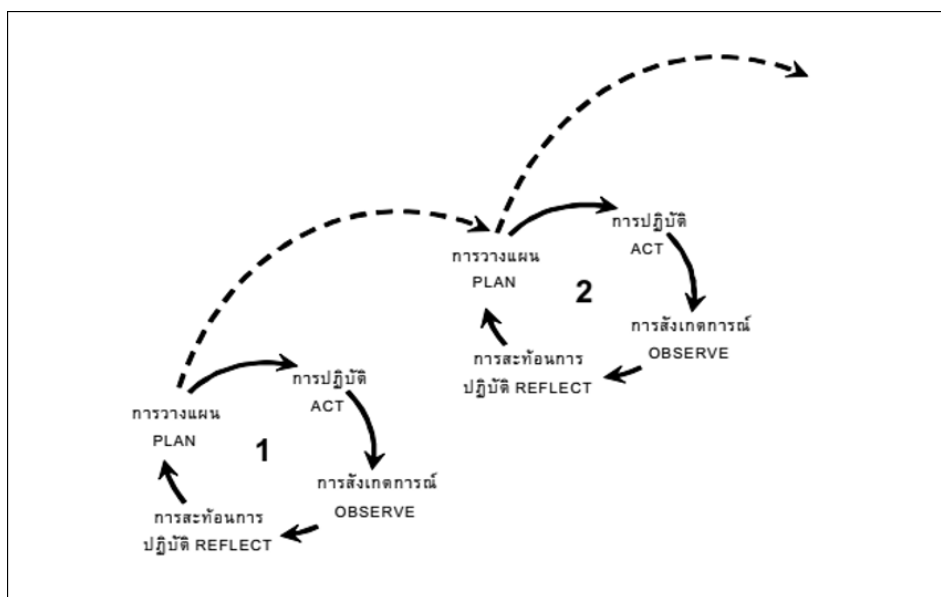
ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อหาระดับการมีส่วนร่วมการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บท นำไปใช้หาลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.4.4 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อหาศักยภาพของชุมชนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล¹⁴ กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับประเด็นปัญหาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและทำการเสริมพลัง พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มขึ้นจนสามารถที่จะสร้างความรู้ในการแก้ไขปัญหาพัฒนาชุมชนได้ด้วยกลุ่มของตนเอง โดยนักวิชาการหรือนักวิจัยหลักจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและการปฏิบัติได้ถาวร แบ่งเป็นกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการณ์และการสะท้อนการปฏิบัติเป็นวงจรเนื่องกันไป ตามภาพที่ 2-6

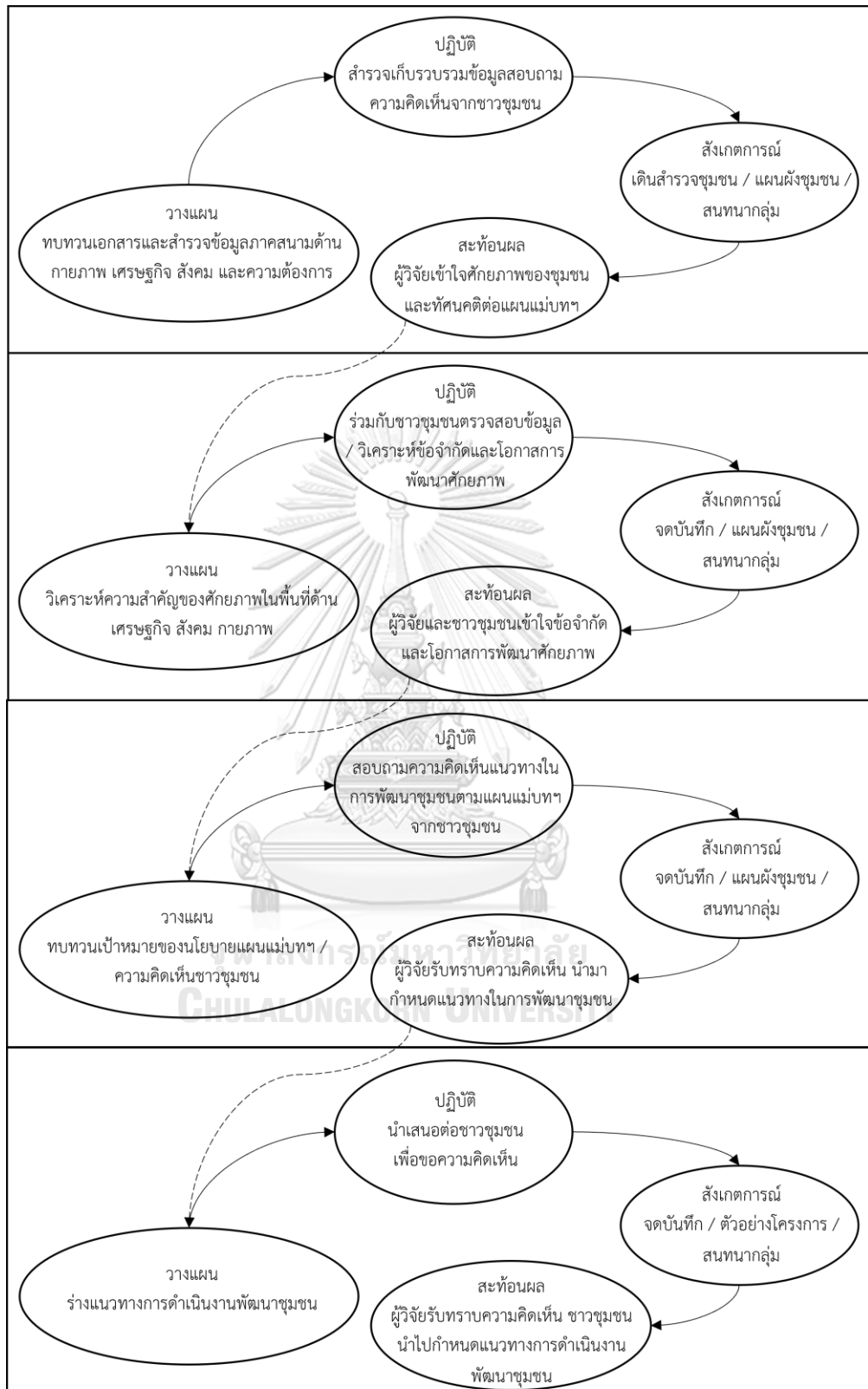
¹⁴ อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล. (2553). การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: แนวคิด หลักการ และบทเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 24-28). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง. จำกัด.

ภาพที่ 2-6 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ที่มา : อุทัยทิพย์ เจียวิวรรธน์กุล, 2553

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล-การกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ในบทบาทเป็นผู้ศึกษา-ผู้สนับสนุน และผู้ให้คำแนะนำร่วมกับชุมชน ตามภาพที่ 2-7

ภาพที่ 2-7 วงจรของการวิจัยเชิงปฏิบัติการชุมชนทำเตียน

ที่มา : ผู้วิจัย

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

2.5.1 แนวคิดการฟื้นฟูเมือง

ณัฐนิช จำรูญโรจน์¹⁵ กล่าวว่า การฟื้นฟูเมืองเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเมือง หรือส่วนเมืองที่เกิดความเสียหาย เสื่อมโทรม หรือเสื่อมถอย โดยฟื้นฟูให้มีสภาพที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่ร่วมสมัย ส่วนของเมืองที่เกิดการเสื่อมถอยหรือเสื่อมโทรมนั้นมักเป็นบริเวณเขตเมืองชั้นในที่มีการพัฒนามาพอสมควร การฟื้นฟูเมืองให้พื้นที่ที่มีความเสื่อมโทรมและสภาพทิ้งร้างกลับมามีความเจริญ เกิดการปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินหรือประโยชน์ใช้สอยให้มีความเหมาะสมกับสภาพทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคมรวมถึงตอบสนองต่อการใช้งานของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ นอกจากการอนุรักษ์ การแก้ไขปรับปรุงพื้นที่ อาจทำได้โดยการรื้อถอนและสร้างขึ้นใหม่ ทั้งนี้ต้องอาศัยกลไกและเครื่องมืออื่นประกอบกันในการฟื้นฟูเมือง และให้มีความเหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่และความเป็นย่านนั้นให้ยังคงรักษาสภาพของสังคมให้มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่มีชีวิตชีวาเดิมไว้ และการสงวนรักษา ดูแล ป้องกันและปรับปรุงชุมชนหรือบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐาน มีลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละแห่งให้ยังคงเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึงการเปิดโอกาสให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาแบบยั่งยืนในดุลยภาพที่เหมาะสมทั้งกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม โดยเกิดจากความต้องการและการมีส่วนร่วมของชุมชน มีการดำเนินงานสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งนำทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ที่เหมาะสม เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนมากที่สุด การพัฒนาบริเวณที่มีงานสถาปัตยกรรมหรือพื้นที่ที่ควรอนุรักษ์ ควรเป็นการพัฒนาที่มีรอบจำกัดให้พัฒนาที่ไม่ทำลายบริเวณที่ควรอนุรักษ์

ในการศึกษาคั้งนี้เพื่อจำแนกและประเมินกายภาพของพื้นที่วิจัย นำไปใช้เป็นตัวแปรการวัดศักยภาพด้านกายภาพ เช่น สภาพอาคาร-สภาพแวดล้อมชุมชน และพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน

¹⁵ ณัฐนิช จำรูญโรจน์, “การฟื้นฟูย่านการค้าเก่า: กรณีศึกษาย่านท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช,” (ระดับปริญญาโทบริหาร การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563), หน้า 08-09

2.5.2 แนวคิดการฟื้นฟูชุมชน

ปัญญา เทพสิงห์¹⁶ กล่าวว่า การฟื้นฟูชุมชนเริ่มต้นจากการค้นหาทุนชุมชน เอกลักษณ์-อัตลักษณ์ ตลอดจนสิ่งที่สูญเสีย เพื่อเอาจิตวิญญาณดั้งเดิมกลับคืนมา ค้นหาคุณค่าและนำมาปรับใช้กับวิถีปัจจุบัน การศึกษาทุนชุมชนที่มีความหมายต่อชีวิตผู้คนมีอยู่ 3 ประการ โดยทุนทั้งสามประการ คือ ปัจจัยช่วยเสริมสร้างความเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง แสดงออกผ่านจารีตประเพณีของไทย ได้แก่

- ทุนทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าไม้ ดิน อากาศ น้ำ สัตว์ เป็นต้น ทุนเหล่านี้นับว่าจะสูญเสียและก่อมลพิษมากขึ้นเพราะการบริโภคตามการหว่านล้อมของกลไกเศรษฐกิจตลาดอย่างไร้ขีดจำกัด โดยลืมนึกถึงต้นสายปลายเหตุแท้จริงของปรากฏการณ์ แนวทางลดปัญหานี้ต้องสร้างความเข้าใจแบบองค์รวมเพื่อไม่ให้ปรับเปลี่ยนคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติมาเป็นมูลค่า

- ทุนภูมิปัญญา

สิ่งอันเป็นรูปธรรมที่ถ่ายทอดความรู้ไปสู่คนอื่นโดยตรงได้ เช่น ศิลปะ ภาษายารักษาโรค ดนตรี แต่หากถ่ายทอดไปสู่คนอื่นโดยตรงไม่ได้ก็จะเรียกว่า ทุนเฉพาะบุคคล เช่น สติปัญญา ความสามารถเฉพาะตัว เป็นต้น ทุนทางปัญญาเป็นสิ่งที่มิอยู่ในทุกชุมชนแต่มีก่อดึงเพราะถูกครอบงำด้วยวิถีอันทันสมัยแบบบริโภคนิยม ดังที่ครั้งหนึ่งละลายยาสมุนไพรและการแพทย์แผนโบราณ แต่ปัจจุบันกลับได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะเห็นผลเสียบางอย่างของยาแผนปัจจุบัน รวมทั้งหัตถกรรมพื้นบ้านก็ได้รับการฟื้นฟูเช่นเดียวกัน เพื่อต่อทุนปัญญาที่คนโบราณทิ้งไว้ เหล่านี้เป็นทุนชุมชนที่ช่วยต่อยอดผลผลิตและองค์ความรู้

¹⁶ ปัญญา เทพสิงห์. (2556). แนวทางการฟื้นฟูชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 30(2), 50-52.

- **ทุนทางสังคม**

วิถีที่รื้อยรัดผู้คนให้สัมพันธ์กันอยู่ร่วมกันเป็นพี่เป็นน้อง เป็นครอบครัว เป็นเครือญาติ เป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติที่ไว้วางใจกัน พึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทั้งด้วยวิธีการและรูปแบบ ทุนทางสังคมจึงอาจหมายถึงระบบคุณค่าและการจัดระเบียบองค์กร ทุนสังคมไทยมีจารีตประเพณีและถือปฏิบัติมาช้านาน

ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัด นำไปใช้เป็นตัวแปรการวัดศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น เศรษฐกิจครัวเรือน-ระดับรายได้-ลักษณะการค้าและภูมิปัญญาชุมชน

2.6 แนวคิดการกำหนดนโยบายแบบบนลงล่างและแบบล่างขึ้นบน (Top-Down Policy และ Bottom-Up Policy)

สุปราณี ธรรมพิทักษ์¹⁷ กล่าวว่า แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-Down Policy) และแนวทางจากล่างขึ้นบน (Bottom-Up Policy) มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง โดยแนวทางจากบนลงล่าง เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญต่อตัวผู้กำหนดนโยบายว่ามีความสำคัญต่อผลสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนแนวทางจากล่างขึ้นบน ให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติระดับล่างว่าเป็นผู้ที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สรุปได้ว่าการบริหารแบบ Top-Down เป็นการบริหารที่วางนโยบายจากผู้มีอำนาจสั่งการอย่างเดียว ไม่ได้รับฟังความเห็นจากระดับปฏิบัติการ อาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องมุมมองในการบริหารและผลกระทบ ส่วน Bottom-Down เป็นการบริหารแบบรับฟังความคิดเห็นจากส่วนปฏิบัติการ หากข้อสรุปแล้วจึงมากำหนดเป็นนโยบาย แต่ข้อเสียคือความล่าช้าของกระบวนการและอิทธิพลแฝงในการตัดสินใจ

¹⁷ สุปราณี ธรรมพิทักษ์. (2561). มุมมองเชิงทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติ. รมยสาร, 16(2), 521-538.

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยแนวทางการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์บริเวณท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ของเมธี เลิศปรีชาภักดี เป็นผลงานวิจัยแนวทางการพัฒนาจากแนวความคิด Top-Down Policy ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้อาศัยแนวความคิด Bottom-Up Policy นำไปใช้วิพากษ์ข้อเสนอแนะต่อทางวิชาการ

2.7 แนวคิดการปรับเปลี่ยนการใช้อาคาร (Buildings adaptive reuse)

ปีนรัชฎ์ กาญจนะจันธุติ¹⁸ กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนการใช้สอย ดัดแปลง และพัฒนาอาคารเพื่อตอบโจทย์การใช้งานใหม่ในเชิงเศรษฐกิจ โดยคงรักษาคุณค่าของมรดกเหล่านั้นไว้ การปรับปรุงนี้รวมไปถึงการเพิ่มประสิทธิภาพของงานระบบต่าง ๆ หรือการเพิ่มใช้งานแบบใหม่ หรือการเปลี่ยนแหล่งที่ตั้งเพื่อรักษาความปลอดภัยแก่องค์ประกอบของมรดกนั้น ๆ เป็นวิธีการหนึ่งเพื่ออนุรักษ์อาคาร ช่วยในการยืดอายุของอาคาร และป้องกันการถูกทิ้งร้าง เป็นทางเลือกที่ใช้การปรับปรุงอาคารเดิมจากที่ไม่ตอบโจทย์การใช้งานแล้ว มาสร้างการใช้งานใหม่เพื่อตอบโจทย์ความต้องการในปัจจุบัน และช่วยสร้างผลลัพธ์ที่ดีแก่เมือง

สรุปได้ว่าการปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ด้วยการนำอาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่ถูกทิ้งร้างหรือมีสภาพที่ไม่สามารถตอบสนองการใช้งานเดิมได้ มาปรับปรุงพร้อมกับปรับเปลี่ยนการใช้งาน ซึ่งในการปรับปรุงอาคารนั้นอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของอาคารมากขึ้นแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และต้องคำนึงถึงการคงคุณค่าของอาคารให้ได้มากที่สุดหรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะต้องส่งเสริมคุณค่าของอาคารให้เด่นชัดขึ้น

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยแนวทางการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์บริเวณท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ของเมธี เลิศปรีชาภักดี เป็นผลงานวิจัยแนวทางการพัฒนาเพื่อปรับปรุงประโยชน์ใช้สอยพื้นที่ศึกษารองรับกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ นำไปใช้วิพากษ์การปรับเปลี่ยนตัวอาคารเพื่อตอบสนองต่อบริบทความเป็นย่านการค้า

¹⁸ ปีนรัชฎ์ กาญจนะจันธุติ. (2552). การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2.8 แนวคิด Urbanism

ภาณุเดช ครอบคิด¹⁹ กล่าวว่า เป็นแนวคิดที่มาจากการแก้ปัญหาเมืองทางด้านกายภาพ ที่เกิดจากเมืองขยายตัวอย่างขาดระเบียบ โดยใช้รูปแบบแนวคิดชุมชนย่อยเข้ามาพัฒนาเพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นและชุมชนน่าอยู่ยิ่งขึ้น โดยมีหลักการที่สำคัญคือ การออกแบบวางแผนชุมชนที่ให้ความสำคัญกับส่วนรวมและครอบคลุมไปถึงการสร้างความปลอดภัยของกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน

สรุปได้ว่าเป็นการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความเชื่อมโยงกับเส้นทางคมนาคมต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ของพื้นที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่นั้นสอดคล้องไปกับลักษณะของชุมชนเมือง ทั้งในด้านการใช้พื้นที่แบบผสมผสานรวมถึงการจัดให้มีกิจกรรมที่หลากหลายในพื้นที่เพื่อก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ชุมชน

ในการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยการศึกษากระบวนการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนริมคลองรอบกรุง ของภาณุเดช ครอบคิด เป็นผลงานวิจัยศึกษาโครงการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนริมคลองรอบกรุง เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับแนวคิดในการออกแบบวางผังฟื้นฟูเมือง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ นำไปใช้วิพากษ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุมชนเพื่อไปสู่การอนุรักษ์เชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ชุมชน

2.9 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 3 กรณีศึกษา ตามตารางที่ 2-8, 2-9 และ 2-10

ตารางที่ 2-8 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 1

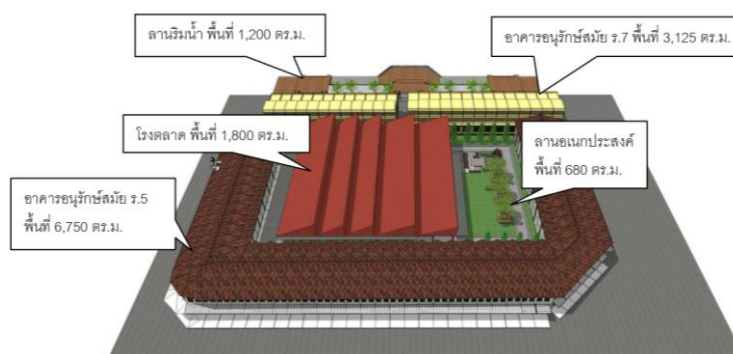
ชื่อผู้จัดทำ (ปีการศึกษา)	เมธิ เลิศปรีชาภักดี (2555)
ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์บริเวณท่าเตียน กรุงเทพมหานคร
ขอบเขตพื้นที่	ท่าเตียน กรุงเทพมหานคร
วัตถุประสงค์	1. ศึกษานโยบายของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

¹⁹ ภาณุเดช ครอบคิด, “การศึกษากระบวนการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนริมคลองรอบกรุง,” (ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561)

	<p>2. ศึกษาศักยภาพของพื้นที่และโอกาสในการพัฒนาด้านอสังหาริมทรัพย์</p> <p>3. ศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ของผู้ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน และทัศนคติที่มีต่อการปรับปรุงฟื้นฟูพื้นที่ทำเตียน</p> <p>4. วิเคราะห์หาแนวทาง โอกาสในการพัฒนาพื้นที่ทำเตียน ให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ และรองรับกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต</p>
กลุ่มประชากร	ผู้ที่ทำสัญญาเช่นโดยตรงกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ที่ทำสัญญา ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่เท่านั้น
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	<p>1. รู้ถึงศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่และข้อกำหนดด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2. รู้ถึงแนวโน้มความต้องการในการคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินกิจกรรมของผู้เช่า</p> <p>3. สามารถหาแนวทางพัฒนาพื้นที่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เจ้าของที่ดิน และนโยบายภาครัฐบาล</p> <p>4. สามารถเป็นต้นแบบการพัฒนากระบวนการวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพใกล้เคียงกัน</p>
ข้อค้นพบ	รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ตามทัศนของนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2-8 พบว่า วิทยานิพนธ์ของเมธี เลิศปรีชาภักดี เป็นการศึกษาในพื้นที่ทำเตียน และเป็นการศึกษาการพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าทางด้านอสังหาริมทรัพย์ ไม่ได้เพื่อพัฒนาศักยภาพความสามารถและข้อจำกัดชุมชน เป็นการศึกษาภายใต้แนวคิดการกำหนดนโยบายแบบบนลงล่าง (Top-Down Policy) ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 3 รูปแบบ ที่ได้มาจากมุมมองของนักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ซึ่งไม่ได้ยึดโยงกับศักยภาพความสามารถและข้อจำกัดชุมชนในการพัฒนาชุมชน ตามภาพที่ 2-8, 2-9 และ 2-10

ภาพที่ 2-8 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 1 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี

ที่มา : เมธี เลิศปรีชาภักดี, 2555

จากภาพที่ 2-8 พบว่า รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 1 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี เสนอให้พัฒนาพื้นที่ 2 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกายภาพ

- พื้นฟูอาคารให้กลับมาใช้งานได้ใหม่ ปรับตึกแถวภายในตลาดเป็นพื้นที่โล่ง
- รื้อถอนอาคารภายในตลาด ปรับเป็นพื้นที่โล่งและลานอเนกประสงค์

2. ด้านกิจกรรมและเศรษฐกิจ

- อาคารริมถนนเป็นร้านค้า เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายของชำร่วย ร้านค้าของเก่า ร้านหนังสือ ร้านกาแฟ ร้านขายอาหาร
- อาคารริมน้ำเป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม
- โรงตลาดเป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม ของฝาก
- ลานอเนกประสงค์เป็นพื้นที่ส่งเสริมการขาย พักผ่อนในชุมชนและคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่

ภาพที่ 2-9 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 2 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี

ที่มา : เมธี เลิศปรีชาภักดี, 2555

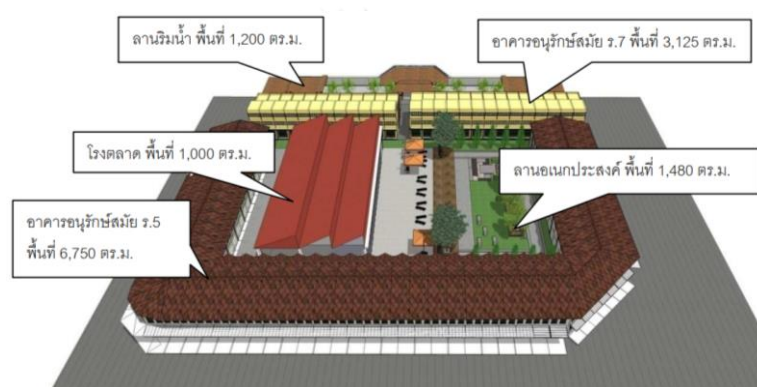
จากภาพที่ 2-8 พบว่า รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 2 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี เสนอให้พัฒนาพื้นที่ 2 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกายภาพ

- ปรับโรงตลาดและตึกแถวภายในออกเป็นพื้นที่ว่างและสร้างอาคารใหม่ทดแทนบางส่วน
- รื้อถอนโรงตลาด ปรับเป็นพื้นที่โล่งและลานอเนกประสงค์

2. ด้านกิจกรรมและเศรษฐกิจ

- อาคารริมถนนเป็นร้านค้า เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายของชำร่วย ร้านค้าของเก่า ร้านหนังสือ ร้านกาแฟ ร้านขายอาหาร
- อาคารริมน้ำเป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม Home stay
- อาคารภายในตลาดเป็นร้านค้าอาหาร ของฝาก
- ลานอเนกประสงค์เป็นพื้นที่ส่งเสริมการขาย พักผ่อนในชุมชนและคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่

ภาพที่ 2-10 รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 3 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี

ที่มา : เมธี เลิศปรีชาภักดี, 2555

จากภาพที่ 2-10 พบว่า รูปแบบการพัฒนาพื้นที่ 3 ของงานวิจัยเมธี เลิศปรีชาภักดี เสนอให้พัฒนาพื้นที่ 2 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านกายภาพ

- ปรับปรุงโรงตลาดให้กลับสู่สภาพเดิมและปรับแถวในตลาดให้เป็นพื้นที่โล่ง
- รื้อถอนอาคารภายในตลาด ปรับเป็นพื้นที่โล่งและลานอเนกประสงค์

2. ด้านกิจกรรมและเศรษฐกิจ

- อาคารริมถนนเป็นร้านค้า เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายของชำร่วย ร้านค้าของเก่า ร้านหนังสือ ร้านกาแฟ ร้านขายอาหาร
- อาคารริมน้ำเป็นร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม Boutique hotel
- อาคารภายในตลาดเป็นร้านค้าอาหาร Gourmet Market
- ลานอเนกประสงค์เป็นพื้นที่ส่งเสริมการขาย พักผ่อนในชุมชนและคนที่เข้ามาทำกิจกรรมในพื้นที่

ตารางที่ 2-9 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 2

ชื่อผู้จัดทำ (ปีการศึกษา)	มนสิชา ศรีบุญเพ็ง (2560)
ชื่อเรื่อง	กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาความต้องการของผู้อยู่อาศัยในการปรับปรุงพื้นที่อยู่อาศัยและชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในย่านเมืองเก่ากรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนบริเวณสี่แยกแมนศรี เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
ขอบเขตพื้นที่	ชุมชนวัดสระเกศ บริเวณสี่แยกแมนศรี เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษานโยบายและแนวคิดในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ 2. ศึกษาความต้องการของผู้อาศัยในการปรับปรุงที่พักอาศัยและชุมชนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดทฤษฎี คือ Participatory Action Research 3. ศึกษาและวิเคราะห์ผลที่ได้จากการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของการนำกระบวนการมีส่วนร่วมภายใต้แนวคิดทฤษฎี คือ Participatory Action Research มาใช้ในการศึกษาความต้องการของผู้อาศัยในการปรับปรุงที่พักอาศัยและชุมชน กับระดับการมีส่วนร่วมในการนำกระบวนการบ้านมั่งคงไปใช้ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนจากสำนักงานทรัพย์สินได้เคยดำเนินงานมาก่อนหน้า 4. เพื่อเสนอแนะแนวทาง ในการปรับปรุงพื้นที่อยู่อาศัยและชุมชนที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนบริเวณสี่แยกแมนศรีให้กับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ในอนาคต
กลุ่มประชากร	ผู้เช่าตรงและผู้เช่าช่วงกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อนำผลการศึกษาด้านความต้องการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและชุมชน ไปประยุกต์และต่อยอดการดำเนินการด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้อาศัยในชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ 2. เพื่อให้ชาวชุมชนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการบวกร่วมมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและชุมชน อีกทั้งมีความพร้อมที่จะร่วมดำเนินการในขั้นตอนการออกแบบวางผังอย่างมีส่วนร่วมกับสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ 3. เพื่อเป็นแนวทางของกระบวนการในขั้นตอนการศึกษาความต้องการพัฒนาที่อยู่อาศัยของชุมชนอันสอดคล้องกับเป้าหมายที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ให้ชุมชน ชุมชนบริเวณสี่แยกแมนศรี (ชุมชนวัดสระเกศ) เป็นชุมชนนำร่องในการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม
ข้อค้นพบ	ความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2-9 พบว่า วิทยานิพนธ์ของมนสิชา ศรีบุญเพ็ง เป็นการศึกษากายใต้แนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมและการวางแผนเชิงปฏิบัติการ โดยชุมชนมีส่วนร่วมใน

กระบวนการออกแบบเพื่อหาความต้องการใช้สอยพื้นที่ในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและจัดทำโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยในบทบาทเป็นผู้ศึกษา ผู้สนับสนุนและผู้ให้คำแนะนำ โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้มีกระบวนการวิจัยเป็น 3 ช่วง ประกอบไปด้วย 7 ขั้นตอนดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงก่อนปฏิบัติการ

1. การวางแผนกระบวนการวิจัยตามแนวคิด PAR

ช่วงที่ 2 ช่วงปฏิบัติการ

2. ค้นหาความสำคัญของปัญหาร่วมกับชุมชน
3. สืบค้นเก็บข้อมูลพื้นที่ร่วมกับชุมชน
4. ผู้วิจัยจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพและปัญหา
5. ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนากับชุมชนและร่วมกันแนะนำสู่แผนพัฒนาชุมชน

ช่วงที่ 3 ช่วงจัดทำแผน

6. ผู้วิจัยเสนอแผนพัฒนาชุมชนกับผู้เชี่ยวชาญและร่วมกันแนะนำแนวทางการพัฒนาชุมชน
7. ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนกับเจ้าของพื้นที่และชุมชนร่วมกัน

ตารางที่ 2-10 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้อง 3

ชื่อผู้จัดทำ (ปีการศึกษา)	ศศิกัญจน์ ศรีโสภณ (2548)
ชื่อเรื่อง	การวางแผนปฏิบัติการพัฒนาที่อยู่อาศัยแบบมีส่วนร่วมในชุมชนทำน้ำสามเสน กรุงเทพมหานคร
ขอบเขตพื้นที่	ชุมชนทำน้ำสามเสน กรุงเทพมหานคร
วัตถุประสงค์	1. ศึกษากระบวนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนทำน้ำสามเสน โดยเข้าร่วมดำเนินการร่วมกับชาวบ้าน,ผู้เชี่ยวชาญ,หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการวางแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2. ศึกษาปัญหา อุปสรรค และวิเคราะห์ ข้อดีและข้อจำกัดของกระบวนการทำงานเพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการวางแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
กลุ่มประชากร	ชุมชนทำน้ำสามเสน,สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน,สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์,บริษัทสถาปนิกชุมชน
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	1. เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย คนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ก่อให้เกิดองค์ความรู้เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม อันเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการทำงานสามารถนำไปประยุกต์ใช้หรือเป็นกรณีศึกษาต่อไป 2. ข้อมูลชุมชนทำน้ำสามเสนและกระบวนการทำงานร่วมกัน ที่มีการเรียบเรียงขั้นตอน

	<p>อย่างเป็นระเบียบเป็นประโยชน์แก่ชุมชนผู้มีรายได้น้อยอื่นๆ และหน่วยงานพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนต่างๆ</p> <p>3. เพื่อเป็นตัวอย่างแนวทางการวางแผนการดำเนินการ(แบบการมีส่วนร่วม)การพัฒนาที่อยู่อาศัยในชุมชนแออัดของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์</p>
ข้อค้นพบ	ความต้องการของผู้อยู่อาศัยในชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 2-10 พบว่า วิทยานิพนธ์ของศศิกัญจน์ ศรีโสภณ เป็นการศึกษาภายใต้แนวคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ด้วยผู้วิจัยได้ร่วมปฏิบัติการกับชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ได้ฟังชุมชนและรูปแบบการปรับปรุงที่อยู่อาศัยจากความต้องการของชุมชน โดยการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในครั้งนี้มีกระบวนการวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การตระหนักถึงปัญหาและโอกาส
 - การสำรวจเก็บข้อมูลพื้นที่ชุมชน
 - การแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อค้นหาความสำคัญของปัญหา
2. การกำหนดเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญ
 - การสรุปปัญหาและความต้องการของชุมชน
3. การระดมความคิดและวางแผนปฏิบัติการ
 - การจัดทำแบบจำลองตัวอย่าง
4. การปฏิบัติตามแผน
 - การออกแบบผังและกำหนดรูปแบบที่อยู่อาศัย
5. การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล
 - การเสนอผังชุมชนและงบประมาณ

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดของการพัฒนาศักยภาพและกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้เป็นวิธีดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

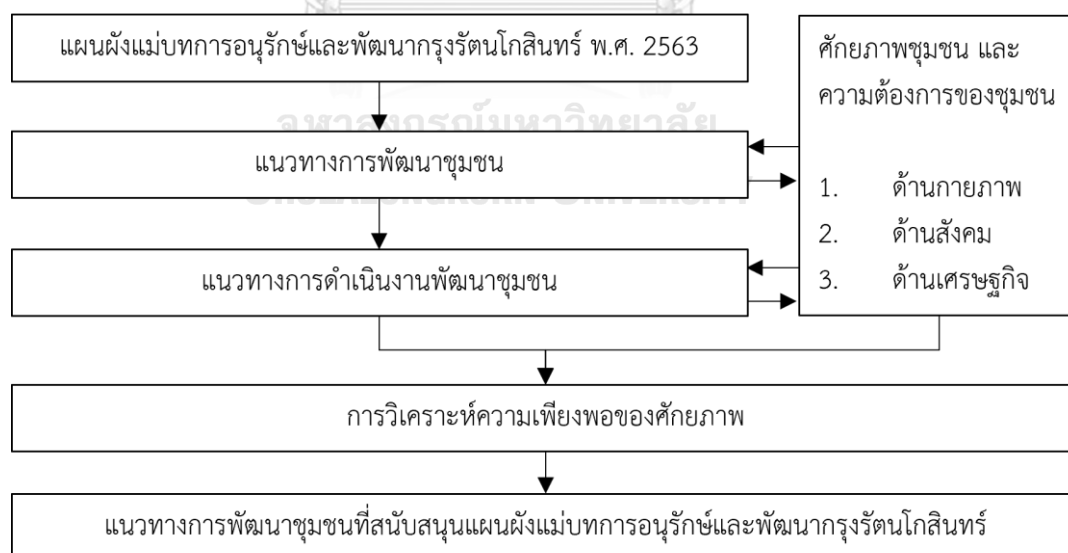
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน โดยผู้วิจัยอาศัยจัดการประชุมปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อสามารถนำไปสู่แนวทางในการพัฒนา ศักยภาพชุมชนจากความเห็นพ้องร่วมกัน มีรายละเอียดดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ศึกษาแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2563 และศักยภาพของชุมชน เพื่อกำหนดแนวทางและการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยศึกษาศักยภาพของชุมชนระหว่างทำการศึกษาแนวทางและการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพ มาเสนอแนะเป็นแนวทางพัฒนาชุมชนที่สนับสนุนแผนแม่บทตามภาพที่ 3-1

ภาพที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา : ผู้วิจัย

3.2 วิธีการวิเคราะห์ศักยภาพ

1. การกำหนดตัวแปรศักยภาพ ที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาในบทที่ 2 มากำหนดตัวแปรศักยภาพ ตามตารางที่ 3-1 โดยมีตัวแปรด้านศักยภาพ 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมใน 3 ระดับ คือ ระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชน

ตารางที่ 3-1 แสดงตัวแปรศักยภาพ

ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน		1. ระดับครัวเรือน	2. ระดับชุมชน	3. ระดับผู้นำชุมชน
1. ด้านกายภาพ	ด้านกายภาพ	1. สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	8. สภาพแวดล้อมชุมชน	13. ความสามารถในการจัดให้มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน
2. ด้านเศรษฐกิจ	ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ	2. ลักษณะการค้า 3. ระดับรายได้ 4. เศรษฐกิจครัวเรือน	9. เศรษฐกิจชุมชน	14. ความสามารถในการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน
3. ด้านสังคม	ด้านความสัมพันธ์	5. ครอบครัว เครือญาติ	10. การรวมกลุ่ม	15. ความสามารถในการสร้างความสามัคคีในชุมชน
	ด้านการมีส่วนร่วม	6. ความเป็นเจ้าของชุมชน	11. กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	16. ความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน
	ด้านความรู้	7. ความรู้เฉพาะบุคคล	12. ภูมิปัญญาชุมชน	17. ทักษะของความเป็นผู้นำ

ที่มา : ผู้วิจัย

2. การกำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนนด้านศักยภาพ ดัดแปลงจากแนวคิดการมีส่วนร่วมของ Nabeel Hamdi and Reinhard Goethert ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมระหว่างบทบาทคนในชุมชนกับคนนอกชุมชนเป็น 5 ระดับ โดยระดับการมีส่วนร่วมตามแนวคิดนี้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการดำเนินงานระหว่างคนในชุมชนกับคนนอกชุมชน โดยผู้วิจัยนำระดับการมีส่วนร่วมของแนวคิดที่กล่าวมา มาเป็นเครื่องมือเกณฑ์การวัด

ศักยภาพชุมชน โดยหากคนในชุมชนมีบทบาทการดำเนินงานน้อยกว่าคนนอกชุมชน ตามแนวคิดนี้ เรียกว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย หรือที่ผู้วิจัยตัดแปลงมาเป็นระดับคะแนนศักยภาพน้อย และเมื่อคนในชุมชนมีบทบาทการดำเนินงานมากกว่าคนนอกชุมชน หรือคนในชุมชนมีบทบาทการดำเนินงานเองและคนนอกชุมชนเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ จะเรียกว่ามีระดับคะแนนศักยภาพมาก ตามตารางที่ 3-2

ตารางที่ 3-2 แสดงวิธีการวัดศักยภาพ

ค่าคะแนน	เกณฑ์การวัดศักยภาพ (ระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชน)
1	ชาวชุมชนไม่มีศักยภาพในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท ฯ ต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ดำเนินการและตัดสินใจ
2	ชาวชุมชนมีข้อจำกัดไม่สามารถดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท ฯ ได้ทั้งหมด ต้องอาศัยการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ดำเนินการและตัดสินใจ
3	ชาวชุมชนมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท ฯ จากการสนับสนุนของหน่วยงานภายนอกในการเสริมศักยภาพด้านอื่น ๆ
4	ชาวชุมชนมีศักยภาพแต่ขาดทิศทางการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท ฯ ต้องอาศัยหน่วยงานภายนอกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพร่วมกับชุมชน
5	ชาวชุมชนมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บท ฯ ที่สอดคล้องกับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

- วิธีการให้คะแนนศักยภาพ กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ให้คะแนนศักยภาพในแต่ละประเด็นของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จากการประชุมปฏิบัติการ
- การหาค่าคะแนนรวมของกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยตามตัวแปรศักยภาพ ผู้วิจัยใช้การหาค่าเฉลี่ยโดยใช้วิธีการทางสถิติ (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (ภาคผนวก ซ.)

3.3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ ขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชน-ขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน-ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้ และตามตารางที่ 3-4 และภาพที่ 3-2

1. ขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชน

- ข้อที่ 1.1 การศึกษาแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และแนวทางที่กำหนดการพัฒนาชุมชนท่าเตียน ซึ่งอาศัยเครื่องมือในงานวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม) ซึ่งอาศัยเป็นเครื่องมือในงานวิจัยสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่
 - ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า : อาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ)
 - ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์เมือง : อาจารย์ประจำภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์)
- ข้อที่ 1.2 ศึกษาศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ประกอบไปด้วย 2 ส่วนดังนี้
 - การสำรวจและการสังเกตลักษณะทางกายภาพและประเภทกิจกรรมการค้า ของจำนวนประชากร 81 คูหา ซึ่งอาศัยเครื่องมือในงานวิจัยสร้างแบบบันทึกกายภาพ

- การสัมภาษณ์เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพปัจจุบันลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และความต้องการ ทั้งระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชน ของ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา ซึ่งอาศัยเครื่องมือในงานวิจัยสร้างแบบ สัมภาษณ์ โดยวิธีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง สุ่มกลุ่มตัวอย่างตาม กิจกรรมการค้า 7 ประเภท และพักอาศัยอย่างเดียว ตามตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 วิธีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร		ประชากร 81 คูหา	กลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา (ร้อยละ)
กิจกรรมการค้าอย่างเดียว หรือ กิจกรรมการค้าและพักอาศัย	ร้านค้าของชำ	2	2 (100% ของร้านค้าของชำ)
	ร้านอาหาร	22	10 (45% ของร้านอาหาร)
	ร้านขายยาโบราณ	4	2 (50% ของร้านขายยาโบราณ)
	ร้านกาแฟ	10	7 (70% ของร้านกาแฟ)
	ร้านนวดไทยโบราณ	2	1 (50% ของร้านนวดไทยโบราณ)
	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	9	2 (22% ของร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม)
	ร้านค้าส่งค้าปลีก	12	3 (25% ของร้านค้าส่งค้าปลีก)
พักอาศัยอย่างเดียว		10	3 (30% ของพักอาศัยอย่างเดียว)
คลังสินค้าอย่างเดียวหรือคลังสินค้าและพักอาศัย		4	-
ไม่ใช่ประโยชน์		1	-
ธนาคาร		5	-

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

- ข้อที่ 1.3 จัดทำผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชน ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม
- ข้อที่ 1.4 คัดเลือกกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย โดยวิธีการคัดเลือกจากผู้ที่มิ สหิทธิเช่าหรือทายาทตามกิจกรรมการค้าที่ดำเนินการอยู่ในชุมชน 7 ประเภท กิจกรรมการค้าและพักอาศัยอย่างเดียว จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนจากตลละกุล 6 เครือญาติภายในชุมชนและอื่น ๆ โดยเป็นตัวแทนกิจกรรมการค้าประเภท ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านขายยาโบราณ-ร้านกาแฟ-ร้านนวดไทยโบราณ- ร้านค้าเครื่องนุ่งห่มและร้านค้าส่งค้าปลีก

2. ขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน
- ข้อที่ 2.1 จัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 กับผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย (จากข้อ 1.4) ซึ่งแบ่งกลุ่มละจำนวน 5 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่มย่อยประชุมแบบเสมือนจริง ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 นำเสนอผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 และนำเสนอร่างที่ 1 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 เพื่อขอรับฟังความคิดเห็นกับความต้องการของชุมชน โดยมีการดำเนินกิจกรรมการประชุมดังนี้
 1. ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1
 2. ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้
 3. ผู้วิจัยนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญแผนผังแม่บทฯ
 4. ผู้วิจัยนำเสนอศักยภาพชุมชนในการพัฒนาชุมชนท่าเตียน ที่ได้จากการสำรวจ
 5. ผู้วิจัยนำเสนอพื้นที่การค้าอื่น ๆ บริเวณชุมชนท่าเตียน (ท่ามหาราช, ยอดพิมาน) ที่ได้จากการทบทวนเอกสาร
 6. ผู้วิจัยนำเสนอผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชน
 7. ผู้วิจัยนำเสนอร่างที่ 1 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน
 8. ผู้วิจัยรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุม
 - ข้อที่ 2.2 ประมวลผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยได้แสดงความคิดเห็นมาสรุป (ภาคผนวก จ.) เพื่อสามารถนำไปสู่การจัดทำแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2) ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน
 - ข้อที่ 2.3 จัดทำแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2) ตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนจากความเห็นพ้องร่วมกันในการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย และวัดศักยภาพโดยเกณฑ์วัดศักยภาพระดับครัวเรือนชุมชนและผู้นำชุมชนตามตารางที่ 3-2

- ข้อที่ 2.4 ผู้วิจัยจัดทำร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2) ซึ่งอาศัยเป็นเครื่องมือในงานวิจัยการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน

- ข้อที่ 3.1 จัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2 กับผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย (จากข้อ 1.4) ซึ่งแบ่งกลุ่มละจำนวน 5 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่มย่อยประชุมแบบเสมือนจริง ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 นำเสนอร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่ได้ในข้อ 2.4 และนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2) ที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 2 โดยมีการดำเนินกิจกรรมการประชุมดังนี้

1. ผู้วิจัยนำเสนอวัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2
2. ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2)
3. ผู้วิจัยนำเสนอร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 2)
4. ผู้วิจัยรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

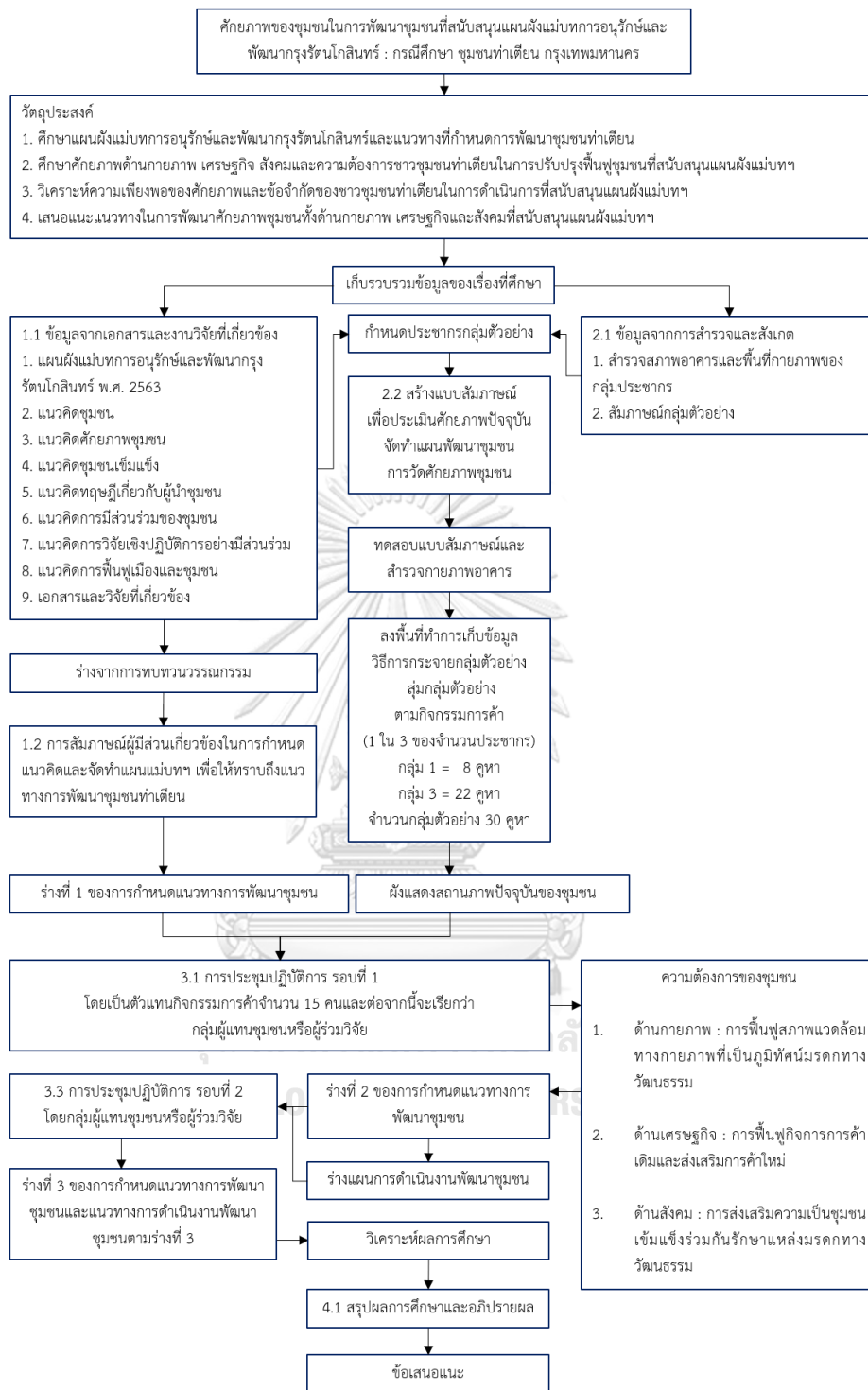
- ข้อที่ 3.2 จัดทำแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ปรับปรุง (ร่างที่ 3) และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามร่างที่ 3 จากผลการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2
- ข้อที่ 3.3 วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชน โดยวัดศักยภาพ โดยเกณฑ์วัดศักยภาพระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชน ตามตารางที่ 3-2
- ข้อที่ 3.4 ผู้วิจัยเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 3-4 แสดงสรุปการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา

วัตถุประสงค์	ประเด็น	วิธีการศึกษา	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล ประชากร กลุ่มตัวอย่าง	วิธีการ วิเคราะห์
1. ศึกษาแผนผัง แม่บทฯ และ แนวทางที่ กำหนดการพัฒนา ชุมชนท่าเตียน	นโยบาย แผนผัง แม่บทฯ พ.ศ. 2563	1.1 การศึกษา เอกสาร	เอกสารที่ เกี่ยวข้อง	รายงานของสำนักงาน นโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	วิเคราะห์เชิง เนื้อหา
		1.2 การ สัมภาษณ์ บุคคลที่ เกี่ยวข้อง	แบบ สัมภาษณ์ และ ร่างจากการ ทบทวน วรรณกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน การกำหนดแนวคิด และจัดทำแผนผัง แม่บทฯ	
2. ศึกษาศักยภาพ ด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพและความ ต้องการชาวชุมชน ท่าเตียนในการ ปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน ตามแผนผังแม่บทฯ	ลักษณะทาง กายภาพ	2.1 การ สำรวจและ การสังเกต	แบบบันทึก กายภาพ	กลุ่มอาคาร ชุมชนท่าเตียน	ผังแสดง สถานภาพ ปัจจุบันของ ชุมชน
	ลักษณะทาง เศรษฐกิจ สังคม และ ความ ต้องการ	2.2 การ สัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง	แบบ สัมภาษณ์	วิธีการกระจายกลุ่ม ตัวอย่าง สุ่มกลุ่ม ตัวอย่างตามกิจกรรม การค้า (1 ใน 3 ของจำนวน ประชากร) กลุ่ม 1 = 8 คูหา กลุ่ม 3 = 22 คูหา	

3. วิเคราะห์ความ เพียงพอของ ศักยภาพและ ข้อจำกัดในการ ดำเนินการตาม แผนผังแม่บทฯ	การกำหนด แนวทางการ พัฒนา ชุมชน และ แนวทางการ ดำเนินงาน พัฒนา ชุมชน	3.1 การ ประชุม ปฏิบัติการ เสมือนจริง รอบที่ 1	ร่างที่ 1 ของ การกำหนด แนวทางการ พัฒนาชุมชน	คัดเลือกจากข้อ 2.2 โดยเป็นตัวแทน กิจกรรมการค้า 15 คน และต่อจากนี้จะ เรียกว่า กลุ่มผู้แทน ชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย	วิเคราะห์ผล ที่ได้จาก ศักยภาพ
		3.3 การ ประชุม ปฏิบัติการ เสมือนจริง รอบที่ 2	ร่างที่ 2 ของ การกำหนด แนวทางการ พัฒนาชุมชน และร่าง แผนการ ดำเนินงาน	กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือ ผู้ร่วมวิจัย	
4. เสนอแนะ แนวทางในการ พัฒนาศักยภาพ ชุมชนทั้งด้าน กายภาพและ เศรษฐกิจ สังคม ตามแผนผังแม่บทฯ	ข้อเสนอ แนะที่ค้นพบ จากงานวิจัย	4.1 สรุปผล การศึกษาและ อภิปรายผล	ร่างที่ 3 ของ การกำหนด แนวทางการ พัฒนาชุมชน และแนว ทางการ ดำเนินงาน พัฒนาชุมชน ตามร่างที่ 3		วิเคราะห์เชิง วิพากษ์

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 3-2 สรุปขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย

3.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการทั้งหมด 9 เดือน ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2564 – พฤษภาคม พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การมีส่วนร่วมจึงอาศัยการจัดประชุมกลุ่มย่อยแบบเสมือนจริง มีระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา ตามตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3-5 แสดงระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา

ลำดับ	การดำเนินงานวิจัย	กย.	ตค.	พย.	ธค.	มค.	กพ.	มีค.	เมษ.	พค.
1	นำเสนอหัวข้อ	X								
2	1.1 การศึกษาเอกสาร	X								
3	1.2 การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง		X							
4	2.1 การสำรวจและการสังเกต	X	X	X						
5	2.2 การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง		X	X	X					
6	3.1 การประชุมปฏิบัติการ รอบที่ 1					X				
7	3.2 ความต้องการของชุมชน						X			
8	3.3 การประชุมปฏิบัติการ รอบที่ 2							X		
9	4.1 สรุปผลการศึกษาและอภิปราย ผล								X	X
10	การวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล		X	X	X	X	X	X	X	X
11	การเขียนบทความวิชาการ							X	X	
12	การเขียนรายงาน					X	X	X	X	X

ที่มา : ผู้วิจัย

3.5 ข้อจำกัดในการวิจัย

ช่วงเวลาที่ดำเนินการเก็บข้อมูล เป็นช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพราะฉะนั้น

1. ไม่สามารถเก็บข้อมูลอาคารที่ไม่ใช้ประโยชน์และอาคารที่ใช้เป็นธนาคารได้
2. การประสานงานเพื่อขอสัมภาษณ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกไม่สามารถดำเนินการได้
3. นโยบายของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ สำหรับพื้นที่กรณีศึกษายังไม่ได้เปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ

บทที่ 4

สภาพปัจจุบันของชุมชนท่าเตียน

การศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนท่าเตียนในการวิจัยครั้งนี้ ได้นำข้อมูลมาจากการสำรวจ การสังเกตลักษณะทางกายภาพและประเภทกิจกรรมการค้า ซึ่งอาศัยเครื่องมือในงานวิจัยสร้างแบบ บันทึทกกายภาพ จำนวน 81 คูหา และข้อมูลบางส่วนมาจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสถานภาพ ปัจจุบันลักษณะทางกายภาพ สังคม เศรษฐกิจและความต้องการ ทั้งระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำ ชุมชน ซึ่งอาศัยเครื่องมือในงานวิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการกระจายกลุ่มตัวอย่าง สุ่มกลุ่ม ตัวอย่างตามกิจกรรมการค้า จำนวน 30 คูหา แบ่งเป็นอาคารริมถนนมหาธาตุ จำนวน 22 คูหา และ อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 8 คูหา เพื่อนำไปจัดทำผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชน ด้าน ทางกายภาพ สังคมและเศรษฐกิจ

4.1 สภาพทางกายภาพ

4.1.1 ระดับครัวเรือน

- ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารจากอาคารที่ได้ทำการสำรวจ 30 ครัวเรือน พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อาคารประกอบกิจกรรมการค้า และบางส่วนยังใช้ ประโยชน์อาคารเป็นที่พักอาศัยกับประกอบกิจกรรมการค้า ซึ่งมีลักษณะการใช้ ประโยชน์อาคารสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม ตามตารางที่

4-1

ตารางที่ 4-1 ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร

ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. การพักอาศัย	3	10
2. การพักอาศัยและการค้า	9	30
3. การค้า	18	60
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- ลักษณะการใช้อยานพาหนะ พบว่า ทั้งหมดมียานพาหนะเป็นรถยนต์ เนื่องจากใช้เดินทางระหว่างที่พักภายนอกชุมชนกับพื้นที่การค้าหรือพื้นที่พักอาศัยภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร เนื่องจากพื้นที่พักอาศัยภายในชุมชนเป็นลักษณะการใช้ประโยชน์พักอาศัยที่ไม่ได้พักอาศัยถาวร ตามตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ลักษณะการใช้อยานพาหนะ

ลักษณะการใช้อยานพาหนะ	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. รถยนต์	30	100
2. จักรยานยนต์	0	0
3. ไม่มี	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- สถานที่จอดยานพาหนะ พบว่า ส่วนใหญ่สถานที่จอดยานพาหนะอยู่บริเวณถนนหรือซอยรอบข้างชุมชน ซึ่งเป็นถนนสาธารณะหรือถนนส่วนบุคคลซึ่งไม่มีค่าใช้จ่าย แต่เป็นการให้ค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการชุมชนเพื่อการประสานงานอำนวยความสะดวกแก่ชาวชุมชน มีบางส่วนสถานที่จอดยานพาหนะอยู่ซอยวัดโพธิ์ใน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเป็นรายวัน ตามตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 สถานที่จอดยานพาหนะ

สถานที่จอดยานพาหนะ	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ถนนท้ายวัง	9	30
2. ซอยท่าเตียน	6	20
3. ริมนนมหาธาตุ	7	23
4. ด้านหน้าอาคาร	0	0
5. อื่น ๆ (ซอยวัดโพธิ์)	8	27
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- ที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียน พบว่า ทั้งหมดมีที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียน เนื่องจากพื้นที่ท่าเตียนเป็นสิทธิการเช่าของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ประกอบด้วยอายุสัญญาเช่าต่อรายปี และชุมชนได้ปรับเปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทของแหล่งท่องเที่ยวรอบชุมชน ทำให้เกิดสัดส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อการค้ามากกว่าพักอาศัย ตามตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียน

ที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียน	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. มี	30	100
2. ไม่มี	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.1.2 ระดับชุมชน

การสำรวจกายภาพระดับชุมชน มีการสำรวจเรื่อง อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน-การปรับปรุงสภาพกายภาพของชุมชนท่าเตียน เป็นคำถามข้อเลือกที่สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

- อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน พบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนในมุมมองของผู้ให้ข้อมูล คือ ชุมชนการค้า ,ชุมชนริมแม่น้ำและตึกเหลือง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ตามวิสัยทัศน์ของแผนผังแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และจิตวิญญาณของพื้นที่ความเป็นย่านการค้า ตามตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน

อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน	ความถี่ในการเลือกตอบ
1. ชุมชนการค้า	27
2. โรงตลาดท่าเตียน	2
3. ชุมชนริมแม่น้ำ	13
4. ตึกเหลือง	21
5. สวนนาคราภิรมย์	0

6. วัดโพธิ์ท่าเตียน	3
7. อื่น ๆ	0

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- การปรับปรุงสภาพกายภาพของชุมชนท่าเตียน พบว่า ควรปรับปรุงและซ่อมแซมทางเดินเข้าถึงภายในชุมชนให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน และสภาพโรงตลาดควบคู่กับความแออัดในชุมชนเนื่องจากเป็นวัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้ มีสภาพทรุดโทรมตามกาลเวลาผนวกกับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเรื่องเส้นทางการเข้าถึงภายในชุมชน บางส่วนเห็นควรปรับปรุงและซ่อมแซมสภาพอาคารโดยเฉพาะอาคารริมแม่น้ำด้านทิศฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นมุมมองที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนแต่ต้องพยายามไม่ลดทอนหรือกระทบพื้นที่ใช้สอยในปัจจุบันด้วย ตามตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 การปรับปรุงสภาพกายภาพของชุมชนท่าเตียน

การปรับปรุงสภาพกายภาพของชุมชนท่าเตียน	ความถี่ในการเลือกตอบ
1. ความแออัดในชุมชน	23
2. ทางเดินภายในชุมชน	21
3. สภาพอาคาร	9
4. สภาพโรงตลาด	19
5. อื่น ๆ	0

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.2 สภาพทางสังคม

4.2.1 ระดับครัวเรือน

- สิทธิการเช่าประเภทกลุ่มอาคาร พบว่า สิทธิเช่าอาคารริมถนนมหาราชมีจำนวน 22 คูหา และอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยามีจำนวน 8 คูหา จากจำนวนทั้งสิ้น 81 คูหา ซึ่งจะคัดเลือกผู้มีสิทธิเช่าอาคารดังกล่าวโดยแบ่งเป็น อาคารริมถนน

มหาราช จำนวน 11 คูหาและอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 4 คูหา เพื่อเป็นกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยการประชุมปฏิบัติการ

- สถานะสิทธิการเช่าอาคาร พบว่า สถานะสิทธิเช่าเป็นทายาทของผู้เช่าโดยตรงมีจำนวน 19 คน และเป็นผู้เช่าโดยตรง 11 คน ตามตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 สถานะสิทธิการเช่าอาคาร

สถานะสิทธิการเช่าอาคาร	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ผู้เช่าโดยตรง	11	37
2. ทายาทของผู้เช่าโดยตรง	19	63
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- ช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีช่วงอายุตั้งแต่ 20-35 ปีจำนวน 17 คน ,ตั้งแต่ 36-50 ปีจำนวน 11 คน และตั้งแต่ 51-65 ปีจำนวน 2 คน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่มีวุฒิภาวะสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง ตามตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ช่วงอายุกลุ่มตัวอย่าง

สถานะสิทธิการเช่าอาคาร	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ช่วงอายุ 20-35 ปี	17	56
2. ช่วงอายุ 36-50 ปี	11	37
3. ช่วงอายุ 51-65 ปี	2	7
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนมีขนาด 2-3 คน ต่อคูหาจำนวน 21 คูหาและ 4-6 คน ต่อคูหาจำนวน 9 คูหา ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อาคารประกอบกิจกรรมการค้า และบางส่วนยังใช้ประโยชน์อาคารเป็นที่พักอาศัยกับประกอบกิจกรรมการค้า ตามตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4-9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. 2-3 คน	21	70
2. 4-6 คน	9	30
3. 6 คนขึ้นไป	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.2.2 ระดับชุมชน

- เครือญาติภายในชุมชน พบว่า ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติใกล้ชิดค่อนข้างสูง เนื่องจากอยู่อาศัยในชุมชนเป็นเวลานานตั้งแต่รุ่นที่หนึ่งจนถึงรุ่นที่สามในครอบครัว ทำให้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่ารุ่นที่สามหรือสี่ในครอบครัวของชุมชนบางส่วนพักอาศัยภายนอกชุมชนแต่ยังคงรักษาความใกล้ชิดกับเครือญาติและประกอบกิจกรรมการค้าของครอบครัวในชุมชนต่อไป ตามตารางที่ 4-10 และในจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา มีชาวชุมชนที่เป็นเครือญาติของคณะกรรมการชุมชน 2 คูหา

ตารางที่ 4-10 เครือญาติภายในชุมชน

เครือญาติภายในชุมชน	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ไม่มี	9	30
2. ชาวชุมชนทำเตียน 2-4 ครัวเรือน	10	29
3. ชาวชุมชนทำเตียน 5-7 ครัวเรือน	6	20
4. ชาวชุมชนทำเตียน 8-9 ครัวเรือน	5	17
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- กิจกรรมร่วมกันของชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดมทุนเพื่อให้คณะกรรมการชุมชนจัดกิจกรรมของชุมชนและไม่ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมหรือร่วมให้คำปรึกษา มีบางส่วนร่วมจัดกิจกรรมหรือร่วมให้คำปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่ม

ของเครือญาติหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน เช่น กิจกรรมงาน
ตรุษจีน-งานสารทจีน-งานไหว้พระจันทร์และงานเจ้าพ่อสัสดี ตามตารางที่ 4-11

ตารางที่ 4-11 กิจกรรมร่วมกันของชุมชน

กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	ความถี่ในการเลือกตอบ
1. ไม่มีส่วนร่วม	0
2. ร่วมให้คำปรึกษา	9
3. ร่วมจัดกิจกรรม	11
4. ร่วมระดมทุน	23

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.2.3 ระดับผู้นำชุมชน

- ทักษะของกุ่มตัวอย่าง 30 คูหา ที่มีต่อคณะกรรมการชุมชน พบว่า ร้อยละ 60 วางใจหรือเชื่อมั่น เนื่องจากเป็นกลุ่มของเครือญาติหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน-ร้อยละ 23 ไม่วางใจหรือเชื่อมั่น และร้อยละ 17 ไม่มีความคิดเห็น ตามตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 ทักษะต่อคณะกรรมการชุมชน

ทัศนคติต่อคณะกรรมการชุมชน	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ไม่วางใจหรือเชื่อมั่น	7	23
2. วางใจหรือเชื่อมั่น	18	60
3. ไม่มีความคิดเห็น	5	17
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.3 สภาพทางเศรษฐกิจ

4.3.1 ระดับครัวเรือน

- ลักษณะการค้าของชุมชน พบว่า ลักษณะการค้าของชุมชนประกอบไปด้วย กิจกรรมการค้า 7 ประเภทการค้า ได้แก่ ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านขายยาโบราณ-ร้านกาแฟ-ร้านนวดไทยโบราณ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่มและร้านค้าส่งค้าปลีกซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยควบคู่ไปกับเป็นชุมชนการค้าสอดคล้องกับ บทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม ตามตารางที่ 4-13

ตารางที่ 4-13 ลักษณะการค้าของชุมชน

ลักษณะการค้าของชุมชน	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ร้านค้าของชำ-เบ็ดเตล็ด	3	10
2. ร้านอาหาร	10	34
3. ร้านขายยาโบราณ	2	7
4. ร้านกาแฟ	7	23
5. ร้านนวดไทยโบราณ	1	3
6. ที่พักชั่วคราว	0	0
7. อื่น ๆ (ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม / ร้านค้าส่งค้าปลีก)	7	23
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- แหล่งรายได้จากการค้าของชุมชน พบว่า แหล่งรายได้จากการค้ามาจากผู้มาเยือนจำนวน 23 คูหา และคนในชุมชนจำนวน 7 คูหา ซึ่งแหล่งรายได้ของชุมชนส่วนใหญ่พึ่งพาจากผู้มาเยือนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ตามตารางที่ 4-14

ตารางที่ 4-14 แหล่งรายได้จากการค้าของชุมชน

แหล่งรายได้จากการค้าของชุมชน	รวม (คน)	ร้อยละ
1. คนในชุมชน	7	23
2. ผู้มาเยือน (ชาวไทย)	23	77

3. นักท่องเที่ยว (ชาวต่างชาติ)	0	0
4. อื่น ๆ	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- ระดับรายได้ของครัวเรือน พบว่า ระดับรายได้ของครัวเรือนต่อเดือนมีรายได้ตั้งแต่ 10,001-50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะการค้าแต่ละครัวเรือนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือน เช่น ระดับรายได้ 10,001-20,000 บาทต่อเดือนส่วนใหญ่ประกอบกิจการการค้าประเภทร้านค้าของชำ-เบ็ดเตล็ดและระดับรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนส่วนใหญ่ประกอบกิจการการค้าประเภทร้านอาหารหรือร้านค้าปลีกค้าส่ง ตามตารางที่ 4-15

ตารางที่ 4-15 ระดับรายได้ของครัวเรือน

ระดับรายได้ของครัวเรือน	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	0	0
2. 10,001-20,000 บาท	5	16
3. 20,001-30,000 บาท	8	27
4. 30,001-40,000 บาท	6	20
5. 40,001-50,000 บาท	8	27
6. มากกว่า 50,000 บาท	3	10
7. อื่น ๆ	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- แหล่งที่มาของต้นทุนการค้า พบว่า แหล่งที่มาของสินค้าหรือวัตถุดิบหรือต้นทุนมาจากภายในชุมชนจำนวน 6 คูหา เป็นลักษณะสินค้าประเภทยาโบราณ-วัตถุดิบอาหาร และภายนอกชุมชนจำนวน 21 คูหา เป็นลักษณะสินค้าประเภทวัตถุดิบอาหาร-กาแฟ-เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของชุมชนตามกิจกรรม คือ ชุมชนการค้า ตามตารางที่ 4-16

ตารางที่ 4-16 แหล่งที่มาของต้นทุนการค้า

แหล่งที่มาของต้นทุนการค้า	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ภายในชุมชน	6	22
2. ภายนอกชุมชน	21	78
3. อื่น ๆ	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- แหล่งที่มาแรงงานของการค้า พบว่า แหล่งที่มาแรงงานมาจากภายนอกชุมชน จำนวน 17 คูหามีจำนวนแรงงาน 1-2 คน มีค่าใช้จ่ายค่าจ้างแรงงานต่อเดือน ตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทต่อเดือนและอยู่อาศัยภายนอกชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัวบริหารจัดการดูแลกิจการค้าภายในสมาชิกครอบครัว ตามตารางที่ 4-17

ตารางที่ 4-17 แหล่งที่มาแรงงานของการค้า

แหล่งที่มาแรงงานของการค้า	รวม (คน)	ร้อยละ
1. ภายในชุมชน	0	0
2. ภายนอกชุมชน (1 - 2 คน)	17	57
3. อื่น ๆ (ไม่มี)	13	43
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

- ค่าใช้จ่ายของครัวเรือน พบว่า ครัวเรือนทั้งหมดมีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เนื่องจากเป็นพื้นที่ในความกำกับดูแลของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ และค่าใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัว
- ค่าใช้จ่ายของต้นทุนการค้า พบว่า ต้นทุนด้านการค้าต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-40,000 บาทต่อเดือน ซึ่งต้นทุนจะสอดคล้องกับรายได้ที่ขึ้นอยู่กับลักษณะ

การค้าแต่ละครัวเรือนและเหลือเงินเก็บน้อยเนื่องจากลักษณะการค้าเป็นประเภทต้องจ่ายเงินหมุนเวียนเพื่อความต่อเนื่องในการบริหารกิจกรรมการค้า แต่ไม่มีหนี้สิน เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัวที่มีต้นทุนต่ำหรือไม่มีต้นทุนเลยประกอบกับค่าใช้จ่ายประจำมีอัตราต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นข้างเคียง ตามตารางที่ 4-18

ตารางที่ 4-18 ค่าใช้จ่ายของต้นทุนการค้า

ค่าใช้จ่ายของต้นทุนการค้า	รวม (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	5	17
2. 10,001-20,000 บาท	7	23
3. 20,001-30,000 บาท	9	30
4. 30,001-40,000 บาท	9	30
5. 40,001-50,000 บาท	0	0
6. มากกว่า 50,000 บาท	0	0
7. อื่น ๆ	0	0
รวมจำนวน	30	100

ที่มา : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (2564)

4.3.2 ระดับชุมชน

- กิจกรรมหรือเทศกาลที่สนับสนุนรายได้ของชุมชน พบว่า กิจกรรมหรือเทศกาลของชุมชนซึ่งเป็นแบบปิด ทำให้ลดทอนรายได้ของตนเองมากกว่าส่งเสริม เนื่องจาก ลักษณะการค้ามีความสัมพันธ์กับผู้มาเยือนแต่บางส่วน เช่น ร้านค้าของชำ-ร้านอาหารและร้านกาแฟของชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับกายภาพของชุมชน เช่น งานลอยกระทงและตลาดกลางคืน
- ภูมิปัญญาชุมชน พบว่า กิจการค้าและกิจกรรมของชุมชนที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์ เช่น งานอุปการกรเงิน ,ร้านขายยาโบราณและร้านนวดไทยโบราณ และควรสนับสนุนในการฟื้นฟูและส่งเสริม โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม เช่น งานอุปการกรเงิน

4.4 ความต้องการของชุมชน

1. พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน

พบว่า ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสภาพอาคารของชุมชนบางส่วนไม่มีความเป็นพื้นที่และอาคารประวัติศาสตร์ เนื่องจากจะไม่ใช่ที่ดึงดูดผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องหันกลับมาปรับปรุงประเภทลักษณะการค้าที่ต้องสร้างความแตกต่างเพื่อการแข่งขัน แต่ภาพลักษณ์ในชุมชนที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้ต้องนำภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนกลับมาให้ได้เหมือนเดิม และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ของอาคารประวัติศาสตร์มาเป็นระยะเวลานาน สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่คู่กับการท่องเที่ยวของกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นตามบทบาทที่กำหนดและการเสริมศักยภาพด้านกายภาพของภาครัฐในพื้นที่ชุมชน อีกทั้งยังมีเทคโนโลยีในปัจจุบันเกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวเกิดการเข้าถึงกับชุมชนได้เร็วและมากขึ้น จำเป็นต้องใช้หรือพึ่งพาสื่อเดิมแต่สามารถพัฒนาสื่อใหม่ได้ง่ายยิ่งขึ้น

2. การประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

พบว่า ควรรักษาเอกลักษณ์ให้มีจิตวิญญาณของพื้นที่และสืบสานมรดกวัฒนธรรมหรือประกอบการค้าต่อเนื่องต่อไป ก่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวที่เหนือกว่าแหล่งการค้าอื่นที่มีใช้ชุมชน และที่สำคัญคือข้อได้เปรียบเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของชุมชนที่ถือว่าเป็นจุดเด่นที่เหนือกว่าแหล่งการค้าอื่นได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่หัวเขื่อนนำไปสู่วัดอรุณและวัดโพธิ์-การเดินทาง-แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการลงทุนเพิ่มมากขึ้นของชาวชุมชนและการจับจ่ายใช้สอยมากขึ้นของผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว

4.5 สรุปสภาพปัจจุบันของชุมชนท่าเตียน

เป็นชุมชนพักอาศัยควบคู่ไปกับการค้า โดยลักษณะการค้าเป็นธุรกิจครอบครัว มีความสัมพันธ์ลักษณะเป็นเครือญาติ และผู้นำชุมชนมีทักษะสร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มของเครือญาติ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลสามารถนำไปวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนในบทถัดไป

บทที่ 5

ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน

การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดของชาวชุมชนท่าเตียน จนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้ชาวชุมชนเกิดความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนสู่การประยุกต์ยอดต่อการปรับปรุงและเตรียมความพร้อมปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยจากระเบียบวิธีวิจัยมีประเด็นดังนี้

5.1 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ที่ถูกระบุไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

โครงการตามแผนผังแม่บทฯ ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียนมีโครงการทั้งสิ้น 6 โครงการ และในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดัดแปลงรหัสตัวเลขโครงการที่ปรากฏในแผนผังแม่บทฯ เป็นรหัสตัวเลขที่ใช้ในการศึกษา ตามภาพที่ 5-1 และตารางที่ 5-1

ภาพที่ 5-1 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ที่ถูกระบุไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน
ที่มา : ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

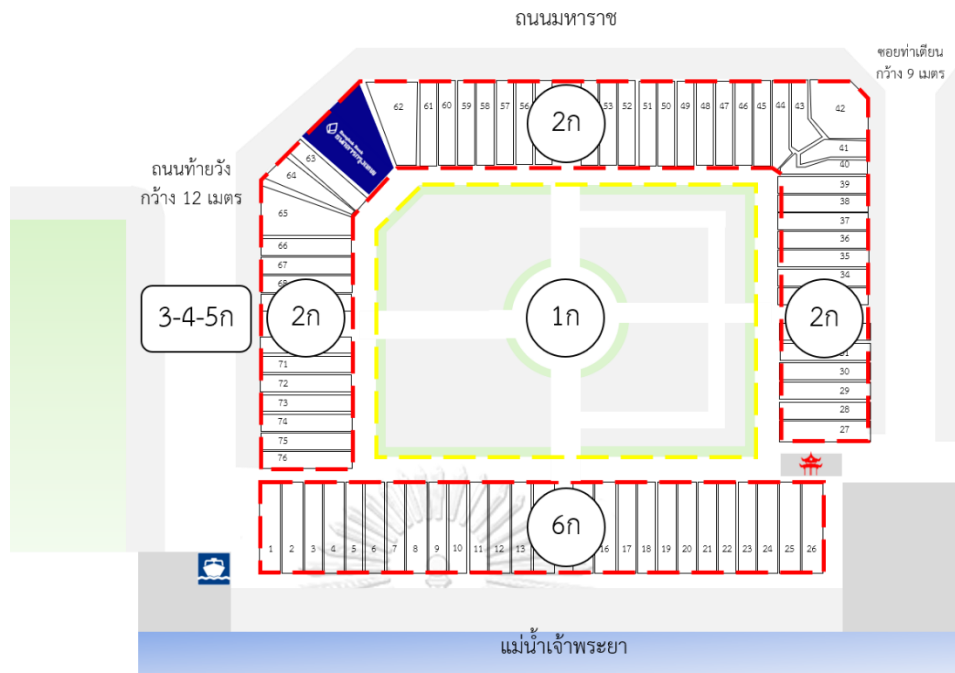
ตารางที่ 5-1 โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ที่ถูกระบุไว้ในพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

โครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา	สัญลักษณ์ตัวเลข ในภาพ 5-1
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	1
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	2
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร	3
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	4
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	5
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางทางท่องเที่ยว	6

ที่มา : ดัดแปลงโดยผู้วิจัย

5.1.1 ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนจากการทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนโครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ภายในพื้นที่ย่านท่าเตียนเพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่สำคัญของโครงการผลที่คาดว่าจะได้รับและลักษณะการดำเนินการจากโครงการต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม) ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า และผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์เมืองตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อที่ 1.1) ตามภาพที่ 5-2 และตารางที่ 5-

ภาพที่ 5-2 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-2 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)

โครงการแผนผังแม่บท รายสาขา	แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผัง แม่บท	สัญลักษณ์ ในภาพ 5-2	
1.1.3	1	เปิดมุมมองภายในเพื่อขับเน้นกายภาพของอาคาร	1ก
1.2.2	2	ฟื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	2ก
4.1.2	3	จัดสรรการใช้ประโยชน์พื้นที่ถนนท้ายวังจากเดิม เป็นที่จอดรถของชุมชน 3 ช่องถนน และส่วนต่อ เติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปท่าเรือ	3-4-5ก
4.2.2	4		
4.3.2	5		
8.2.1	6	ฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	6ก

ที่มา : ผู้วิจัย

5.1.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (ภาคผนวก ค.) เพื่อนำข้อเสนอแนะจากผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม) ไปสู่การพัฒนาผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1) ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.1) โดยผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นว่า การวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนต้องอาศัยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน จากความเห็นพ้องร่วมกันและสนับสนุนโครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน เพื่อวัดศักยภาพชุมชนตามแผนพัฒนาชุมชน

โดยผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อขยายความเข้าใจของแผนผังแม่บทฯ สามารถปรับปรุงแนวทางการพัฒนาเป็น 4 ประเด็น ภายใน 5 บริเวณ โดยเพิ่มบริเวณซอยท่าเตียนเป็นพื้นที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

5.2 ศักยภาพที่มีอยู่เดิมด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท่าเตียน

5.2.1 ด้านกายภาพ

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน นำมาสู่การศึกษาศักยภาพด้านกายภาพของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ข้อที่ 1.2) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งอาศัยแบบบันทึกกายภาพ (ภาคผนวก ก.) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ภาคผนวก ข.) เป็นเครื่องมือในงานวิจัย เพื่อจัดทำผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชนด้านกายภาพ (ข้อที่ 1.3) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย ตามภาพที่ 5-3

ภาพที่ 5-3 สถานภาพปัจจุบันทางกายภาพของชุมชนท่าเตียน

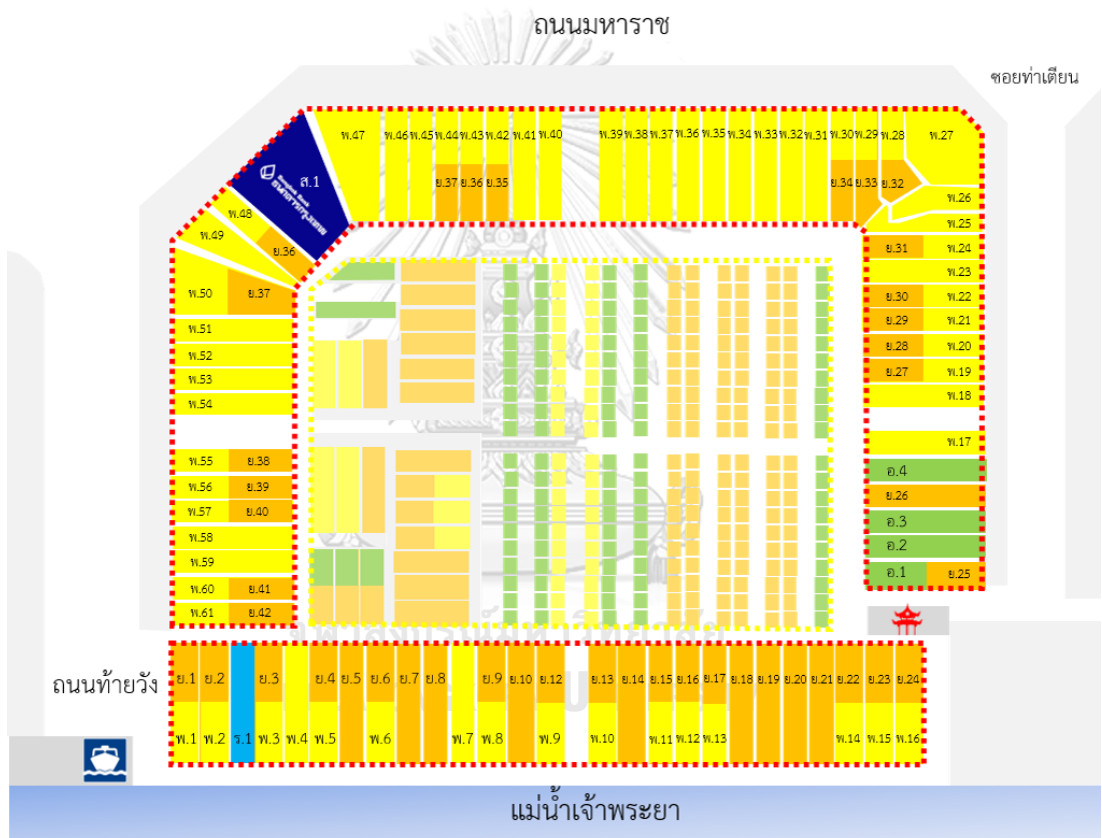
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 5-3 สามารถแบ่งพื้นที่ตามลักษณะกายภาพเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 อาคารพาณิชย์กว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร ความสูง 3-4 ชั้นริมแม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะสถาปัตยกรรมคล้ายอาคารเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี จำนวน 26 คูหา, กลุ่มที่ 2 พื้นที่โรงตลาดและกลุ่มที่ 3 อาคารพาณิชย์กว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร ความสูง 2.5 ชั้นริมถนนมหาราช ลักษณะสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิก จำนวน 55 คูหา และจากแบบบันทึกกายภาพ (ภาคผนวก ก.)

จากผลการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดปัจจุบัน พบว่า ชุมชนท่าเตียนมีศักยภาพด้านกายภาพภายในชุมชน 2 บริเวณ ได้แก่ กลุ่มอาคารริมถนนมหาราชสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิก และกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมคล้ายอาคารเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี และชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่หัวเขื่อนกรุงรัตนโกสินทร์ รายรอบด้วยอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง วังจักรพงษ์ วัดอรุณ วัดโพธิ์และมิวเซียมสยาม อีกทั้งยังสะดวกในการเดินเท้าจากสถานีขนส่งทางน้ำและทางบกเพื่อเข้าสู่พื้นที่ต่าง ๆ ผ่านจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรท่าเรือท่าเตียนและสถานีรถไฟฟ้ามหานครสายใหม่ และชุมชนมีข้อจำกัดด้าน

ภาพถ่ายของโรงตลาดภายในชุมชนที่ทรุดโทรมกลายเป็นพื้นที่เก็บของ ทั้งอึกยังบดบังทัศนียภาพของกลุ่มอาคารภายในชุมชน

ชาวชุมชนท่าเตียนใช้ประโยชน์อาคารประกอบการค้า สามารถแบ่งประเภทกิจกรรมการค้าของชุมชนที่ดำเนินการค้าประกอบไปด้วยกิจกรรมการค้า 7 ประเภทการค้า ได้แก่ ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านขายยาโบราณ-ร้านกาแฟ-ร้านนวดไทยโบราณ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่มและร้านค้าส่งค้าปลีก ควบคู่ไปกับพักอาศัย ตามภาพที่ 5-4 และตารางที่ 5-3

ภาพที่ 5-4 ที่ตั้งลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารชุมชนท่าเตียน
ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-3 แสดงลักษณะการใช้ประโยชน์อาคารชุมชนท่าเตียน

สัญลักษณ์ ในภาพที่ 5-4	ลักษณะกายภาพ (การใช้ประโยชน์)	จำนวน	
		จำนวน	ร้อยละ
		หน่วยต่อการใช้ประโยชน์	
พ.	พื้นที่กิจกรรมการค้า	61	56
ย.	พื้นที่พักอาศัย	42	38.5
อ.	พื้นที่คลังสินค้า	4	3.7
ร.	พื้นที่ไม่ใช้ประโยชน์	1	0.9
ส.	พื้นที่ธนาคาร	1	0.9
รวม		109	100

ที่มา : ผู้วิจัย

5.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน นำมาสู่การศึกษาศักยภาพด้านเศรษฐกิจของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ข้อที่ 1.2) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งอาศัยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ภาคผนวก ข.) เป็นเครื่องมือในงานวิจัย เพื่อทราบถึงสถานภาพปัจจุบันลักษณะทางเศรษฐกิจของชุมชนท่าเตียน (ข้อที่ 1.3) ตามขั้นตอนการศึกษสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย โดยสถานภาพเศรษฐกิจชุมชนอยู่กับผู้มาเยือนและเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัวต้องใช้เงินหมุนเวียนเพื่อความต่อเนื่องในการบริหารกิจการการค้าแต่ครัวเรือนในชุมชนไม่มีหนี้สิน เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัวที่มีต้นทุนต่ำหรือไม่มีต้นทุนเลยผนวกกับค่าใช้จ่ายประจำมีอัตราต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นข้างเคียงเพราะเป็นพื้นที่ของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์จึงส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายกับต้นทุนต่ำ

จากลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร แสดงถึงกิจกรรมการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นชุมชนการค้าปัจจุบันครัวเรือนที่เคยทำกิจการค้ายังอยู่ในชุมชน โดยที่กิจการค้าเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งที่เคยเป็นร้านค้าส่งค้าปลีก กลายมาเป็นกิจการค้าร้านอาหาร-ร้านกาแฟ โดยกิจการค้า 61 หน่วย ประกอบด้วยกิจการค้าเดิมและการค้าที่เปลี่ยนแปลง (ภาคผนวก ฉ.) 7 ประเภท ตารางที่ 5-4

ตารางที่ 5-4 ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร (พื้นที่กิจกรรมการค้า)

กิจกรรมการค้า 7 ประเภท	จำนวนหน่วยต่อการใช้ประโยชน์ (ทั้งหมด 61 หน่วย)	ร้อยละ (ทั้งหมด 56 %)	จำนวนทายาทที่ ดำเนินการค้า (ร้อยละของแต่ละประเภทการค้า)	จำนวนผู้มาใหม่ที่ ดำเนินการค้า (ร้อยละของแต่ละประเภทการค้า)
ร้านอาหาร	22	20.2	18 (82 %)	4 (18 %)
ร้านค้าส่งค้าปลีก	12	11	11 (92 %)	1 (8 %)
ร้านกาแฟ	10	9.2	5 (50 %)	5 (50 %)
ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	9	8.3	8 (89 %)	1 (11 %)
ร้านขายยาโบราณ	4	3.7	4 (100 %)	-
ร้านนวดไทยโบราณ	2	1.8	2 (100 %)	-
ร้านค้าของชำ	2	1.8	1 (50 %)	1 (50 %)
จำนวนทายาทที่ดำเนินการค้า (ร้อยละของ 61 หน่วย) เป็น จำนวน 49 หน่วย (80 %)				
จำนวนผู้มาใหม่ที่ดำเนินการค้า (ร้อยละของ 61 หน่วย) เป็น จำนวน 12 หน่วย (20 %)				

ที่มา : ผู้วิจัย

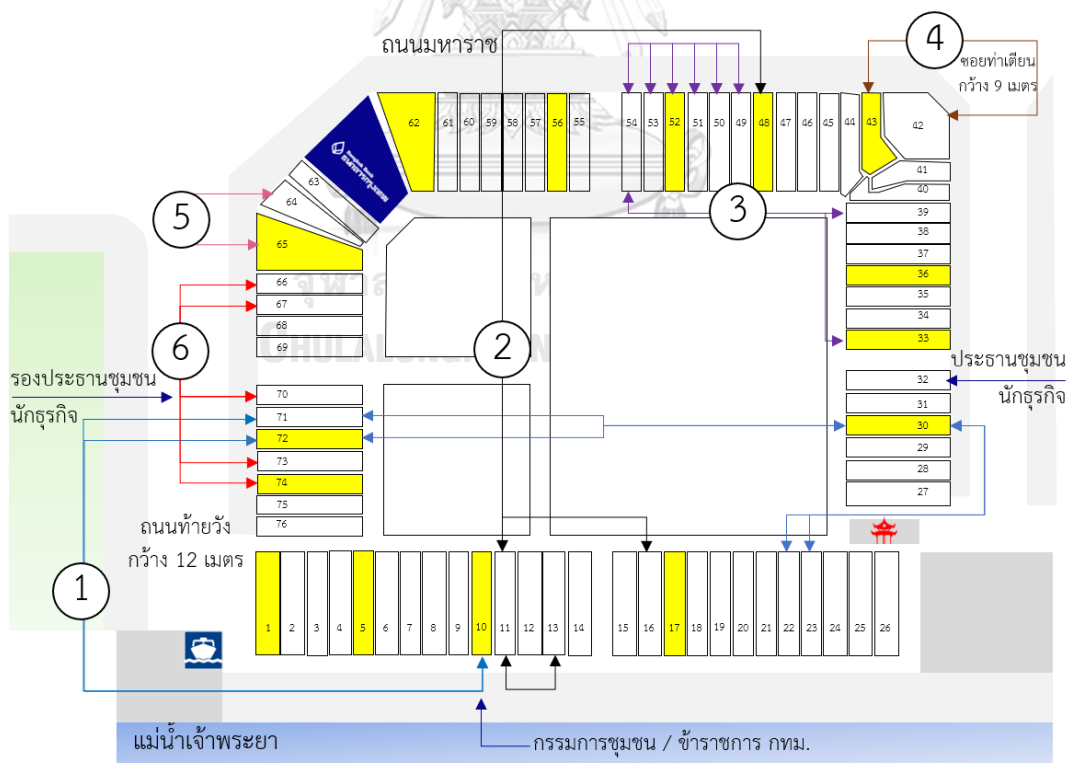
จากตารางที่ 5-4 พบว่า กิจกรรมการค้าเดิมและที่เปลี่ยนแปลง สามารถแบ่งออกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. กิจกรรมการค้าเดิมที่ดำเนินการค้าสืบทอดเรื่อยมาแล้วคงยังรักษาคุณค่าเป็นแบบจนถึงปัจจุบันโดยทายาท จำนวน 12 หน่วย ได้แก่ ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม-ร้านค้าส่งค้าปลีก
2. กิจกรรมการค้าที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมแต่ดำเนินการค้าสืบทอดเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันโดยทายาท จำนวน 31 หน่วย ได้แก่ ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านกาแฟ-ร้านนวดไทยโบราณ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม-ร้านค้าส่งค้าปลีก
3. กิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นใหม่ที่ดำเนินการค้าโดยทายาท จำนวน 6 หน่วย ได้แก่ ร้านอาหารไทย-ร้านกาแฟ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม
4. กิจกรรมการค้าที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ดำเนินการค้าโดยผู้มาใหม่ จำนวน 10 หน่วย ได้แก่ ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านกาแฟ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม-ร้านค้าส่งค้าปลีก
5. กิจกรรมการค้าที่เกิดขึ้นใหม่ที่ดำเนินการค้าโดยผู้มาใหม่ จำนวน 2 หน่วย ได้แก่ ร้านอาหาร

แสดงให้เห็นถึงชุมชนได้มองเห็นโอกาสการปรับตัวเข้าสู่โลกร่วมสมัยไปตามบริบทของพื้นที่ เปลี่ยนแปลงการคำสั่งคำปลีกจากเดิมเหลือเป็นตัวแทนของความแท้และดั้งเดิมของพื้นที่ในอดีตสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวย่านการค้าท่าเตียน พัฒนาอาคารเพื่อตอบโจทย์การใช้งานใหม่ในเชิงเศรษฐกิจโดยคงรักษาคคุณค่าของมรดกของพื้นที่

5.2.3 ด้านสังคม

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน นำมาสู่การศึกษาศักยภาพด้านสังคมของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (ข้อที่ 1.2) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งอาศัยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ภาคผนวก ข.) เป็นเครื่องมือในงานวิจัย เพื่อจัดทำผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชนด้านสังคม (ข้อที่ 1.3) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย ตามภาพที่ 5-5 และตารางที่ 5-5

ภาพที่ 5-5 ที่ตั้งลักษณะความสัมพันธ์กลุ่มเครือญาติชุมชนท่าเตียน

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-5 แสดงลักษณะความสัมพันธ์ชุมชนท่าเตียน

สัญลักษณ์ในภาพที่ 5-5	เครือข่ายของชุมชน	จำนวนคูหา
1	เครือข่ายตีแม่เล่า	6
2	เครือข่ายตีแม่พั่ว	4
3	เครือข่ายตีแม่ตั้ง	8
4	เครือข่ายตีแม่แต้	2
5	เครือข่ายตีแม่ลิ้ม	2
6	เครือข่ายตีแม่ปึง	5
รวมคูหาที่เป็นเครือข่าย 27 คูหา (ร้อยละ 33.3 ของคูหาทั้งหมด)		
	กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย	15

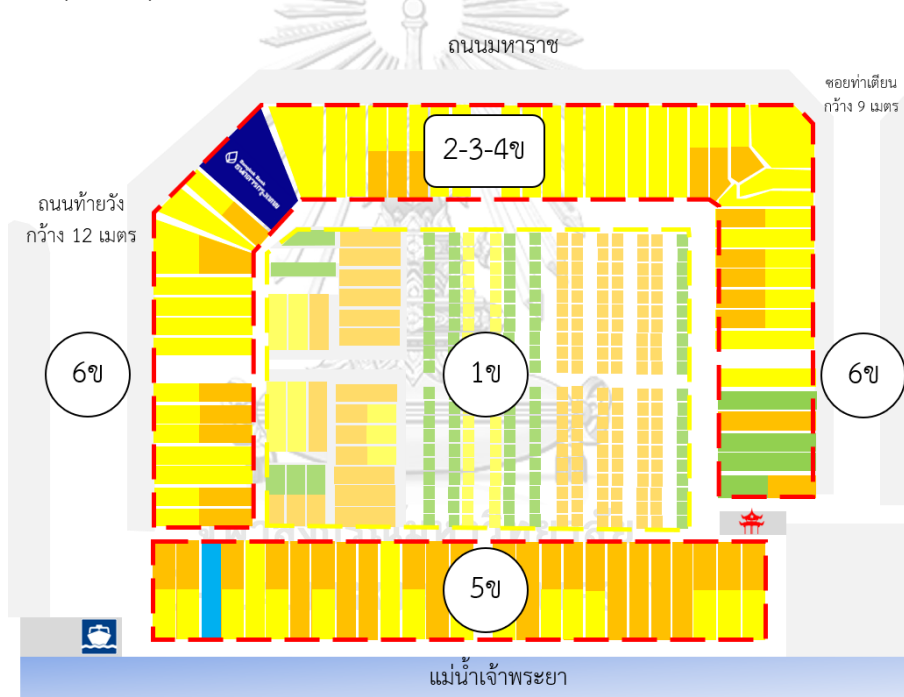
ที่มา : ผู้วิจัย

จากภาพที่ 5-5 และตารางที่ 5-5 สถานภาพสังคมชุมชนมีความสัมพันธ์การค้าลักษณะเป็นเครือข่ายใกล้เคียงกันข้างสูง เป็นแหล่งค้าขายสินค้าผ่านกิจกรรมการค้าของเครือข่ายภายในชุมชน ตั้งแต่รุ่นที่หนึ่งจนถึงรุ่นทายาทในปัจจุบัน ทำให้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องตามลักษณะของกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีผู้นำชุมชนเป็นตัวประสานเชื่อมการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มของเครือข่ายและช่วยส่งเสริมสร้างแรงกระตุ้นชาวชุมชนเข้ามีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มชุมชน โดยชุมชนมีเครือข่าย 6 กลุ่ม ทั้งหมด 27 คูหาบางส่วนพักอาศัยภายนอกชุมชนแต่ยังคงรักษาความชิดใกล้กับเครือข่าย และประกอบกิจกรรมการค้าของครอบครัวในชุมชนต่อเนื่อง ซึ่งสามารถเป็นตัวแทนกลุ่มเครือข่ายร่วมกับผู้วิจัยในการวางแผนพัฒนาชุมชน โดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเครือข่าย ด้วยวิธีการคัดเลือกจากผู้ที่มีสิทธิเช่าหรือทายาทตามกิจกรรมการค้าที่ดำเนินการอยู่ในชุมชน 7 ประเภทกิจกรรมการค้า จำนวน 15 คน เป็นตัวแทนจากเครือข่าย 6 เครือข่ายและอื่น ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เรียกว่ากลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย โดยเป็นตัวแทนกิจกรรมการค้าประเภท ร้านค้าของชำ-ร้านอาหาร-ร้านขายยาโบราณ-ร้านกาแฟ-ร้านนวดไทยโบราณ-ร้านค้าเครื่องนุ่งห่มและร้านค้าส่งค้าปลีก (ข้อที่ 1.4) ตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย

5.3 ศักยภาพชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน

5.3.1 ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1)

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนและการศึกษา ศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ สามารถนำไปสู่การพัฒนาผังและ แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1) ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอน การศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธี วิจัย (ข้อ 2.1) ตามภาพที่ 5-6 และตารางที่ 5-6

ภาพที่ 5-6 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1)

ที่มา : ผู้วิจัย

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนสามารถสรุป การปรับปรุงแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม) เป็น แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1) มีรายละเอียดตามตารางนี้ 5-6 ดังนี้

1. การเปิดมุมมองภายในเพื่อข้บเน้นกายภาพของอาคาร บริเวณโรงตลาด มีความคิดเห็นให้ปรับปรุงการใช้ประโยชน์โรงตลาด เนื่องจาก การใช้ประโยชน์เดิมสมัยก่อนเป็นองค์การสะพานปลามีการค้าอาหารสดและแห่งในปัจจุบันไม่มีอีกแล้ว
2. พื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน บริเวณอาคารพาณิชย์ริมถนนมหาราช มีความคิดเห็นให้ฟื้นฟูการใช้ประโยชน์อาคารทางเศรษฐกิจ เนื่องจาก ปัจจุบันรูปแบบการค้าได้เปลี่ยนแปลงเพื่อประสงค์วัตถุประสงค์อื่น
3. จัดสรรการใช้ประโยชน์ บริเวณถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน มีความคิดเห็นให้เป็นพื้นที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
4. ฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว บริเวณอาคารพาณิชย์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา มีความคิดเห็นให้ปรับปรุงกายภาพอาคารและทางเดินสัญจรภายในชุมชน เนื่องจาก เป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรมีกิจกรรมลักษณะเฉพาะชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 5-6 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 1)

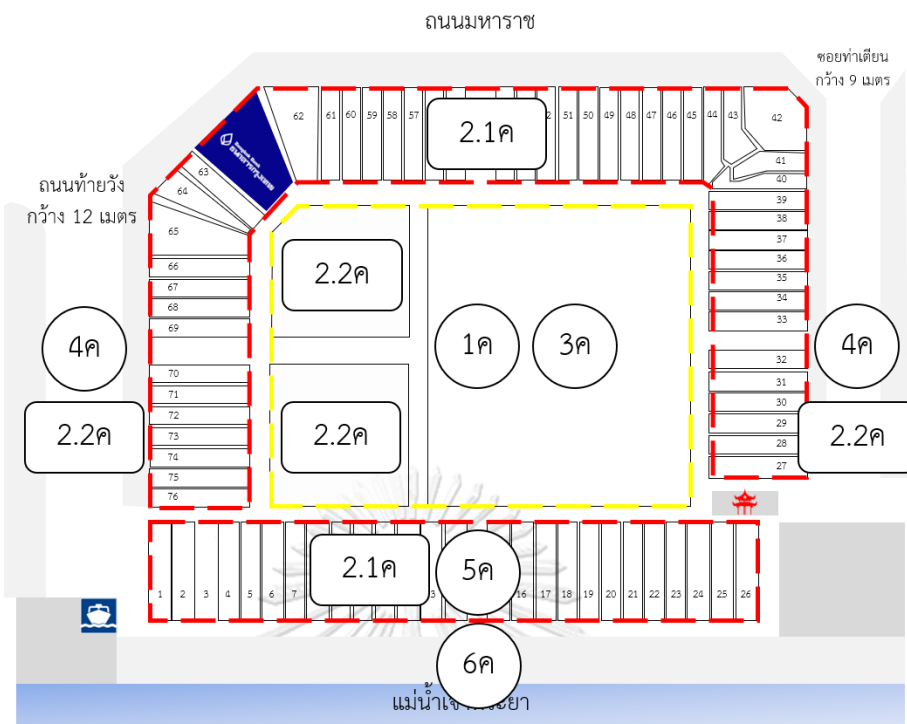
โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา		แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ		สัญลักษณ์ในภาพ 5-6
		ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม	ร่างที่ 1	
1.1.3	1	การเปิดมุมมองภายในเพื่อข้บเน้นกายภาพของอาคาร	การปรับปรุงอัตลักษณ์โรงตลาด	1ข
1.2.2	2	ฟื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้า	2-3-4ข
4.1.2	3			
4.2.2	4			
4.3.2	5		การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา	5ข
8.2.1	6	จัดสรรการใช้ประโยชน์	การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน	6ข

ที่มา : ผู้วิจัย

5.3.2 ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2)

จากภาพที่ 5-6 และตารางที่ 5-6 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.1) นำเสนอร่างที่ 1 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาตามขั้นตอนการศึกษาสถานภาพปัจจุบันของชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย เพื่อขอรับฟังความคิดเห็นกับความต้องการของชุมชน โดยอาศัยจัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 กับผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย (จากข้อ 1.4) ซึ่งแบ่งกลุ่มละจำนวน 5 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่มย่อยประชุมแบบเสมือนจริง ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 โดยมีการดำเนินกิจกรรมการประชุมตามระเบียบวิธีวิจัยข้อ 2.1 เพื่อสามารถนำไปสู่แนวทางในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนตามความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับศักยภาพชุมชนตามโครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา บริเวณพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

จากการรับฟังความคิดเห็นกับความต้องการของชุมชน (ภาคผนวก จ.) นำมาประมวลผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 ตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.2) ในการจัดทำร่างที่ 2 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชน จากความเห็นพ้องร่วมกันในการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้านและขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน ตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.3) ตามภาพที่ 5-7 และตารางที่ 5-7

ภาพที่ 5-7 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2)
ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

ตารางที่ 5-7 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2)

โครงการ แผนผังแม่บท รายสาขา		แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บท			สัญลักษณ์ ในภาพ 5-7
		ร่างที่ 1	ความคิดเห็นจาก ประชุมปฏิบัติการ รอบที่ 1	ร่างที่ 2	
1.1.3	1	การปรับปรุงอัต ลักษณ์โรงตลาด	การเปิดมุมมอง ภายในชุมชน และ เพิ่มพื้นที่การค้า	การพัฒนาตลาดชุมชน กลางคืน	1ค
1.2.2	2	พัฒนาและฟื้นฟู พื้นที่ประกอบ กิจกรรมการค้า	การฟื้นฟูกิจการค้า ของชุมชน	การพัฒนาเศรษฐกิจ ครัวเรือน	2.1ค
			การฟื้นฟูกิจกรรม สังคมของชุมชน	การอนุรักษ์และสืบสาน มรดกวัฒนธรรมชุมชน	2.2ค

4.1.2	3		การจัดสรรพื้นที่ ทางเดินสัญจร ภายในโรงตลาด	การพัฒนาการเข้าถึง ชุมชน	3ค
4.2.2	4		การเพิ่มพื้นที่ใช้ ประโยชน์ถนนท้าย วังและซอยท่าเตียน	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิต ชุมชนการค้า	4ค
4.3.2	5	การฟื้นฟู เอกลักษณ์อาคาร ริมแม่น้ำ เจ้าพระยา	การปรับปรุง กายภาพอาคารริม แม่น้ำเจ้าพระยา	การฟื้นฟูเอกลักษณ์ อาคารริมแม่น้ำ เจ้าพระยา	5ค
8.2.1	6	การปรับปรุง เส้นทางท่องเที่ยว วิถีชุมชน	การปรับปรุงพื้นที่ เชื่อมต่อไปท่าเรือ	การปรับปรุงเส้นทาง ท่องเที่ยววิถีชุมชน	6ค

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

5.3.3 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 2)

จากภาพที่ 5-7 และตารางที่ 5-7 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอน การศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธี วิจัย (ข้อ 2.3) เพื่อหาความพร้อมมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนาชุมชนของผู้แทนชุมชน หรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน ตามตารางที่ 5-8

ตารางที่ 5-8 ความพร้อมมีส่วนร่วมตามผังและแผนร่างที่ 2

โครงการแผนผัง แม่บทฯ รายสาขา		แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2)	จำนวนคนพร้อม มีส่วนร่วม
1.1.3	1	การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)	13
1.2.2	2	การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)	12
		การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค)	6
4.1.2	3	การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค)	10

4.2.2	4	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค)	5
4.3.2	5	การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)	13
8.2.1	6	การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค)	14

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

จากตารางที่ 5-8 การพัฒนาชุมชนตามผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 2) แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)-การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)-การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยให้ชาวชุมชนมีบทบาทพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานภายนอกคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือฟื้นฟูและปรับปรุงด้านกายภาพ

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)-การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยหน่วยงานภายนอกนั้นเข้ามาสนับสนุนงบประมาณพัฒนาด้านเศรษฐกิจและปรับปรุงกายภาพ และชาวชุมชนเข้ามามีบทบาทพัฒนาด้านเศรษฐกิจและกายภาพ

แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค)-การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยให้ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและสังคม จากการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคลที่หน่วยงานภายนอกเป็นเจ้าของพื้นที่

จากตารางที่ 5-8 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.3) เพื่อวัดศักยภาพมีผลต่อการพัฒนาตามผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) โดยเกณฑ์วัดศักยภาพพระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชนตามกรอบแนวคิดในการวัดศักยภาพของผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน สามารถแสดงผลศักยภาพเป็นค่าเฉลี่ยจากการกระจายของข้อมูล (ภาคผนวก ซ.) ตามตารางที่ 5-9

ตารางที่ 5-9 ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชนตามผังและแผนร่างที่ 2

ระดับ	ตัวแปรการวัดศักยภาพ	ค่าคะแนน (ค่าเฉลี่ย)	ระดับศักยภาพ
ครัวเรือน	1. สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	2. ลักษณะการค้ำ	4	ขาดทิศทางการพัฒนา
	3. ระดับรายได้	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	4. เศรษฐกิจครัวเรือน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	5. ครอบครัว เครือญาติ	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	6. ความเป็นเจ้าของชุมชน	5	มีศักยภาพ
	7. ความรู้เฉพาะบุคคล	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
ชุมชน	8. สภาพแวดล้อมชุมชน	4	ขาดทิศทางการพัฒนา
	9. เศรษฐกิจชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	10. การรวมกลุ่ม	4	ขาดทิศทางการพัฒนา
	11. กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	12. ภูมิปัญญาชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
ผู้นำชุมชน	13. ความสามารถในการจัดให้มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	2	มีข้อจำกัด
	14. ความสามารถในการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	15. ความสามารถในการสร้างความสามัคคีในชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	16. ความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	17. ทักษะของความเป็นผู้นำ	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

5.4 ศักยภาพชุมชนในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

5.4.1 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 2)

จากภาพที่ 5-7 และตารางที่ 5-7, 5-8, 5-9 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 2.4) เพื่อจัดทำร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและ

วัตถุประสงค์ตามการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 2) ตามตารางที่ 5-10, 5-11, 5-12, 5-13, 5-14 และ 5-15

ตารางที่ 5-10 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 1ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	1.1.3	1	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			เปิดมุมมองภายในเพื่อขยับเน้นกายภาพของอาคาร (1ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			การปรับปรุงอัตลักษณ์โรงตลาด (1ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านเศรษฐกิจ
เป้าหมาย			ขยายช่วงเวลาประกอบกิจกรรมการค้าและการบริการของชุมชน
วัตถุประสงค์			เปิดมุมมองภายในเพื่อขยับเน้นกายภาพของอาคารริมถนนมหาราชและปรับปรุงการใช้ประโยชน์เดิม

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-11 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 2.1ค, 2.2ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	1.2.2	2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารนาฏศิลป์ และหัตถศิลป์
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			ฟื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน (2ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้า (2-3-4ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค) การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านเศรษฐกิจ

เป้าหมาย	การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)	ปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจในทิศทางใหม่ แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ธุรกิจของครอบครัว
	การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค)	เปลี่ยนแปลงการรับรู้พื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียนของผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว
วัตถุประสงค์	รักษาเอกลักษณ์ให้มีจิตวิญญาณของพื้นที่และสืบสานมรดกวัฒนธรรมหรือประกอบการค้าต่อเนื่องต่อก่อนให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวที่เหนือกว่าแหล่งการค้าอื่นที่มีไข่มุมชน และที่สำคัญคือข้อได้เปรียบเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของชุมชนที่ถือว่าเป็นจุดเด่นที่เหนือกว่าแหล่งการค้าอื่นได้อย่างดี ไม่ว่าจะในพื้นที่หัวหวานนำไปสู่วัดอรุณและวัดโพธิ์ การเดินทาง แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-12 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 3ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	4.1.2	3	โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			จัดสรรการใช้ประโยชน์พื้นที่ถนนท้ายวังและพื้นที่ทางสัญจรเดินเท้าที่เชื่อมต่อไปท่าเรือ (3-4-5ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้า (2-3-4ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านกายภาพ
เป้าหมาย			เพิ่มทางเดินสัญจรภายในชุมชน และปรับปรุงส่วนประกอบทางเดินสัญจรเดิมภายในชุมชน
วัตถุประสงค์			การคงและรักษาคุณภาพที่คงไว้คู่กับย่านประวัติศาสตร์ ให้มีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยแก่สภาพแวดล้อมที่ทรุดโทรม แต่ต้องรักษาเอกลักษณ์และจิตวิญญาณของพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญ

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-13 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 4ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	4.2.2	4	โครงการส่งเสริมการใช้นขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้นพาหนะส่วนบุคคล
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			จัดสรรการใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนต่อเติมอาคาร (3-4-5ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้า (2-3-4ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านสังคม
เป้าหมาย			ปรับการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อสอดคล้องกับย่านพาณิชย์กรรม
วัตถุประสงค์			คงลักษณะการค้าในธุรกิจเดิมและหน้าที่เดิม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย เพื่อให้ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวเกิดการเลือกใช้บริการของชุมชน จึงต้องมีการสร้างความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้กับชุมชน เป็นการสร้างสิ่งดึงดูดที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ทำให้ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยววิถีชุมชน

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-14 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 5ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	4.3.2	5	โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			จัดสรรการใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปท่าเรือ (3-4-5ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านกายภาพ
เป้าหมาย			เป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยา
วัตถุประสงค์			ส่งเสริม และ คงความเป็นเอกลักษณ์ ทางด้านสถาปัตยกรรม และส่งเสริมภาพลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ของอาคารประวัติศาสตร์มาเป็นระยะ

	<p>เวลานาน สะท้อนให้เห็นถึงการอยู่คู่กับการท่องเที่ยวของกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวที่มากขึ้นตามบทบาทที่กำหนดและการเสริมศักยภาพด้านกายภาพของภาครัฐในพื้นที่ชุมชน</p>
--	---

ที่มา : ผู้วิจัย

ตารางที่ 5-15 ร่างแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 2) 6ค

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา	8.2.1	6	โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างจากการทบทวนวรรณกรรม)			ฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (6ก)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 1)			การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ข)
แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ (ร่างที่ 2)			การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค)
ยุทธศาสตร์			ด้านกายภาพ
เป้าหมาย			เปิดมุมมองทางเข้าชุมชนจากริมแม่น้ำเจ้าพระยา
วัตถุประสงค์			ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของชุมชน ที่จะไม่เป็นที่ดึงดูดผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว ต้องนำภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนกลับมาให้ได้เหมือนเดิม

ที่มา : ผู้วิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

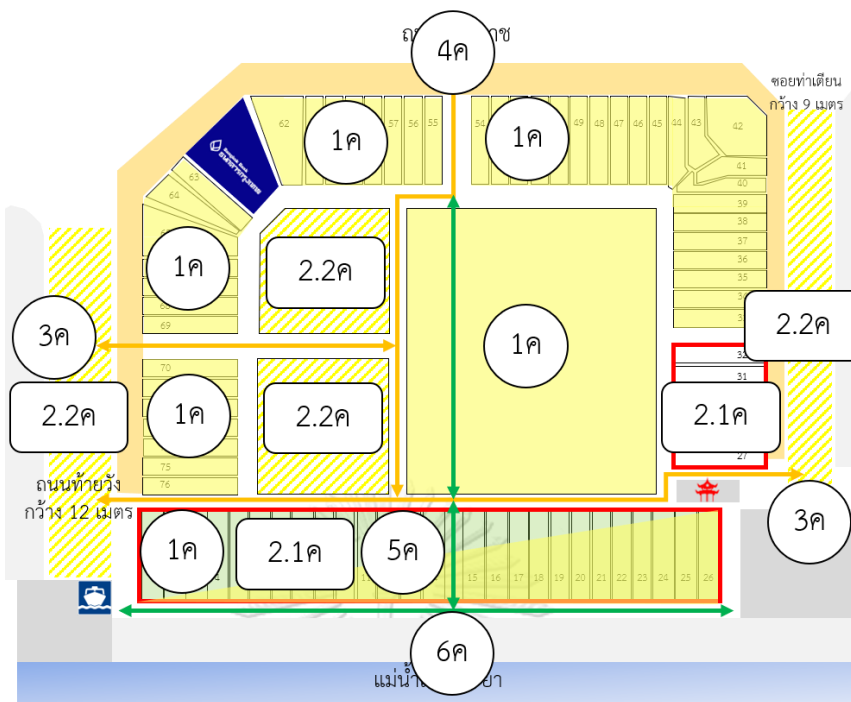
5.4.2 ผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3)

จากภาพที่ 5-7 และตารางที่ 5-7, 5-10, 5-11, 5-12, 5-13, 5-14, 5-15 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนที่ได้ในข้อ 2.4 ของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 3.1) นำเสนอร่างที่ 2 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 2) ตามขั้นตอนการศึกษาแผนพัฒนาชุมชนตามความต้องการที่สอดคล้องกับศักยภาพชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย เพื่อขอรับฟังความคิดเห็นกับกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยอาศัยจัดการ

ประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2 กับผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย (จากข้อ 1.4) ซึ่งแบ่งกลุ่มละจำนวน 5 คน เป็นจำนวน 3 กลุ่มย่อยประชุมแบบเสมือนจริง ช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565 เพื่อสามารถนำไปสู่แนวทางในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามศักยภาพชุมชนตามโครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา บริเวณพื้นที่ชุมชนท่าเตียน

จากการรับฟังความคิดเห็นกับความต้องการของชุมชน (ภาคผนวก จ.) นำมาประมวลผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2 ตามขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 3.2) ในการจัดทำร่างที่ 3 ของแผนพัฒนาชุมชนตามศักยภาพชุมชนจากความเห็นพ้องร่วมกันในการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามภาพที่ 5-8 และตารางที่ 5-16 โดยปรับปรุงแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่าง 2) เป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3) มีรายละเอียดดังนี้

1. การเพิ่มเติมพื้นที่การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน
2. การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน
3. กำหนดพื้นที่พัฒนาการเข้าถึงชุมชน
4. การเปลี่ยนแปลงพื้นที่พัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า
5. กำหนดพื้นที่ปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน

ภาพที่ 5-8 ผังแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3)
 ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

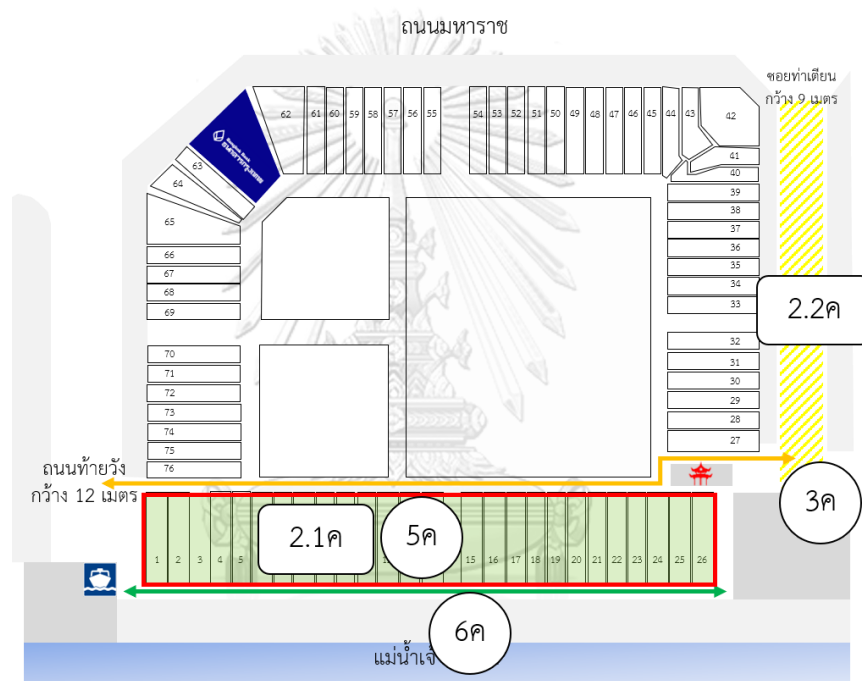
ตารางที่ 5-16 แผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3)

โครงการแผนผังแม่บทฯ รายสาขา		แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผัง แม่บทฯ	สัญลักษณ์ ในภาพ 5-8
1.1.3	1	การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน	1ค
1.2.2	2	การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	2.1ค
		การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน	2.2ค
4.1.2	3	การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน	3ค
4.2.2	4	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า	4ค
4.3.2	5	การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา	5ค
8.2.1	6	การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน	6ค

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

5.4.3 แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจากผังและแผน (ร่างที่ 3)

จากภาพที่ 5-8 และตารางที่ 5-16 เพื่อให้ดำเนินงานได้ตามศักยภาพและความต้องการของชุมชน โดยผู้แทนกลุ่มชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เสนอให้แบ่งขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเป็น 3 ช่วงระยะ ในช่วงเวลา 15 ปี เพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน ตามภาพที่ 5-9, 5-10, 5-11 และตารางที่ 5-17, 5-18 และ 5-19

ภาพที่ 5-9 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 1

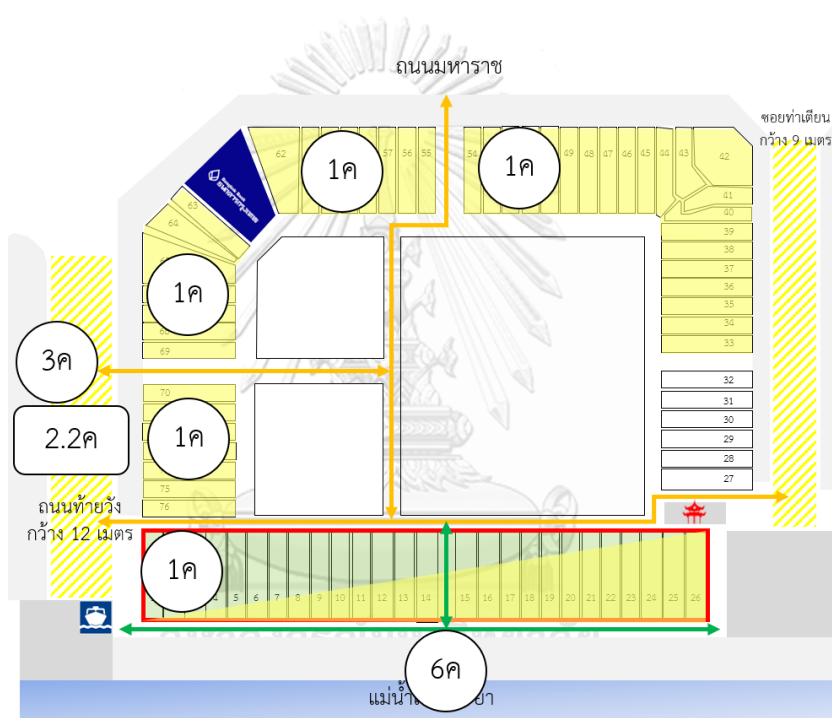
ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ตารางที่ 5-17 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 1

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทฯ	ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 1 (ปีที่ 1-5)	สัญลักษณ์ในภาพ 5-9
การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	การสนับสนุนประกอบกิจการการค้าปัจจุบันให้ต่อเนื่องต่อไป	2.1ค
การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน	การสนับสนุนกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลของชุมชน	2.2ค

การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน	การสนับสนุนจัดสรรแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ ภายนอกอาคาร	3ค
การฟื้นฟูเอกลักษณ์ อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา	การสนับสนุนให้คงลักษณะสภาพ อาคารปัจจุบัน	5ค
การปรับปรุงเส้นทาง ท่องเที่ยววิถีชุมชน	การสนับสนุนให้คงลักษณะการค้า ในธุรกิจและหน้าที่ปัจจุบัน	6ค

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ภาพที่ 5-10 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 2

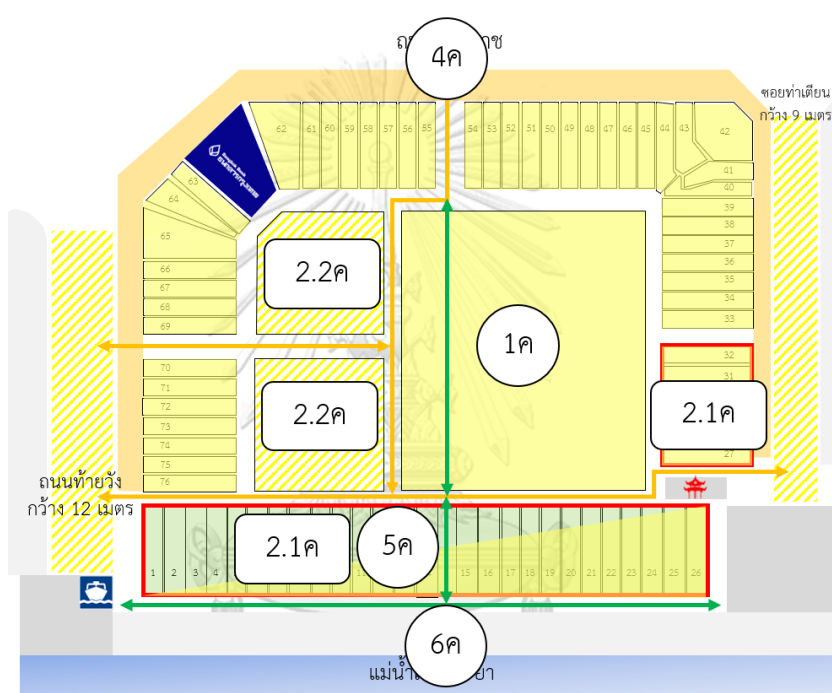
ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ตารางที่ 5-18 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 2

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่า เดียนตามแผนผังแม่บทฯ	ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 2 (ปีที่ 6-10)	สัญลักษณ์ ในภาพ 5-10
การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน	การสนับสนุนประกอบกิจการค้า ภายในที่ตั้งอาคาร	1ค
การอนุรักษ์และสืบสานมรดก	การสนับสนุนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ากับ	2.2ค

วัฒนธรรมชุมชน	ประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลชุมชน	
การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน	การพัฒนาทางสัญจรร่วมใน ซอยท่าเตียนและถนนท้ายวัง	3ค
การปรับปรุงเส้นทาง ท่องเที่ยววิถีชุมชน	การสนับสนุนปรับปรุงการใช้ประโยชน์ ภายนอกอาคาร	6ค

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ภาพที่ 5-11 ผังขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 3

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ตารางที่ 5-19 แผนขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 3

แนวทางการพัฒนาชุมชนท่า เตียนตามแผนผังแม่บทฯ	ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) ระยะที่ 3 (ปีที่ 11-15)	สัญลักษณ์ ในภาพ 5-11
การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน	การสนับสนุนพื้นที่ประกอบกิจการค้า ภายนอกที่ตั้งอาคาร	1ค
การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	การสนับสนุนปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจ ในทิศทางใหม่	2.1ค

การอนุรักษ์และสืบสานมรดก วัฒนธรรมชุมชน	การสนับสนุนจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถี ชุมชนขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับ การท่องเที่ยวจากภาครัฐ	2.2ค
การพัฒนาเปิดวิถีชีวิต ชุมชนการค้า	การสนับสนุนปรับการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อ สอดคล้องกับย่านพาณิชย์กรรม	4ค
การฟื้นฟูเอกลักษณ์ อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา	การฟื้นฟูสภาพลักษณะกายภาพและรูปแบบ อาคารให้สอดคล้องกับพื้นที่	5ค
การปรับปรุงเส้นทาง ท่องเที่ยววิถีชุมชน	การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การใช้ประโยชน์พื้นที่โรงตลาด	6ค

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

5.4.4 การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนจากการจัดทำผังและแผน (ร่างที่ 3)

จากภาพที่ 5-9, 5-10, 5-11 และตารางที่ 5-17, 5-18, 5-19 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือ
ในงานวิจัยตามขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา
ชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 3.3) เพื่อหาความพร้อมมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนา
ชุมชนของผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน ตามตารางที่ 5-20

ตารางที่ 5-20 ความพร้อมมีส่วนร่วมตามผังและแผนร่างที่ 3

โครงการแผนผัง แม่บทฯ รายสาขา		แนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3)	จำนวนคนพร้อม มีส่วนร่วม
1.1.3	1	การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)	13
1.2.2	2	การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)	5
		การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค)	7
4.1.2	3	การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค)	10
4.2.2	4	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค)	5
4.3.2	5	การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)	14
8.2.1	6	การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค)	14

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

จากตารางที่ 5-20 การพัฒนาชุมชนตามผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)-การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)-การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยให้ชาวชุมชนมีบทบาทพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ทั้งการประกอบกิจการค้าภายในที่ตั้งอาคาร และกายภาพ ทั้งการคงลักษณะสภาพอาคารและลักษณะการค้าในปัจจุบัน การปรับปรุงการใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร และหน่วยงานภายนอกคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือฟื้นฟูและปรับปรุงด้านกายภาพ ทั้งการสนับสนุนพื้นที่ประกอบกิจการค้าภายนอกที่ตั้งอาคาร การฟื้นฟูสภาพลักษณะอาคารให้สอดคล้องกับพื้นที่ และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่โรงตลาด

การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยหน่วยงานภายนอกนั้นเข้ามาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนโดยสนับสนุนงบประมาณพัฒนาและปรับปรุงกายภาพ ทั้งการพัฒนาทางสัญจรร่วมในซอยท่าเตียนและถนนท้ายวัง และชาวชุมชนเข้ามามีบทบาทในการควบคุมทิศทางการพัฒนาด้านกายภาพ ทั้งการจัดสรรแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร

แนวทางการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยหน่วยงานภายนอกเป็นผู้ให้การสนับสนุนช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเข้ากับประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลชุมชน และจัดสรรพื้นที่ให้ชาวชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนเริ่มมีความสนใจและรับรู้ว่าเป็นกลุ่มผู้มีส่วนในผลประโยชน์

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)-การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค) เป็นแนวทางที่ชุมชนพร้อมมีส่วนร่วมโดยให้ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทสนับสนุนด้านเศรษฐกิจ ทั้งการประกอบกิจกรรมการค้าต่อไป และปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจในตลาดใหม่ และสังคม ทั้งการปรับการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อสอดคล้องกับย่านพาณิชย์กรรม จากการใช้ประโยชน์พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น โดยหน่วยงานภายนอกที่เป็นเจ้าของพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการและตัดสินใจ

จากตารางที่ 5-20 ที่จะใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยตามขั้นตอนการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชุมชนของระเบียบวิธีวิจัย (ข้อ 3.3) เพื่อวัดศักยภาพที่มีผลต่อการพัฒนาตามผังและแผนแนวทางการพัฒนาชุมชนท่าเตียน (ร่างที่ 3) โดยเกณฑ์วัดศักยภาพระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชนตามกรอบแนวคิดในการวัดศักยภาพของผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน สามารถแสดงผลศักยภาพเป็นค่าเฉลี่ยจากการกระจายของข้อมูล (ภาคผนวก ข.) ตามตารางที่ 5-21

ตารางที่ 5-21 ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชนตามผังและแผนร่างที่ 3

ระดับ	ตัวแปรการวัดศักยภาพ	ค่าคะแนน (ค่าเฉลี่ย)	ระดับศักยภาพ
ครัวเรือน	1. สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	2	มีข้อจำกัด
	2. ลักษณะการค้า	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	3. ระดับรายได้	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	4. เศรษฐกิจครัวเรือน	2	มีข้อจำกัด
	5. ครอบครัว เครือญาติ	5	มีศักยภาพ
	6. ความเป็นเจ้าของชุมชน	5	มีศักยภาพ
	7. ความรู้เฉพาะบุคคล	2	มีข้อจำกัด
ชุมชน	8. สภาพแวดล้อมชุมชน	1	ไม่มีศักยภาพ
	9. เศรษฐกิจชุมชน	1	ไม่มีศักยภาพ
	10. การรวมกลุ่ม	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	11. กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	1	ไม่มีศักยภาพ
	12. ภูมิปัญญาชุมชน	1	ไม่มีศักยภาพ
ผู้นำชุมชน	13. ความสามารถในการจัดให้มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	2	มีข้อจำกัด
	14. ความสามารถในการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน	1	ไม่มีศักยภาพ
	15. ความสามารถในการสร้างความสามัคคีในชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	16. ความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน	3	มีศักยภาพที่สามารถพัฒนา
	17. ทักษะของความเป็นผู้นำ	2	มีข้อจำกัด

ที่มา : ผลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

5.5 การวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนท่าเตียน

จากตารางที่ 5-21 สามารถนำมาวิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชาวชุมชนท่าเตียน ตามตารางที่ 5-22 เพื่อสรุปผลศักยภาพของชุมชนท่าเตียนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ตารางที่ 5-22 ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน

ระดับ	ตัวแปรการวัดศักยภาพ	ชุมชนท่าเตียน
ครัวเรือน	1. สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	สัดส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อการค้ามากกว่าพักอาศัย
	2. ลักษณะการค้า	ลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยควบคู่ไปกับเป็นชุมชนการค้าสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม
	3. ระดับรายได้	รายได้แต่ละครัวเรือนตั้งแต่ 30,000 - 50,000 บาทต่อเดือน ขึ้นอยู่กับลักษณะการค้าแต่ละครัวเรือนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือน
	4. เศรษฐกิจครัวเรือน	การค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัว
	5. ครอบครัว เครือญาติ	ครอบครัวขนาดเล็ก สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่อาคารประกอบกิจกรรมพาณิชย์กรรมได้มากกว่าพื้นที่พักอาศัย
	6. ความเป็นเจ้าของชุมชน	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชน สามารถนำไปสู่การดำเนินงานโดยชาวชุมชนมีบทบาทเป็นผู้วางหลักการในการควบคุมวางแผนพัฒนาชุมชน
	7. ความรู้เฉพาะบุคคล	ความเข้าใจในคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมและชุมชน รวมถึงทราบข้อจำกัดของตนเอง
ชุมชน	8. สภาพแวดล้อมชุมชน	จิตวิญญาณของพื้นที่ความเป็นย่านการค้า และการเข้าถึงชุมชนด้านริมแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นมุมมองที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน ไม่สามารถพัฒนาโดยชุมชนเองได้
	9. เศรษฐกิจชุมชน	ลักษณะการค้ามีความสัมพันธ์กับผู้มาเยือน
	10. การรวมกลุ่ม	กลุ่มของลักษณะกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน
	11. กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	ร่วมจัดกิจกรรมและหรือร่วมให้คำปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มของเครือญาติหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน
	12. ภูมิปัญญาชุมชน	มีกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม เช่น งานอุปรากรจีน แต่ภูมิปัญญาชุมชน เช่น ทำยาแผนโบราณ

		เป็นส่วนประกอบของชุมชนไม่ได้แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน
ผู้นำชุมชน	13. พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	ไม่มีพื้นที่ ต้องสร้างความรับผิดชอบร่วมต่อพื้นที่สาธารณะของชุมชน
	14. ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน	การประชาสัมพันธ์ผู้มาเยือนให้ทราบว่าชุมชนมีกิจกรรมการค้าตลอดวันทั้งช่วงเวลากลางและช่วงเวลากลางคืน
	15. สร้างความสามัคคีในชุมชน	ขาดการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ส่วนรวมเพื่อให้ชุมชนเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
	16. สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน	ผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำการค้าเนินกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ความรู้สร้างความเข้าใจกับชาวชุมชนในการดำเนินกิจกรรม จึงจะส่งผลให้ชาวชุมชนเกิดความร่วมมือจากกิจกรรมที่ไม่ได้รับผลประโยชน์
	17. ทักษะของความเป็นผู้นำ	ความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด ซึ่งช่วยส่งเสริมสร้างแรงกระตุ้นชาวชุมชนเข้ามีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มชุมชนในการร่วมระดมทุน ร่วมจัดกิจกรรมและร่วมให้คำปรึกษา

ที่มา : ผู้วิจัย

จากตารางที่ 5-22 ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชนตามกรอบแนวคิดในการวัดศักยภาพของผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย ในระดับครัวเรือนมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมเพียงพอในการดำเนินงาน แต่มีข้อจำกัดของศักยภาพในระดับชุมชนและผู้นำชุมชนด้านกายภาพไม่สามารถพัฒนายกระดับเศรษฐกิจชุมชนได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่า ขาดพื้นที่เพื่อการประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนที่จะส่งผลให้เกิดการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาศักยภาพของชุมชนท่าเตียนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ มีศักยภาพและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน โดยในการศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้านและขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และแนวทางที่กำหนดการพัฒนาชุมชนท่าเตียน พบว่า การดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาได้กำหนดให้ปรับปรุงและดูแลรักษาท่าเตียนให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิมและฟื้นฟูการทำยาแผนโบราณ โดยจัดทำโครงการเพื่อขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านท่าเตียนมีโครงการทั้งสิ้น 6 โครงการ ได้แก่ โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์-โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์-โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร-โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้นยานพาหนะส่วนบุคคล-โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือและโครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว

จากผลการศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดปัจจุบัน พบว่า ชุมชนท่าเตียนมีศักยภาพด้านกายภาพภายในชุมชน 2 บริเวณ ได้แก่ กลุ่มอาคารริมถนนมหาธาตุสร้างในสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบนีโอคลาสสิก และกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาสร้างในสมัยรัชกาลที่ 7 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมคล้ายอาคารเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี และชุมชนตั้งอยู่ในพื้นที่หัวแวนกรุงรัตนโกสินทร์ รายรอบด้วยอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ ได้แก่ พระบรมมหาราชวัง วังจักรพงษ์ วัดอรุณ วัดโพธิ์และมิวเซียมสยาม อีกทั้งยังสะดวกในการเดินทางจากสถานีขนส่งทางน้ำและทางบกเพื่อเข้าสู่พื้นที่ต่าง ๆ ผ่านจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรท่าเรือท่าเตียนและสถานีรถไฟฟ้าสนามไชย และชุมชนมีข้อจำกัดด้านกายภาพของโรงตลาดภายในชุมชนที่ทรุดโทรมกลายเป็นพื้นที่เก็บของ ทั้งอีกยังบดบังทัศนียภาพของกลุ่มอาคารภายในชุมชน แต่ชุมชนมีจุดเด่นของ

ศักยภาพด้านเศรษฐกิจเป็นชุมชนการค้าสอดคล้องกับบทบาทที่กำหนดตามแผนผังแม่บทฯ อีกทั้งยังเป็นย่านการค้าริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นแหล่งค้าขายสินค้าผ่านกิจกรรมการค้าของตระกูลเครือญาติภายในชุมชนที่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและยาวนานจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นจุดเด่นของศักยภาพด้านสังคมที่มีความสัมพันธ์การค้าลักษณะเป็นเครือญาติ

จากการจัดประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 1 ซึ่งได้มีการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแผนผังแม่บทฯ และสภาพปัจจุบันของศักยภาพและข้อจำกัดชุมชน มาวางแผนพัฒนาชุมชนและใช้เป็นเครื่องมือในการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเพื่อระดมความคิดเห็นปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของชุมชน ผลพบว่า ชาวชุมชนสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน 7 ประเด็น ภายใน 6 บริเวณชุมชน ได้แก่ การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืนบริเวณโรงตลาดภายในชุมชน, การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนและการฟื้นฟูเอกลักษณ์บริเวณกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา, การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชนบริเวณถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน, การพัฒนาการเข้าถึงชุมชนและการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนบริเวณทางเดินภายในชุมชน และการพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้าบริเวณกลุ่มอาคารริมถนนมหาธาตุ

ผลที่ได้จากการประชุมจึงได้พัฒนาแนวทางการพัฒนาชุมชนต่อจากแผนผังแม่บทฯ ได้แก่ การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืนบริเวณโรงตลาดภายในชุมชนเพื่อเปิดมุมมองภายในชุมชนที่สนับสนุนการขยับเน้นกายภาพของอาคารริมถนนมหาธาตุต่อยอดจากโครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์, การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนบริเวณกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชนบริเวณถนนท้ายวังและซอยท่าเตียนเพื่อฟื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนที่สนับสนุนกิจกรรมการค้าฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหารต่อยอดจากโครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์, การฟื้นฟูเอกลักษณ์บริเวณกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา การพัฒนาการเข้าถึงชุมชนบริเวณทางเดินภายในชุมชน การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้าบริเวณกลุ่มอาคารริมถนนมหาธาตุเพื่อจัดสรรการใช้ประโยชน์พื้นที่ถนนท้ายวังและส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปท่าเรือที่สนับสนุนการเชื่อมต่อไปภายนอกชุมชนและกระจายอยู่ภายในชุมชนอย่างทั่วถึง ให้มีความสะดวกในการสัญจรเชื่อมต่อทั้งภายในและภายนอกทั้งทางบกและทางน้ำต่อยอดจากโครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ และการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชนบริเวณทางเดินภายในชุมชนเพื่อฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่สนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยววิถีชาวเงินต่อยอดจากโครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว

ในการประชุมฯ ครั้งที่ 1 แสดงให้เห็นถึง ศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในระดับครัวเรือนมีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือนที่จะส่งผลกระทบต่อระดับรายได้ ซึ่ง

ต้องอาศัยความรู้เฉพาะบุคคลของครอบครัว เครือญาติ ในการพัฒนากิจกรรมการค้าในทิศทางที่สอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียนและพื้นที่การใช้ประโยชน์ของสภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร และระดับชุมชนมีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนด้านกายภาพสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาชุมชน ซึ่งต้องอาศัยการเพิ่มกิจกรรมร่วมกันของชุมชน และพบว่าในระดับผู้นำชุมชนมีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนด้านสังคม สู่การพัฒนาสร้างความสามัคคีในชุมชนและสนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน

ผลจากการจัดประชุมปฏิบัติการครั้งที่ 2 ซึ่งได้นำแนวทางการพัฒนาชุมชนที่ผู้วิจัยได้จากการประชุมครั้งที่ 1 มาวางแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์เป็นเครื่องมือในการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชนเพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามศักยภาพชุมชน ผลพบว่า ชาวชุมชนสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงานโดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเป็น 3 ช่วงระยะในช่วงเวลา 15 ปี ได้แก่ ระยะที่ 1 อาศัยศักยภาพด้านสังคมทั้งการคงลักษณะการค้าในธุรกิจและสภาพอาคารปัจจุบันให้ต่อเนื่องต่อไป การจัดสรรพื้นที่ใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมเทศกาลของชุมชน-ระยะที่ 2 อาศัยศักยภาพด้านเศรษฐกิจและกายภาพ ทั้งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผนวกกับเทศกาลของชุมชน การประกอบกิจการค้าภายในอาคารช่วงกลางคืนและการพัฒนาทางสัญจรภายในชุมชน รวมถึงปรับปรุงการใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร และระยะที่ 3 อาศัยศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ทั้งการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนที่สอดคล้องการท่องเที่ยวจากภาครัฐ การประกอบกิจการค้าบริเวณโรงตลาดช่วงกลางคืนและปรับการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อสอดคล้องกับย่านพาณิชย์กรรมและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่โรงตลาด รวมถึงฟื้นฟูปลั๊กอินอาคารริมแม่น้ำ

จากการศึกษาศักยภาพกับแนวทางและการดำเนินงานพัฒนาชุมชน พบว่า ศักยภาพในการพัฒนาชุมชนในระดับครัวเรือนมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคมเพียงพอในการดำเนินงาน แต่มีข้อจำกัดของศักยภาพในระดับชุมชนและผู้นำชุมชนด้านกายภาพไม่สามารถพัฒนาระดับเศรษฐกิจชุมชนได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่า ขาดพื้นที่เพื่อการประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชนที่จะส่งผลให้เกิดการประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน

จากการศึกษาทั้งหมดจากทั้งการศึกษาแผนผังแม่บทฯ และแนวทางที่กำหนดการพัฒนาชุมชนท่าเตียน การศึกษาศักยภาพและข้อจำกัดปัจจุบันของชุมชน และแนวทางการพัฒนาชุมชนจากการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชน จึงสามารถสรุปศักยภาพของชุมชนได้ ตามตารางที่ 6-1

โครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนาภาคใต้	แนวทางการพัฒนาชุมชนทำเตียนตามแผนผังแม่บทฯ			ศักยภาพ (ชุมชนที่ได้)	ข้อจำกัด (ชุมชนที่ไม่ได้)
	ร่างจากกรอบทบทวน วริณกรรม	ร่างที่ 1	ร่างที่ 2 และ ร่างที่ 3		
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	เปิดมุมมองภายในเพื่อขับเน้นนัยภาพของอาคาร	การปรับปรุงอัตลักษณ์โรงตลาด	การพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน	ด้านสังคมเรื่องความสามัคคีของชุมชน การค้าเปิดกิจการค้ากลางคืน	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของกลุ่มการค้าที่ไม่ได้ประกอบกิจการการค้ากลางคืน
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	ฟื้นฟูกิจกรรมเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	พัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ประกอบกิจการการค้า	การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	ด้านเศรษฐกิจที่มีการพัฒนาการค้าอยู่ตลอดเวลาทำให้ธุรกิจไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่ยังไม่สามารถสนับสนุนแม่บทฯ	ด้านสังคมเรื่องการรวมกลุ่มเพื่อการระดมทุนและจัดหาหุ้นส่วนพัฒนากิจการการค้า
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นที่ผิวจราจร	จัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินนันทายวิงจากเดิมเป็นพื้นที่จอดรถของชุมชน 3 ช่องถนน และส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปทั่วเรือ	การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน	การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน	ด้านสังคมรักษาความเป็นเอกลักษณ์และประเพณีชุมชนชาวเงินของกลุ่มเครือญาติ เช่น งานอุปการะเงิน เทศกาลไหว้พระจันทร์	ด้านกายภาพเรื่องการสร้างกิจกรรมเรียนรู้โลกสำนึกคนในชุมชน
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล		การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่จอดรถของชุมชน 3 ช่องถนน และส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปทั่วเรือ	การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมเรื่องจัดระเบียบการใช้พื้นที่ออกมายานพาหนะ เช่น การเก็บของออกจากทางเดิน	การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของการใช้ประโยชน์ที่โรงตลาดจากเดิมที่มีลักษณะเป็นพื้นที่เก็บของ
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ		การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่จอดรถของชุมชน 3 ช่องถนน และส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปทั่วเรือ	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมของผู้ค้าภายในชุมชนที่พักอาศัยเท่านั้น	-
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว	ฟื้นฟูกายภาพชุมชนให้เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว	การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่จอดรถของชุมชน 3 ช่องถนน และส่วนต่อเติมอาคารบนพื้นที่ทางสัญจรที่เชื่อมต่อไปทั่วเรือ	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า	การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า	การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพของรูปลักษณ์อาคารที่ยังไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุง เช่น กลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา โรงตลาด

ตารางที่ 6-1 ศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ

ที่มา : ผู้วิจัย

6.2 อภิปรายผล

จากบทสรุปศักยภาพของชุมชนท่าเตียนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาศักยภาพชุมชนท่าเตียน เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและข้อจำกัดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ จากศึกษาศักยภาพด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและความต้องการของชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ผลจากวิจัยพบว่า ชุมชนท่าเตียนมีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนสู่การประยุกต์ยอดต่อการปรับปรุงและเตรียมความพร้อมปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และชาวชุมชน มีศักยภาพการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชนสามารถนำไปสู่การดำเนินงานโดยชาวชุมชนมีบทบาทเป็นผู้วางหลักการในการควบคุมวางแผนพัฒนาชุมชน แต่มีข้อจำกัดของพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน สภาพแวดล้อมชุมชนและการใช้ประโยชน์อาคาร เพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านเศรษฐกิจจากการขับเคลื่อนศักยภาพด้านกายภาพของโครงการของยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ากระบวนการพัฒนาศักยภาพของชุมชนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระดับชุมชน หยุดชะงักลงเมื่อการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการใช้ประโยชน์อาคารสอดคล้องกับการแสดงบทบาททางอัตลักษณ์ของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ตอบสนองต่อศักยภาพและข้อจำกัดแตกต่างกันตามความสามารถของบุคคลและกลุ่มบุคคลในการปรับตัวและสร้างสภาพของตนในการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ชุมชนท่าเตียนเดิม จำเป็นต้องค้นหาทุนภูมิปัญญาชุมชนเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ทักษะ ความรู้และความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลความเข้มแข็งและยั่งยืนของชุมชน ทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่จนสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเมธีเลิศปรีชาภักดี (2555) ที่กล่าวว่า ชาวชุมชนมีศักยภาพและความต้องการในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของพื้นที่และพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีเอกลักษณ์และยั่งยืน เพียงแต่ยังขาดความรู้และความมั่นใจในการดำเนินการ

6.3 ข้อเสนอแนะ

กระบวนการปรับปรุงพัฒนาและการจัดการบริหารของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านท่าเตียน ซึ่งอาศัยการรับรู้พื้นที่ย่านจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก โดยในขณะที่ศักยภาพชุมชนหรือผู้อยู่อาศัยมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน ไม่ทำให้ชุมชนต้องลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จนกระทั่งทำให้คุณค่าทางวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมดั้งเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่จนสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย ระดมความคิดเห็นร่วมกับกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้านและขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน สามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อชุมชนท่าเตียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และทางวิชาการ ดังนี้

6.3.1 ข้อเสนอแนะต่อชุมชนท่าเตียน

จากตารางที่ 6-1 พบว่า ชาวชุมชนท่าเตียนสามารถดำเนินงานในแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค)-การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค) โดยอาศัยศักยภาพด้านเศรษฐกิจของลักษณะการค้าประเภทกิจกรรมการค้าร้านอาหาร และศักยภาพด้านสังคมความเป็นเครือญาติ เป็นเครื่องพิสูจน์ความเข้มแข็งสามัคคีในชุมชน โดยอาศัยข้อจำกัดของศักยภาพด้านกายภาพปัจจุบันเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่ลาดฟ้าของกลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นลานอาหารให้ร้านอาหารของชุมชนได้มาเปิดการค้าขายหลายหลากร้านค้าและชุมชนต้องพยายามดำเนินงานการพัฒนาตลาดชุมชนกลางคืน (1ค)-การพัฒนาเปิดวิถีชีวิตชุมชนการค้า (4ค) ที่มีข้อจำกัดเรื่องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านสังคมในการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อกิจกรรมการค้าด้วยชุมชนเอง ดังนั้นชุมชนจึงควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผนวกกับเทศกาลของชุมชนที่มีการจัดอยู่แล้วให้มากขึ้น เพื่อดึงดูดผู้มาเยือนเข้ามาเยี่ยมชมและเพิ่มเวลาจับจ่ายใช้สอยภายในชุมชนให้มากขึ้น เป็นแรงผลักดันให้กิจกรรมการค้าและบริการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้มาเยือน และชุมชนต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอก เช่น สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์เป็นเจ้าของพื้นที่ ใน

การดำเนินงานการพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค)-การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)-การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค) ที่มีข้อจำกัดด้านกายภาพและชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้

6.3.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากตารางที่ 6-1 พบว่า การดำเนินงานในแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) การพัฒนาการเข้าถึงชุมชน (3ค)-การฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา (5ค)-การปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน (6ค) มีข้อจำกัดเรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพในการฟื้นฟูชุมชนที่สอดคล้องกับการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ควรมีบทบาทเข้ามาสนับสนุนชุมชน คือ สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ที่เป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาให้การสนับสนุนชุมชนในการฟื้นฟู จึงควรช่วยเข้ามาสนับสนุนในการพัฒนาข้อจำกัดของศักยภาพด้านกายภาพพื้นที่โรงตลาดที่ชุมชนไม่สามารถดำเนินการเองได้ร่วมกับชุมชนโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน รวมถึงปรับปรุงรูปลักษณ์กลุ่มอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อยกระดับศักยภาพชุมชน นำภาพลักษณ์ย่านการค้าริมแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์กลับมาให้ได้เหมือนเดิมและปรับปรุงพื้นที่ตลาดฟ้าอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาเปิดเป็นลานอาหารรองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้มาเยือนที่มากขึ้นตามการขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านท่าเตียนตามยุทธศาสตร์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ รายสาขา

6.3.3 ข้อเสนอแนะต่อแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

จากตารางที่ 6-1 พบว่า การดำเนินงานในแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 3) การพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน (2.1ค), การอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน (2.2ค) ชุมชนมีศักยภาพด้านเศรษฐกิจเรื่องในการส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชนและด้านสังคมในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์และประเพณีชุมชนชาวจีน โดยวิสัยทัศน์การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ในแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กำหนดให้มีการทบทวนเนื้อหาทุกช่วงเวลา 5 ปี เพื่อให้สามารถปรับปรุงแนวทางและรายละเอียดการดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป (สผ., 2560) ดังนั้นสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่รับผิดชอบแผนผังแม่บทการอนุรักษ์

และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ จึงควรทบทวนโครงการ โดยปรับปรุงเนื้อหาชุมชนท่าเตียน ของโครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์ (ภาคผนวก ฉ.) ซึ่งแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนไม่สอดคล้องกับเป้าหมายตามแผนผังแม่บทฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ชุมชนไม่ได้พัฒนาลักษณะการค้าที่เกี่ยวข้องกับการทำยาแผนโบราณ แต่จากการประชุมปฏิบัติการร่วมกับชุมชน ชุมชนมีแนวทางการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรมชุมชน ซึ่งมีเทศบาลงานอุปรากรจีนของชุมชนที่มีการจัดอยู่แล้วเป็นกิจกรรมตามความต้องการของชุมชนและชุมชนมีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการเอง เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนให้สามารถนำไปสู่เป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

6.3.4 ข้อเสนอแนะต่อทางวิชาการ

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยข้อที่ 1.3.3 วิเคราะห์ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชาวชุมชนท่าเตียนในการดำเนินการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ผลจากวิจัยพบว่า สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนและแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชน จากทัศนะของผู้อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นผลมาจากความเห็นพ้องร่วมกัน เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้านและขับเคลื่อนศักยภาพของพื้นที่ย่านชุมชนท่าเตียน จากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเมธี เลิศปรีชาภักดี(2555) ที่กล่าวว่าแนวทางและโอกาสในการพัฒนาพื้นที่ท่าเตียนให้สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและรองรับกิจกรรมด้านสังคมและเศรษฐกิจในอนาคต จากมุมมองของนักพัฒนาสังหาริมทรัพย์ เป็นแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-Down Policy) ทำให้ลดทอนศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองเพื่อรักษาคุณค่าของเอกลักษณ์ดั้งเดิมชุมชน ดังนั้น ข้อเสนอแนะต่อทางวิชาการ คือควรมีการศึกษาร่วมกับชุมชนเพื่อค้นหาศักยภาพและความต้องการ เพื่อสร้างแนวทางปรับเปลี่ยนกระบวนการวางแผนกำหนดนโยบายให้เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กาญจนันษิตติ, ปิ่นรัชฎ์. การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. 2552.
- "แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน." 2012, 5 กรกฎาคม 2564, <https://www.slideshare.net/Watcharrin/2-14977822>.
- จำรูญโรจน์, ณิชฐนิช. "การฟื้นฟูย่านการค้าเก่า: กรณีศึกษาย่านท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช." ระดับปริญญาโทบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563.
- เจียวิวรรธน์กุล, อุทัยทิพย์. การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม: แนวคิด หลักการ และบทเรียน. 2553.
- ทุ่งหัวว่า, ลักษณ์มี. "การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการทีมงาน: กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้านชุมชนเปรมฤทัย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร." วารสารเกษมบัณฑิต 19(1) (2561): 65.
- เทพสิงห์, ปัญญา. "แนวทางการฟื้นฟูชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน." วารสารวิชาการ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 30(2) (2556): 50-52.
- ธรรมพิทักษ์, สุปราณี. "มุมมองเชิงทฤษฎีของการนำนโยบายปฏิบัติ." รมยสาร 16(2) (2561): 521-38.
- พิพิธภัณฑการเรือนรู้, มิวเซียมสยาม. *Tha Tian : Where Bangkok City Was Born*. 2557.
- ม่วงใหญ่, อนุชา. "แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนและท้องถิ่นในศตวรรษที่ 21." วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 6(3) (2559): 16-17.
- รอบคิด, ภาณุเดช. "การศึกษากระบวนการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง กรณีศึกษาโครงการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนริมคลองรอบกรุง." ระดับปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.
- ศรีบุญเพ็ง, มนสิชา. "กระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษาความต้องการของผู้อยู่อาศัยในการปรับปรุงฟื้นฟูที่อยู่อาศัยและชุมชนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในย่านเมืองเก่ากรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนบริเวณสี่แยกแมนศรี เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย." ระดับปริญญาโทบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. โครงการจัดทำแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์. 2560.
- สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม. แผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์. 2537.
- "บทที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชน." 2554, 5 กรกฎาคม 2564, <http://www3.cdd.go.th>.
- สุธรรม, ภมรรัตน์. "การพัฒนาศักยภาพชุมชนด้วยแผนแม่บทชุมชนบ้านชาวยวดตำบลเสวียด อำเภอท่าม่วง จังหวัดสุราษฎร์ธานี." วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี 3(2) (2559): 196-97.
- แสนภูวา, เอมอร. บทบาทของผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วมสร้างความมั่นคงตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา กรณีศึกษา อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ(รายงานผลการวิจัย). 2559.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก. บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร 81 คูหา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบบันทึกภาพถ่ายใช้ในการวิจัย

เรื่อง : ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

โดย : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล นิสิตปริญญาโท
ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

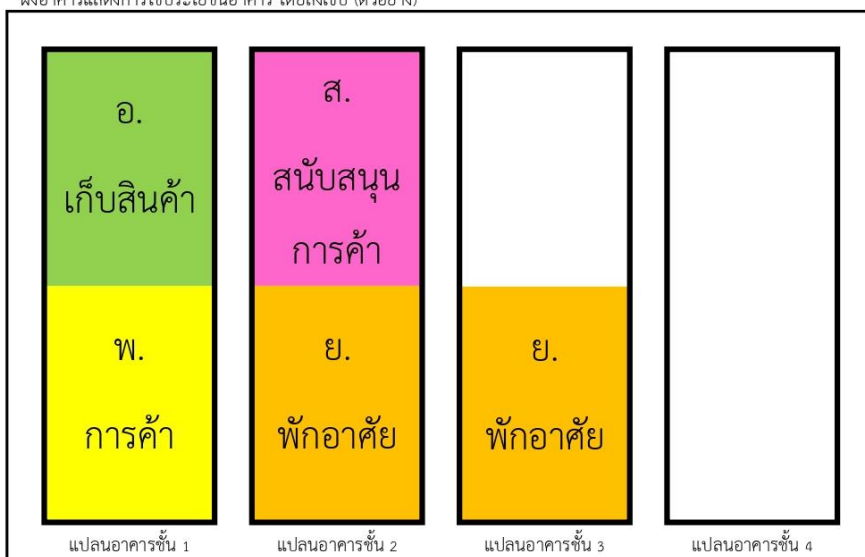
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ที่ตั้งอาคาร 1.อาคารริมแม่น้ำ ลำดับคูหาที่..... 2.อาคารริมถนน ลำดับคูหาที่.....

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านกายภาพ

1. การใช้ประโยชน์อาคาร ส่วนการค้าประกอบอาชีพ ชั้นที่.....
 1. ปัจจุบันใช้พื้นที่อย่างไร.....
 2. ปัญหาการใช้พื้นที่.....
2. การใช้ประโยชน์อาคาร ส่วนอยู่อาศัย ชั้นที่.....
 1. ปัจจุบันใช้พื้นที่อย่างไร.....
 2. ปัญหาการใช้พื้นที่.....
 3. จำนวนห้องนอน.....ห้อง 5. จำนวนห้องน้ำ.....ห้อง
 4. จำนวนห้องครัว.....ห้อง 6. ห้องอื่นๆ (ระบุ)

ผังอาคารแสดงการใช้ประโยชน์อาคาร โดยสังเขป (ตัวอย่าง)

บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากร

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

กันยายน - พฤศจิกายน 2564

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มประชากรจำนวน 81 คูหา

ลำดับ คูหา	ตระกูล ชุมชน	ประเภทกลุ่ม อาคาร	ลักษณะกายภาพ การใช้ประโยชน์	สภาพทางกายภาพ									
				ชั้นที่ 1		ชั้นที่ 2		ชั้นที่ 3		ชั้นที่ 4			
1	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	พ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
2	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	ย.	ย.	ย.	ย.				
3	พื้นที่ไม่ใช้ประโยชน์ จำนวน 1 คูหา												
4	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
5	X	1	การค้า	พ.	พ.	ส.	ส.	พ.	พ.				
6	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.				
7	X	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
8	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	ย.	ย.	ย.	ย.				
9	X	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
10	1	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
11	2	1	การค้า	พ.	พ.	ส.	ส.	อ.	อ.	อ.	อ.		
12	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
13	2	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
14	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
15	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
16	2	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
17	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
18	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
19	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				
20	X	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
21	X	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
22	1	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
23	1	1	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.				
24	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.				

25	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.		
26	X	1	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.		
27	X	3	พักอาศัย	อ.	อ.	ย.	ย.	ย.			
28	X	3	คลังสินค้า	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.			
29	X	3	คลังสินค้า	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.			
30	1	3	พักอาศัย	ย.	ย.	ย.	ย.	ย.			
31	X	3	คลังสินค้า	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.			
32	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
33	3	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
34	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
35	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
36	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	พ.	อ.	ย.	ย.			
37	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	พ.	อ.	ย.	ย.			
38	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
39	3	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
40	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
41	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
42	4	3	การค้า	พ.	พ.	พ.	อ.	อ.			
43	4	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	ย.	ย.	ย.			
44	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	อ.	ย.	ย.	ย.			
45	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
46	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
47	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
48	2	3	การค้า	พ.	ส.	อ.	อ.	อ.			
49	3	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
50	3	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
51	3	3	การค้า	พ.	อ.	พ.	พ.	พ.			
52	3	3	การค้า	พ.	พ.	อ.	อ.	อ.			
53	3	3	การค้า	พ.	พ.	อ.	อ.	อ.			
54	3	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
55	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
56	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
57	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ย.	ย.	ย.	ย.			
58	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			

59	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
60	X	3	การค้า	พ.	พ.	อ.	อ.	อ.			
61	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
62	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
พื้นที่ธนาคาร จำนวน 5 คูหา											
63	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
64	5	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
65	5	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			
66	6	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
67	6	3	การค้า	พ.	พ.	อ.	อ.	อ.			
68	X	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	พ.			
69	X	3	การค้า	พ.	พ.	อ.	อ.	อ.			
70	6	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	พ.	อ.	ย.	ย.			
71	1	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	อ.	ย.	ย.			
72	1	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	อ.	ย.	ย.			
73	6	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
74	6	3	การค้า	พ.	ส.	พ.	พ.	อ.			
75	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	อ.	ย.	ย.			
76	X	3	การค้า+พักอาศัย	พ.	ส.	ย.	ย.	ย.			

ภาคผนวก ข. บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

เรื่อง

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

: กรณีศึกษา ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

โดย นายเขตนคร อภิเดชไพศาล นิสิตปริญญาโท

ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชาวชุมชนท่าเตียนในด้านเศรษฐกิจ สังคม ภายภาพและความต้องการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนให้เข้าไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นหัวข้อ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลระดับครัวเรือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับชุมชน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับผู้นำชุมชน

การตอบแบบสอบถามนี้ผู้วิจัยเก็บเป็นความลับและข้อมูลผู้ตอบจะไม่แสดงชื่อที่เกี่ยวข้องเป็นรายบุคคล

โดยการเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นภาพโดยรวมเท่านั้น

ขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลระดับครัวเรือน

ตอนที่ 1 ด้านสังคม

1. สิทธิเช่าอาคารของท่าน

☐ 1.อาคารริมแม่น้ำ	☐ 2.อาคารริมถนน	☐ 3.ไม่มี
---	--	----------------------------------
2. สถานะสิทธิเช่าของท่าน

☐ 1.ผู้เช่าโดยตรง	☐ 2.ทายาทของผู้เช่าโดยตรง	☐ 3.อื่นๆ (ระบุ)
--	--	---
3. เพศของท่าน

☐ 1.ชาย	☐ 2.หญิง	☐ 3.ไม่ระบุ
--------------------------------	---------------------------------	------------------------------------
4. อายุของท่าน

☐ 1. 20-35 ปี	☐ 2. 36-50 ปี	☐ 3. 51-65 ปี	☐ 4.อื่นๆ (ระบุ)
--------------------------------------	--------------------------------------	--------------------------------------	---
5. ครอบครัวของท่านมีจำนวนสมาชิก

☐ 1. 2-3 คน	☐ 2. 4-6 คน	☐ 3. 6 คนขึ้นไป
------------------------------------	------------------------------------	--
6. สภาพภาพท่านในครอบครัว

☐ 1. เจ้าบ้าน	☐ 2. ผู้อาศัย
--------------------------------------	--------------------------------------
7. ระดับการศึกษาของท่าน

☐ 1.กศน. หรือ ปวส.	☐ 2.ปริญญาตรี	☐ 3.สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 4.อื่นๆ (ระบุ)		
8. วุฒิการศึกษาหรือวิชาชีพของท่าน
9. ระดับการศึกษาสูงสุดในครอบครัวของท่าน (ถ้าไม่ใช่ทายาทของผู้เช่าโดยตรงให้ข้าม)

☐ 1.กศน. หรือ ปวส.	☐ 2.ปริญญาตรี	☐ 3.สูงกว่าปริญญาตรี
☐ 4.อื่นๆ (ระบุ)		
10. วุฒิการศึกษาหรือวิชาชีพสูงสุดในครอบครัวของท่าน
11. ความรู้หรือทักษะอื่นที่ท่านมี.....
12. ความรู้เรื่องแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

☐ 1. ไม่รู้	☐ 2. รู้ (ระบุ)
------------------------------------	--

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

13. ความรู้เรื่องผู้นำชุมชนและการบริหารชุมชน 1. ไม่รู้ 2. รู้ (ระบุ)

ตอนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

1. ลักษณะการค้าของท่านในชุมชน

- 1.ร้านค้าของชำ 2.ร้านอาหาร 3.ร้านยา 4.ร้านกาแฟ
 5.ร้านนวด 6.ที่พักชั่วคราว 7.อื่นๆ (ระบุ)

2. แหล่งรายได้จากการค้าของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.คนในชุมชน 2.ผู้มาเยือน (คนไทย) 3.นักท่องเที่ยว (คนต่างชาติ)
 4.อื่นๆ (ระบุ)

3. รายได้ของท่านเดือนละ

- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
 7.อื่นๆ (ระบุ)

4. รายได้ของครอบครัวท่านเดือนละ

- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
 7.อื่นๆ (ระบุ)

5. แหล่งที่มาของสินค้า / วัสดุดิบ / ต้นทุนของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.ภายในชุมชน 2.ภายนอกชุมชน
 3.อื่นๆ (ระบุ)

6. แหล่งที่มาและจำนวนแรงงานของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.ภายในชุมชนจำนวน.....คน 2.ภายนอกชุมชนจำนวน.....คน
 3.อื่นๆ (ระบุ)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

7. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้าน เดือนละ
- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
- 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
- 7.อื่นๆ (ระบุ)
8. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เดือนละ
- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
- 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
- 7.อื่นๆ (ระบุ)
9. ท่านมีต้นทุนด้านการค้า เดือนละ
- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
- 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
- 7.อื่นๆ (ระบุ)
10. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าจ้างแรงงาน เดือนละ (ถ้าไม่มีแรงงานให้ข้าม)
- 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท 2.10,001-20,000 บาท 3.20,001-30,000 บาท
- 4.30,001-40,000 บาท 5.40,001-50,000 บาท 6.มากกว่า 50,000 บาท
- 7.อื่นๆ (ระบุ)
11. ที่อยู่อาศัยแรงงานของท่าน (ถ้าไม่มีแรงงานให้ข้าม)
- 1.ภายในอาคารของท่าน 2.โรงตลาดท่าเตียน 3.ภายนอกชุมชน
- 4.อื่นๆ (ระบุ)
12. ท่านมีแหล่งรายได้หรือการค้าเสริมของท่านในชุมชน
- 1.ไม่มี 2.มี (ระบุลักษณะการค้าของท่าน)
13. แหล่งรายได้ของท่านหรือครอบครัวของท่านเพียงพอหรือไม่
- 1.พอเพียง แต่ไม่มีเงินเหลือปรับปรุงหรือพัฒนาการค้าของท่าน
- 2.พอเพียง มีเงินเหลือเก็บต่อเดือนละ..... 3.ไม่พอเพียง

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

14. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

- 1.ไม่มี
- 2.มีเป็นประเภท.....และเป็นจำนวน.....บาท

15. ท่านมีเงินสำรองหรือเงินออมหรือไม่

- 1.ไม่มี
- 2.มีเป็นประเภท.....และเป็นจำนวน.....บาท

ตอนที่ 3 ด้านกายภาพ

1. การใช้อาคารของท่าน 1.พักอาศัย 2.พักอาศัยและการค้า 3.การค้า
2. ยานพาหนะของท่าน 1.รถยนต์ 2.จักรยานยนต์ 3.ไม่มี
3. สถานที่จอดยานพาหนะของท่าน (ถ้าไม่มียานพาหนะให้ข้าม)

1.ถนนท้ายวัง 2.ซอยท่าเตียน 3.ริมถนนมหาราช 4.ซอยวัดโพธิ์

5.ด้านหน้าอาคาร 6.อื่นๆ (ระบุ)
4. อาคารของท่านควรซ่อมแซมหรือปรับปรุงเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1.หลังคาหรือเพดานรั่ว 2.ผนังแตกร้าว 3.พื้นแตกร้าว 4.สีหลุดร่อน

5.ห้องน้ำ 6.อื่นๆ (ระบุ)
5. ท่านมีที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนท่าเตียนหรือไม่ 1.มี 2.ไม่มี
6. ท่านต้องการย้ายกลับมาอยู่อาศัยในชุมชนท่าเตียนหรือไม่ (ถ้าไม่มีที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนให้ข้าม)

1.ต้องการ 2.ไม่ต้องการ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับชุมชน

ตอนที่ 1 ด้านสังคม

1. ท่านมีเครือข่ายภายในชุมชนทำเตียนหรือไม่
 - 1.ไม่มี
 - 2.มี จำนวน.....คนเป็น ชาวชุมชนทำเตียน คณะกรรมการ
2. เครือญาติของท่านมีสิทธิเช่าอาคารใดบ้าง (ถ้าไม่มีเครือข่ายภายในชุมชนให้ข้าม)
 - 1.ไม่มี
 - 2.อาคารริมแม่น้ำ
 - 3.อาคารริมถนน
3. ท่านมีเพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักภายในชุมชนทำเตียนหรือไม่
 - 1.ไม่มี
 - 2.มี จำนวน.....คน หรือ จำนวน.....ครอบครัว
4. เพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักของท่านมีสิทธิเช่าอาคารใดบ้าง (ถ้าไม่มีเพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักภายในชุมชนให้ข้าม)
 - 1.ไม่มี
 - 2.อาคารริมแม่น้ำ
 - 3.อาคารริมถนน
5. ท่านในฐานะเป็นสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือกิจกรรมของชุมชนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - 1.ไม่มีส่วนร่วม
 - 2.ร่วมให้คำปรึกษา
 - 3.ร่วมจัดกิจกรรม
 - 4.ร่วมระดมทุน
6. ท่านคิดว่ากิจกรรมของชุมชนอะไรช่วยส่งเสริมศักยภาพการรวมกลุ่มของชุมชน

.....
7. ท่านคิดว่าชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินการตามแผนผังแม่บทฯ หรือไม่และมากน้อยอย่างไร
 - 1.ไม่มี
 - 2.มี (ระบุ)
 - ด้านสังคม
 - 1.ระดับมาก
 - 2.ระดับปานกลาง
 - 3.ระดับน้อย

เพราะ.....

 - ด้านเศรษฐกิจ
 - 1.ระดับมาก
 - 2.ระดับปานกลาง
 - 3.ระดับน้อย

เพราะ.....

 - ด้านภาพภาพ
 - 1.ระดับมาก
 - 2.ระดับปานกลาง
 - 3.ระดับน้อย

เพราะ.....

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

8. หากมีการขอความคิดเห็นจากท่านให้ข้อมูลจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ท่านยินดีให้ความร่วมมือหรือไม่

- 1.ไม่สะดวกให้ความร่วมมือ 2.ยินดีให้ความร่วมมือด้าน.....

9. ท่านคิดว่าอะไรเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.สำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ เพราะ.....
- 2.สำนักงานเขตพระนคร เพราะ.....
- 3.สมาชิกคณะกรรมการชุมชน เพราะ.....
- 4.ชาวชุมชน เพราะ.....
- 5.ไม่มี
- 6.อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

1. ท่านคิดว่ากิจกรรมหรือวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนช่วยส่งเสริมรายได้ของท่านหรือไม่

- 1.ใช่ 2.ไม่ใช่

2. ท่านคิดว่าควรมีกิจกรรมอะไรที่ช่วยส่งเสริมรายได้ของท่าน

.....

3. ท่านสนใจจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนหรือไม่

- 1.สนใจ 2.ไม่สนใจ เพราะ.....

4. ท่านคิดว่าหากต้องการให้ชุมชนเป็นพื้นที่การค้าเดิมควรทำอย่างไร

.....

5. ท่านคิดว่าควรปรับการใช้ประโยชน์อาคารริมแม่น้ำเป็นอะไร

.....

6. ท่านคิดว่าควรปรับการใช้ประโยชน์โรงตลาดเป็นอะไร

.....

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

7. ท่านคิดว่าหากจัดให้มีพื้นที่ทดแทนจอร์ถบนพื้นผิวจราจร ชุมชนควรใช้ประโยชน์พื้นที่เดิมทำอะไร
-
8. ท่านคิดว่าหากชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนควรมีกิจกรรมอะไรดึงดูดนักท่องเที่ยว
-
9. ท่านคิดว่ากิจการค้าของชุมชนอะไรบ้าง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์ ของชุมชน
-
10. ท่านคิดว่ากิจการค้าของชุมชนที่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนในอนาคตมีอะไรบ้าง
-

ตอนที่ 3 ด้านกายภาพ

1. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ของชุมชนท่านเคยคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1.ชุมชนการค้า 2.โรงตลาดท่าเตียน 3.ชุมชนริมแม่น้ำ 4.ตึกเหลือง
- 5.สวนนาคราภิรมย์ 6.วัดโพธิ์ท่าเตียน 7.อื่นๆ (ระบุ)
2. ท่านคิดว่าชุมชนท่านเคยควรปรับปรุงเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- 1.ความแออัดในชุมชน เช่น ไม่มีพื้นที่ส่วนกลางหรือพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่จัดกิจกรรมของชุมชน
- 2.ทางเดินภายในชุมชน เช่น ความกว้างหรือลักษณะผิวทางเดิน
- 3.สภาพอาคารไม่เชิญชวนผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว
- 4.สภาพโรงตลาดไม่เชิญชวนผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว
- 5.อื่นๆ (ระบุ)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
FACULTY OF ARCHITECTURE
Chulalongkorn University

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับผู้นำชุมชน (ถ้าเป็นคณะกรรมการให้ข้าม)

ตอนที่ 1 ด้านสังคม

- ผู้นำชุมชนทำเตียนท่านหมายถึงใครบ้าง.....
- ท่านวางใจหรือเชื่อมั่นคณะกรรมการชุมชนให้บริหารหรือเป็นตัวแทนของท่านหรือไม่

☐ 1.ไม่ใช่	☐ 2.ใช่	☐ 3.ไม่มีความคิดเห็น
-----------------------------------	--------------------------------	---
- ท่านคิดว่าคณะกรรมการชุมชนช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชนหรือไม่

☐ 1.ไม่ใช่	☐ 2.ใช่ อย่างไร.....
-----------------------------------	---

ตอนที่ 2 ด้านเศรษฐกิจ

- ท่านคิดว่าผู้นำชุมชนปัจจุบันมีศักยภาพในการนำชุมชนไปสู่การพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ ได้หรือไม่อย่างไร

☐ 1.ไม่ได้	☐ 2.ได้ (ระบุ)
○ ด้านสังคม	อย่างไร.....
○ ด้านเศรษฐกิจ	อย่างไร.....
○ ด้านภาพภาพ	อย่างไร.....

ตอนที่ 3 ด้านกายภาพ

- ท่านคิดว่าคณะกรรมการชุมชนช่วยสนับสนุนให้พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในชุมชนหรือไม่

☐ 1.ไม่ใช่	☐ 2.ใช่ อย่างไร.....
-----------------------------------	---
- ท่านคิดว่าคณะกรรมการชุมชนมีศักยภาพในด้านใดบ้างของความเป็นผู้นำชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1.ไม่มี
☐ 2.ศักยภาพทางอาชีพเฉพาะ (ความรู้ความเชี่ยวชาญของผู้นำในเชิงวิชาการเฉพาะหรือเทคโนโลยีเฉพาะสาขา)
☐ 3.ศักยภาพทางด้านความนึกคิด (ความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด)
☐ 4.ศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ (ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนในชุมชน)
☐ 5.อื่นๆ (ระบุ)

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาเคทหาร

บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

ตุลาคม - ธันวาคม 2564

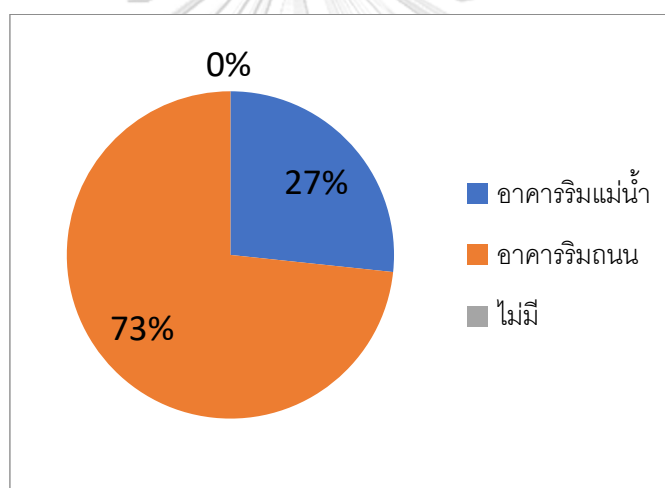
ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิตะไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คูหา

1. ข้อมูลระดับครัวเรือน

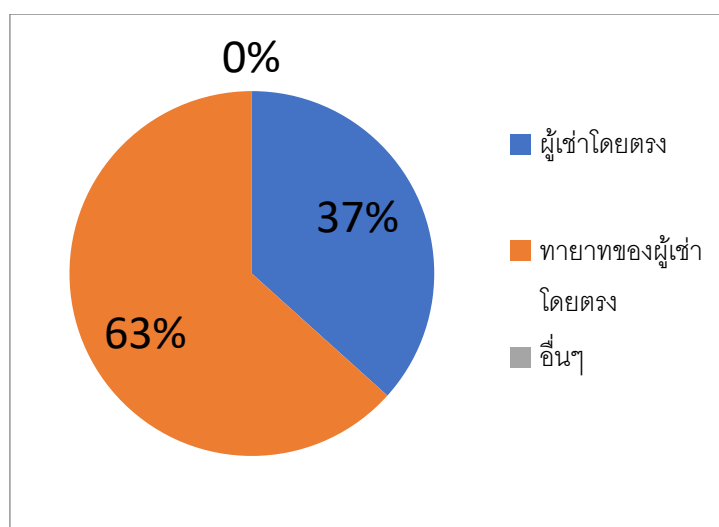
1.1. ด้านสังคม

1.1.1. สิทธิเช่าประเภทกลุ่มอาคารของท่าน

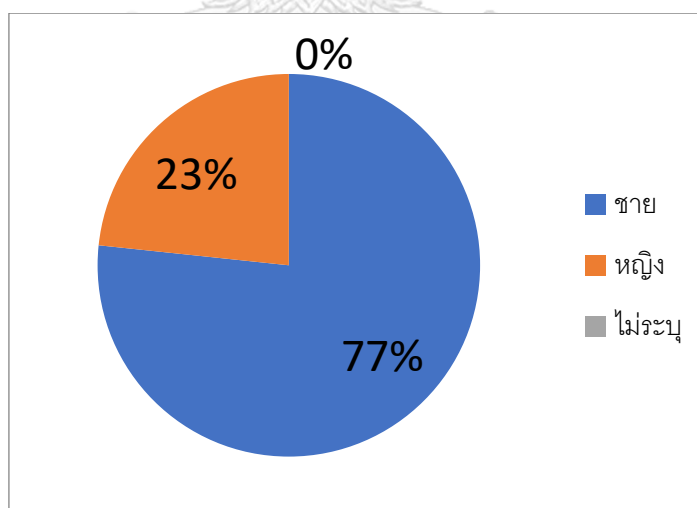
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สิทธิเช่าอาคารริมถนนมีจำนวน 22 คูหา และอาคารริมแม่น้ำมีจำนวน 8 คูหา จากจำนวนทั้งสิ้น 30 คูหา ซึ่งจะคัดเลือกผู้มีสิทธิเช่าอาคารดังกล่าวโดยแบ่งเป็น อาคารริมถนนมีจำนวน 11 คูหาและอาคารริมแม่น้ำมีจำนวน 4 คูหาเพื่อเป็นกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยการประชุมปฏิบัติการ

1.1.2. สถานะสิทธิเช่าของท่าน

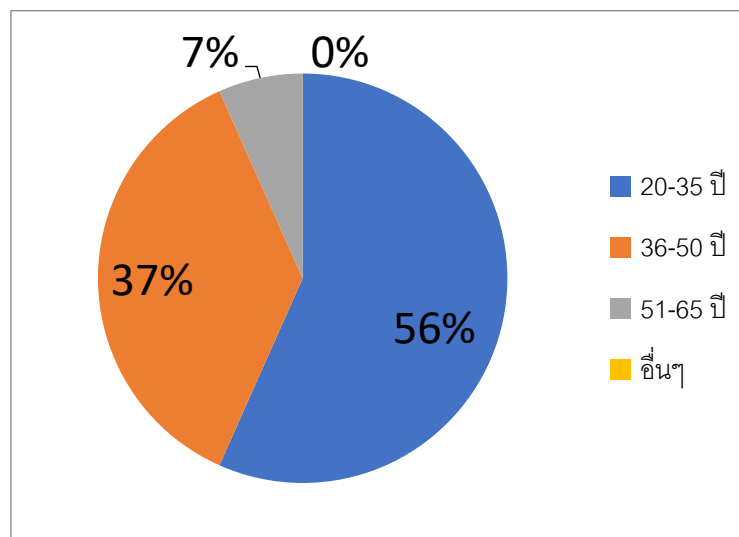
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สถานะสิทธิเช่าเป็นทายาทของผู้เช่าโดยตรงมีจำนวน 19 คน และเป็นผู้เช่าโดยตรง 11 คน ซึ่งส่วนใหญ่ทายาทของผู้เช่าโดยตรงให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทการให้สัมภาษณ์และการให้ข้อมูลสอบถาม

1.1.3. เพศของท่าน

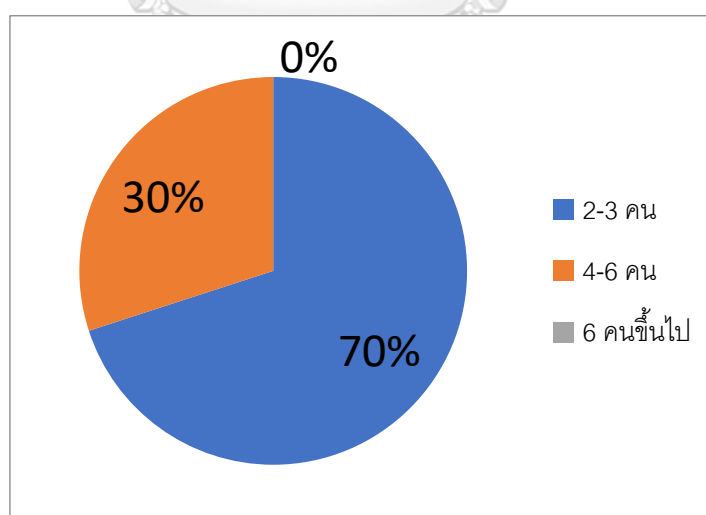
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 23 คนและเพศหญิงจำนวน 7 คน ซึ่งกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัยการประชุมปฏิบัติการจะแบ่งสัดส่วนผู้เข้าร่วมประชุมเป็นเพศชายจำนวน 4 คนต่อเพศหญิงจำนวน 1 คน

1.1.4. อายุของท่าน

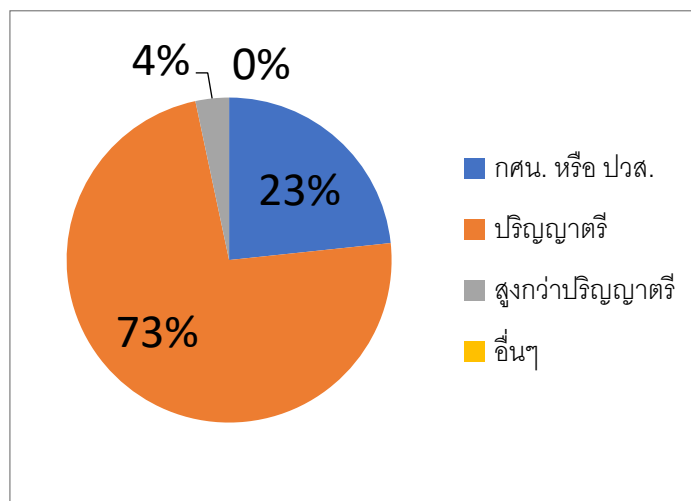
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอายุตั้งแต่ 20-35 ปีจำนวน 17 คน ,ตั้งแต่ 36-50 ปีจำนวน 11 คน และตั้งแต่ 51-65 ปีจำนวน 2 คน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุที่มีวุฒิภาวะสามารถตัดสินใจด้วยตนเอง

1.1.5. ครอบครัวของท่านมีจำนวนสมาชิก

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน 2-3 คนในแต่ละคูหามีจำนวน 21 คูหา และ 4-6 คนในแต่ละคูหามีจำนวน 9 คูหา ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อาคารประกอบกิจกรรมการค้า และบางส่วนยังใช้ประโยชน์อาคารเป็นที่พักอาศัยกับประกอบกิจกรรมการค้า

1.1.6. ระดับการศึกษาของท่าน

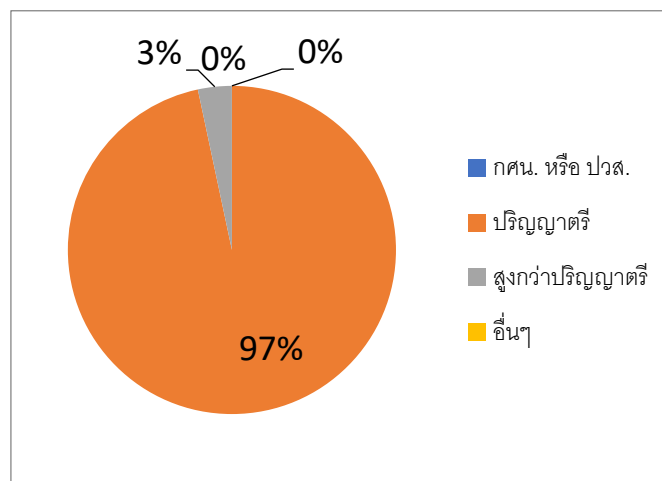

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีระดับการศึกษาวิชาชีพชั้นสูงจำนวน 7 คน ,ระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 22 คน และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาจำนวน 1 คน ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลมีคุณวุฒิความรู้ความสามารถระดับปริญญาตรี

1.1.7. วุฒิการศึกษาหรือวิชาชีพของท่าน

- วิทยาลัยเทคโนโลยีพัฒนการราชดำเนิน
- วิทยาลัยเทคโนโลยีเพาะช่าง
- วิทยาลัยเทคโนโลยีตั้งตรงจิตรพัฒนการ
- นิเทศศาสตรบัณฑิต
- บริหารธุรกิจบัณฑิต
- ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
- วิทยาศาสตร์บัณฑิต

1.1.8. ระดับการศึกษาสูงสุดในครอบครัวของท่าน

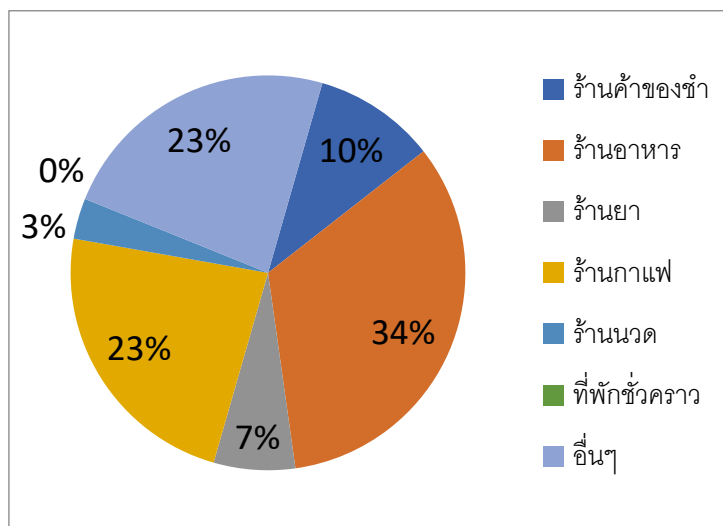
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 29 คน และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาจำนวน 1 คน ซึ่งส่วนใหญ่ระดับการศึกษาสูงสุดในครอบครัวผู้ให้ข้อมูลมีคุณวุฒิความรู้ความสามารถระดับปริญญาตรี

1.1.9. วุฒิการศึกษาหรือวิชาชีพสูงสุดในครอบครัวของท่าน

- นิเทศศาสตรบัณฑิต
- บริหารธุรกิจบัณฑิต
- บัญชีบัณฑิต
- รัฐศาสตรบัณฑิต
- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต
- ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
- อักษรศาสตรบัณฑิต
- วิทยาศาสตร์บัณฑิต

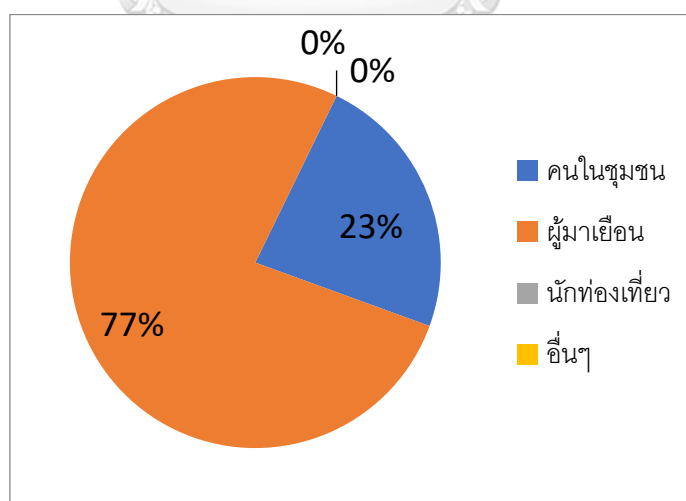
1.2. ด้านเศรษฐกิจ

1.2.1. ลักษณะการค้าของท่านในชุมชน

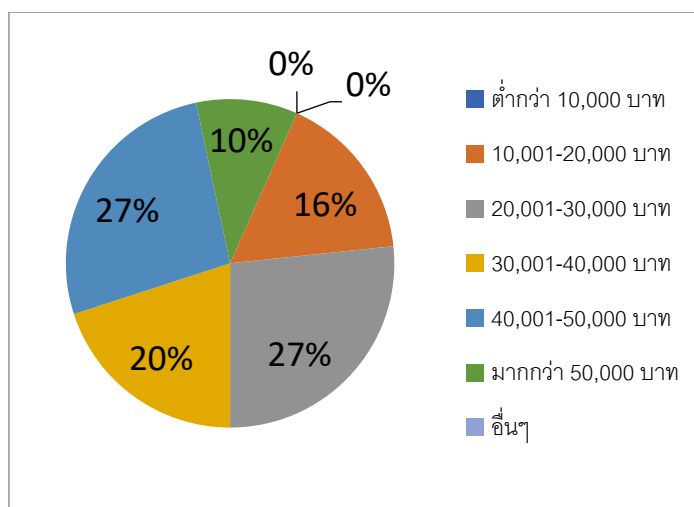
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ลักษณะการค้าของชุมชนประกอบไปด้วยกิจกรรมการค้า 7 ประเภทการค้า ได้แก่ ร้านค้าของชำ ,ร้านอาหาร ,ร้านยา ,ร้านกาแฟ ,ร้านนวด ,ร้านค้าเสื้อผ้าและร้านค้าส่งค้าปลีก ซึ่งมีลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยควบคู่ไปกับเป็นชุมชนการค้าสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม

1.2.2. แหล่งรายได้จากการค้าของท่าน

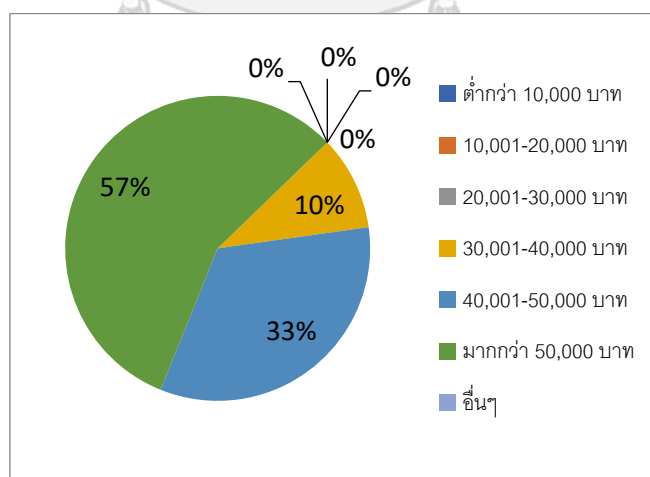
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า แหล่งรายได้จากการค้ามาจากผู้มาเยือนจำนวน 23 คูหา และคนในชุมชนจำนวน 7 คูหา ซึ่งแหล่งรายได้ของชุมชนส่วนใหญ่พึ่งพาจากผู้มาเยือนเนื่องจากพื้นที่ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.2.3. รายได้ของท่านเดือนละ

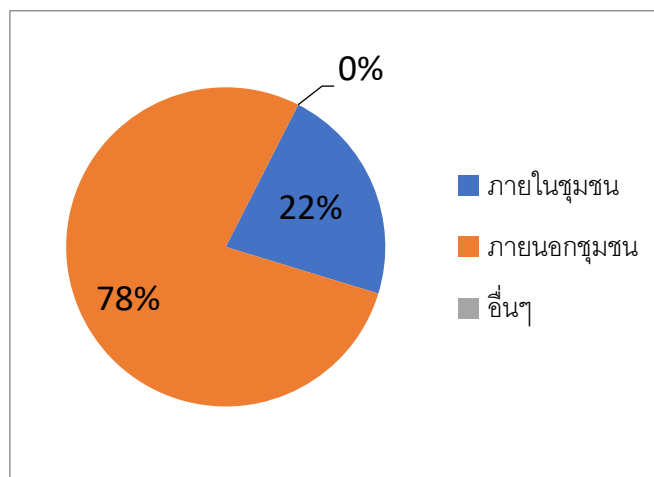
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับรายได้ครัวเรือนต่อเดือนมีรายได้ตั้งแต่ 10,001-50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับลักษณะการค้าแต่ละครัวเรือนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือน อาทิเช่น ระดับรายได้ 10,001-20,000 บาทต่อเดือนส่วนใหญ่ประกอบกิจการการค้าประเภทร้านค้าของชำ และระดับรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือนส่วนใหญ่ประกอบกิจการการค้าประเภทร้านอาหารหรือร้านค้าปลีกค้าส่ง เป็นต้น

1.2.4. รายได้ของครอบครัวท่านเดือนละ

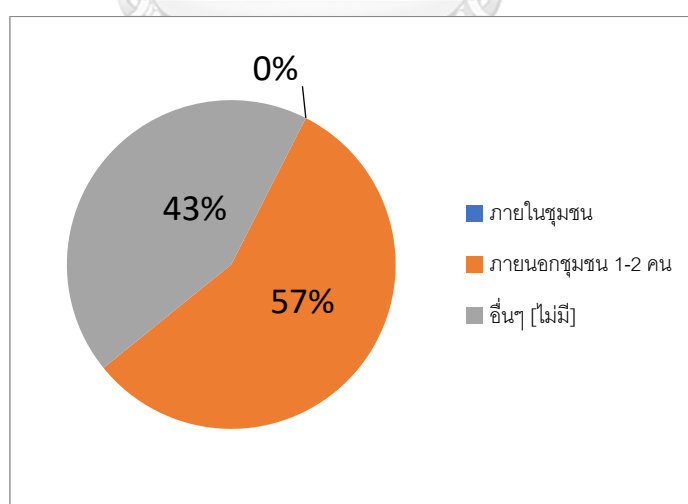
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือนมีรายได้ตั้งแต่ 30,001-50,000 บาทต่อเดือน ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากการประกอบกิจการการค้าและของสมาชิกครอบครัวที่มีรายได้อื่นนอกชุมชน

1.2.5. แหล่งที่มาของสินค้า / วัตถุดิบ / ต้นทุนของท่าน

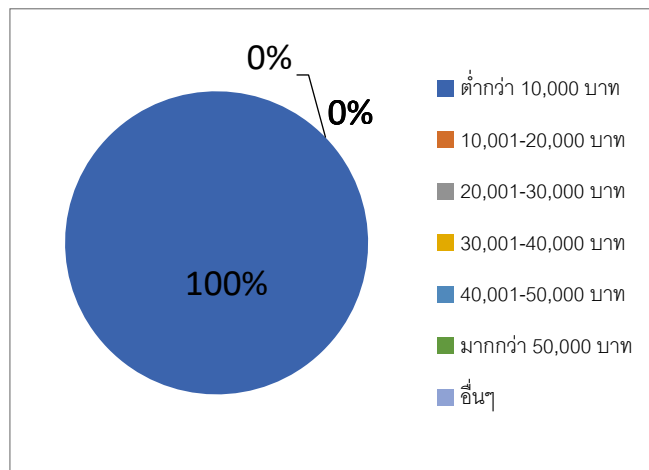
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า แหล่งที่มาของสินค้าหรือวัตถุดิบหรือต้นทุนมาจากภายในชุมชนจำนวน 6 คูหา และภายนอกชุมชนจำนวน 21 คูหา ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของชุมชนตามกิจกรรม คือ ชุมชนการค้า

1.2.6. แหล่งที่มาและจำนวนแรงงานของท่าน

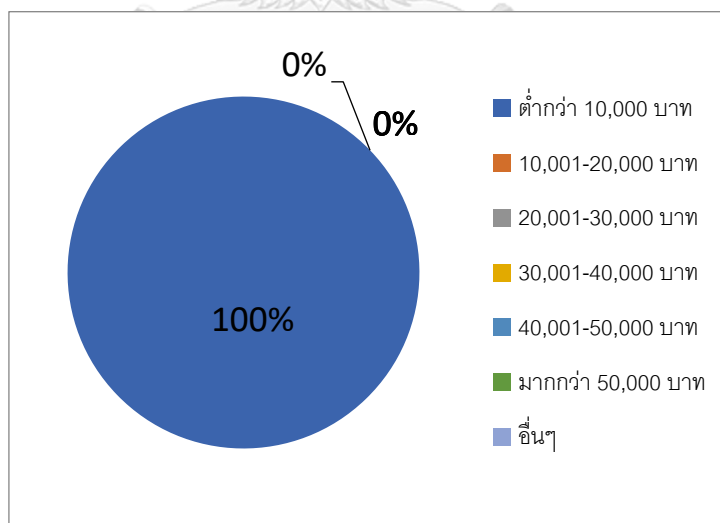
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า แหล่งที่มาแรงงานจากภายนอกชุมชนจำนวน 17 คูหา มีจำนวนแรงงาน 1-2 คนและไม่มีแรงงานจำนวน 13 คูหา ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัวบริหารจัดการดูแลกิจการค้าภายในสมาชิกครอบครัว

1.2.7. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้าน เดือนละ

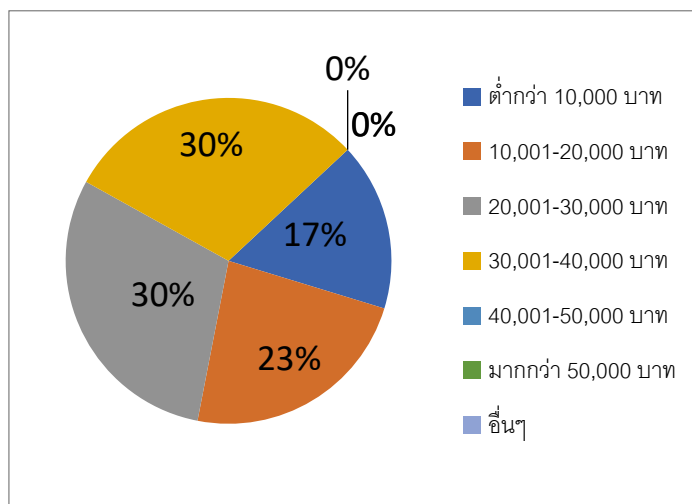
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าใช้จ่ายค่าเช่าบ้านต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน เนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ในความกำกับดูแลของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์

1.2.8. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เดือนละ

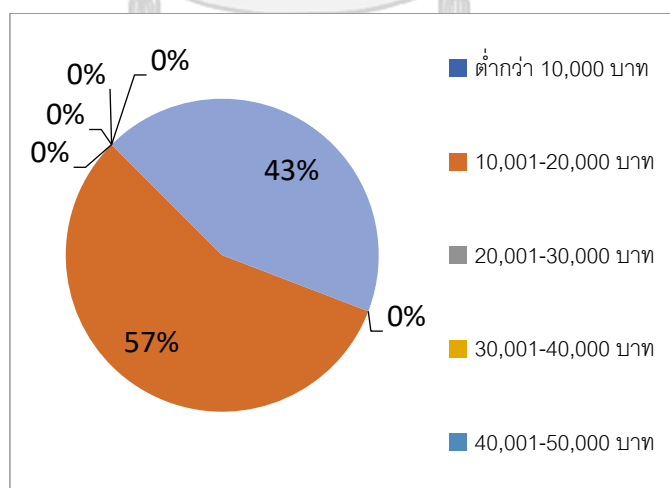
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าใช้จ่ายค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้าต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัว

1.2.9. ท่านมีต้นทุนด้านการค้า เดือนละ

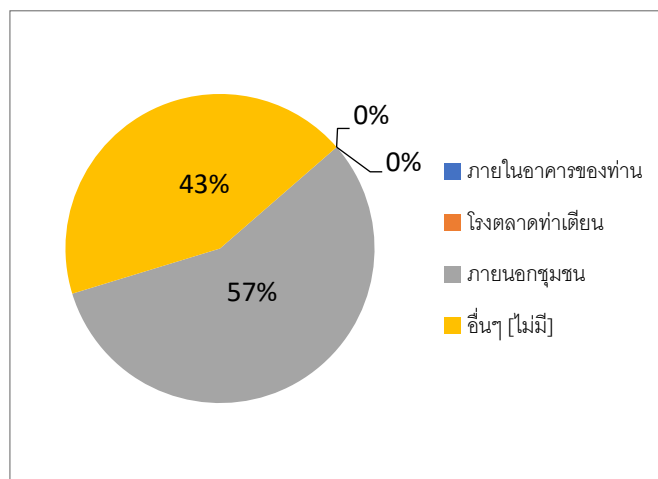
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ต้นทุนด้านการค้าต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-40,000 บาทต่อเดือน ซึ่งต้นทุนจะสอดคล้องกับรายได้ที่ขึ้นอยู่กับลักษณะการค้าแต่ละครัวเรือน

1.2.10. ท่านมีค่าใช้จ่ายค่าจ้างแรงงาน

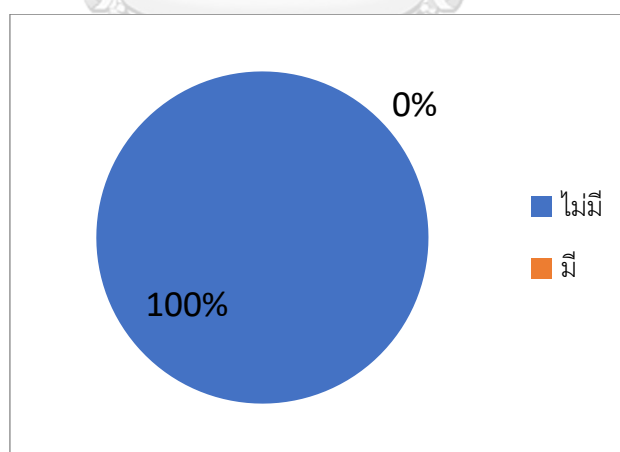
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ค่าใช้จ่ายค่าจ้างแรงงานต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนแรงงาน 1-2 คน

1.2.11. ที่อยู่อาศัยแรงงานของท่าน

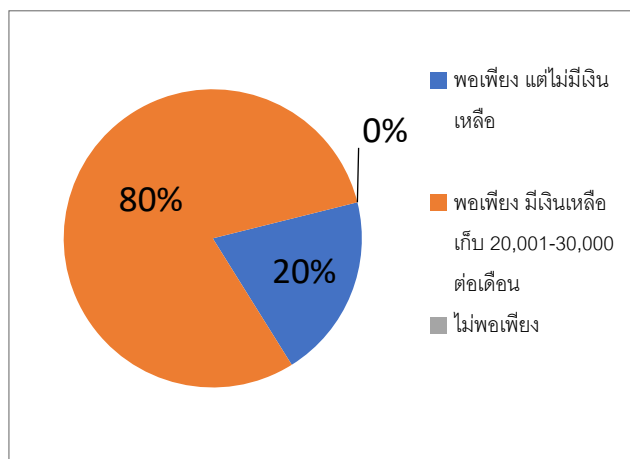
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ที่อยู่อาศัยแรงงานอยู่ภายนอกชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่อาศัยรวมกันกับแรงงานอื่น

1.2.12. ท่านมีแหล่งรายได้หรือการค้าเสริมของท่านในชุมชน

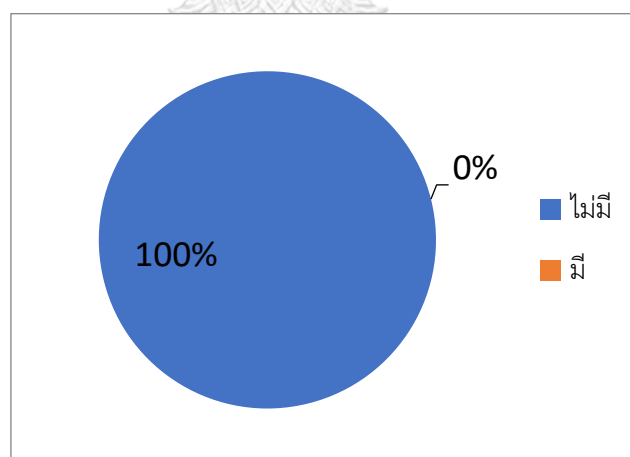
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลไม่มีแหล่งรายได้หรือการค้าเสริมในชุมชน นอกเหนือจากสมาชิกครอบครัวที่มีรายได้อื่นนอกชุมชน

1.2.13. แหล่งรายได้ของท่านหรือครอบครัวของท่านเพียงพอหรือไม่

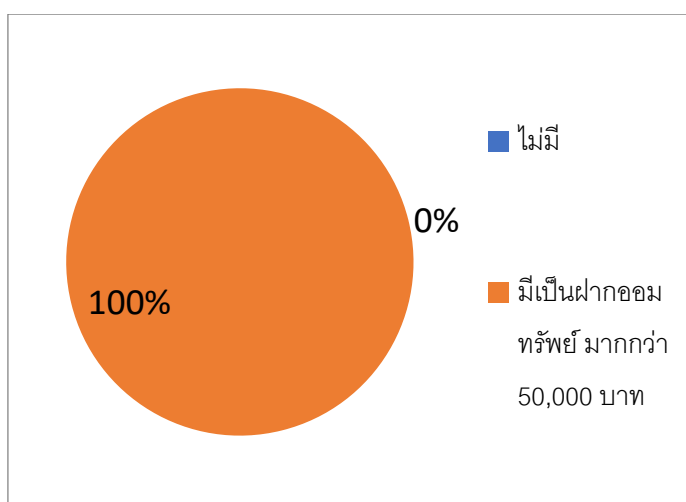
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า รายได้ของครัวเรือนส่วนใหญ่เพียงพอแต่มีเงินเหลือเก็บน้อย เนื่องจากลักษณะการค้าเป็นประเภทต้องใช้เงินหมุนเวียนเพื่อความต่อเนื่องในการบริหารกิจกรรมการค้า

1.2.14. ท่านมีหนี้สินหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครัวเรือนในชุมชนไม่มีหนี้สิน เนื่องจากเป็นธุรกิจขนาดเล็ก หรือธุรกิจครอบครัวที่มีต้นทุนต่ำหรือไม่มีต้นทุนเลยประกอบกับค่าใช้จ่ายประจำมีอัตราต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นข้างเคียง

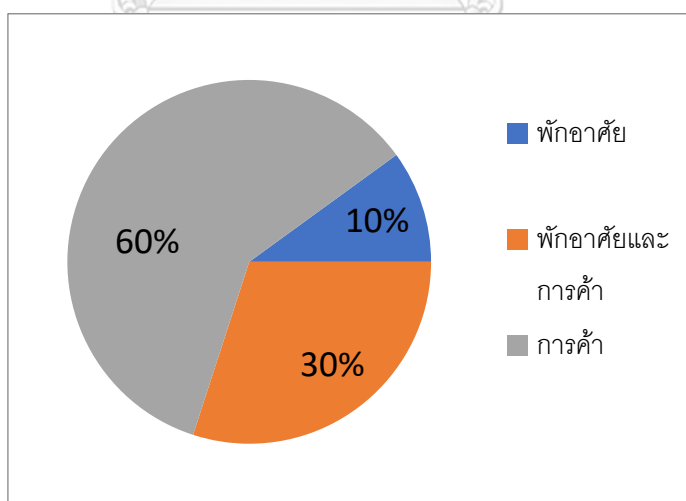
1.2.15. ท่านมีเงินสำรองหรือเงินออมหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครึ่งเรือเงินสำรองหรือเงินออมประมาณมากกว่า 50,000 บาท เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่ำประกอบกับต้นทุนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับระดับรายได้ของตามแต่ละลักษณะการค้าของชุมชน

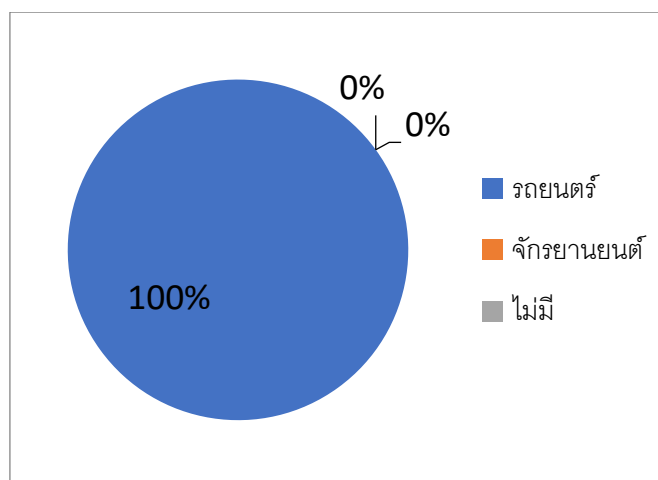
1.3. ด้านกายภาพ

1.3.1. การใช้อาคารของท่าน

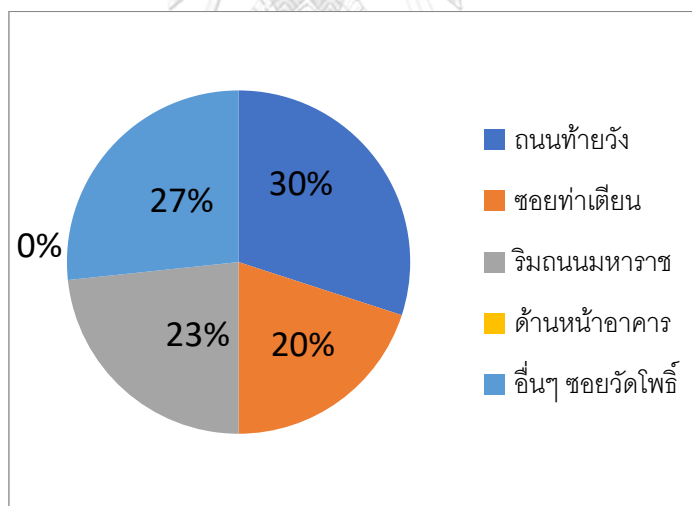
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์อาคารประกอบกิจกรรมการค้า และ บางส่วนยังใช้ประโยชน์อาคารเป็นที่พักอาศัยกับประกอบกิจกรรมการค้า ซึ่งมีลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร สอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม

1.3.2. ยานพาหนะของท่าน

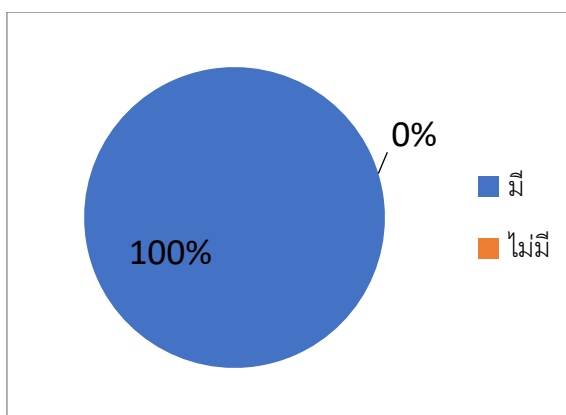
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มียานพาหนะเป็นรถยนตร์ เนื่องจากใช้เดินทางระหว่างที่พักภายนอกชุมชนกับพื้นที่การค้าภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร

1.3.3. สถานที่จอดยานพาหนะของท่าน

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่สถานที่จอดยานพาหนะอยู่บริเวณถนนหรือชอยรอบข้างชุมชน ซึ่งเป็นถนนสาธารณะหรือถนนส่วนบุคคลซึ่งไม่มีค่าใช้จ่าย แต่เป็นการให้ค่าตอบแทนแก่คณะกรรมการชุมชนเพื่อการประสานงานอำนวยความสะดวกแก่ชาวชุมชน แล้วมีบางส่วนสถานที่จอดยานพาหนะอยู่ชอยวัดโพธิ์ซึ่งมีค่าใช้จ่ายเป็นรายวัน

1.3.4. ท่านมีที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนทำเตียนหรือไม่

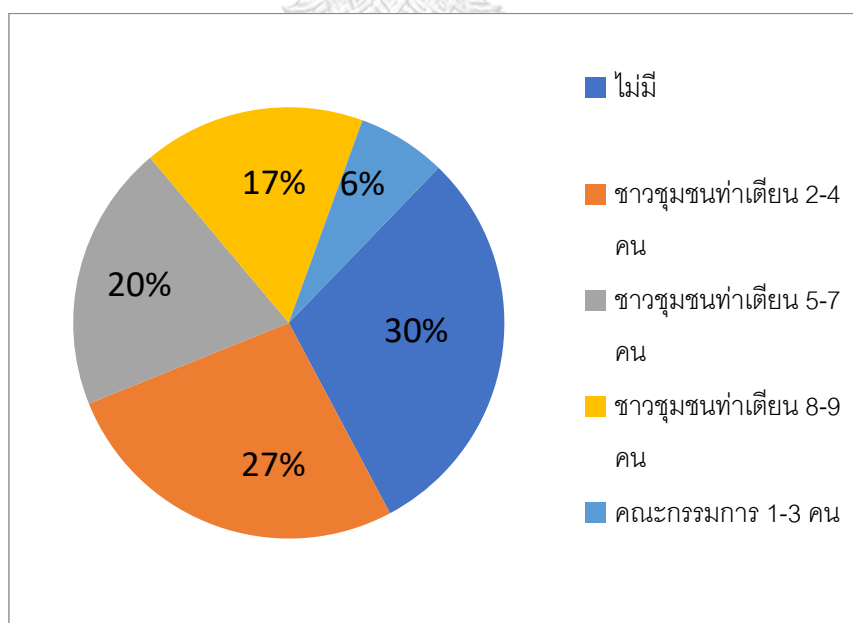

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีที่อยู่อาศัยอื่นนอกชุมชนทำเตียน เนื่องจากพื้นที่ทำเตียนเป็นสิทธิการเช่าของสำนักงานทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ประกอบด้วยอายุสัญญาเช่าต่อรายปี และชุมชนได้ปรับเปลี่ยนแปลงไปตามบทบาทของแหล่งท่องเที่ยวรอบชุมชน ทำให้เกิดสัดส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อการค้ามากกว่าพักอาศัย

2. ข้อมูลระดับชุมชน

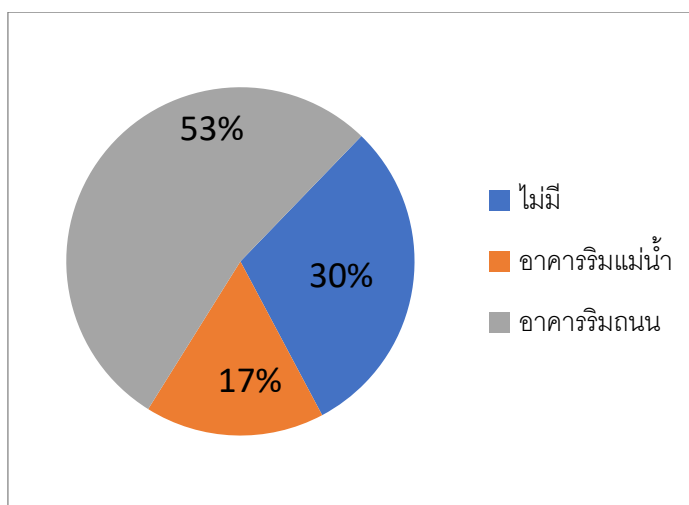
2.1. ด้านสังคม

2.1.1. ท่านมีเครือญาติภายในชุมชนทำเตียนหรือไม่

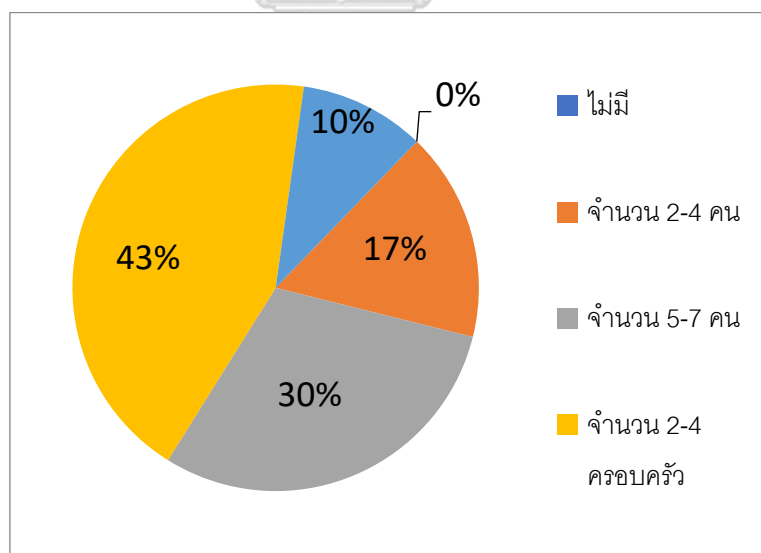
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติใกล้ชิดค่อนข้างสูง เนื่องจากอยู่อาศัยในชุมชนเป็นเวลานานตั้งแต่รุ่นที่หนึ่งจนถึงรุ่นที่สามในครอบครัว ทำให้ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่ารุ่นที่สามหรือสี่ในครอบครัวของชุมชนบางส่วนพักอาศัยภายนอกชุมชนแต่ยังคงรักษาความชิดใกล้กับเครือญาติและประกอบกิจกรรมการค้าของครอบครัวในชุมชนต่อไป

2.1.2. เครื่องญาติของท่านมีสิทธิเช่าอาคารใดบ้าง

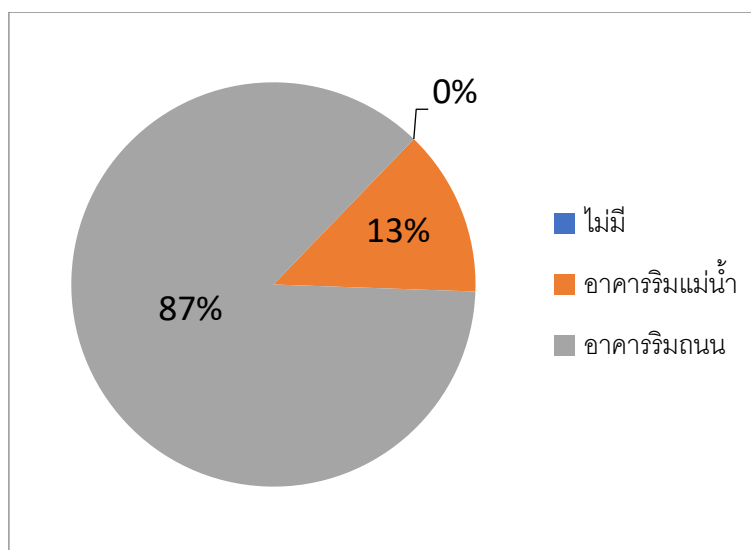
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ญาติของผู้ให้ข้อมูลอยู่อาคารริมถนนจำนวน 16 คูหา โดยเป็นร้อยละ 30 ของจำนวนคูหาอาคารริมถนนทั้งหมด และอาคารริมแม่น้ำจำนวน 6 คูหา โดยเป็นร้อยละ 23 ของจำนวนคูหาอาคารริมแม่น้ำทั้งหมด ซึ่งจำนวนเครือญาติเป็น 1 ใน 4 ของประชากรทั้งหมด

2.1.3. ท่านมีเพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักภายในชุมชนทำเตียนหรือไม่

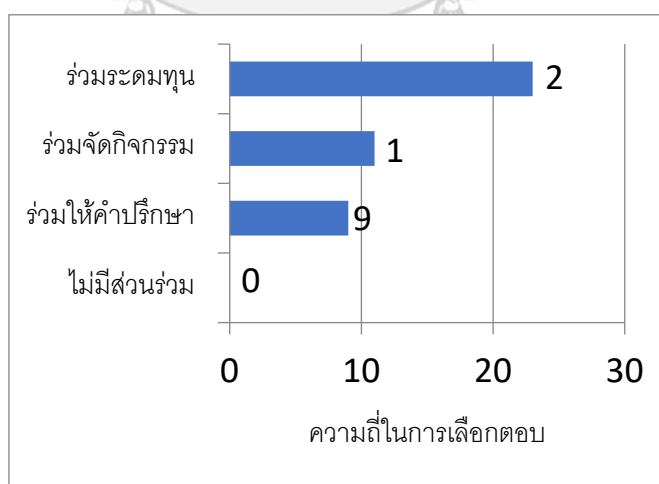
จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนบ้านแบบการรวมกลุ่มของลักษณะกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน

2.1.4. เพื่อนบ้านหรือคนที่รู้จักของท่านมีสิทธิเข้าอาคารใดบ้าง

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เพื่อนบ้านของผู้ให้ข้อมูลอยู่อาคารริมถนนจำนวน 26 คูหา โดยเป็นร้อยละ 47 ของจำนวนคูหาอาคารริมถนนทั้งหมด และอาคารริมแม่น้ำจำนวน 4 คูหา โดยเป็นร้อยละ 15 ของจำนวนคูหาอาคารริมแม่น้ำทั้งหมด ซึ่งจำนวนเพื่อนบ้านเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมด

2.1.5. ท่านในฐานะสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือกิจกรรมของชุมชนอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

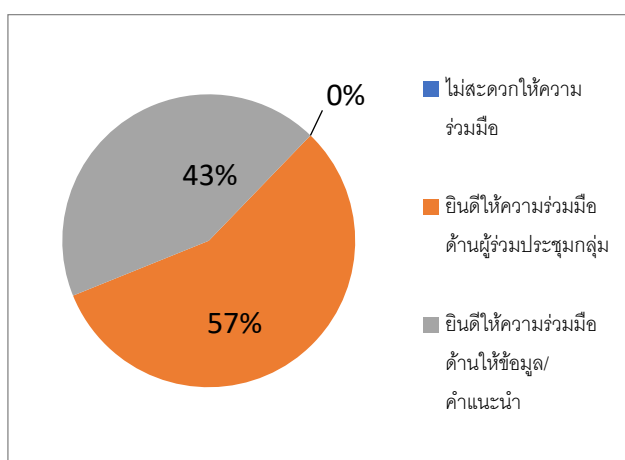

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมระดมทุนเพื่อให้คณะกรรมการชุมชนจัดกิจกรรมของชุมชนและไม่ได้เข้าร่วมจัดกิจกรรมหรือร่วมให้คำปรึกษา มีบางส่วนร่วมจัดกิจกรรมและ/หรือร่วมให้คำปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มของเครือข่ายหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน

2.1.6. คาดว่ากิจกรรมของชุมชนอะไรช่วยส่งเสริมศักยภาพการรวมกลุ่มของชุมชน

- ตรุษจีน
- สารทจีน
- ไหว้พระจันทร์
- วันเกิดเจ้าพ่อสัสดี

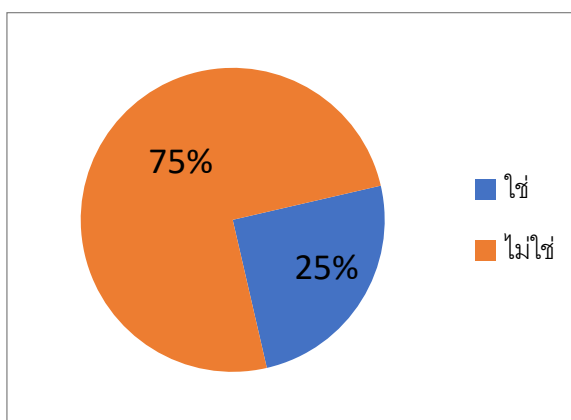
2.1.7. หากมีการขอความคิดเห็นจากท่านให้ข้อมูลจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ท่านยินดีให้ความร่วมมือหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมและสนใจจัดทำแผนพัฒนาชุมชนในด้านเป็นผู้ร่วมจัดทำหรือปรึกษาให้ข้อมูลคำแนะนำ เนื่องจากผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกชุมชนทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความไว้วางใจในการให้เข้าถึงข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นอย่างสะดวก เพราะไม่ได้มองว่าเป็นบุคคลอื่นใดที่มีเจตนาฉ้อฉลหรือลิดทอนผลประโยชน์ของตนเองหรือชุมชน

2.2. ด้านเศรษฐกิจ

2.2.1. ท่านคิดว่ากิจกรรมหรือวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนช่วยส่งเสริมรายได้ของท่านหรือไม่

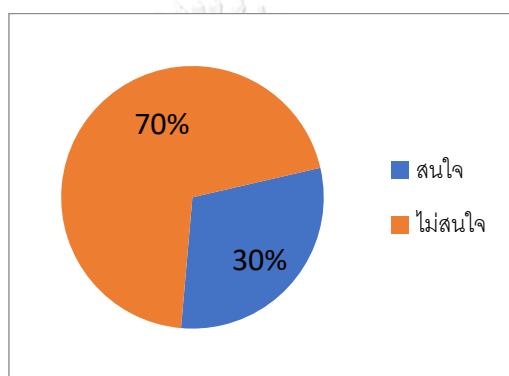

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ซึ่งลักษณะการค้ำมีความสัมพันธ์กับผู้มาเยือน แสดงความคิดเห็นว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนเป็นแบบปิดเฉพาะชาวชุมชนทำให้ลดทอนรายได้ของตนเองมากกว่าส่งเสริม แต่บางส่วน อาทิ ร้านค้าของชำ ,ร้านอาหารและร้านกาแฟขนาดชุมชนที่ได้รับผลประโยชน์

2.2.2. ท่านคิดว่าควรมีกิจกรรมอะไรที่ช่วยส่งเสริมรายได้ของท่าน

- ตลาดกลางคืน
- เทศกาลลอยกระทง

2.2.3. ท่านสนใจจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ไม่สนใจกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ โดยแสดงความคิดเห็นว่าไม่จำเป็นต้องจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ เพราะคณะกรรมการชุมชนจัดระดมทุนเพื่อกิจกรรมสาธารณะชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์ มองว่าโปร่งใสและตรวจสอบได้ว่าการจัดระดมทุนได้นำไปก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตเห็นได้ บางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์เสมือนเป็นค่าใช้จ่ายส่วนกลางเพื่อให้คณะกรรมการชุมชนนำไปบริหารชุมชน

2.2.4. ท่านคิดว่าหากต้องการให้ชุมชนเป็นพื้นที่การค้าเดิมควรทำอย่างไร

- ปรับปรุงพื้นที่เดินทางภายในชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน
- ปรับปรุงซ่อมแซมหน้ากอกอาคารริมแม่น้ำ
- จัดเวลาการใช้พื้นที่หน้าอาคาร
- เปลี่ยนแปลงวัสดุหลังคาหน้าอาคาร

2.2.5. ท่านคิดว่าควรปรับการใช้ประโยชน์อาคารริมแม่น้ำเป็นอะไร

- ร้านอาหาร
- ร้านนวด
- ร้านกาแฟ

2.2.6. ท่านคิดว่าควรปรับการใช้ประโยชน์โรงตลาดเป็นอะไร

- ตลาดกลางคืน
- ลานประชุมชุมชน
- ที่จอดรถ

2.2.7. คิดว่าหากจัดให้มีพื้นที่ทดแทนจอตรถบนพื้นผิวจราจร ชุมชนควรใช้ประโยชน์พื้นที่เดิมทำอะไร

- ตลาดกลางคืน
- ลานประชุมชุมชน

2.2.8. ท่านคิดว่าหากชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการท่องเที่ยว ชุมชนควรมีกิจกรรมอะไรดึงดูดนักท่องเที่ยว

- อุปรากรจีน
- สงกรานต์
- ลอยกระทง

2.2.9. ท่านคิดว่ากิจการค้าของชุมชนอะไรบ้าง เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ หัตถศิลป์

- ยาแผนโบราณ
- นวดแผนโบราณ

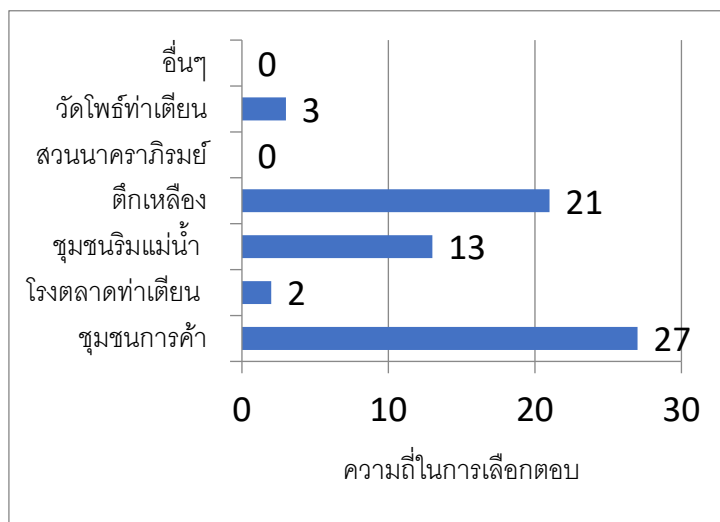
2.2.10. ท่านคิดว่ากิจการค้าของชุมชนที่สามารถฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนในอนาคตมีอะไรบ้าง

- ร้านอาหาร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

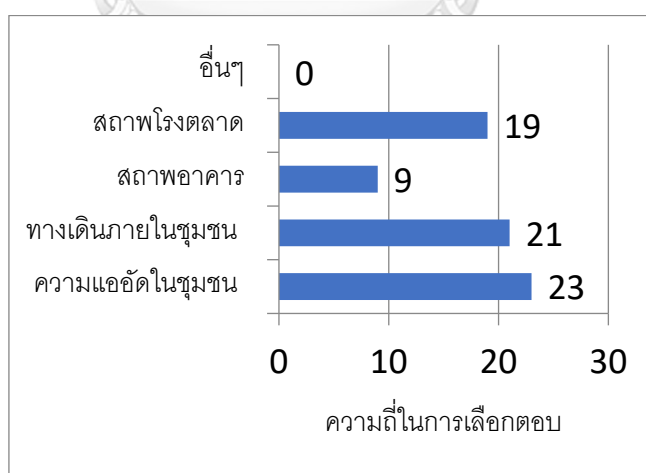
2.3. ด้านกายภาพ

2.3.1. ท่านคิดว่าอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนคืออะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนในมุมมองของผู้ให้ข้อมูล คือ ชุมชนการค้า ,ชุมชนริมแม่น้ำและดึกเหลือง ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ตามวิสัยทัศน์ของแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ และจิตวิญญาณของพื้นที่ความเป็นย่านการค้า

2.3.2. ท่านคิดว่าชุมชนท่าเตียนควรปรับปรุงเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ควรปรับปรุงและซ่อมแซมทางเดินเข้าถึงภายในชุมชนให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน และสภาพโรงตลาดควบคู่กับความแออัดในชุมชนเนื่องจากเป็นวัสดุส่วนใหญ่เป็นไม้มีสภาพทรุดโทรมตามกาลเวลามวนกกับความเสี่ยงต่อการเกิดอัคคีภัย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเรื่องเส้นทางการเข้าถึงภายในชุมชน บางส่วนเห็นควรปรับปรุงและซ่อมแซมสภาพอาคารโดยเฉพาะอาคารริมแม่น้ำด้านทิศฝั่งแม่น้ำ ซึ่งเป็นมุมมองที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียนแต่ต้องพยายามไม่ลดทอนหรือกระทบพื้นที่ใช้สอยในปัจจุบันด้วย

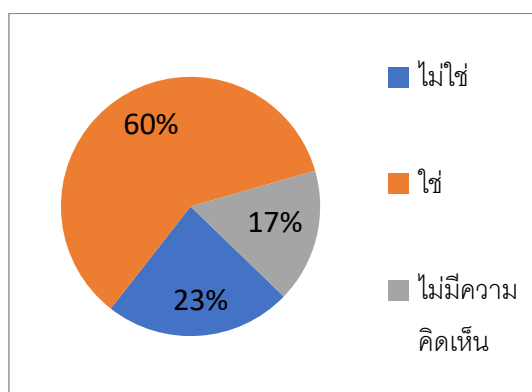
3. ข้อมูลระดับผู้นำชุมชน

3.1. ด้านสังคม

3.1.1. ผู้นำชุมชนทำเตียนท่านหมายถึงใครบ้าง

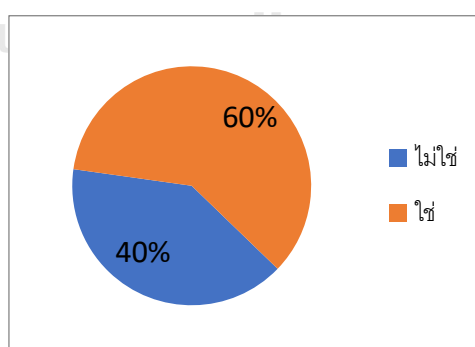
- คณะกรรมการชุมชนทำเตียน

3.1.2. ท่านวางใจหรือเชื่อมั่นคณะกรรมการชุมชนให้บริหารหรือเป็นตัวแทนของท่านหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มของเครือข่ายหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชนวางใจหรือเชื่อมั่นคณะกรรมการชุมชน แต่บางส่วนแสดงความคิดเห็นกิจกรรมสาธารณะชุมชนเป็นกิจกรรมที่บางกลุ่มได้รับผลประโยชน์และหากไม่ได้รับผลประโยชน์จะประชาสัมพันธ์หรือกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมนั้นไม่มากเท่าที่ควรเป็น

3.1.3. ท่านคิดว่าคณะกรรมการชุมชนช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชนหรือไม่

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มของเครือข่ายหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน มีส่วนส่งเสริมช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์โดยการจัดระดมทุนเพื่อกิจกรรมสาธารณะชุมชนด้วยการประชาสัมพันธ์ หรือการจัดกิจกรรมบางส่วนในขั้นต้นเพื่อแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อ

กระตุ้นให้ชาวชุมชนเกิดความสนใจร่วมมีส่วนจัดกิจกรรมและ/หรือร่วมให้คำปรึกษา แต่บางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นลักษณะเชิงจูงใจมากเกินไปที่ควรเป็น

3.2. ด้านเศรษฐกิจ

3.2.1. คิดว่าผู้นำชุมชนปัจจุบันมีศักยภาพในการนำชุมชนไปสู่การพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ได้อย่างไร

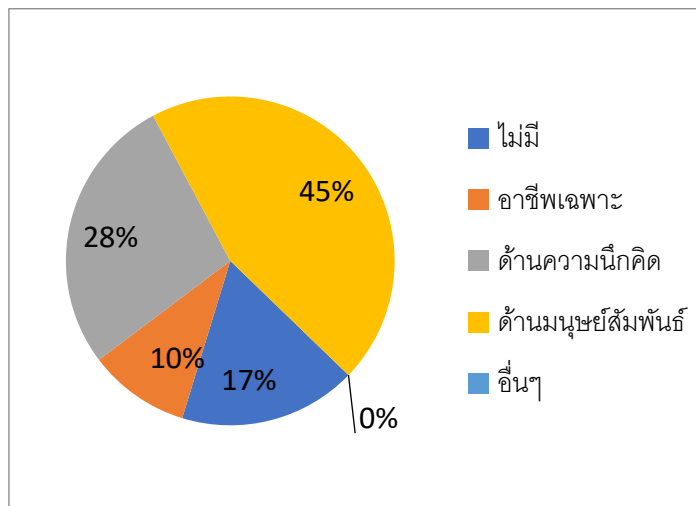
- ด้านสังคม
 - โครงการบ้านสี่ชาวชุมชนท่าเตียน – ชุมชนปลอดภัยอาชญากรรม
 - โครงการคุ้มท่าเตียน - ชุมชนสร้างแนวร่วม ทั้งผู้นำชุมชน ชาวชุมชน จัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน
- ด้านเศรษฐกิจ
 - โครงการตลาดกลางคืนชุมชน - ส่งเสริมประกอบกิจกรรมการค้ากลางคืน
 - โครงการเปิดวิถีชีวิตชุมชน - สนับสนุนเปิดหน้าอาคารกลางวัน / แสงสว่างหน้าอาคารกลางคืน
- ด้านกายภาพ
 - โครงการจัดระเบียบทางเดินชุมชน - สร้างความตระหนักรู้ชาวชุมชนแบ่งพื้นที่และจัดสรรเวลา
 - โครงการทำความสะอาดวันตรุษจีน – สร้างความรับผิดชอบร่วมต่อพื้นที่สาธารณะของชุมชน
 - โครงการถนนชุมชน – จัดระเบียบถนนทำวงหรือซอยท่าเตียนเป็นที่จอดรถผู้มาเยือน

3.3. ด้านกายภาพ

3.3.1. ท่านคิดว่าคณะกรรมการชุมชนช่วยสนับสนุนให้มีพื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในชุมชนอย่างไร

- จัดกิจกรรมตามเทศกาล อาทิ วันตรุษจีน ,วันสาทรจีน ,วันไหว้พระจันทร์และลอยกระทง
- เปิดพื้นที่โรงตลาดจัดกิจกรรมเป็นตลาดกลางคืน

3.3.2. คิดว่าคณะกรรมการชุมชนมีศักยภาพในด้านใดบ้างของความเป็นผู้นำชุมชน

จากการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าคณะกรรมการชุมชนมีศักยภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มของเครือญาติหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการควบคู่ไปกับศักยภาพทางด้านความนึกคิด ซึ่งเป็นความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด ซึ่งช่วยส่งเสริมสร้างแรงกระตุ้นชาวชุมชนเข้ามีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มชุมชนในการร่วมระดมทุน ร่วมจัดกิจกรรมและร่วมให้คำปรึกษา

ภาคผนวก ค. บันทึกการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

บันทึกการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

วันที่ 8 ตุลาคม 2564 แบบเสมือนจริง

ผู้สัมภาษณ์ : นาย เขตนคร อภิตะไพศาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

1. แนวคิดการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

ตามแผนผังกรุงเทพฯ กำหนดบทบาทของท่าเตียนไว้ “ให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและการบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว” ฐานะที่ท่านอาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนา
ย่านเมืองเก่า ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

การค้าเดิมตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ หมายถึง การค้าในรูปแบบเดิม หรือการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรม เป็นคำสำคัญที่ต้องหาคำนิยามศัพท์เฉพาะงานวิจัยนี้เพิ่มเติม เพราะถ้าเป็นชุมชนการค้ารูปแบบเดิมคงไม่กลับมา ท่าเตียนสมัยก่อนเป็นลักษณะย่านการค้าอาหารทะเลแห้ง ลักษณะการใช้งานพื้นที่เปลี่ยนไปจากสมัยก่อน ถ้าในแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ กำหนดให้บริเวณท่าเตียนเป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ผู้สัมภาษณ์ต้องหาคำนิยามนี้ของแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ หมายถึงอย่างไร ควรไปสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวคิดและจัดทำแผนผังกรุงเทพฯ ว่าในคำนิยามนี้คำว่าการค้าเดิม หมายถึงคุณลักษณะของการเป็นย่านพาณิชย์กรรม หรือประเภทของการค้ารูปแบบเดิม

หากคำนิยามตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ หมายถึง ประเภทของการค้ารูปแบบเดิม มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะการใช้งานพื้นที่ไม่ได้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในปัจจุบัน สมัยก่อนเป็นองค์การสะพานปลา มีการค้าอาหารสดและแห้ง ในปัจจุบันไม่มีอีกแล้วและวิธีการค้าแตกต่างจากสมัยก่อนอย่างสิ้นเชิง แล้วการค้ารูปแบบเดิม หมายถึงการค้าเดิมแค่ไหนเมื่อไร หรือการค้าเดิมตอนจัดทำแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ หรือการค้าเดิมในการรับรู้ของบุคคล หรือต้องยึดโยงกับเหตุการณ์พลวัตหรือบริบท เพราะรูปแบบการค้าได้เปลี่ยนแปลงเพื่อประสงค์วัตถุประสงค์อื่นไปแล้ว ถ้าหากทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและการบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว ปัจจุบันท่าเตียนมีบทบาทอย่างนั้นอยู่แล้ว เพราะเกาะรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งการท่องเที่ยวแล้วรายได้กิจกรรมการค้าต้องเพียงพอกับค่าใช้จ่ายการทรงสิทธิ์ในพื้นที่ท่าเตียน

2. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนทำเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

ตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ กำหนดแนวทางการดำเนินงานย่านทำเตียนไว้ 6 โครงการ ท่านอาจารย์เห็นว่าแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดไว้นั้นเป็นอย่างไร และ ท่านอาจารย์คิดว่า ชาวชุมชนทำเตียน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนกรุงเทพฯ หรือไม่อย่างไร

แผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 ผ่านสภาเมื่อปี พ.ศ. 2563 และไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การทำแผนปฏิบัติการของแต่ละหน่วยงานซึ่งเป็นงบประมาณในปีถัดไป ดังนั้นปี พ.ศ. 2566 แผนปฏิบัติถึงจะเริ่มมีผลปฏิบัติ ยกเว้นโครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ เพราะเป็นแผนปฏิบัติของกรมเจ้าท่าแต่เดิม และควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนกรุงเทพฯ

3. ศักยภาพชาวชุมชนในปัจจุบัน

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนทำเตียนและจากการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า ชาวชุมชนทำเตียนมีศักยภาพอยู่ในปัจจุบัน ด้านประวัติศาสตร์ กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ความรู้ และผู้นำชุมชน ท่านอาจารย์คิดว่าศักยภาพของชุมชนที่มีนี้ เพียงพอต่อการที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายตามแผนกรุงเทพฯ หรือไม่อย่างไร

ไม่ว่าจะมีต้นทุนของชุมชนแบบใดก็สามารถเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเองได้ ขึ้นกับว่าชาวชุมชนมีความสำนึกในถิ่นที่หรือไม่ หรือชาวชุมชนพบวิกฤตแบบเดียวกันหรือไม่ จึงนำมาสู่ได้กลุ่มร่วมกันเพื่อจะจัดการวางแผนการพัฒนาชุมชน มีความคิดเห็นว่า ด้วยต้นทุนของชุมชนที่มีอยู่ก็มีศักยภาพ แต่อาจจะไม่ได้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมหรือทำให้เกิดแรงขับเคลื่อนในการรวมตัวกันเพื่อจะอนุรักษ์และพัฒนา หรือเกิดอำนาจต่อรองในแง่ของการจะทำให้เกิดกลไกบางอย่างในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่ อาจจะใช้กลไกทางธุรกิจ คือ หากชาวชุมชนเข้าใจว่าพื้นที่ทำเตียนมีศักยภาพการประกอบธุรกิจ ชาวชุมชนต้องปกป้องโอกาสของชุมชนไว้

มีตัวแปรสองส่วนที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงหากันได้ คือ มีต้นทุนของชุมชน และ กระบวนการมีส่วนร่วมหรือกระบวนการที่จะพัฒนาอาจจะมีปัจจัยแวดล้อมอื่น เช่น ปัจจัยคุกคาม สำนึกของถิ่นที่ โอกาสทางธุรกิจ ความหลากหลายของกิจกรรมการค้าและกลุ่มลูกค้าของธุรกิจนั้น เพราะเราพบาททำเตียนไม่ใช่พื้นที่อยู่อาศัยแต่เป็นพื้นที่ทางธุรกิจ ถ้าในอนาคตจะอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและการค้าชาวชุมชนมีความคิดเห็นอย่างไร และความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์อาคารและมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร

4. ข้อเสนอแนะแผนพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

จากการศึกษาแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ร่างผังและแผนพัฒนาชุมชนทำเตียนในเบื้องต้นท่านอาจารย์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่างแผนและผังการพัฒนาชุมชนดังกล่าวอย่างไรบ้าง

แผนและผังการพัฒนาชุมชนในเบื้องต้น ไม่ได้มีอะไรที่ขัดแย้งกับแผนแม่บทกรุงเทพฯ เพราะแผนแม่บทกรุงเทพฯ กำหนดบทบาทเรื่องการใช้ประโยชน์อาคารและพื้นที่ แล้วพื้นที่ที่หาเตียนเป็นให้ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมนำมาสู่การเป็นย่านพาณิชย์กรรมภายใต้การอนุรักษ์ซึ่งก็สอดคล้อง กิจกรรมการค้าไม่ได้ขัดแย้งกับแผนแม่บทกรุงเทพฯ แต่ยังไม่เห็นถึงความซับซ้อนของปัญหาในพื้นที่

5. บทบาทของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแผนแม่บทกรุงเทพฯ

หากจะดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว ท่านอาจารย์คิดว่า ชาวชุมชนควรมีบทบาทในการดำเนินงานตามแผนผังนั้นอย่างไรบ้าง

ปฏิบัติตามแผนแม่บทกรุงเทพฯ ประกอบกิจกรรมการค้าต่อเนื่องให้เป็นพื้นที่พาณิชย์กรรมและตอบสนองวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว ก็สามารถปฏิบัติตามแผนแม่บทกรุงเทพฯ

6. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนตามแผนแม่บทกรุงเทพฯ

หากชุมชนต้องดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว ท่านอาจารย์เห็นว่า ชาวชุมชนควรต้องพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไรบ้าง ในกรณีที่ชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพ ในส่วนที่ขาดไปจนไม่สามารถพัฒนาตามแผนพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับแผนแม่บทกรุงเทพฯ ได้ ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะว่าชาวชุมชนควรดำเนินการอย่างไร

ชาวชุมชนจะอยู่ได้ในพื้นที่ต้องมีสถานภาพทางอาชีพเป็นนักรูธุรกิจ ที่สามารถสร้างรายได้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายการทรงสิทธิ์ และไม่ตัดแปลงหรือซ่อมแซมอาคารจนสูญเสียคุณค่า ปัจจัยที่ทำให้ชุมชนอยู่ได้คือกลไกทางเศรษฐกิจ

7. ข้อเสนอแนะ

ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานวิจัยของวิทยานิพนธ์นี้ อย่างไรบ้าง

ควรหาปัจจัยบางอย่างที่ปรากฏขึ้นภายในพื้นที่ที่หาเตียนและวิเคราะห์ปัจจัยนั้น ให้นำไปสู่แนวทางที่ควรจะเป็น และการทำฐานข้อมูลจำแนกรูธุรกิจ การอยู่อาศัยและการใช้ประโยชน์อาคารอย่างไร

บันทึกการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

วันที่ 18 ตุลาคม 2564 แบบเสมือนจริง

ผู้สัมภาษณ์ : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์ ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

1. แนวคิดการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

ตามแผนผังกรุงเทพฯ กำหนดบทบาทของท่าเตียนไว้ “ให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว” ฐานที่ท่านอาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ย่านเมืองเก่า ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

ยุทธศาสตร์ของแผนผังกรุงเทพฯ กำหนดว่าพื้นที่นั้นควรมีบทบาทอะไร ในมิติของการพัฒนาที่ควรจะเกิดขึ้น โดยพื้นที่ท่าเตียนกำหนดบทบาทเป็นกิจกรรมการค้าและความเป็นชุมชนควรจะคงอยู่ เนื่องจากพื้นที่เริ่มมีบริบทการท่องเที่ยว ณ ปีที่จัดทำแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ซึ่งแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับเดิม รูปแบบการค้าเดิมซึ่งเป็นการค้าส่งสร้างปัญหาเรื่องการจราจรของรถบรรทุกภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน แต่แผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 มีแนวคิดว่าบริบทของพื้นที่เปลี่ยนแปลงการค้าส่งให้ลดลงจากเดิม เหลือเป็นตัวแทนของความแท้และดั้งเดิมของพื้นที่ เพราะในเขตพระนครโดยเฉพาะพื้นที่หัวหวอนมีชุมชนไม่กี่ชุมชนจึงเป็นพื้นที่ Gateway นำไปสู่วัดอรุณ วัดโพธิ์

การค้าเดิม ตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 หมายถึง จิตวิญญาณของพื้นที่การค้าอยู่ในเปลือกของอาคารและกิจกรรมการค้าบริการแก่นักท่องเที่ยว ไม่ใช่รูปแบบการค้าส่งอย่างเดิมตลอด ยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช้การค้า เช่น Boutique Hotel จะไม่ใช่บทบาทของท่าเตียนที่กำหนดไว้ตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ เพราะพื้นที่มีศักยภาพเป็นย่านการค้าพาณิชย์กรรม

2. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

ตามแผนผังกรุงเทพฯ กำหนดแนวทางการดำเนินงานย่านท่าเตียนไว้ 6 โครงการ ท่านอาจารย์เห็นว่าแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดไว้นั้นเป็นอย่างไร และ ท่านอาจารย์คิดว่า ชาวชุมชนท่าเตียน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนกรุงเทพฯ หรือไม่อย่างไร

แผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับเดิม กำหนดให้พื้นที่ทำเตียนเป็นพื้นที่สวนสาธารณะและอนุรักษ์อาคารริมถนน ซึ่งแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575 มีวิสัยทัศน์อนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมและชุมชน ด้วยโครงการในพื้นที่ เป้าหมายเพื่อให้ภาครัฐจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมศักยภาพด้านกายภาพของพื้นที่ โดยชุมชนควรมามีส่วนร่วม ในโครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์ เป็นโครงการจัดงบประมาณสนับสนุน อนุรักษ์ภูมิปัญญาเพื่อกิจกรรมชุมชน และโครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว โดยการให้ข้อมูลพื้นที่การค้าชุมชน ส่วนโครงการอื่นเป็นโอกาสของชุมชนที่จะแสวงหาผลประโยชน์จากการเสริม ศักยภาพด้านกายภาพของภาครัฐในพื้นที่ และสิ่งที่ชุมชนควรทำคือ ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและสืบสานมรดกวัฒนธรรม หรือประกอบการค้าต่อไป

3. ศักยภาพชาวชุมชนในปัจจุบัน

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นสมาชิกคนหนึ่งของชุมชนท่าเตียนและจากการศึกษาเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า ชาวชุมชนที่ เตียนมีศักยภาพอยู่ในปัจจุบัน ด้านประวัติศาสตร์ กายภาพ สังคม เศรษฐกิจ ความรู้ และผู้นำชุมชน ท่านอาจารย์คิด ว่าศักยภาพของชุมชนที่มีนี้ เพียงพอต่อการที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้าไปตามเป้าหมายตามแม่บทกรุงเทพฯ หรือไม่อย่างไร

ศักยภาพของชุมชนกับเป้าหมายของแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ไม่ใช่ปัจจัยที่จะต้องสอดคล้องกันเพราะว่าแผนผัง แม่บทกรุงเทพฯ ไม่ได้จัดทำมาเพื่อพัฒนาชุมชน แต่จัดทำเพื่อภาครัฐปฏิบัติและให้ชุมชนหรือเอกชนมีทิศทางการ ลงทุน ดังนั้นชุมชนจะพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนบางอย่างโดยมีแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ เป็นเป้าหมาย จากประสบการณ์ผู้ให้ สัมภาษณ์การพัฒนาขึ้นอยู่กับโอกาสหรือการมีส่วนร่วม ในด้านประวัติศาสตร์และกายภาพพื้นที่ทำเตียนมีศักยภาพ และหลักฐานว่าเป็นการตั้งถิ่นฐานโบราณ แต่การมีประวัติศาสตร์ไม่สามารถวัดได้ว่ามีเท่าไรถึงจะเพียงพอ ด้านสังคม เป็นชุมชนดั้งเดิมและมีครัวเรือนที่เป็นเครือญาติที่สืบทอดกันมายาวนาน 70-80% ของพื้นที่ แต่ถ้าใช้แนวคิดจิต วิญญาณของพื้นที่ความเป็นย่าน แบ่งเป็น กิจกรรม กายภาพและความหมาย โดยพื้นที่มีกิจกรรมการค้าดั้งเดิมเป็น ย่านการค้าที่สืบทอดกันมานาน ด้านกายภาพเป็นจุดเปลี่ยนถ้าการสัญจรระหว่างทางน้ำเป็นจุดขึ้นลงสินค้าของ กิจกรรมมีลักษณะเฉพาะและยังสืบเนื่องอยู่ ถ้าประเมินโดยแนวคิดจิตวิญญาณของพื้นที่ พื้นที่ทำเตียนมีจิตวิญญาณ ของพื้นที่ที่อยู่ และความสัมพันธ์ชุมชนกับความเป็นชุมชนในมิติของการพัฒนาชุมชน ชุมชนต้องมีส่วนร่วม ยกตัวอย่างภาครัฐมีโครงการในพื้นที่ ชุมชนจัดกิจกรรมและสืบเนื่องต่อไปหรือมีการลงทุนซึ่งเกิดจากความสนใจ หากชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปตามวิสัยทัศน์ของแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ในมิติของความเป็นจิตวิญญาณของพื้นที่ พื้นที่ทำ เตียนพร้อมที่จะเป็นย่านอนุรักษ์ แต่ให้เป็นย่านอนุรักษ์แบบมีชีวิต ชุมชนต้องมีความพร้อม ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับ ศักยภาพด้านความรู้หรือมีองค์กรชุมชน โดยชุมชนจะพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ต้องเป็นการ ประเมินว่าชุมชนพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมพาณิชย์กรรมหรือบริการแก่นักท่องเที่ยวและอนุรักษ์วัฒนธรรมพัฒนา ผลลัพธ์

4. ข้อเสนอแนะแผนพัฒนาชุมชนเพื่อให้อสอดคล้องกับแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

จากการศึกษาแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ร่างผังและแผนพัฒนาชุมชนท่าเตียนในเบื้องต้นท่านอาจารย์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่างแผนและผังการพัฒนาชุมชนดังกล่าวอย่างไรบ้าง

ในฐานะเป็นเจ้าของโครงการสามารถคัดเลือกลักษณะกิจกรรมการค้าเพื่อจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์ใหม่ได้ แต่พื้นที่เป็นชุมชนมีการใช้ประโยชน์เดิมอยู่ก่อนแล้ว ผู้วิจัยจะมีวิธีการสลับกรรมสิทธิ์อย่างไร และแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ไม่ได้กำหนดให้ต้องจัดสรรพื้นที่การใช้ประโยชน์แต่กำหนดบทบาทของพื้นที่ ซึ่งผังและแผนพัฒนาในเบื้องต้นสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ เนื่องจากยังมีบทบาทเป็นย่านการค้าและชาวชุมชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์เดิม แต่จะมีความเป็นไปได้ขึ้นอยู่กับกระบวนการชุมชนที่จะทราบได้ว่าสามารถทำได้ตามเป้าหมายหรือไม่และสนับสนุนอย่างไรบ้างเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้น

5. บทบาทของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ

หากจะดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว ท่านอาจารย์คิดว่า ชาวชุมชนควรมีบทบาทในการดำเนินงานตามแผนผังนั้นอย่างไรบ้าง

ควรประเมินว่าชาวชุมชนเกิดความเห็นพ้องผังและแผนพัฒนาชุมชนมากหรือน้อยเท่าไร มีโครงการที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาชุมชนอะไรบ้าง แบ่งเป็นระดับตามความเป็นไปได้ที่ชาวชุมชนจะสามารถมีส่วนร่วมตั้งแต่อย่างน้อยจนถึงมาก ยกตัวอย่าง จัดกิจกรรมชุมชน ปรับปรุงหรือซ่อมแซมอาคาร จนกระทั่งถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะการค้า เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของชุมชน และจะทราบว่าโครงการอะไรที่ชาวชุมชนไม่สามารถมีส่วนร่วมและปัญหาเป็นอย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6. การพัฒนาศักยภาพของชุมชนเพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ

หากชุมชนต้องดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว ท่านอาจารย์เห็นว่า ชาวชุมชนควรต้องพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไรบ้าง ในกรณีที่ชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพ ในส่วนที่ขาดไปจนไม่สามารถพัฒนาตามแผนพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ ได้ ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะว่าชาวชุมชนควรดำเนินการอย่างไร

การมีส่วนร่วมและความสนใจเป็นปัจจัยที่สำคัญเพื่อให้ชาวชุมชนเกิดความเห็นพ้องผังและแผนพัฒนาชุมชนและพร้อมดำเนินการตามโครงการของวิสัยทัศน์ชุมชน ด้วยการพัฒนาองค์กรชุมชนให้ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน เพราะสิ่งที่ชุมชนจะทำได้คือสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและกิจกรรมเศรษฐกิจ เป็นการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและตนเองได้ประโยชน์ด้วย

7. ข้อเสนอแนะ

ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานวิจัยของวิทยานิพนธ์นี้ อย่างไรบ้าง

ควรเพิ่มเติมแผนแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับก่อนจะปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2563 เพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงบริบทพื้นที่ที่อาศัยของแผนแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับเดิมและแผนแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2563

ผู้วิจัยควรหาวิสัยทัศน์ของชุมชน ซึ่งมียุทธศาสตร์ เป้าหมายและโครงการ เพื่อประเมินศักยภาพชุมชนว่าเพียงพอกับวิสัยทัศน์ชุมชน เพราะแผนแม่บทกรุงเทพฯ กำหนดบทบาทของพื้นที่เป็นย่านพาณิชย์กรรม แต่ไม่ได้กำหนดว่าชุมชนต้องมีศักยภาพอย่างไรบ้าง และวิสัยทัศน์ของชุมชนต้องตอบสนองบทบาทของพื้นที่ ยกตัวอย่างแผนแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับเดิมกำหนดบทบาทของพื้นที่เป็นสวนสาธารณะและอนุรักษ์อาคารริมถนน จะขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ชุมชนคาดหวังกับบทบาทของพื้นที่

ผู้วิจัยควรจัดทำผังและแผนพัฒนาชุมชนหลายทางเลือกเพื่อให้กระบวนการชุมชนมีแนวทางที่มีความเป็นไปได้และส่งผลกระทบต่อชาวชุมชนน้อยที่สุด และเมื่อกระบวนการชุมชนเกิดความเห็นพ้องกับผังและแผนพัฒนาชุมชน จึงประเมินศักยภาพชาวชุมชนตามทางเลือกผังและแผนพัฒนาชุมชนนั้น

ผู้วิจัยควรแก้ไขข้อความเอกสาร “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2563” เป็น “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” หรือ “แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2563)” เพราะแผนแม่บทกรุงเทพฯ ฉบับเดิม เรียกว่า “ผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์” วิธีการเรียกเอกสารได้จำแนกแยกความแตกต่างไว้อยู่แล้ว

ภาคผนวก ง. บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย 15 คน

บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มกราคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

1. ข้อมูลด้านสังคมระดับครัวเรือน

ลำดับ	คูหา	ตล ละ กุ ล	กลุ่ม อา คาร	สถานะ การ เข้า	เพศ	ช่วงอายุ	จำนวน สมาชิก	การศึกษา สูงสุด	ความสัมพันธ์ ในชุมชน
1	1	X	1	โดยตรง	ชาย	51-56	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
2	5	X	1	ทายาท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
3	10	1	1	ทายาท	หญิง	20-35	4-6	ปริญญาตรี	เครือญาติ
4	17	X	1	โดยตรง	ชาย	51-56	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
5	30	1	3	ทายาท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ
6	33	3	3	โดยตรง	หญิง	36-50	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ
7	36	X	3	ทายาท	ชาย	36-50	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
8	43	4	3	โดยตรง	หญิง	36-50	4-6	ปริญญาตรี	เครือญาติ
9	48	2	3	ทายาท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ
10	52	3	3	ทายาท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ

11	56	X	3	ทนายท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
12	62	X	3	ทนายท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เพื่อนบ้าน
13	65	5	3	ทนายท	ชาย	20-35	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ
14	72	1	3	ทนายท	หญิง	20-35	4-6	ปริญญาตรี	เครือญาติ
15	74	6	3	ทนายท	ชาย	36-50	2-3	ปริญญาตรี	เครือญาติ

2. ข้อมูลด้านเศรษฐกิจระดับครัวเรือน

ลำดับ	คูหา	ประเภท การค้า	รายได้ ตั้งแต่	ที่มา รายได้	ต้นทุน ตั้งแต่	ค่าใช้จ่ายประจำ ตั้งแต่
1	1	ร้านนวดไทย โบราณ	30,000-40,000	ผู้มาเยือน	20,000-30,000	5,000- 10,000
2	5	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
3	10	X	พื้นที่พักอาศัย			
4	17	ร้านค้าส่ง ค้าปลีก	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
5	30	ร้านกาแฟ	30,000-40,000	ผู้มาเยือน	20,000-30,000	5,000- 10,000
6	33	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
7	36	ร้านอาหาร	10,000-20,000	ผู้มาเยือน	5,000- 10,000	5,000- 10,000
8	43	ร้านค้า เครื่องนุ่งห่ม	10,000-20,000	ผู้มาเยือน	20,000-30,000	5,000- 10,000
9	48	ร้านค้าของชำ เบ็ดเตล็ด	20,000-30,000	ในชุมชน	10,000-20,000	5,000- 10,000
10	52	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
11	56	ร้านยาไทย โบราณ	30,000-40,000	ในชุมชน	20,000-30,000	5,000- 10,000
12	62	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
13	65	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	30,000-40,000	5,000- 10,000
14	72	ร้านอาหาร	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	20,000-30,000	5,000- 10,000
15	74	ร้านกาแฟ	40,000-50,000	ผู้มาเยือน	20,000-30,000	5,000- 10,000

3. ข้อมูลศักยภาพระดับครัวเรือน

ศักยภาพ		ด้านเศรษฐกิจ			ด้านสังคม		ด้านกายภาพ	
ลำดับ	คูหา	ลักษณะการค้า	ระดับรายได้	เศรษฐกิจครัวเรือน	ครอบครัวเครือญาติ	ความเป็นเจ้าของชุมชน	ความรู้เฉพาะบุคคล	สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร
1	1	5	3	3	4	5	3	3
2	5	5	5	4	4	5	4	3
3	10	X	X	X	5	5	4	3
4	17	2	3	3	4	5	3	3
5	30	5	3	4	5	5	4	4
6	33	5	4	4	5	5	4	4
7	36	5	3	4	4	5	4	4
8	43	3	3	3	5	5	3	4
9	48	2	3	3	5	5	4	4
10	52	5	4	4	5	5	4	4
11	56	5	3	3	4	5	4	4
12	62	5	4	4	4	5	4	4
13	65	5	4	4	5	5	4	4
14	72	5	4	4	5	5	4	4
15	74	5	4	4	5	5	4	4

ภาคผนวก จ. บันทึกการเก็บข้อมูลของกลุ่มผู้แทนชุมชนจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1-2

บันทึกการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 ความคิดเห็นของกลุ่มผู้แทนชุมชน

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มกราคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิตะไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

กิจกรรมในการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

- วัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1
- วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้
- ความเป็นมาและความสำคัญแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
- ความเป็นมาและความสำคัญศักยภาพชุมชนในการพัฒนาชุมชนท่าเตียน
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (โครงการท่ามหาราช, ยอดพิมาน ริเวอร์วอล์ค)
- นำเสนอผังแสดงสถานภาพปัจจุบันของชุมชน ด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม
- นำเสนอร่างที่ 1 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน

ความคิดเห็นกับความต้องการของกลุ่มผู้แทนชุมชน

1. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยผู้มาเยือนเป็นรายได้หลักของกิจกรรมการค้ามากกว่าจากชาวชุมชน ทำให้ลักษณะกิจกรรมการค้าและการบริการของชาวชุมชน บางส่วนได้รับผลกระทบทำให้กำไรลดลง แต่กิจกรรมการค้าประเภทอื่นในชุมชนช่วยส่งเสริมให้ผู้มาเยือนของกิจการค้านั้นมารับบริการการค้าอื่นในชุมชน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนอาศัยพึ่งพาแบบเพื่อนบ้านคอยช่วยเหลือแนะนำหรือสามารถดำเนินเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งรบกวนเพื่อนบ้าน แต่เมื่อมีกิจกรรมชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควรเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมของกลุ่มตระกูลเครือญาติของชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนควรปรับปรุงโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมภายในชุมชนที่แออัดและการเข้าถึงภายในชุมชน ในเรื่องของการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นสิ่งกระตุ้นให้เริ่มพัฒนาชุมชนเนื่องจากเป็นโอกาสในการปรับปรุงกิจกรรมการค้าของชุมชน

2. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนพึ่งพาศักยภาพของทำเลที่ตั้งในการดึงดูดผู้มาเยือนเป็นรายได้ของกิจกรรมการค้า ส่วนด้านสังคมในเรื่องของการร่วมกลุ่มของชุมชนไม่ค่อยมีส่วนร่วมเนื่องจากประกอบกิจกรรมการค้าช่วงเวลากลางคืน แต่รับฟังและแก้ไขปัญหาลักษณะที่รบกวนจากผู้เยือนเข้ามาใช้บริการกิจกรรมการค้าภายในชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนควรปรับปรุงหน้ากอกอาคารของริมแม่น้ำเจ้าพระยาให้สอดคล้องกับหน้ากอกอาคารของริมถนนมหาสารพจนวกกับการจัดระเบียบพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

3. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนควรจัดพื้นที่ส่วนกลางหรือพื้นที่ภายในชุมชนประกอบกิจกรรมการค้าชั่วคราวเพื่อเป็นแหล่งรายได้เสริมหรือเป็นพื้นที่ร่วมกลุ่มของชุมชนที่ส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนอาศัยพึ่งพาแบบเพื่อนบ้านหรือเครือญาติ เป็นการรวมกลุ่มเฉพาะกิจกรรมของชุมชนเท่านั้น และด้านกายภาพของชุมชนควรปรับปรุงโรงตลาดเป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อลดความแออัดภายในชุมชนซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนนอกเหนือจากคณะกรรมการชุมชนหรือกลุ่มของคณะกรรมการชุมชน

4. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตที่กิจกรรมการค้าส่วนใหญ่เป็นการค้าปลีก ค้าส่ง ทำให้บริบทเดิมของชุมชนไม่สอดคล้องกับการค้าในอดีตทำให้การค้าเดิมกลายเป็นอุปสรรคหรือสิ่งรบกวนกิจกรรมการค้าที่เปลี่ยนแปลงไปให้บริการแก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนเนื่องจากกิจกรรมการค้าเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตทำให้กลุ่มการค้าเดิมของชุมชนลดลงหรือเปลี่ยนแปลงบทบาทของกิจกรรมการค้า ทำให้ถูกลดระดับความสำคัญลงเมื่อมีกิจกรรมของชุมชน แต่เป็นกิจกรรมการค้าเดิมยังเป็นสิ่งที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของวิถีชุมชนเดิม และด้านกายภาพของชุมชนควรปรับปรุงหน้ากอกอาคารของริมแม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อส่งเสริมฟื้นฟูภาพลักษณ์ของชุมชน

5. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเปลี่ยนแปลงตามบริบทของพื้นที่โดยรอบทำให้เกิดกิจกรรมการค้าเพื่อการค้าบริการแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวมากกว่าภายในชุมชนเป็นย่านการค้าที่มีเอกลักษณ์บนพื้นที่ทำเลที่ไม่มีพื้นที่อื่นมีเอกลักษณ์แบบของชุมชน ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้กิจกรรมการค้าอื่นในชุมชนริเริ่มเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการค้าแบบเดิมเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนอาศัยพึ่งพาแบบเครือญาติของส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มการค้าของชุมชน แต่ขาดการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันของชุมชนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการค้า และด้านกายภาพของชุมชนควรจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ส่วนกลางของชุมชนให้ช่วยสนับสนุนกิจกรรมการค้า

6. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเนื่องด้วยบริบทของพื้นที่สนับสนุนให้ประกอบกิจกรรมการค้าที่บริการแก่ผู้มาเยือนมากกว่าชุมชน ควรส่งเสริมกิจกรรมชุมชนหรือพื้นที่ส่วนกลางให้สอดคล้องรับบริการแก่ผู้มาเยือน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนการค้าผสมผสานกับอยู่อาศัยแต่บางส่วนอยู่อาศัยภายนอกชุมชนทำให้การรวมกลุ่มเป็นไปในลักษณะเพื่อประโยชน์ทางกิจกรรมการค้า คณะกรรมการชุมชนควรสนับสนุนพื้นที่ประกอบกิจกรรมการค้ามากกว่าการอยู่อาศัยรวมถึงการจัดระเบียบและแบ่งปันพื้นที่ส่วนกลางเพื่อกิจกรรมการค้า และด้านกายภาพของชุมชนควรปรับปรุงพื้นที่ภายในชุมชนเพื่อประโยชน์ทางกิจกรรมการค้า

7. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 7

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนอาศัยการยึดโยงกับการท่องเที่ยวโดยรอบของชุมชน จึงทำให้ลักษณะกิจกรรมการค้าเดิมที่บริการชุมชนเปลี่ยนแปลงตอบสนองการบริการแก่ผู้มาเยือน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนเพื่อประกอบการค้ามากกว่าการอยู่อาศัย เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นเพื่อการบริการแก่ผู้มาเยือน แต่บริบทของชุมชนยังไม่ได้พัฒนาเพื่อสอดคล้องรับบทบาทใหม่ของชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนควรเปลี่ยนการใช้ประโยชน์โรงตลาดจากเดิมเป็นพื้นที่จัดกิจกรรมชุมชนหรือส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการค้า

8. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 8

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนมีรายได้จากผู้มาเยือนเป็นรายได้หลัก จึงเป็นโอกาสที่การพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นสิ่งกระตุ้นให้กิจกรรมการค้าของชุมชนได้ทวนกลับมาอีกครั้ง ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนเพื่อการค้าตอบสนองแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการรวมกลุ่มการค้าภายในชุมชนทำให้เกิดโอกาสแก่กิจกรรมการค้าอื่นที่ประกอบการค้าให้สอดคล้องกับผู้มาเยือนของกลุ่มกิจกรรมการค้า และด้านกายภาพของชุมชนควรจัดสรรพื้นที่ภายในชุมชนหรือโดยรอบพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เพื่อการส่งเสริมหรือสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยววิถีชุมชน

9. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 9

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนอาศัยผู้มาเยือนมากกว่าชุมชน แต่กิจกรรมการค้ายังต้องอาศัยการสนับสนุนจากกิจกรรมการค้าของชุมชนเป็นการประสานประโยชน์กันระหว่างกลุ่มการค้าของชุมชน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนพึ่งพากันแบบครอบครัว เครือญาติ สนับสนุนช่วยเหลือรับฟังและพร้อมแก้ไขปัญหากระทบกระทั่งระหว่างกลุ่มของชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนในเรื่องการใช้ประโยชน์พื้นที่เปลี่ยนแปลงไปตามทักษะความรู้และความสามารถในการตอบสนองผลประโยชน์การพื้นที่ให้มากที่สุดผนวกกับคณะกรรมการเข้าใจถึงข้อจำกัดของการใช้ผลประโยชน์การพื้นที่ระหว่างพื้นที่ส่วนกลางและพื้นที่กิจกรรมชุมชน

10. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 10

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเป็นลักษณะการค้าแบบบริการ แก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว โดยอาศัยอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นสิ่งกระตุ้นดึงดูดและแตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยรอบ ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนซึ่งมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมผสมผสานกับเอกลักษณ์ของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมของการพัฒนา และด้านกายภาพของชุมชนยังคงรักษาตำราการสื่อสารความหมายเดิมให้แก่ผู้มาเยือนคงเดิม แต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนไม่ได้ลดทอนหรือทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนรวมถึงการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นโอกาสให้ชุมชนขับเน้นอัตลักษณ์ของชุมชน

11. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 11

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเชื่อมยึดกับบริบทโดยรอบของชุมชน ทำให้ลักษณะกิจกรรมการค้าสอดคล้องกับทำเลที่ตั้งของชุมชนรวมถึงการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นโอกาสสนับสนุนฟื้นฟูเอกลักษณ์ภูมิปัญญาชุมชนที่ยึดโยงกับบทบาทของชุมชน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์ดั้งเดิมถึงแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนทำให้เกิดกิจกรรมการค้าเพื่อบริการแก่ผู้มาเยือนแต่ลักษณะการรวมกลุ่มยังเหมือนเดิมแบบครอบครัว เครือญาติ ที่อาศัยการร่วมมือช่วยเหลือประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มของชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนควรส่งเสริมให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่ส่วนกลางเพื่อการรวมกลุ่มจัดกิจกรรมของชุมชน

12. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 12

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนอาศัยรายได้จากผู้มาเยือนหล่อเลี้ยงกิจกรรมการค้าชุมชน ด้วยการใช้ประโยชน์จากบริบทของพื้นที่เป็นสิ่งกระตุ้นช่วยเหลือให้วิถีชีวิตชุมชนดำเนินร่วมกันต่อไปได้ ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนที่สืบสืบทอดวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลมารวมกลุ่มเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันผ่านกิจกรรมของชุมชนโดยคณะกรรมการชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนสะท้อนถึงรูปแบบของความรู้ ปัญญาชุมชนซึ่งแสดงออกผ่านกิจกรรมการค้าภายในอาคาร แต่ขาดพื้นที่ถ่ายถอดส่งต่อมายานอกอาคารโดยถูกจำกัดด้วยพื้นที่ของชุมชน

13. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 13

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนพึ่งพาบริบทโดยรอบของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดผู้มาเยือน ทำให้กิจกรรมการค้าปรับตัวจากเดิมเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อยอดจากต้นทุนเดิมของแต่ละบุคคล ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนการค้าช่วงเวลากลางวันตามพฤติกรรมของผู้มาเยือน แต่ต้องริเริ่มเปลี่ยนแปลงเพื่อโอกาสที่เปลี่ยนไปซึ่งต้องการส่วนร่วมของกลุ่มชุมชนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือความเห็นพ้องด้วยกันผ่านการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะกรรมการชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนในการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ที่พัฒนาการต่อเชื่อมการคมนาคมทางน้ำ-บกให้ชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นสถานีของเปลี่ยนจุดผ่าน ซึ่งควรฟื้นฟูเอกลักษณ์อาคารรวมถึงการจัดระเบียบพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน

14. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 14

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนมีลักษณะเป็นกิจกรรมการค้าแบบครอบครัว เครือญาติ สืบทอดส่งต่อมาหลายรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงประเภทลักษณะการค้าตามต้นทุนของแต่ละบุคคล แต่ถึงแม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจากรุ่นสู่รุ่น ลักษณะการค้ายังคงรักษาวินัยชีวิตของชุมชนคงเดิม ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ กลุ่มการค้าตามแต่ละลักษณะกิจกรรมการค้า แต่เมื่อกาลเวลาทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขนาดของกลุ่มการค้าเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนตรงข้ามกับจำนวนกลุ่มการค้าที่ลดลง เมื่อบริบทของพื้นที่แปลงเปลี่ยนไปตามกระแสการพัฒนาพื้นที่โดยรอบชุมชน และด้านกายภาพของชุมชนควรเปลี่ยนแปลงตามไปบริบทที่เปลี่ยนไปเมื่อการใช้ประโยชน์เดิมไม่ได้ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนเป็นแกนกลางประชาสัมพันธ์หรือริเริ่มแสดงการเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ต้องลดทอนผลประโยชน์เดิมหรือเป็นอุปสรรคต่อโอกาสแสวงหาผลประโยชน์ใหม่

15. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 15

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า ด้านเศรษฐกิจของชุมชนอาศัยต้นทุนเดิมของกิจกรรมการค้าครอบครัวเป็นแรงผลักดันการพัฒนากิจกรรมการค้าเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงของผู้มาเยือน โดยอาศัยการพึ่งพาสนับสนุนซึ่งกันและกันของกลุ่มชุมชน ซึ่งเป็นการเลียนแบบความสำเร็จของกิจกรรมการค้าที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงก่อนหน้า ทำให้ประเภทลักษณะการค้าเกิดการกระจุกตัวรวมกันตามแต่ละความแตกต่างของบริบทโดยรอบชุมชน ส่วนด้านสังคมเป็นชุมชนที่มีการเปลี่ยนแปลงปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาโดยรอบแต่คงรักษาวินัยชีวิตเดิม และด้านกายภาพของชุมชนเนื่องจากเอกลักษณ์ของชุมชนบ่งบอกถึงชุมชนริมแม่น้ำควรจัดระเบียบพื้นที่โดยรอบริมแม่น้ำเพื่อการเปิดมุมมองเข้าสู่ภายในชุมชนที่สนับสนุนการพัฒนาตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

บันทึกการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2 ความคิดเห็นของกลุ่มผู้แทนชุมชน

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มีนาคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

กิจกรรมในการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

- วัตถุประสงค์ในการจัดการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2
- นำเสนอร่างที่ 2 ของการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน
- นำเสนอร่างแผนการดำเนินงานยุทธศาสตร์ เป้าหมายและวิสัยทัศน์ตามการกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชน (ร่างที่ 2)

ความคิดเห็นกับความต้องการของกลุ่มผู้แทนชุมชน

1. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 1

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและคงผลประโยชน์ของแต่ละกลุ่มชุมชน โดยด้านสังคมอาจส่งผลเป็นสิ่งรบกวนกลุ่มการค้าของชุมชน หากไม่สร้างความเข้าใจหรือการตระหนักรู้ถึงผลประโยชน์โดยรวมชุมชน

2. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 2

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องบ่งบอกถึงขอบเขตการรับผิดชอบของแต่ละกลุ่มชุมชนและอาศัยความร่วมมือระหว่างกลุ่ม โดยโครงการด้านเศรษฐกิจอาจช่วยส่งเสริมสนับสนุนบางกลุ่มชุมชน แต่จะเป็นอุปสรรคกับกลุ่มอื่นที่ไม่ได้มีลักษณะกิจกรรมการค้าสอดคล้องหรือสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นชุมชน

3. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 3

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการค้า ซึ่งอาศัยความร่วมมือกันของกลุ่มการค้าชุมชนแต่ต้องยังมีรับฟังการมีส่วนร่วมจากกลุ่มไม่ได้ประกอบกิจกรรมการค้าเพื่อไม่ให้โครงการเป็นสิ่งรบกวนวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งด้านสังคมเป็นการผนวกประสานระหว่างกิจกรรมการค้าและอยู่อาศัยที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

4. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 4

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มีเพื่อกิจกรรมการค้าที่ให้บริการแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องหรือสอดคล้อง

ตามบริบทของพื้นที่ ต้องรักษามลประโยชน์ของกลุ่มการค้าอื่นที่ไม่ใช่ประกอบกิจกรรมการค้าที่ให้บริการแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยว โดยด้านสังคมถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ได้ละทิ้งความสำคัญของกิจกรรมการค้าอื่นและวิถีชีวิตเดิม

5. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 5

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนด้านกายภาพเป็นการรักษาดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน แต่อาจเป็นอุปสรรคต่อทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนส่วนอื่นหากกลุ่มชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมหรือเกิดข้อจำกัดในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน

6. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 6

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนอาศัยศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชน ด้วยมีเป้าหมายจะส่งเสริมสนับสนุนศักยภาพเพื่อลดทอนข้อจำกัดของชุมชน โดยด้านกายภาพหากได้รับความร่วมมือจากกลุ่มของชุมชน

7. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 7

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนที่ชาวชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้และไม่ได้ลดทอนผลประโยชน์ของกลุ่มชุมชน แต่ต้องอาศัยการกระทำอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับเพื่อเรียนรู้อุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อไป โดยด้านเศรษฐกิจและกายภาพต้องประสานความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการค้าของชุมชน ซึ่งอาศัยศักยภาพด้านสังคมเป็นสิ่งขับเคลื่อน

8. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 8

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องดำเนินงานภายใต้ข้อจำกัดชุมชน การเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยศักยภาพเป็นสิ่งที่เกิดการมีส่วนร่วมได้หากชาวชุมชนสามารถพัฒนาศักยภาพหรือลดทอนผลประโยชน์บางอย่างเพื่อมีส่วนร่วมของชุมชน โดยด้านเศรษฐกิจจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนากิจกรรมการค้าสัมฤทธิ์ผลต่อเมื่อมีความพร้อมจะเปลี่ยนแปลง

9. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 9

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเพื่อให้บริการแก่ผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวมากกว่าชาวชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มการค้าชุมชนที่ไม่ได้มีเป้าหมายอย่างกลุ่มการค้าในข้างต้นได้ หากต้องพึ่งพาการเปลี่ยนแปลงพัฒนาจากศักยภาพและข้อจำกัด โดยด้านสังคมและกายภาพเพื่อฟื้นฟูอัตลักษณ์ชุมชน

10. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 10

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาสังคมและกายภาพของชุมชน ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมเป็นสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมได้ ถึงแม้ว่าจะไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ แต่ชุมชนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางสอดคล้องหรือสอดคล้องกับทั้งชุมชน

11. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 11

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องอาศัยการพึ่งพาการมีส่วนร่วมของกลุ่มชุมชน ด้วยการสามารถหรือพร้อมเปลี่ยนแปลงพัฒนาที่ไม่ได้กระทบผลประโยชน์หรือเป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบชุมชน โดยด้านเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคที่อาศัยความร่วมมือจากกลุ่มของชุมชนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์หรือมีข้อจำกัด

12. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 12

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจและสังคมต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มการค้าชุมชนในการช่วยสนับสนุนกิจกรรมการค้าที่สอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ ส่วนด้านกายภาพชุมชนต้องพร้อมจะแสวงหาโอกาสที่จะมาแทนที่ผลประโยชน์ที่จะถูกลดทอน

13. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 13

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจะสัมฤทธิ์ผลเมื่อกลุ่มของชุมชนที่ไม่ได้มีส่วนรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานเข้ามามีส่วนร่วม ต้องสร้างองค์ความรู้เข้าใจในการพัฒนาชุมชน ว่าด้วยการเพิ่มโอกาสและลดอุปสรรคของศักยภาพปัจจุบันของชุมชนเพื่อให้เกิดหรือปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการค้าของชุมชน โดยสังคมที่กลุ่มชุมชนภายในจะได้รับผลประโยชน์มากกว่ากลุ่มอื่นของชุมชน

14. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 14

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนต้องอาศัยศักยภาพและข้อจำกัดของชุมชนในการดำเนินงานให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย และมีปรับปรุงหรือพัฒนาเปลี่ยนแปลงข้อจำกัดต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มของชุมชนที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงแต่ถูกทอดทิ้งศักยภาพเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาข้อจำกัดที่เท่าเทียม ต้องสร้างสิ่งกระตุ้นด้วยความเสมอภาค

15. ผู้แทนชุมชน ลำดับที่ 15

ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น กล่าวได้โดยสรุปว่า สรุปว่า การกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเป็นการปรับปรุงและพัฒนาชุมชนที่ต้องเกี่ยวข้องให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมบูรณาการการทำงานร่วมกันของชุมชน กลุ่มของชุมชน เศรษฐกิจชุมชนและกิจกรรมการค้าเพื่อสะท้อนและนำไปสู่การพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นที่ยอมรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับพื้นที่และสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชนให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันในการบูรณาการเป้าหมายและดำเนินโครงการให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

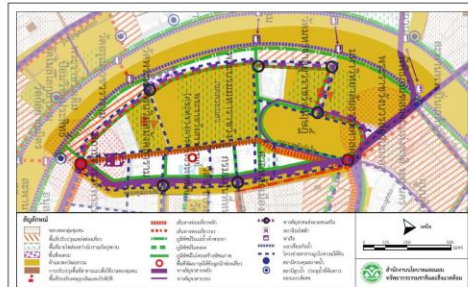
6) แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนา

แนวคิดหลักในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณพระบรมมหาราชวัง คือการเพิ่มการรับรู้และการเข้าถึงพระบรมมหาราชวังและพื้นที่วังหน้าให้มากยิ่งขึ้น โดยการลดอุปสรรคและสิ่งรบกวนภูมิทัศน์ เช่น พื้นปูซีเมนต์บริเวณหน้าหรือพระราชวังวรดิษตามคลอง การปรับปรุงภูมิทัศน์และคลองประวัติศาสตร์ การควบคุมการจราจร การส่งเสริมการสัญจรด้วยเท้า จากจุดเปลี่ยนด้านการขนส่ง สถานีรถไฟฟ้าและท่าเรือ รวมไปถึงปรับเปลี่ยนการใช้งานหน่วยงานสถานที่ที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ให้สามารถส่งเสริมกิจกรรมด้านการอนุรักษ์

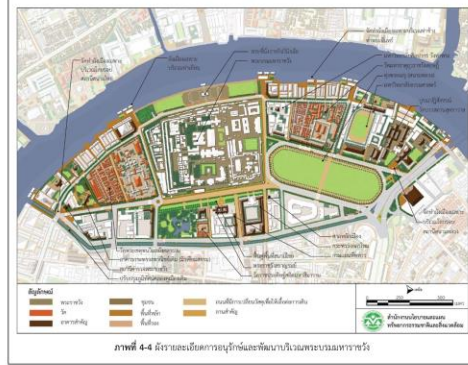
7) การดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนา

พื้นที่พระบรมมหาราชวังและพื้นที่โดยรอบบริเวณคลองคูเมืองชั้นใน หรือพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน เป็นศูนย์กลางของแหล่งมรดกและวิถีทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดในระดับชาติและนานาชาติ มีโอกาสอนุรักษ์และพัฒนาส่วนต่าง ๆ เป็นอย่างมีเอกภาพ คัดเลือก ส่งเสริมให้มีความสมบูรณ์ขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เป็นการ "คืนถิ่น" โครงสร้างและองค์ประกอบของความเป็นราชธานีคืนแก่ดินแดน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีทั้งมรดกทางประวัติศาสตร์ที่มรดกกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อให้สามารถชื่นชมและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวได้มากยิ่งขึ้น การดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณนี้จึงแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- (1) การอนุรักษ์โบราณสถานและมรดกวัฒนธรรม ประกอบด้วย การฟื้นฟูพื้นที่วังหน้า โดยเฉพาะการเปิดให้เห็นที่ว่างและพื้นที่ว่างภายในพระราชวังโบราณตามคลอง การเชื่อมต่อวังในบริเวณวังหน้าเข้าด้วยกันตั้งแต่ริมแม่น้ำเจ้าพระยามาจนถึงสนามหลวง ควบคุมดูแลควบคุมความหนาแน่นอาคารสูงสนามหลวง การปรับปรุงและดูแลพื้นที่ที่ว่างข้าง ท่าพระจันทร์ และย่านเมืองเก่าที่บริเวณสนามกีฬาแห่งชาติให้เกิดกิจกรรมการพักผ่อน การบริการชุมชนและนักท่องเที่ยว การส่งเสริมให้ใช้พื้นที่ของหน่วยงานรัฐและเอกชนเป็นพื้นที่เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ การออกแบบภูมิทัศน์บริเวณคลองประวัติศาสตร์ให้ส่งเสริมเมืองประวัติศาสตร์และเป็นมิตรกับคนทุกกลุ่ม รวมถึงการปรับต้นไม้ในโบราณสถานสำคัญ การให้ความรู้และข้อมูลประวัติศาสตร์และการท่องเที่ยวอย่างปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และดูแลรักษาที่ยั่งยืน และการส่งเสริมให้พื้นที่บริเวณพระบรมมหาราชวังเป็นต้นแบบของการอนุรักษ์ที่ให้บริการประชาชนอย่างเหมาะสม
- (2) การจัดการใช้ประโยชน์ที่ดินและการจราจร ประกอบด้วย การจัดทำผังเมืองเฉพาะสำหรับพื้นที่เป็นย่านการสัญจรบริเวณสถานีรถไฟฟ้าสนามไชยและสถานีรถไฟฟ้ามหานคร การควบคุมการจราจรในลักษณะเปิดและลดปริมาณการจราจรส่วนตัวให้เหลือน้อยที่สุด โดยจัดให้มีความสะดวกในการเดินทางจากสถานีรถไฟที่สำคัญที่ทางน้ำและทางบกเข้าพื้นที่ต่าง ๆ การจัดจุดจอดรถรวม ไปจนถึงการจัดให้มีระบบขนส่งมวลชนรองรับส่งจากสถานีและท่าเรือต่าง ๆ ในพื้นที่
- (3) การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่มีอยู่หรืออยู่คู่ในพื้นที่และการท่องเที่ยวพร้อมกัน ประกอบด้วย การปรับปรุงระบบการป้องกันและระบายน้ำตลอดแนวแม่น้ำเจ้าพระยาให้มีรูปแบบสอดคล้องกันทั้งที่ตื้นเขินและที่ลุ่มต่ำ และวิธีวิจัยชุมชน การควบคุมความแออัดของเมืองในคลองคูเมืองชั้นใน การปรับปรุงภูมิทัศน์ การปรับปรุงปลูกปลูกไม้ประดับและต้นไม้ทางและสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งจัดจุดชมของโบราณสถานที่มีความหลากหลายในเรื่องเอกลักษณ์และเข้าใจได้ง่ายกับคนทุกกลุ่ม การส่งเสริมให้มีการจัดทำโปรแกรมประยุกต์ (Application) หรือสื่อต่อกับฐานข้อมูลบนโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์สื่อสาร

ภาพที่ 4-3 แนวคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง

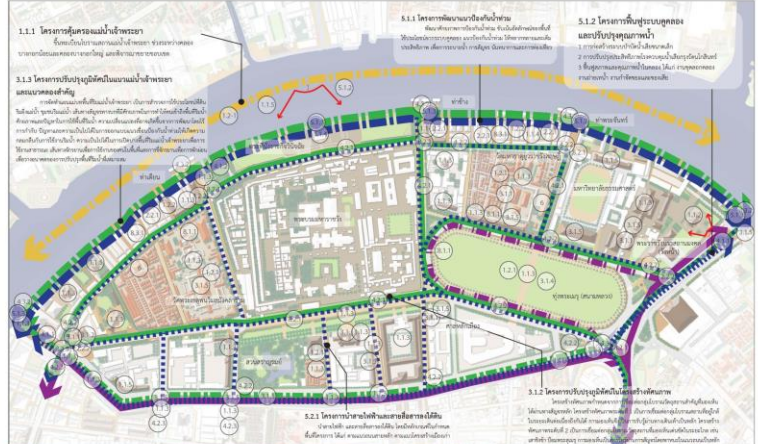

ภาพที่ 4-4 มีรายละเอียดการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณพระบรมมหาราชวัง

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

8) แผนงานและโครงการบริเวณพระบรมมหาราชวัง (กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน)

- 1.1.1 โครงการบูรณะมรดกมรดกวัฒนธรรม
- 1.1.2 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสวนน้ำเจ้าพระยา
- 1.1.3 โครงการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม
- 1.1.4 โครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน
- 1.1.5 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสวนน้ำเจ้าพระยา
- 1.1.6 โครงการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม
- 1.1.7 โครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน
- 1.1.8 โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และสวนน้ำเจ้าพระยา
- 1.1.9 โครงการพัฒนาระบบป้องกันน้ำท่วม
- 1.1.10 โครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน

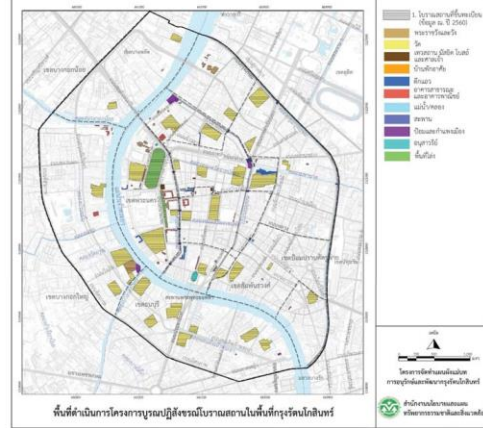

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3-8

แผนผังแผนการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ - เขตราชวัลการอนุรักษ์และพัฒนา

โครงการ 1.1.3	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	
รายละเอียดโครงการ	บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานที่สำคัญหรือมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือมีความสำคัญทางวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากคุณค่าทางศิลปกรรม	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - สำรวจและกำหนดลำดับความสำคัญของโบราณสถานที่จะได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ของโบราณสถานที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบันและอาจมีการขึ้นทะเบียนในเขตราชวัลการ - จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานรายปี - ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานอย่างต่อเนื่อง 	
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา ระยะที่ 1-3 (ปี 1-15)	พื้นที่ / สถานที่ โบราณสถานในบริเวณพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
งบประมาณ	สำรวจและกำหนดลำดับความสำคัญเบื้องต้น ระยะที่ 1	41.0 ล้านบาท
	สำรวจและกำหนดลำดับความสำคัญเบื้องต้น ระยะที่ 2	41.0 ล้านบาท
	สำรวจและกำหนดลำดับความสำคัญเบื้องต้น ระยะที่ 3	41.0 ล้านบาท
	ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ระยะที่ 1	984.0 ล้านบาท
ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ระยะที่ 2	984.0 ล้านบาท	
ดำเนินการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน ระยะที่ 3	984.0 ล้านบาท	
	(เฉลี่ยต่อปี 24.0 ล้านบาท)	
		รวม 3,075.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรมศิลปากร	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรมศิลปากร	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม, สำนักศิลปกรรม, สำนักโบราณคดี)	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	โบราณสถานในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ และอนุรักษ์รักษาให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์	
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำนวนน้อยดำเนินการ	
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงรักษาเป็นปกติ	

แผนที่ 3-3 พื้นที่บูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์

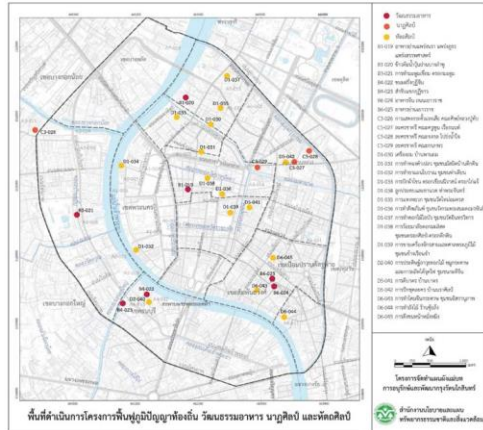
ภาพที่ 3-4 ตัวอย่างการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถาน

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและจังหวัดเชียงใหม่

3-12

แผนผังแผนการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ - เขตราชวัลการอนุรักษ์และพัฒนา

โครงการ 1.2.2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ และหัตถศิลป์	
รายละเอียดโครงการ	กำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณากิจกรรมและได้กิจกรรมการพิจารณาสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ หัตถศิลป์ ของชุมชนและย่าน โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรมที่ได้รับการประเมินคุณค่า และส่งเสริมการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารอนุรักษ์โบราณสถานอันเนื่องมาจากคุณค่าทางศิลปกรรม	
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดทำโครงการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมฟื้นฟู หรือส่งเสริมการศึกษาและการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ หัตถศิลป์ ของชุมชนและย่าน ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การดำเนินการของชุมชนอย่างมีส่วนร่วม - ภาครัฐและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาข้อเสนอโครงการดำเนินการ และอนุมัติงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ - ตรวจสอบและติดตามประเมินผลการดำเนินการ 	
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา ระยะที่ 1-3 (ปี 1-15)	พื้นที่ / สถานที่ แหล่งวิถีวัฒนธรรมในบริเวณกรุงรัตนโกสินทร์
งบประมาณ	สนับสนุนการจัดกิจกรรมและการศึกษาค้นคว้า เพื่อการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ หัตถศิลป์ ในพื้นที่ชุมชนและย่านที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน และประวัติศาสตร์ระยะที่ 1-3 (เฉลี่ยปีละ 15.0 ล้านบาท)	225.0 ล้านบาท
		รวม 225.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร	
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม, กีฬา และการท่องเที่ยว)	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, กรุงเทพมหานคร (สำนักการศึกษา / สำนักงานเขต), สถานศึกษา, ชุมชน / ย่าน, ภาคเอกชน	
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กระตุ้นให้มีการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ หัตถศิลป์	
ประเภทโครงการ	การสนับสนุนการดำเนินการของอาสาสมัคร	
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำนวนน้อยดำเนินการ	
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการตามมาตรฐานการอนุรักษ์และพัฒนา และการจัดการความรู้ตามหัวใจ	

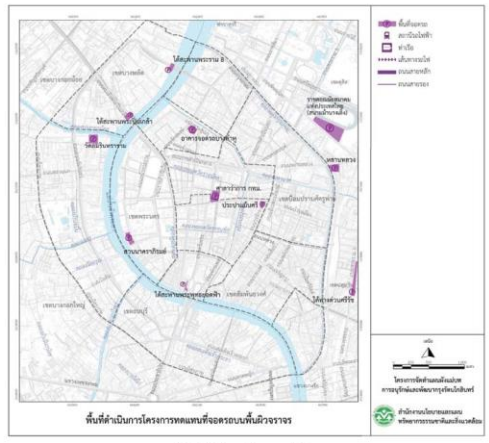
แผนที่ 3-7 พื้นที่ฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ และหัตถศิลป์

ภาพที่ 3-8 ตัวอย่างภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นานาชาติ และหัตถศิลป์

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและจังหวัดเชียงใหม่

โครงการ 4.1.2		โครงการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน	
รายละเอียดโครงการ	ศึกษาและตรวจประเมินพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านการจราจรบนถนนวิภาวดี จักรพงษ์ที่สี่บริเวณถนนวิภาวดีในชั้นที่ 1 ของรัฐและเอกชน ซึ่งตำแหน่งของพื้นที่โครงการจะครอบคลุมพื้นที่จากแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ไปจนถึงแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ในชั้นที่ 1 ของรัฐและเอกชน ซึ่งตำแหน่งของพื้นที่โครงการจะครอบคลุมพื้นที่จากแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ไปจนถึงแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ในชั้นที่ 1 ของรัฐและเอกชน		
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่จอดรถยนต์ 100 คัน ที่ถนนวิภาวดีจากจุดตัดถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ ไปทางทิศใต้ของถนนวิภาวดี - ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่จอดรถยนต์ 100 คัน ที่ถนนวิภาวดีจากจุดตัดถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ ไปทางทิศใต้ของถนนวิภาวดี - ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่จอดรถยนต์ 100 คัน ที่ถนนวิภาวดีจากจุดตัดถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ ไปทางทิศใต้ของถนนวิภาวดี - ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่จอดรถยนต์ 100 คัน ที่ถนนวิภาวดีจากจุดตัดถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ ไปทางทิศใต้ของถนนวิภาวดี 		
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา	พื้นที่ / สถานที่	
งบประมาณ	ระยะที่ 1-2 (ปี 1-10)	พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่จอดรถยนต์	5.0 ล้านบาท
	ระยะที่ 1-2 (ปี 1-10)	พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่จอดรถยนต์	100.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานครและรัฐวิสาหกิจในชั้นที่ 1 (เจ้าของพื้นที่และเจ้าของรถ) กรุงเทพมหานครและรัฐวิสาหกิจในชั้นที่ 1 (เจ้าของพื้นที่และเจ้าของรถ) กรุงเทพมหานครและรัฐวิสาหกิจในชั้นที่ 1 (เจ้าของพื้นที่และเจ้าของรถ)		
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักงานจราจรและขนส่ง)		
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	ผู้รับใช้พื้นที่ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์/กรมธนารักษ์/กรมการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย/ภาคเอกชน)		
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	มีพื้นที่จอดรถยนต์และรถจักรยานยนต์เพิ่มขึ้น ซึ่งอยู่ในจุดที่สะดวกต่อการเชื่อมต่อการสัญจรสาธารณะต่าง ๆ		
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน / การสนับสนุนการดำเนินงานของภาคส่วนอื่น ๆ		
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 1 จัดเป็นโครงการนำร่อง		
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงสภาพพื้นที่		

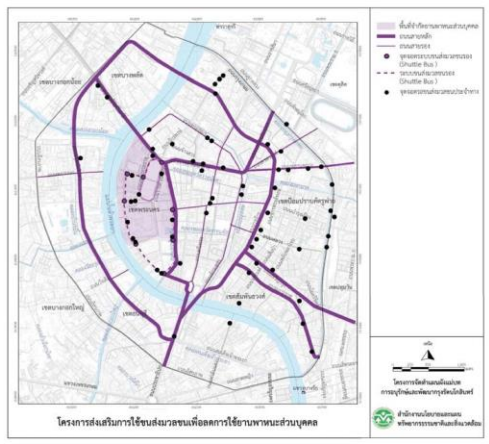
แผนที่ 3-18 พื้นที่พัฒนาระบบขนส่งมวลชน

ภาพที่ 3-24 ภาพสถานการณ์พัฒนาและแนวทางการพัฒนาพื้นที่จอดรถยนต์วิภาวดี

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการ 4.2.2		โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	
รายละเอียดโครงการ	จัดหาระบบขนส่งมวลชนแบบรถโดยสารในบริเวณกรุงเทพมหานครชั้นที่ 1 โดยให้ผู้ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคลสามารถใช้บริการรถโดยสารในชั้นที่ 1 ของรัฐและเอกชน ซึ่งตำแหน่งของพื้นที่โครงการจะครอบคลุมพื้นที่จากแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ไปจนถึงแยกถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ในชั้นที่ 1 ของรัฐและเอกชน		
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดแนวเส้นทางและจุดจอดให้สอดคล้องกับการเชื่อมโยงภายในและภายนอกพื้นที่ - ศึกษาค่าใช้จ่ายและปริมาณผู้ใช้บริการเพื่อศึกษาค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน - ศึกษาความเหมาะสมของพื้นที่จอดรถยนต์ 100 คัน ที่ถนนวิภาวดีจากจุดตัดถนนวิภาวดีและถนนจรัญญูราษฎร์ ไปทางทิศใต้ของถนนวิภาวดี 		
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา	พื้นที่ / สถานที่	
งบประมาณ	ระยะที่ 1 (ปี 1-10)	พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่จอดรถยนต์	10.0 ล้านบาท
	ระยะที่ 1 (ปี 1-10)	พื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นพื้นที่จอดรถยนต์	10.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร (สำนักงานจราจรและขนส่ง)		
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร การรถไฟแห่งประเทศไทย บริษัท รัฐบาลและเอกชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ ผู้ประกอบการขนส่งสาธารณะ		
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล มีความสะดวกในการสัญจรและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง		
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน		
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จัดเป็นโครงการนำร่อง		
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน		

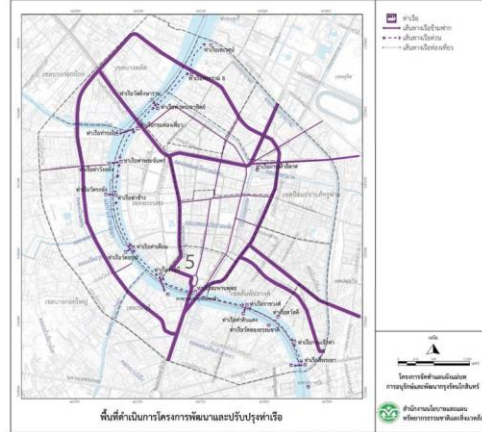
แผนที่ 3-20 พื้นที่ส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล

ภาพที่ 3-26 แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่จอดรถยนต์

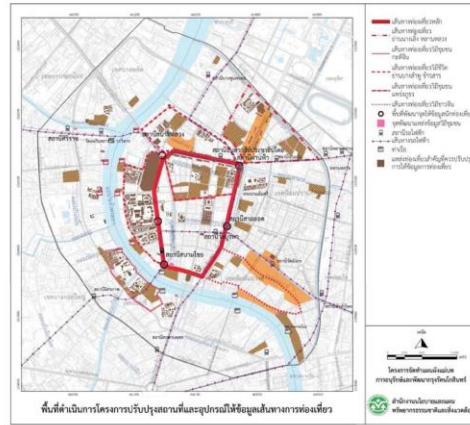
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการ 4.3.2		โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	
รายละเอียดโครงการ	จุดประสงค์ 4 ด้านการจราจร / แผนงาน 4.3 การออกแบบ พัฒนาและปรับปรุงจุดเชื่อมต่อทางกายภาพ		
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - กำหนดเส้นทางทางเรือเพื่อให้เชื่อมต่อไปยังท่าเรือบริเวณท่าเรือและเรือโดยสารข้ามฟากแม่น้ำเจ้าพระยา - จัดการสิ่งขรุขระน้ำให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อความปลอดภัยและความคงทนถาวรที่เพิ่มขึ้น เพื่อความสะดวกในการจอดเทียบเรือ - ปรับปรุงท่าเรือให้เหมาะสมต่อการใช้งานและสอดคล้องกับพื้นที่ - จัดการจุดเชื่อมต่อทางกายภาพบริเวณพื้นที่เชื่อมต่อบริเวณของ รถยนต์คน และระบบราง 		
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา	พื้นที่ / สถานที่	
งบประมาณ	ท่าเรือโดยรอบพื้นที่กรุงเทพมหานครจำนวน 16 ท่าเรือ ท่าเรือ 3.0 ล้านบาท (พื้นที่บริเวณที่สามารถดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงได้ก่อน ให้พื้นที่อื่นสามารถดำเนินการได้ในภายหลัง โดยจะต้องอยู่ภายใต้วง ระยะเวลาที่ 1-2)		รวม 48.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรมเจ้าท่า		
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรมเจ้าท่า		
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร บริษัท เรือข้ามน้ำพระยา จำกัด กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง)		
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการเดินทางของประชาชนภายในและภายนอกพื้นที่ที่มีการเดินทางเรือเชื่อมต่อการสัญจรระหว่างท่าเรือคน และระบบรางได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้ประชาชนมีทางเลือกในการคมนาคมที่หลากหลาย สามารถใช้ระบบขนส่งมวลชนและการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลได้มากขึ้น		
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามแผนงานที่ 2 ของแผนงาน		
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 2 จำเป็นต่อการดำเนินการ		
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อม		

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

โครงการ 8.2.1		โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว	
รายละเอียดโครงการ	จุดประสงค์ 6 ด้านการท่องเที่ยว / แผนงาน 8.2 การพัฒนาการท่องเที่ยว		
กิจกรรมที่สำคัญของโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวที่บริเวณจุดสำคัญ - จัดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวที่บริเวณจุดสำคัญ 		
ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	ช่วงเวลา	พื้นที่ / สถานที่	
งบประมาณ	ศึกษาและออกแบบจุดติดตั้ง ระยะที่ 1 ติดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว ระยะที่ 1 ศึกษาและออกแบบจุดติดตั้ง ระยะที่ 2 ติดตั้งจุดให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและป้ายข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว ระยะที่ 2		รวม 20.0 ล้านบาท
แหล่งที่มาของงบประมาณ	กรุงเทพมหานคร		
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)		
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย		
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลการท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น และสามารถใช้บริการได้อย่างสะดวกและปลอดภัย		
ประเภทโครงการ	การดำเนินการตามแผนงานที่ 2 ของแผนงาน		
ความสำคัญ	ความสำคัญลำดับที่ 3 สนับสนุนการดำเนินการ		
ลักษณะการดำเนินการ	มีการดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อม		

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

ภาคผนวก ข. เอกสารการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ-การประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1 และ 2

เอกสารประกอบการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

วันที่ 8 ตุลาคม 2564 แบบเสมือนจริง

ผู้สัมภาษณ์ : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ : รองศาสตราจารย์ ดร. เกรียงไกร เกิดศิริ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

วันที่ 18 ตุลาคม 2564 แบบเสมือนจริง

ผู้สัมภาษณ์ : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้สัมภาษณ์ : อาจารย์ ดร.พรสรร วิเชียรประดิษฐ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

**ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร**

ศักยภาพ : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทลภิชัย พาณิชภักดิ์

นิสิตผู้เสนอโครงร่าง : นายเขตนคร อภิเดชไพศาล 6372002725

หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำถามในการวิจัย

1

1. ชุมชนท่าเตียนปัจจุบันมีศักยภาพและข้อจำกัดที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์อย่างไรบ้าง

2. ศักยภาพชุมชนท่าเตียนที่มีอยู่พอเพียงที่จะสามารถพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ได้หรือไม่

3. แนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนท่าเตียนเพื่อให้สามารถพัฒนาชุมชนให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

2

1. **ศึกษา**แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และแนวทางที่กำหนดการพัฒนาชุมชนท่าเตียน

2. **ศึกษา**ศักยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพและความต้องการชาวชุมชนท่าเตียนในการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชนให้เป็นไปตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

3. **วิเคราะห์**ความเพียงพอของศักยภาพและข้อจำกัดของชาวชุมชนท่าเตียนในการดำเนินการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

4. **เสนอแนะแนวทาง**ในการพัฒนาศักยภาพชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและกายภาพตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความเป็นมาและความสำคัญ

4

แผนผังแบ่งการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน โดยกำหนดพื้นที่ชุมชน

ส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับชุมชน เน้นธุรกิจขนาดเล็กที่ดำเนินการโดยคนในพื้นที่

การดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณที่ 1

ท่าเตียน

เศรษฐกิจชุมชน
เอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน

ครอบคลุมพื้นที่ตามขอบัญญัติ
กรุงเทพมหานคร 5 บริเวณ

เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเป็นจุดเปลี่ยนถ่ายการสัญจรทางน้ำและทางบก

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

5

การดำเนินการเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่บริเวณที่ 1

ท่าช้าง

ท่าพระจันทร์

ระยะทางระหว่างโครงการ

ท่าเตียน - ท่าช้าง : 850 เมตร
ท่าช้าง - ท่าพระจันทร์ : 600 เมตร

ท่าเตียน

ที่มาภาพ : แผนผังแบ่งการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

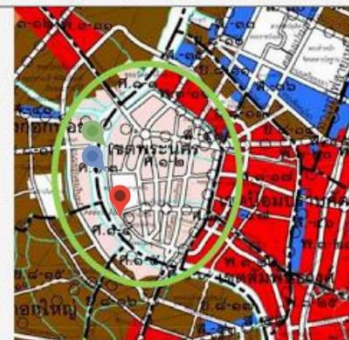
การปรับปรุงและดูแลพื้นที่ ท่าช้าง ท่าพระจันทร์ และท่าเตียนให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

6

การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556

ที่ดินประเภท ศ.1
พื้นที่อนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

ผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร (ปรับปรุงครั้งที่ 4)

ที่ดินประเภท พ.1
พื้นที่พาณิชย์กรรมในเขตอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

7

การเข้าถึง

- แนวเดินรถสวนกัน
- แนวเดินรถทางเดียว

คำถามในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

8

แนวคิดการพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

1.ตามแผนแม่บทกรุงเทพฯ กำหนดบทบาทของท่าเตียนไว้

“ให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว”

ฐานะที่ท่านอาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

9

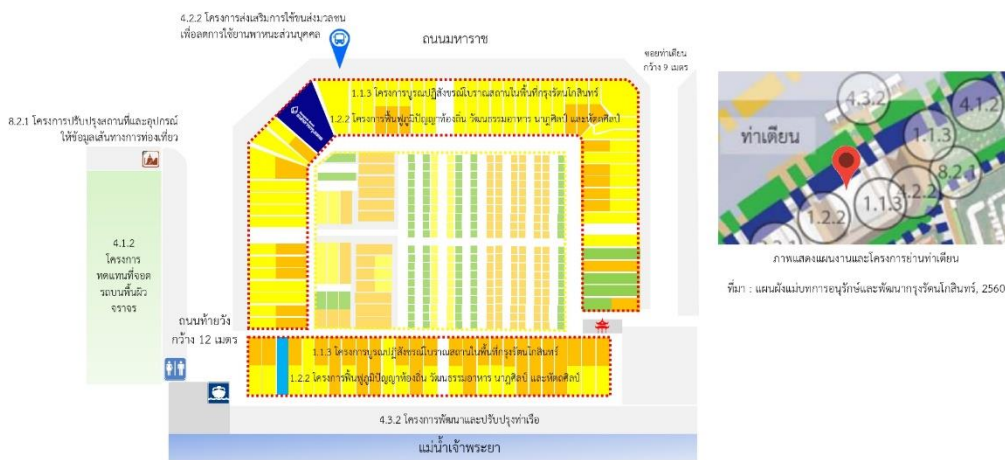
แผนงานและโครงการ

ที่มาภาพ : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

แผนงานและโครงการ	ท่าช้าง	ท่าพระจันทร์	ท่าเตียน
1.1.3 โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	X	-	X
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	-	X	X
4.1.2 โครงการถอดแทนที่อาคารบนพื้นผิวจราจร	-	-	X
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	X	X	X
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	X	X	X
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว	X	X	X

แผนงานและโครงการย่านท่าเตียน 10

คำถามในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า 11

แนวทางการดำเนินงานพัฒนาชุมชนท่าเตียนตามแผนผังแม่บทกรุงฯ พ.ศ. 2575

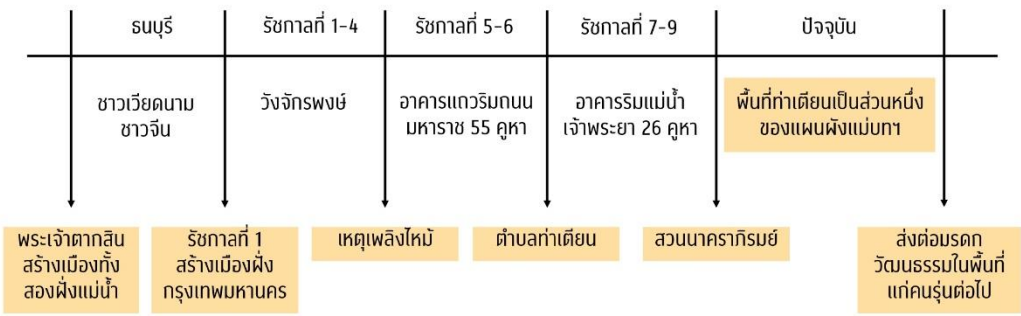

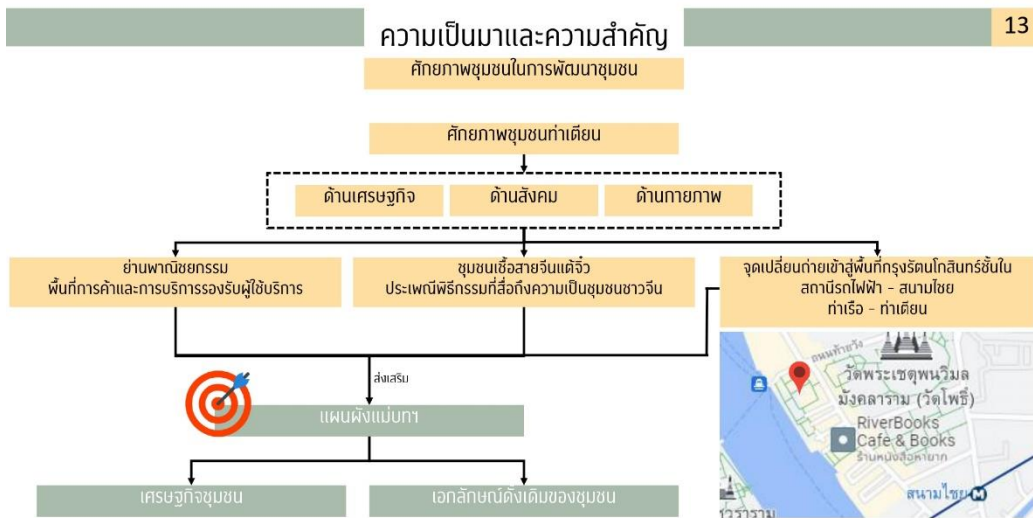
2.ตามแผนแม่บทกรุงฯ กำหนดแนวทางการดำเนินงานย่านท่าเตียนไว้ 6 โครงการ
 ท่านอาจารย์เห็นว่าแนวทางการดำเนินงานที่กำหนดไว้นั้นเป็นอย่างไร
 ท่านอาจารย์คิดว่า ชุมชนท่าเตียน ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาชุมชนให้ไปไปตามแผนกรุงฯ หรือไม่อย่างไร

แผนงานและโครงการ	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1.1.3 โครงการบูรณาการปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์	กรมศิลปากร
1.2.2 โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีวัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)
4.1.2 โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นที่ผิวจราจร	กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง) และ ผู้ทรงสิทธิในพื้นที่
4.2.2 โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล	กรุงเทพมหานคร (สำนักการจราจรและขนส่ง)
4.3.2 โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ	กรมเจ้าท่า
8.2.1 โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางรถโดยสาร	กรุงเทพมหานคร (สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว)

ความเป็นมาและความสำคัญ 12

ชุมชนท่าเตียน

ความเป็นมาและความสำคัญ

ที่ตั้งและองค์ประกอบชุมชนท่าเตียน

1.ท่าเรือท่าเตียน

ที่มา : Google maps, <https://maps.google.co.th> (พิกัดค้นหา 13.746045.100.490824)

3.วัดโพธิ์

2.พระปรางค์วัดอรุณ

4.สถานีรถไฟฟ้าสนามไชย

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

ศักยภาพของทรัพย์สิน

ท่าช้าง

ท่าพระจันทร์

ท่าเตียน

ด้านเศรษฐกิจ	ท่าช้าง	ท่าพระจันทร์	ท่าเตียน
ร้านค้าของชำ	-	X	X
ร้านอาหาร	X	X	X
ร้านยา	X	X	X
ร้านกาแฟ	X	X	X
ร้านเบเวจ	-	-	X
ที่พักชั่วคราว	-	-	-
อื่นๆ	Golden Place	ร้านค้าเครื่องเขียน / ร้านค้าเครื่องประดับ / ร้านเช่าพระ / ฯลฯ	ร้านค้าปลีก คำสั่ง

การวิเคราะห์พื้นที่ตั้งโครงการ

16

ศักยภาพของทรัพย์สิน

	ท่าช้าง	ท่าพระจันทร์	ท่าเตียน
ด้านสังคม	ท่าช้าง	ท่าพระจันทร์	ท่าเตียน
ชุมชน	-	-	X
ด้านกายภาพ	ท่าช้าง	ท่าพระจันทร์	ท่าเตียน
ท่าเรือด่วน	X	X	X
ท่าเรือข้ามฟาก	X	X	X
สถานีรถไฟ	-	-	X
แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	X	-	X

ขอบเขตงานวิจัย

17

ขอบเขตด้านพื้นที่และกลุ่มตัวอย่าง

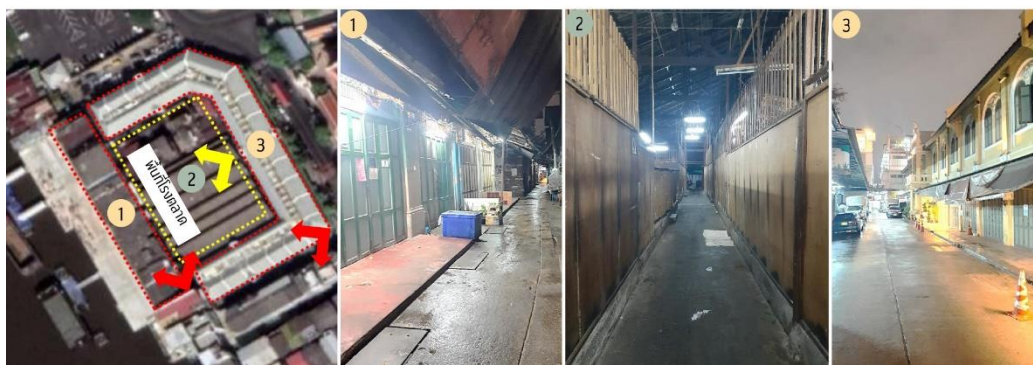
ลักษณะกายภาพ	กิจกรรม	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มที่ 1 อาคารพาณิชย์กว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร ความสูง 3-4 ชั้น ริมแม่น้ำเจ้าพระยา จำนวน 26 คูหา	ร้านค้า / พักอาศัย	26 คูหา	8 คูหา
กลุ่มที่ 2 แผงค้า บุคคลภายนอก จำนวน 206 แผง	แผงค้า	206 แผง	-
กลุ่มที่ 3 อาคารพาณิชย์กว้าง 3.5 เมตร ลึกประมาณ 12 เมตร ความสูง 2.5 ชั้น ริมถนนมหาสาร จำนวน 55 คูหา	ร้านค้า / พักอาศัย	55 คูหา	22 คูหา

ที่มา : Google maps, <https://maps.google.co.th> (พิกัดค้นหา 13.746045, 100.490824)

กลุ่มตัวอย่าง 30 คูหา (1 ใน 3 ของจำนวนประชากร)

ลักษณะกายภาพภายในชุมชนท่าเตียน

18

ลักษณะกายภาพภายในชุมชนท่าเตียน

19

ลักษณะกายภาพภายในชุมชนท่าเตียน

20

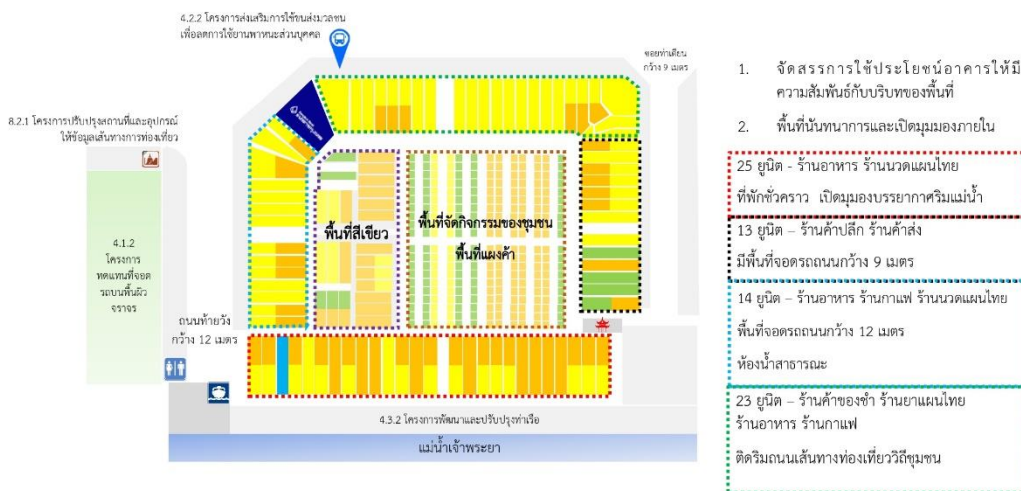
ลักษณะกายภาพภายในชุมชนท่าเตียน

21

แบบร่างแผนพัฒนาชุมชนครั้งที่ 1 จากการศึกษาเอกสาร

28

คำถามในการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์และพัฒนาย่านเมืองเก่า

29

ข้อเสนอแนะแผนพัฒนาชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนผังแม่บทกรุงเทพฯ พ.ศ. 2575

4. จากการศึกษาแผนแม่บทกรุงเทพฯ ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ร่างผังและแผนพัฒนาชุมชนท่าเทียบในเบื้องต้น
ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่างแผนและผังการพัฒนาชุมชนดังกล่าวอย่างไรบ้าง

5. หากจะดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว
ท่านอาจารย์คิดว่า ชาวชุมชนควรมีบทบาทในการดำเนินงานตามแผนผังนั้นอย่างไรบ้าง

6. หากชุมชนต้องดำเนินการตามแผนและผังดังกล่าว
ท่านอาจารย์เห็นว่า ชาวชุมชนควรต้องพัฒนาศักยภาพของตนอย่างไรบ้าง

ในกรณีที่ชุมชนต้องการพัฒนาศักยภาพ
ในส่วนที่ขาดไปจนไม่สามารถพัฒนาตามแผนพัฒนาชุมชนที่สอดคล้องกับแผนแม่บทกรุงเทพฯ ได้
ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะว่าชาวชุมชนควรดำเนินการอย่างไร

7. ท่านอาจารย์มีข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานวิจัยของวิทยานิพนธ์นี้ อย่างไรบ้าง

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มกราคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

ถ่ายภาพ : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

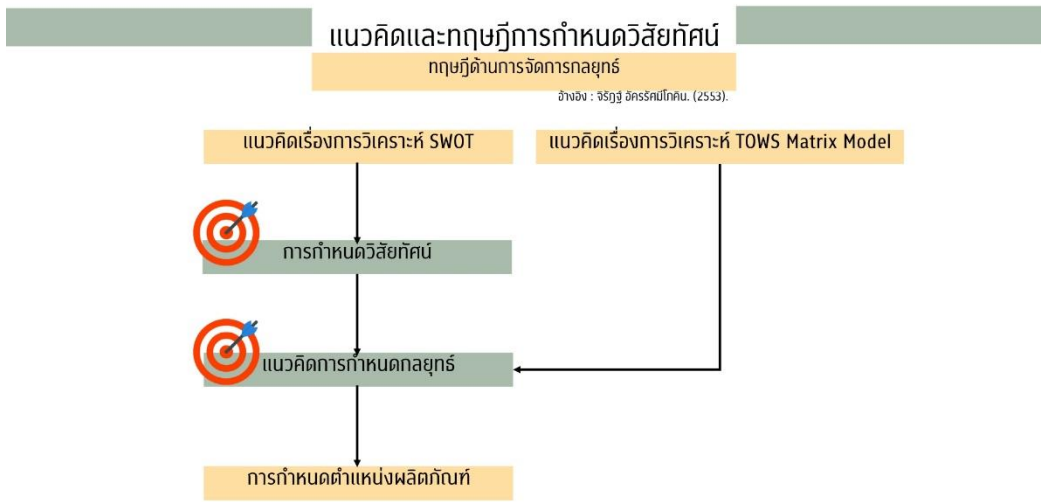
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทลภพ พานิชภักดิ์
นิสิตผู้เสนอโครงร่าง : นายเขตนคร อภิเดชไพศาล 6372002725

หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หัวข้อ		หน้า
1	แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	1
2	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
3	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย	8
4	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	15

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนกำเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	1
----------------------------------	-----------------------	-------------------------------------	--------------------------	---

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ SWOT

อ้างอิง : เภาวัน อัครกุลไชย. (2555).

<p>STRENGTHS</p> <p>จุดแข็งที่ทำให้ขายได้</p> <ul style="list-style-type: none"> ความได้เปรียบ ความแตกต่าง จุดขาย ทักษะต่างๆ ปัจจัยอื่นๆ 	<table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td></td> <td>ข้อดี</td> <td>ข้อเสีย</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ภายใน</td> <td style="background-color: #ADD8E6;">S</td> <td style="background-color: #FFD700;">W</td> <td></td> </tr> <tr> <td>ภายนอก</td> <td style="background-color: #90EE90;">O</td> <td style="background-color: #FFB6C1;">T</td> <td></td> </tr> </table>		ข้อดี	ข้อเสีย		ภายใน	S	W		ภายนอก	O	T		<p>WEAKNESSES</p> <p>จุดอ่อนที่ไม่ควรมี</p> <ul style="list-style-type: none"> ข้อจำกัด สิ่งกีดขวาง ปัญหา จุดด้อย ปัจจัยอื่นๆ 	<p>THREATS</p> <p>อุปสรรคที่ต้องกำจัด</p> <ul style="list-style-type: none"> ปัญหาภายนอก อุปสรรค คู่แข่ง เทรนด์ด้านลบ ปัจจัยอื่นๆ
	ข้อดี	ข้อเสีย													
ภายใน	S	W													
ภายนอก	O	T													

ที่มาภาพ : Thaiwinner

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนกำเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	2
----------------------------------	-----------------------	-------------------------------------	--------------------------	---

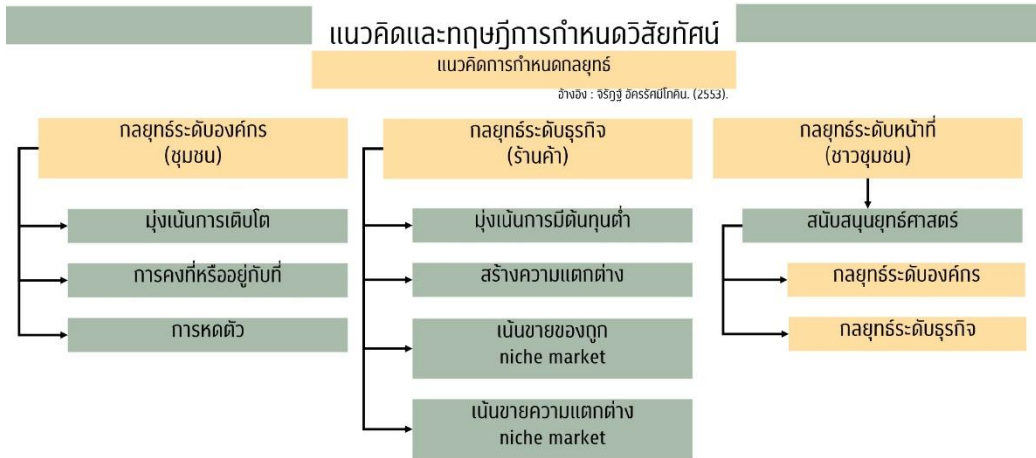
แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์

แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ TOWS Matrix Model

อ้างอิง : จิรภูมิ อัครศรีมโกศล. (2553).

	ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (S) S1,S2,S3	จุดอ่อน (W) W1,W2,W3
ปัจจัยภายนอก			
โอกาส (O) O1,O2,O3		S1-3,O1-3 ใช้จุดแข็งร่วมกับโอกาส (กลยุทธ์เชิงรุก)	W1-3,O1-3 ใช้โอกาสลดจุดอ่อน (กลยุทธ์เชิงแก้ไข)
อุปสรรค (T) T1,T2,T3		S1-3,T1-3 ใช้จุดแข็งรับมืออุปสรรค (กลยุทธ์เชิงป้องกัน)	W1-3,T1-3 แก้ไขจุดอ่อนและเลี่ยงอุปสรรค (กลยุทธ์เชิงรับ)

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนกำเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	3
----------------------------------	-----------------------	-------------------------------------	--------------------------	---

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู่วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	4
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	---

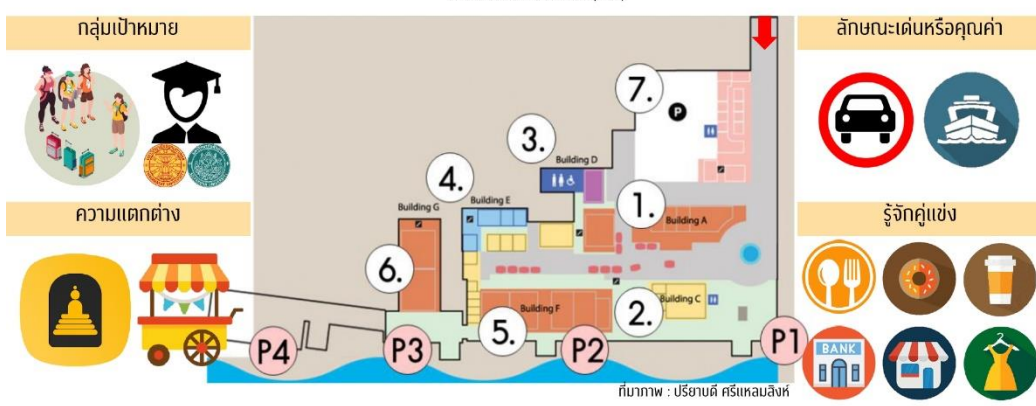

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู่วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	5
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	---

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการท่ามหาราช

อ้างอิง : ปรีชาบดี ศรีแหลมสิงห์. (2559).

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู่วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	6
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	---

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยอดพิมาน ริเวอร์วอล์ค
อ้างอิง : Yodpiman River Walk. (2014).

กลุ่มเป้าหมาย

ลักษณะเด่นหรือคุณค่า

ความแตกต่าง

ที่มาภาพ : Yodpiman River Walk

รู้จักคู่แข่ง

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้อยู่อาศัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	7
----------------------------------	-----------------------	--	--------------------------	---

การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้อยู่อาศัย

การวิเคราะห์ SWOT ชุมชนท่าเทียบ

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<p>1.ด้านสังคม</p> <p>S1: เป็นชุมชนชาวจีนดั้งเดิม</p> <p>S2: ความเป็นเอกลักษณ์และประเพณีชาวจีน</p> <p>S3: ความสามัคคีและความเข้มแข็งสายตระกูลของชุมชน</p> <p>2.ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>S4: เป็นชุมชนการค้า</p> <p>S5: สัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ที่ชุมชนกับการค้าของไทย</p> <p>S6: ย่านพาณิชย์กรรม</p> <p>S7: มีเงินทุนในการลงทุนและพัฒนาการค้าอยู่ตลอดเวลาทำให้ธุรกิจไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่</p> <p>3.ด้านกายภาพ</p> <p>S8: พื้นที่การค้าและการบริการรองรับผู้ใช้บริการจากสถานที่ราชการและหน่วยงานต่างๆ</p> <p>S9: จุดเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน</p> <p>S10: เป็นพื้นที่หัวแคว Gateway นำไปสู่วัดอรุณ วัดโพธิ์</p> <p>S11: อาคารอนุรักษ์ / ประวัติศาสตร์</p>	<p>1.ด้านสังคม</p> <p>W1: จำนวนสมาชิกชุมชน</p> <p>2.ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>W2: ขาดการพัฒนาเทคโนโลยี</p> <p>W3: ประเภทลักษณะการค้าไม่มีความหลากหลาย</p> <p>3.ด้านกายภาพ</p> <p>W4: ขาดการดูแลและจัดระเบียบสภาพแวดล้อมชุมชน</p> <p>W5: สภาพอาคารบางส่วนยังไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุง</p>

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้อยู่อาศัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	8
----------------------------------	-----------------------	--	--------------------------	---

การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้อยู่อาศัย

การวิเคราะห์ SWOT ชุมชนท่าเทียบ

โอกาส	อุปสรรค
<p>1.ด้านสังคม</p> <p>O1: โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์</p> <p>2.ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>O2: โครงการส่งเสริมการใช้งานส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล</p> <p>O3: โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางทางท่องเที่ยว</p> <p>3.ด้านกายภาพ</p> <p>O4: โครงการบูรณาการปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์</p> <p>O5: โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นที่สาธารณะ</p> <p>O6: โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ</p>	<p>1.ด้านสังคม</p> <p>T1: แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ไม่ได้จัดทำมาเพื่อพัฒนาชุมชน</p> <p>2.ด้านเศรษฐกิจ</p> <p>T2: สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019</p> <p>3.ด้านกายภาพ</p> <p>T3: ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการควบคุมความสูงอาคารภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน</p>

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้อยู่อาศัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	9
----------------------------------	-----------------------	--	--------------------------	---

การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ TOWS Matrix Model ชุมชนท่าเทียบ

SO	จุดแข็ง
โอกาส	<p>กลยุทธ์มุ่งเน้นการเติบโต พิจารณาจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นพื้นที่ย่านที่สำคัญของศูนย์กลางประวัติศาสตร์อยู่ภายในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นในและการเสริมศักยภาพด้านกายภาพในพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ (S1-11, O1-6) 2. กรัฟฟิตีชุมชนที่มีคุณภาพ ผสมผสานกับการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงการผนวกการท่องเที่ยวเข้ากับประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลก่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น (S1-7, O1) 3. จิตวิญญาณของพื้นที่ น่าจะส่งผลที่ดีกับการรับรู้ของผู้นำเขื่อนและนักท่องเที่ยว ผ่านการประชาสัมพันธ์และรณรงค์จากภาครัฐ (S8-11, O2-6)
WO	จุดอ่อน
โอกาส	<p>กลยุทธ์คงที่ พิจารณาจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กายภาพที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเองและคู่กับลักษณะการค่าเช่ากลุ่มเป้าหมายขนาดเล็ก โดยรวมอาจส่งผลที่ดีต่อการส่งเสริมของรัฐในการท่องเที่ยว (W3-5, O4-6) 2. การพัฒนาเทคโนโลยีก่อให้เกิดการลงทุนเป็นจำนวนมากแต่เนื่องด้วยเศรษฐกิจที่ดิ่ง การจับจ่ายใช้สอยมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการมาใช้บริการของผู้นำเขื่อนและนักท่องเที่ยวแต่ละครั้งมีการจ่ายเงินมากขึ้น (W2, O3)
ST	จุดแข็ง
อุปสรรค	<p>กลยุทธ์คงที่ พิจารณาจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ใช้วิธีการขยายตัว ลดหรือเลิกกิจ แต่จะคงลักษณะการดำเนินงานเดิมและหน้าเดิม โดยจะมีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย เพื่อให้ผู้นำเขื่อนและนักท่องเที่ยวเกิดการเลือกใช้บริการของชุมชน จึงต้องมีการสร้างความโดดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะให้กับชุมชน เป็นการสร้างสิ่งดึงดูดที่ทำให้เกิดความแตกต่าง ทำให้ผู้นำเขื่อนและนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ชุมชน (S1-6, T1-3)
WT	จุดอ่อน
อุปสรรค	<p>กลยุทธ์การหดตัว พิจารณาจาก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การคงและรักษาคุณภาพสถาปัตยกรรมที่คงไว้คู่กับย่านประวัติศาสตร์ ให้มีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยแก่สภาพแวดล้อมและอาคารที่ทรุดโทรม แต่ต้องรักษาเอกลักษณ์และจิตวิญญาณของพื้นที่เป็นเรื่องสำคัญ (W1-6, T1-3)

การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย

การวิเคราะห์ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ตามสัญลักษณ์ด้านวัฒนธรรม

<p>ไม่มีคุณค่าทางสังคม</p> 	<p>มีคุณค่าทางสังคม</p>
<p>คุณค่าทางสถาปัตยกรรมการอนุรักษ์สูง</p> 	
<p>คุณค่าทางสถาปัตยกรรมการอนุรักษ์ต่ำ</p> 	

คุณค่าทางสถาปัตยกรรม อาคารและสิ่งแวดล้อม จากการออกแบบด้วยศาสตร์ทางด้านศิลปะ การจัดวางที่ว่าง ทัศนศิลป์ ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของสังคมในยุคสมัยนั้น

คุณค่าทางสังคม การเป็นสถานที่ที่มีความหมายต่อความสัมพันธ์ในชุมชนอันก่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	14
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	----

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

คำถามและคำตอบ

1. แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ SWOT
2. แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์ TOWS Matrix Model
3. แนวคิดการกำหนดกลยุทธ์
4. การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์
5. โครงการท่ามหาราช
6. ยอดพิมาน ริเวอร์วอล์ค
7. การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	15
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	----

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

1. ย่านการค้าขึ้นในปัจจุบันต่างเสนอลักษณะที่หลากหลายและเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ท่านคิดว่าอะไรเป็นสิ่งที่แตกต่างและเป็นเอกลักษณ์ของย่านท่าเทียบ
2. ท่านคิดว่ามีวิธีการรักษาเอกลักษณ์ของย่านท่าเทียบอย่างไร

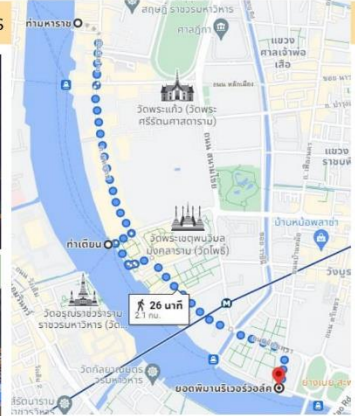
<p>ท่ามหาราช</p> 	<p>ท่าเทียบ</p> 	<p>ยอดพิมาน ริเวอร์วอล์ค</p>
		

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเทียบของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย	16
----------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	--------------------------	----

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

3. ท่านคิดว่าสถานที่ตั้งย่านท่าเตียน มีผลต่อการเลือกใช้บริการของผู้มาเยือนและนักท่องเที่ยวอย่างไร

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย **แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย 17**

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

4. ท่านคิดว่าสภาพสถาปัตยกรรมแวดล้อมและอาคารของชุมชนเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงหรือไม่ ถ้าต้องปรับปรุงท่านต้องการให้มีการปรับปรุงอย่างไร

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย **แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย 18**

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

- 5. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีลักษณะกิจกรรมการค้าเป็นอย่างไร
- 6. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีกิจกรรมการค้าและการบริการรับรองแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยวอะไรบ้าง
- 7. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีสิ่งอำนวยความสะดวกหลากหลายและเพียงพอ หรือไม่อย่างไร

แนวคิดและทฤษฎีการกำหนดวิสัยทัศน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย **แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย 19**

แบบสัมภาษณ์ใช้ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

- 8. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีความได้เปรียบกว่าย่านการค้าอื่นทางด้านใดบ้าง
- 9. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีความเสียเปรียบกว่าย่านการค้าอื่นทางด้านใดบ้าง
- 10. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีโอกาสใดบ้างที่ส่งผลต่อกิจกรรมการค้า
- 11. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียน มีอุปสรรคใดบ้างที่เป็นผลเสียต่อกิจกรรมการค้า ยอดขาย กำไรของหรือประสิทธิภาพในการบริหารกิจกรรมการค้าของท่าน

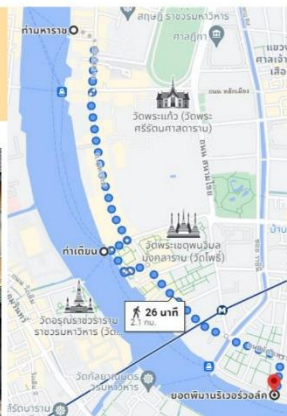

แนวคิดและทฤษฎีการทำนควิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย	20
---------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	-----------------------	----

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

- 12. ในขณะที่ย่านท่าเตียนมีปัญหาอะไรบ้างและจะส่งผลกระทบต่อย่านท่าเตียนอย่างไร มีวิธีแก้ไขหรือไม่อย่างไร
- 13. ท่านคิดว่าความสามารถในการแข่งขันของย่านท่าเตียนในย่านการค้าอื่นโดยรวมเป็นอย่างไร
- 14. ย่านท่าเตียนมีแนวทางรับมือแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์อย่างไรบ้าง

แนวคิดและทฤษฎีการทำนควิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย	21
---------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	-----------------------	----

แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย

วิสัยทัศน์ชุมชน

15. ท่านคิดว่าย่านท่าเตียนควรกำหนดวิสัยทัศน์ชุมชนให้มีเป้าหมายที่ใช้กำหนดทิศทางการพัฒนาศึกษาภาพชุมชนในอนาคตอย่างไรบ้าง

1. ภาพในอนาคต
2. เป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดขึ้น
4. มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการวางแนวทางการพัฒนา
5. สามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น
6. สื่อสารได้อย่างง่ายและชัดเจน

แนวคิดและทฤษฎีการทำนควิสัยทัศน์	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การวิเคราะห์ชุมชนท่าเตียนของผู้วิจัย	แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย	22
---------------------------------	-----------------------	--------------------------------------	-----------------------	----

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มีนาคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

ที่มาภาพ : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทลภพ พานิชภักดิ์

นิสิตผู้เสนอโครงร่าง : นายเขตนคร อภิเดชไพศาล 6372002725

หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาเคหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อ	สารบัญ	ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1	หน้า
1	วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน [SWOT Analysis]		1
2	วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน		2
3	วิสัยทัศน์ชุมชน		9
4	โครงการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ [ย่านท่าเตียน]		10
5	Key Anchor [จุดเชื่อมต่อสำคัญบริเวณย่านท่าเตียน]		12
6	แบบจำลองธุรกิจ		14
7	ความสอดคล้องระหว่างโครงการตามแม่บทฯ กับโครงการที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1		17
8	ผังแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน		18
9	ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการของวิสัยทัศน์ชุมชน [ระยะ 1-15 ปี]		19

นำเสนอการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 2

วิเคราะห์ศักยภาพชุมชน		1
จุดแข็ง [ปัจจัยภายใน] <ol style="list-style-type: none"> พื้นที่หัวแวนของกรุงรัตนโกสินทร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวระบบนหาราชวังต่อเนื่องมาตั้งวัดโพธิ์แล้วมาข้ามเรือท่าเตียนไปเที่ยวต่อที่วัดอรุณ ความสามัคคีและความเข้มแข็งสายตระกูลของชุมชน กิจการค้ามีเงินทุนในการลงทุนและพัฒนาการค้าอยู่ตลอดเวลาทำให้ธุรกิจไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ จุดเปลี่ยนถ่ายเข้าสู่พื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นใน ชุมชนการค้า / ชุมชนเมืองริมแม่น้ำพระยา คนรุ่นใหม่หรือทายาทเข้ามาบริหารและพัฒนากิจการค้าของครอบครัว 	จุดอ่อน [ปัจจัยภายใน] <ol style="list-style-type: none"> การเข้าถึงอาคารภายในชุมชน การใช้พื้นที่รกร้างออกมามากภายนอกอาคาร กิจการค้าของชุมชนส่วนใหญ่ที่ไม่ได้ประกอบกิจกรรมการค้าเวลากลางคืน ประเภทลักษณะการค้าไม่มีความหลากหลาย ขาดการดูแลและจัดระเบียบสภาพแวดล้อมชุมชน สภาพอาคารบางส่วนยังไม่ได้รับการดูแลและปรับปรุง โรงตลาดท่าเตียนชนเขาลงไปกลายเป็นพื้นที่เก็บของ ความสามัคคีและความเข้มแข็งกลุ่มการค้าของชุมชน 	
โอกาส [ปัจจัยภายนอก] <ol style="list-style-type: none"> การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนาท่าเรือแห่งใหม่ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยหรือผู้มาเยือนแทนที่กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ โครงการในพื้นที่ตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ 	อุปสรรค [ปัจจัยภายนอก] <ol style="list-style-type: none"> แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นเพียงแนวทางเพื่อการพัฒนาชุมชน ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครว่าด้วยการควบคุมความสูงอาคาร ภายในกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นใน อาคารของท่าเรือแห่งใหม่คั้งอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยาบางส่วน 	

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน				2
ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับครัวเรือน	กลุ่มที่ 1 อาคารพาณิชย์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา	กลุ่มที่ 3 อาคารพาณิชย์ริมถนนนหาราช	
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	ลักษณะการค้า	ร้านอาหาร, ร้านนวดโบราณ, ร้านค้าขายส่งและร้านค้าของชำ	ร้านค้าของชำ, ร้านอาหาร, ร้านยาโบราณ,ร้านเสื้อผ้าและร้านกาแฟ	
	ระดับรายได้	30,001-50,000 บาทต่อเดือน		
	เศรษฐกิจครัวเรือน	ธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัว		
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	ครอบครัว เครือญาติ	ครอบครัวขนาดเล็ก 2 ตระกูลเครือญาติ	ครอบครัวขนาดเล็ก 4 ตระกูลเครือญาติ	
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	ความเป็นเจ้าของชุมชน	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชน [ผู้เช่าโดยตรงหรือทายาทของผู้เช่าโดยตรง]		
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ความรู้เฉพาะบุคคล	ประสบการณ์หรือคุณวุฒิความรู้		
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	อาคารแถว 3-4 ชั้น โครงสร้างคอนกรีตและไม้	อาคารแถว 3 ชั้น โครงสร้างคอนกรีต	

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน				3
ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับชุมชน	กลุ่มที่ 1 อาคารพาณิชย์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา	กลุ่มที่ 3 อาคารพาณิชย์ริมถนนนหาราช	
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	เศรษฐกิจชุมชน	ลักษณะการค้ามีความสัมพันธ์กับผู้มาเยือนหรือภายในชุมชน		
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	การรวมกลุ่ม	ความสัมพันธ์ในลักษณะเพื่อนบ้าน	ความสัมพันธ์ตามลักษณะการค้า	
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	งานเทศกาลหรือประเพณีประจำชุมชน [กิจกรรมงานตรุษจีน, งานสารทจีน, งานไหว้พระจันทร์และงานเจ้าพ่อสัสดี] [ร่วมระดมทุน, ให้คำปรึกษาและจัดกิจกรรม]		
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ภูมิปัญญาชุมชน	ร้านนวดโบราณและร้านค้ายาโบราณ		
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	สภาพแวดล้อมชุมชน	ทางสัญจรระหว่างถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน ทางสัญจรริมแม่น้ำเจ้าพระยา	โรงตลาด ถนนท้ายวังและซอยท่าเตียน	

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน				4
ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับผู้นำชุมชน	กลุ่มที่ 1 อาคารพาณิชย์ริมแม่น้ำเจ้าพระยา	กลุ่มที่ 3 อาคารพาณิชย์ริมถนนมหาสาร	
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน	กิจกรรมการค้าช่วงเวลากลางวัน	กิจกรรมการค้าช่วงเวลากลางคืน	
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	สร้างความสามัคคีในชุมชน	กลุ่มของเครือญาติหรือเพื่อนบ้าน		
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน	เครือญาติหรือเพื่อนบ้านของผู้นำชุมชน		
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ทักษะของความเป็นผู้นำ	ด้านบุษย์สัมพันธ์		
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	จัดระเบียบทางเดินชุมชน	การแบ่งพื้นที่และจัดสรรเวลา	

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน				5
เกณฑ์การวัดศักยภาพระดับครัวเรือน ชุมชนและผู้นำชุมชน หรือ เกณฑ์วัดศักยภาพการมีส่วนร่วมและความเข้มแข็งของชุมชนของผู้วิจัย				
1	ไม่มีทรัพยากรสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ หรือ ไม่มีส่วนร่วม	ไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะส่งเสริมหรือสอดคล้องในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ		
2	มีทรัพยากรที่ไม่สามารถพัฒนา หรือ มีส่วนร่วมทางอ้อม	มีศักยภาพเพียงพอแต่มีข้อจำกัดของศักยภาพไม่สามารถพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ		
3	มีทรัพยากรที่ยังไม่ได้พัฒนา หรือ ร่วมปรึกษาหารือ	มีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดความตระหนักรู้ถึงศักยภาพของชุมชนสู่การปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ตามแผนผังแม่บทฯ		
4	มีทรัพยากรที่กำลังพัฒนา หรือ ควบคุมร่วมกัน	มีศักยภาพเพียงพอแต่ขาดวิสัยทัศน์หรือทิศทางที่ส่งเสริมหรือสอดคล้องในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ		
5	มีทรัพยากรสอดคล้องกับแผนแม่บทฯ หรือ ควบคุมอย่างเต็มที่	มีศักยภาพเพียงพอที่จะส่งเสริมหรือสอดคล้องในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทฯ		

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน			6
ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับครัวเรือน	ชุมชนท่าเตียน	
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	ลักษณะการค้า	ลักษณะเป็นชุมชนพักอาศัยควบคู่ไปกับเป็นชุมชนการค้าสอดคล้องกับบทบาทของพื้นที่ย่านพาณิชย์กรรม	
	ระดับรายได้	30,001-50,000 บาทต่อเดือน ขึ้นอยู่กับลักษณะการค้าแต่ละคูหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือน	
	เศรษฐกิจครัวเรือน	การค้าของชุมชนที่เป็นธุรกิจขนาดเล็กหรือธุรกิจครอบครัว	
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	ครอบครัว เครือญาติ	ครอบครัวขนาดเล็ก สามารถพัฒนาปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่อาคารประกอบกิจกรรมพาณิชย์กรรมมากกว่าพื้นที่พักอาศัย	
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	ความเป็นเจ้าของชุมชน	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับชุมชน สามารถนำไปสู่การค้าดำเนินงานโดยชาวชุมชนนับบทบาทเป็นผู้วางหลักในการควบคุมวางแผนพัฒนาชุมชน	
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ความรู้เฉพาะบุคคล	คุณวุฒิความรู้ความสามารถซึ่งเข้าใจและรวมถึงทราบข้อจำกัดของตนเอง	
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร	สัดส่วนการใช้ประโยชน์เพื่อการค้ามากกว่าพักอาศัย	

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน 7

ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับชุมชน	ชุมชนท่าเตียน
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	เศรษฐกิจชุมชน	ลักษณะการค้ามีความสัมพันธ์กับผู้มาเยือน
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	การรวมกลุ่ม	กลุ่มของลักษณะกิจกรรมการค้าเดียวกันหรือการพึ่งพากัน ที่ส่งเสริมให้เกิดอิทธิพลทางความคิดหรือการกระทำไปในทิศทางเดียวกัน
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	กิจกรรมร่วมกันของชุมชน	ร่วมจัดกิจกรรมและ/หรือร่วมให้คำปรึกษาซึ่งเป็นกลุ่มของเครือข่ายหรือเพื่อนบ้านของคณะกรรมการชุมชน
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ภูมิปัญญาชุมชน	กิจกรรมเกี่ยวกับวิถีวัฒนธรรม อาทิเช่น งานอุปรากรจีน
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	สภาพแวดล้อมชุมชน	จิตวิญญาณของพื้นที่ความเป็นย่านการค้า และการเข้าถึงชุมชนด้านริมน้ำเจ้าพระยา ซึ่งเป็นมุมมองที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท่าเตียน

วิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนท่าเตียน 8

ศักยภาพในการพัฒนาไปสู่แผนพัฒนาชุมชน	ระดับผู้นำชุมชน	ชุมชนท่าเตียน
ด้านกิจกรรมเศรษฐกิจ [เศรษฐกิจ]	ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน	การประสานสัมพันธ์ผู้มาเยือนให้ทราบว่าคุณชุมชนมีกิจกรรมการค้าตลอดวันถึงช่วงเวลากลางและช่วงเวลากลางคืน
ด้านความสัมพันธ์ [สังคม]	สร้างความสามัคคีในชุมชน	ขาดการประสานสัมพันธ์สร้างการรับรู้ความเข้าใจถึงประโยชน์ส่วนรวมเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยหรือกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
ด้านการมีส่วนร่วม [สังคม]	สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน	ผู้นำชุมชนที่เป็นแกนนำการค้าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ควรให้ความรู้สร้างความเข้าใจกับชาวชุมชนในการดำเนินกิจกรรม จึงจะส่งผลให้ชาวชุมชนเกิดความร่วมมือจากกิจกรรมที่ไม่ได้รับผลประโยชน์
ด้านความรู้ [กายภาพ]	ทักษะของความเป็นผู้นำ	ความสามารถที่จะมองเห็นความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้งหมด ซึ่งช่วยส่งเสริมสร้างแรงกระตุ้นชาวชุมชนเข้ามีส่วนร่วมตามศักยภาพของแต่ละกลุ่มชุมชนในการร่วมระดมทุน ร่วมจัดกิจกรรมและร่วมให้คำปรึกษา
ด้านกายภาพ [กายภาพ]	พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน	ไม่มีพื้นที่ ต้องสร้างความรับผิดชอบร่วมต่อพื้นที่สาธารณะของชุมชน

วิสัยทัศน์ชุมชน 9

สอดคล้องกับตามวิสัยทัศน์ของแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถพึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้านและส่งเสริมศักยภาพด้านกายภาพของชุมชนท่าเตียน

ชุมชนการค้า สู่อการพัฒนาย่านการค้าที่ยั่งยืน รักษาวิถีชีวิตดั้งเดิม

สอดคล้องกับการกำหนด**บทบาท**ของย่านท่าเตียนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ ให้เป็นพื้นที่ชุมชนการค้าเดิม ทำให้เกิดกิจกรรมการค้าและการบริการแก่ชุมชนและนักท่องเที่ยว

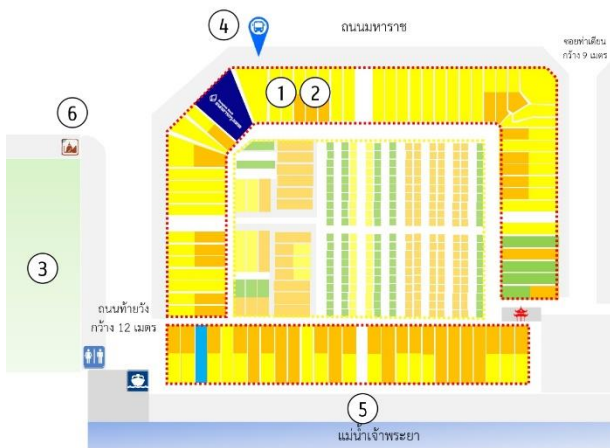
โครงการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ 10
[ย่านท่าเตียน]

แผนงานและโครงการ	
1.1.3	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
1.2.2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์
4.1.2	โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร
4.2.2	โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล
4.3.2	โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ
8.2.1	โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว

ภาพแสดงแผนงานและโครงการย่านท่าเตียน
ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

ผังแสดงที่ตั้งโครงการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ 11
[ย่านท่าเตียน]

ภาพแสดงแผนงานและโครงการย่านท่าเตียน
ที่มา : แผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์, 2563

แผนงานและโครงการ	
1	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์
3	โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร
4	โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล
5	โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ
6	โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยว

Key Anchor 12

1. Community rooftop
อาคารแถวขนานกับแม่น้ำเจ้าพระยาด้วยสถาปัตยกรรมลักษณะคล้ายอาคารเมืองเวนิส ประเทศอิตาลี เป็นพื้นที่หัวแวนประตูสู่การท่องเที่ยวกรุงรัตนโกสินทร์ อีกทั้งเป็นทำเลแห่งเดียวของกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นใน ที่แสดงทัศนียภาพจากหลังพระปรางค์วัดอรุณ

ตัวอย่าง Community rooftop

Key Anchor

13

2. Community museum
 บอกเล่าเรื่องราวชุมชน รวมถึงร้านค้าโบราณสุดต้นตำรับจากวัดโพธิ์ ร้าน
 ถ่ายภาพ Modern Classic เช่าชุดถ่ายภาพ เพื่อระลึกความหลังครั้งสมัยก่อน

ตารางปฏิทินกิจกรรมประจำปีชุมชนท่าเตียน

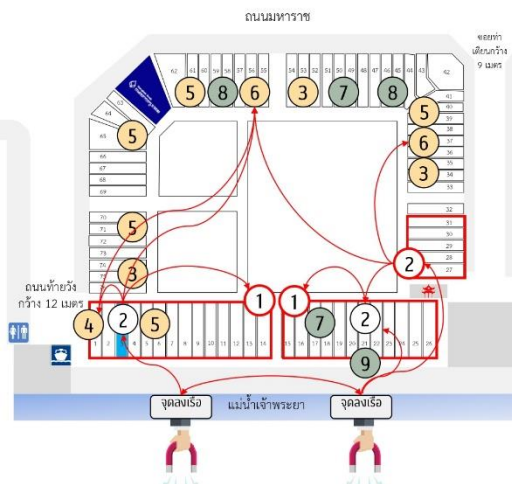
ช่วงเดือน	งานเทศกาล	กิจกรรม
เมษายน	งานสงกรานต์	รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ เล่นสาดน้ำทั่วไป
มิถุนายน	วันเกิดเจ้าพ่อกวนอู	เปิดศาลหัวเจ้าพ่อ
กันยายน	วันเกิดเจ้าพ่อปึงเต่ากง	เปิดศาลหัวเจ้าพ่อ
ตุลาคม	วันเกิดเจ้าพ่อสลิดี	เปิดศาลหัวเจ้าพ่อ
ธันวาคม	งานฉลองเจ้าพ่อประจำปี	ฉลอง 3 วัน 3 คืน โดยตักบาตร ประมุขของถวายเจ้าพ่อ

ตัวอย่าง community museum

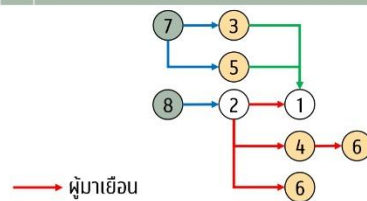
แบบจำลองธุรกิจ

14

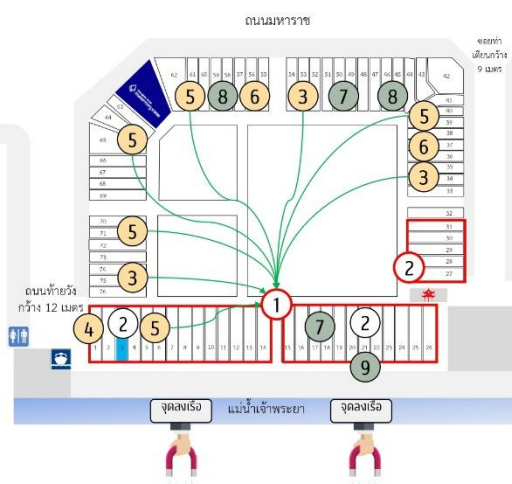
แบบจำลองธุรกิจ

1	Community rooftop	Key Anchor
2	Community museum	Key Anchor
3	ร้านกาแฟ / คาเฟ่	Value Chain
4	ร้านนวดไทยโบราณ	Value Chain
5	ร้านอาหารไทยสไตล์โมเดิร์น	Value Chain
6	ร้านขายยาโบราณ	Value Chain
7	ร้านค้าของชำ / เบ็ดเตล็ด	Business Chain
8	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	Business Chain
9	ร้านค้าสังคัปลัก	-

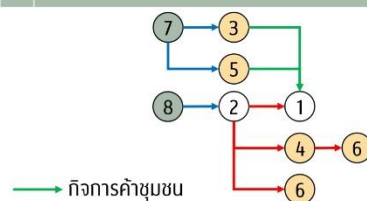
แบบจำลองธุรกิจ

15

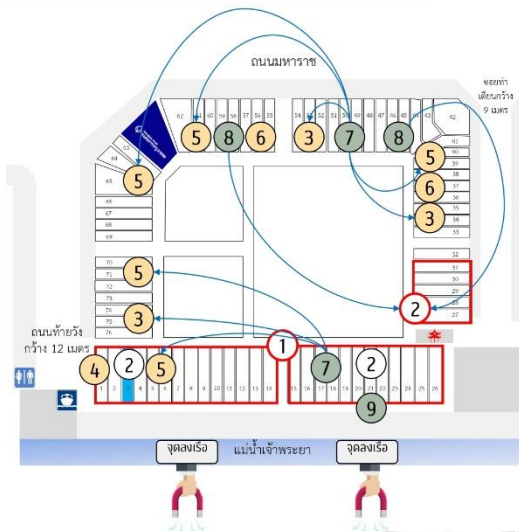
แบบจำลองธุรกิจ

1	Community rooftop	Key Anchor
2	Community museum	Key Anchor
3	ร้านกาแฟ / คาเฟ่	Value Chain
4	ร้านนวดไทยโบราณ	Value Chain
5	ร้านอาหารไทยสไตล์โมเดิร์น	Value Chain
6	ร้านขายยาโบราณ	Value Chain
7	ร้านค้าของชำ / เบ็ดเตล็ด	Business Chain
8	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	Business Chain
9	ร้านค้าสังคัปลัก	-

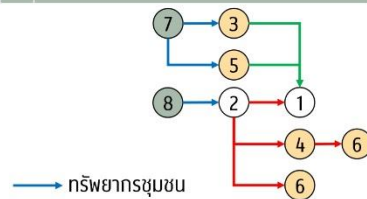
แบบจำลองธุรกิจ

16

แบบจำลองธุรกิจ

1	Community rooftop	Key Anchor
2	Community museum	Key Anchor
3	ร้านอาหาร / คาเฟ่	Value Chain
4	ร้านนวดไทยโบราณ	Value Chain
5	ร้านอาหารไทยสไตล์โมเดิร์น	Value Chain
6	ร้านขายยาโบราณ	Value Chain
7	ร้านค้าของชำ / เบ็ดเตล็ด	Business Chain
8	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	Business Chain
9	ร้านค้าสังค้ำปลัก	-

ความสอดคล้องระหว่างโครงการตามแผนที่ กับโครงการที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1

17

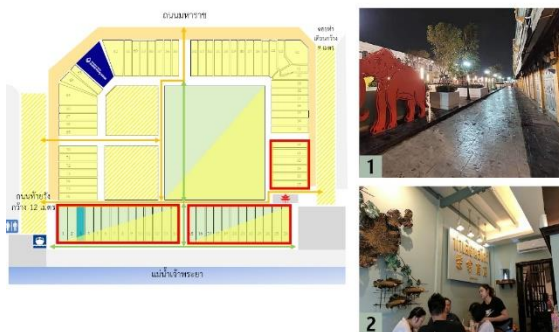
โครงการตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์	
1	โครงการบูรณปฏิสังขรณ์โบราณสถานในพื้นที่กรุงรัตนโกสินทร์
2	โครงการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอาหาร นาฏศิลป์ และหัตถศิลป์
3	โครงการทดแทนที่จอดรถบนพื้นผิวจราจร
4	โครงการส่งเสริมการใช้ขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้ยานพาหนะส่วนบุคคล
5	โครงการพัฒนาและปรับปรุงท่าเรือ
6	โครงการปรับปรุงสถานที่และอุปกรณ์ให้ข้อมูลเส้นทางการท่องเที่ยว

ผลจากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1

โครงการที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยครั้งที่ 1 [แผนพัฒนาชุมชน]	
1	โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชน
2	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน
3	โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
4	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนตลาดชุมชนกลางคืน
5	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนถนนชุมชน
6	โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน
7	โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเปิดวิถีชีวิตชุมชน

ผังแนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูชุมชน

18

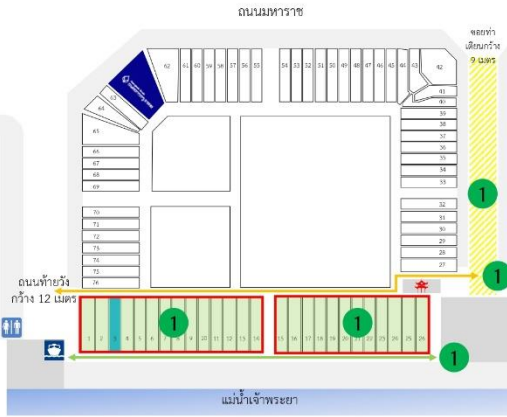

- 1.โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชน
- 2.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน
- 3.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนตลาดชุมชนกลางคืน
- 5.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนถนนชุมชน
- 6.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน
- 7.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเปิดวิถีชีวิตชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการของวิสัยทัศน์ชุมชน
ระยะที่ 1 [ปีที่ 1-5]

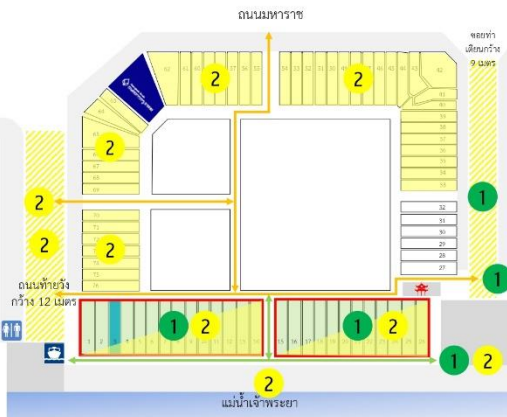
19

โครงการ	ระยะที่ 1
1.โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชน	ส่งเสริมการจัดสรรแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร [จัดระเบียบทางเดิน]
2.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	ส่งเสริมการประกอบกิจการค้าปัจจุบันให้ต่อเนื่องต่อไป [ไม่ปิดหรือเลิกกิจการค้า]
3.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น	ส่งเสริมกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลของชุมชน [อุปราชจีน]
4.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนตลาดชุมชนกลางคืน	-
5.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนถนนชุมชน	ส่งเสริมให้คงลักษณะการค้าในธุรกิจและหน้าที่ยังจับ [ไม่เปลี่ยนแปลงกิจการการค้า]
6.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน	ส่งเสริมให้คงลักษณะสภาพอาคารปัจจุบัน [ไม่ต่อเติมหรือรื้อถอน]
7.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเปิดวิถีชีวิตชุมชน	-

ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการของวิสัยทัศน์ชุมชน
ระยะที่ 2 [ปีที่ 6-10]

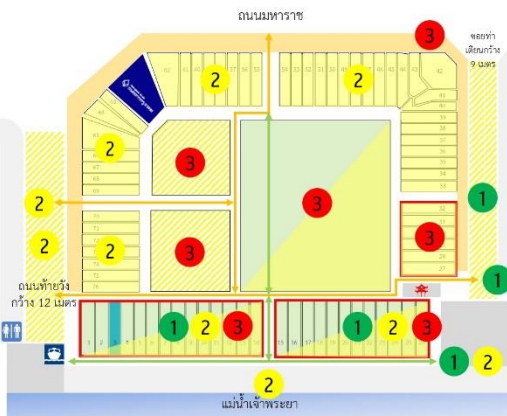
20

โครงการ	ระยะที่ 2
1.โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชน	พัฒนาทางสัญจรร่วมในซอยท่าเรือและถนนท้ายวัง [พัฒนาส่วนประกอบทางเดิน]
2.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	-
3.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้ากับประเพณีวัฒนธรรมและเทศกาลของชุมชน [สงกรานต์ ลอยกระทง]
4.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนตลาดชุมชนกลางคืน	ส่งเสริมการประกอบกิจการค้าขายในที่ตั้งอาคาร [เปิดกิจการการค้ากลางคืน]
5.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนถนนชุมชน	สนับสนุนปรับปรุงใช้ประโยชน์ภายนอกอาคาร [รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างรุกล้ำทางเดิน]
6.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน	-
7.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเปิดวิถีชีวิตชุมชน	-

ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการของวิสัยทัศน์ชุมชน
ระยะที่ 3 [ปีที่ 11-15]

21

โครงการ	ระยะที่ 3
1.โครงการส่งเสริมและพัฒนาการบริหารจัดการและการเข้าถึงชุมชน	-
2.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนร่วมพัฒนาเศรษฐกิจครัวเรือน	สนับสนุนการปรับเปลี่ยนลักษณะธุรกิจในตลาดใหม่ [Key Anchor]
3.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสานมรดกวัฒนธรรม สร้างมูลค่าเพิ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นใหม่ให้สอดคล้องการท่องเที่ยวจากภาครัฐ [amazing Thailand]
4.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนตลาดชุมชนกลางคืน	สนับสนุนพื้นที่ภายนอกที่ตั้งอาคารประกอบกิจการค้า [Tha tian Night Market]
5.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนถนนชุมชน	ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่โรงตลาด [ปรับปรุงทางเดินผ่านโรงตลาด]
6.โครงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวชุมชน	ฟื้นฟูสภาพลักษณะและรูปแบบอาคารให้สอดคล้องกับพื้นที่ [ปรับปรุงหน้าอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา]
7.โครงการส่งเสริมและสนับสนุนเปิดวิถีชีวิตชุมชน	ปรับการใช้ประโยชน์อาคารเพื่อสอดคล้องกับย่านพาณิชย์กรรม [เปิดการค้าภายในชุมชน]

ภาคผนวก ข. บันทึกการกระจายของข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1-2

บันทึกการกระจายของข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 1

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มกราคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

ตัวแปรศักยภาพ	สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9		1			
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	11	0	4	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	44	0	8	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศัทยภาพ	ลักษณะการค้ำ				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1	1				
ผู้ร่วมวิจัย 2	1				
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5	1				
ผู้ร่วมวิจัย 6	1				
ผู้ร่วมวิจัย 7	1				
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10	1				
ผู้ร่วมวิจัย 11	1				
ผู้ร่วมวิจัย 12	1				
ผู้ร่วมวิจัย 13	1				
ผู้ร่วมวิจัย 14	1				
ผู้ร่วมวิจัย 15	1				
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	11	1	1	1	1
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	55	4	3	2	1
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	4				

ตัวแปรศัทยภาพ	เศรษฐกิจครัวเรือน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1		1			
ผู้ร่วมวิจัย 2		1			
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		

ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	9	2	2	2
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	36	6	4	2
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน			3		

ตัวแปรศักราชภาพ	ระดับรายได้				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2	1				
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4		1			
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			

ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	1	7	3	1	3
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	5	28	9	2	3
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศกยภาพ	ครอบครัว เครือญาติ				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9		1			
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	9	3	1	2
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	36	9	2	2
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศัทยภาพ	ความเป็นเจ้าของชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1	1				
ผู้ร่วมวิจัย 2	1				
ผู้ร่วมวิจัย 3	1				
ผู้ร่วมวิจัย 4	1				
ผู้ร่วมวิจัย 5	1				
ผู้ร่วมวิจัย 6	1				
ผู้ร่วมวิจัย 7	1				
ผู้ร่วมวิจัย 8	1				
ผู้ร่วมวิจัย 9	1				
ผู้ร่วมวิจัย 10	1				
ผู้ร่วมวิจัย 11	1				
ผู้ร่วมวิจัย 12	1				
ผู้ร่วมวิจัย 13	1				
ผู้ร่วมวิจัย 14	1				
ผู้ร่วมวิจัย 15	1				
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	15	0	0	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	75	0	0	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	5				

ตัวแปรศัทยภาพ	ความรู้เฉพาะบุคคล				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2		1			
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		

ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9		1			
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	8	3	3	1
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	32	9	6	1
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	สภาพแวดล้อมชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4			1		
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9		1			
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			

ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	11	4	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	44	12	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	4				

ตัวแปรศักราชภาพ	เศรษฐกิจชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1		1			
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	1	9	4	1
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	4	27	8	1
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	การรวมกลุ่ม				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2	1				
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5	1				
ผู้ร่วมวิจัย 6	1				
ผู้ร่วมวิจัย 7	1				
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10	1				
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12	1				
ผู้ร่วมวิจัย 13	1				
ผู้ร่วมวิจัย 14	1				
ผู้ร่วมวิจัย 15	1				
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	9	0	0	2	4
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	45	0	0	4	4
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	4				

ตัวแปรศักราชภาพ	กิจกรรมร่วมกันของชุมชน				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3	1				
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		

ผู้ร่วมวิจัย 7				1	
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	1	2	7	5	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	5	8	21	10	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศกยภาพ	ภูมิปัญญาชุมชน				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1	1				
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11	1				
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		

ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	2	0	8	3	2
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	10	0	24	6	2
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักยภาพ	พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	6	9	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	18	18	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ตัวแปรศักราชภาพ	ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	3	7	4	1
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	12	21	8	1
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	สร้างความสามัคคีในชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4			1		
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		

ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	3	12	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	12	36	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักยภาพ	สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			

ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	3	7	0	5
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	12	21	0	5
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักยภาพ	ทักษะของความเป็นผู้นำ				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9		1			
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	9	3	0	3
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	36	9	0	3
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

บันทึกการกระจายของข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการรอบที่ 2

ศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาชุมชนตามแผนผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์

กรณีศึกษา : ชุมชนท่าเตียน กรุงเทพมหานคร

มีนาคม 2565

ผู้เก็บข้อมูล : นาย เขตนคร อภิเดชไพศาล

ผู้ให้ข้อมูล : กลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ร่วมวิจัย จำนวน 15 คน

ตัวแปรศักยภาพ	สภาพอาคารแต่ละกลุ่มอาคาร				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6				1	
ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13				1	
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		
ผู้ร่วมวิจัย 15					1
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	2	9	4
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	6	18	4
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ตัวแปรศักราชภาพ	ลักษณะการคำ				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6				1	
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		
ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	2	8	5	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	8	24	10	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	ระดับรายได้				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4		1			
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		

ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	2	8	5	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	8	24	10	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	เศรษฐกิจครัวเรือน				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4			1		
ผู้ร่วมวิจัย 5					1
ผู้ร่วมวิจัย 6					1
ผู้ร่วมวิจัย 7				1	
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		

ผู้ร่วมวิจัย 15					1
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	6	5	4
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	18	10	4
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ตัวแปรศกยภาพ	ครอบครัว เครือญาติ				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1		1			
ผู้ร่วมวิจัย 2		1			
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4	1				
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6	1				
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8	1				
ผู้ร่วมวิจัย 9	1				
ผู้ร่วมวิจัย 10	1				
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12	1				
ผู้ร่วมวิจัย 13	1				
ผู้ร่วมวิจัย 14	1				
ผู้ร่วมวิจัย 15	1				
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	9	5	1	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	45	20	3	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	5				

ตัวแปรศัทยภาพ	ความเป็นเจ้าของชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1	1				
ผู้ร่วมวิจัย 2		1			
ผู้ร่วมวิจัย 3	1				
ผู้ร่วมวิจัย 4	1				
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6	1				
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9	1				
ผู้ร่วมวิจัย 10	1				
ผู้ร่วมวิจัย 11		1			
ผู้ร่วมวิจัย 12		1			
ผู้ร่วมวิจัย 13	1				
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15	1				
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	8	7	0	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	40	28	0	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	5				

ตัวแปรศัทยภาพ	ความรู้เฉพาะบุคคล				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6					1

ผู้ร่วมวิจัย 7				1	
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10					1
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	3	8	4
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	9	16	4
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ตัวแปรศักราชภาพ	สภาพแวดล้อมชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6					1
ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10					1
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13					1
ผู้ร่วมวิจัย 14					1

ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	0	4	11
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	0	8	11
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	1				

ตัวแปรศักราชภาพ	เศรษฐกิจชุมชน				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5					1
ผู้ร่วมวิจัย 6				1	
ผู้ร่วมวิจัย 7				1	
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13					1
ผู้ร่วมวิจัย 14					1
ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	0	6	9
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	0	12	9
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	1				

ตัวแปรศักราชภาพ	การรวมกลุ่ม				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3			1		
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6		1			
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13				1	
ผู้ร่วมวิจัย 14		1			
ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	3	7	5	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	12	21	10	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักราชภาพ	กิจกรรมร่วมกันของชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6					1

ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9				1	
ผู้ร่วมวิจัย 10					1
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13				1	
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15					1
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	0	7	8
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	0	14	8
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	1				

ตัวแปรศกยภาพ	ภูมิปัญญาชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6				1	
ผู้ร่วมวิจัย 7				1	
ผู้ร่วมวิจัย 8					1
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13					1
ผู้ร่วมวิจัย 14					1

ผู้ร่วมวิจัย 15					1
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	0	5	10
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	0	10	10
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	1				

ตัวแปรศักยภาพ	พื้นที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันภายในชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1					1
ผู้ร่วมวิจัย 2				1	
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4			1		
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6					1
ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14					1
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	4	5	6
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	12	10	6
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ตัวแปรศักราชภาพ	ประสานผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2					1
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5				1	
ผู้ร่วมวิจัย 6					1
ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11					1
ผู้ร่วมวิจัย 12					1
ผู้ร่วมวิจัย 13				1	
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15					1
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	0	7	8
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	0	14	8
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	1				

ตัวแปรศักราชภาพ	สร้างความสามัคคีในชุมชน				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3					1
ผู้ร่วมวิจัย 4				1	
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6				1	

ผู้ร่วมวิจัย 7			1		
ผู้ร่วมวิจัย 8			1		
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10				1	
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15			1		
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	9	5	1
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	27	10	1
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศักยภาพ	สนับสนุนให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มชุมชน				
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1			1		
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3		1			
ผู้ร่วมวิจัย 4			1		
ผู้ร่วมวิจัย 5		1			
ผู้ร่วมวิจัย 6			1		
ผู้ร่วมวิจัย 7		1			
ผู้ร่วมวิจัย 8		1			
ผู้ร่วมวิจัย 9			1		
ผู้ร่วมวิจัย 10		1			
ผู้ร่วมวิจัย 11			1		
ผู้ร่วมวิจัย 12			1		
ผู้ร่วมวิจัย 13		1			
ผู้ร่วมวิจัย 14			1		

ผู้ร่วมวิจัย 15		1			
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	7	8	0	0
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	28	24	0	0
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	3				

ตัวแปรศกยภาพ	ทักษะของความเป็นผู้นำ				
	5	4	3	2	1
ค่าคะแนน	5	4	3	2	1
ผู้ร่วมวิจัย 1				1	
ผู้ร่วมวิจัย 2			1		
ผู้ร่วมวิจัย 3				1	
ผู้ร่วมวิจัย 4					1
ผู้ร่วมวิจัย 5			1		
ผู้ร่วมวิจัย 6					1
ผู้ร่วมวิจัย 7					1
ผู้ร่วมวิจัย 8				1	
ผู้ร่วมวิจัย 9					1
ผู้ร่วมวิจัย 10			1		
ผู้ร่วมวิจัย 11				1	
ผู้ร่วมวิจัย 12				1	
ผู้ร่วมวิจัย 13			1		
ผู้ร่วมวิจัย 14				1	
ผู้ร่วมวิจัย 15				1	
จำนวนผู้เลือกทั้งหมด	0	0	4	7	4
ผลรวมคะแนนทั้งหมด	0	0	12	14	4
ค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน	2				

ภาคผนวก ณ. ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร (พื้นที่กิจกรรมการค้า)

ลักษณะการใช้ประโยชน์อาคาร (พื้นที่กิจกรรมการค้า) 61 หน่วย

ลำดับ	กิจการค้าเดิม	กิจการที่เปลี่ยนแปลง	ทายาท	ผู้มาใหม่
พ.1	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านนวดไทยโบราณ	X	
พ.2	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	
พ.3	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านค้าของชำ	X	
พ.4	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.5	-	ร้านอาหาร	X	
พ.6	ร้านค้าแก๊สหุงต้ม	ร้านค้าของชำ		X
พ.7	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.8	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.9	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.10	ร้านค้าน้ำตาลปีบ	ร้านค้าส่งค้าปลีก	X	
พ.11	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.12	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.13	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.14	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.15	ร้านค้าส่งค้าปลีก	-	X	
พ.16	ร้านค้าขายผลไม้	ร้านค้าส่งค้าปลีก	X	
พ.17	ร้านค้าพืชผลการเกษตร	ร้านอาหาร		X
พ.18	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.19	-	ร้านอาหาร	X	
พ.20	-	ร้านขายยาโบราณ	X	
พ.21	ร้านขายยาโบราณ	-	X	
พ.22	ร้านขายยาโบราณ	-	X	
พ.23	-	ร้านอาหาร		X
พ.24	-	ร้านอาหาร		X
พ.25	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.26	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านกาแฟ		X
พ.27	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม		X
พ.28	โรงรับจำนำ	ร้านค้าส่งค้าปลีก	X	
พ.29	-	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	

พ.30	ร้านขายไข่เค็ม	ร้านกาแฟ	X	
พ.31	ร้านขายเครื่องเขียน	ร้านกาแฟ		X
พ.32	ร้านขายยาโบราณ	ร้านกาแฟ		X
พ.33	ร้านอาหาร	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	
พ.34	ร้านขายยาโบราณ	ร้านอาหาร	X	
พ.35	ร้านขายยาโบราณ	ร้านอาหาร	X	
พ.36	ร้านขายยาโบราณ	ร้านนวดไทยโบราณ	X	
พ.37	ร้านขายยาโบราณ	ร้านอาหาร	X	
พ.38	ร้านขายยาโบราณ	ร้านอาหาร	X	
พ.39	ร้านขายของเล่นเด็ก	ร้านกาแฟ	X	
พ.40	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.41	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.42	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	-	X	
พ.43	ร้านอาหาร	ร้านกาแฟ	X	
พ.44	ร้านตัดผม	ร้านขายยาโบราณ	X	
พ.45	ร้านตัดเสื้อ	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	
พ.46	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.47	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.48	ร้านถ่ายเอกสาร	ร้านกาแฟ		X
พ.49	ร้านถ่ายเอกสาร	ร้านกาแฟ		X
พ.50	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.51	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.52	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านอาหาร	X	
พ.53	ร้านขายไข่เค็ม	ร้านอาหาร		X
พ.54	ร้านขายไข่เค็ม	ร้านค้าส่งค้าปลีก		X
พ.55	ร้านค้าส่งค้าปลีก	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	
พ.56	ร้านขายไข่เค็ม	ร้านอาหาร	X	
พ.57	ร้านขายไข่เค็ม	ร้านอาหาร	X	
พ.58	-	ร้านกาแฟ	X	
พ.59	-	ร้านกาแฟ	X	
พ.60	ร้านค้าพืชผลการเกษตร	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	
พ.61	ร้านค้าพืชผลการเกษตร	ร้านค้าเครื่องนุ่งห่ม	X	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	เขตนคร อภิเดชไพศาล
วัน เดือน ปี เกิด	5 ตุลาคม 2534
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (สถาปัตยกรรม เพื่อการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์)
ที่อยู่ปัจจุบัน	258 ซ.ท่าเตียน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY